

**27 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ
(s.280-408)**

Yasemin AYDIN

Yüksek Lisans Tezi

Tarih Anabilim Dalı

Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR

2014

Her hakkı Saklıdır

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

Yasemin AYDIN

**27 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN
TRANSKRİPSİYONU VE DEĞERLENDİRİLMESİ (s.280-408)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ YÖNETİCİSİ
Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR**

ERZURUM- 2014

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

09/07/2014

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "27 Numaralı Mühimme Defterinin Özet, Trankripsiyon ve Değerlendirmesi (280-408)" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- ☐ ☐ Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- ☐ ☐ Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- ☒ ☒ Tezimin/Raporumun ..3.. yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

09/07/2014

Yasemin AYDIN

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR danışmanlığında, Yasemin AYDIN tarafından hazırlanan bu çalışma 09/07/14 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından. Tarih Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Ümit KILIÇ

İmza:

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Ersin GÜLSOY

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. / /

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
KISALTMALAR DİZİNİ	V
ÖNSÖZ.....	VI
GİRİŞ	1
I. DİVÂN-I HÜMÂYÛN	1
II. MÜHİMME DEFTERLERİ	7

BİRİNCİ BÖLÜM

III. MURAD DÖNEMİ (1574-1595)

1.1. OSMANLI – İRAN OLAYLARI.....	14
1.2. KUZEY AFRİKA’DA OSMANLI HÂKİMİYETİ.....	16
1.3. OSMANLI – İNGİLİZ TİCARİ İLİŞKİLERİNİN BAŞLAMASI.....	17
1.4. OSMANLI – AVUSTURYA SAVAŞLARI	17
1.5. OSMANLI- LEHİSTAN İLİŞKİLERİ	19
1.6. AFRİKA’DA KUTSAL İTTİFAK VE EFLAK, BOĞDAN VE ERDEL	19
1.7. PARANIN AYARININ DÜŞÜRÜLÜŞÜ VE YENİÇERİ A YAKLANMALARI.....	20
1.8. III. MURAD’IN VEFATI	21

İKİNCİ BÖLÜM

27 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN ÖZELLİKLERİ

2.1. DEFTERİN FİZİKİ DURUMU	22
2.2. DİPLOMATİK VE TEKNİK ÖZELLİKLERİ	23
2.3. DİL ÖZELLİKLERİ	27
2.4. TARİHLER	28
2.5. METNİN TRANSKRİPSİYONUNDA TAKİP EDİLEN YOL.....	30

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERİN MUHTEVASI

3.1. EŞKIYALIK OLAYLARI	31
3.2. ORDU VE DONANMA İLE İLGİLİ HÜKÜMLER	35
3.3. İSTANBUL’UN İAŞESİNİN TEMİNİ.....	39
3.4. VAKIFLARLA İLGİLİ HUSUSLAR.....	41
3.5. DİĞER MESELELER.....	43

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERİN ÖZETİ VE TRANSKRİPSİYONU

4.1. HÜKÜMLERİN ÖZETİ.....	46
4.2. 27 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU	98
4.3. HÜKÜMLERİN GÖNDERİLDİĞİ MAKAMLAR	277
SONUÇ.....	279
KAYNAKÇA	280
EKLER.....	284
EK 1. NEŞREDİLEN VE TEZ OLARAK HAZIRLANAN MÜHİMME DEFTERLERİ	284
EK 2. 27 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNDEN ÖRNEKLER	293
İNDEKS.....	298
ÖZGEÇMİŞ.....	302

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****27 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU VE
DEĞERLENDİRİLMESİ (s.280-408)****Yasemin AYDIN****Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem Çakır****2014, 302 sayfa****Jüri: Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR (Danışman)
Doç. Dr. Ersin GÜLSOY
Doç. Dr. Ümit KILIÇ**

Mühimme defterleri, Divân-ı Hümâyûn'da kararlaştırılan hususlar üzerine padişahın onayı alındıktan sonra düzenlenen fermanların suretlerinin kaydedildiği defterlerdir. Geniş muhtevalarıyla Mühimme defterleri, dönemin siyasi, idari, iktisadi ve sosyal olaylarını aydınlatacak özelliğe sahiptir. Transkripsiyon ve değerlendirmesini yaptığımız 27 Numaralı Mühimme Defteri, III. Murad Dönemi'ne (1574-1595) aittir. Defterde genel olarak Osmanlı Devleti'nde yaşanan eşkıyalık olaylarına, vakıflarla ilgili meselelere, İstanbul'un iâşe teminine ve ordu ve donanma ile ilgili hususlara değilmiştir. Çalışmamızda, divan-ı hümayun ile ilgili genel bilgilere, mühimme defterlerinin özelliklerine, III. Murad dönemi olaylarına, defterin özelliklerine ve muhtevasına, hüküm özetlerine ve transkripsiyonuna ulaşmak mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Divân-ı Hümâyûn, Mühimme Defteri, III. Murad.

ABSTRACT

MASTER THESIS

**THE TRANSCRIPTION and ASSESMENT MUHIMME NOTEBOOK
NUMBER 27 PAGE (280-408)**

Yasemin AYDIN

Advisor: Assist. Prof. Dr. İbrahim Etem Çakır

2014, page: 302

Jury: Assist. Prof. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR (Advisor)

Assoc. Prof. Dr. Ersin GÜLSOY

Assoc. Prof. Dr. Ümit KILIÇ

Muhimme Notebooks are those where rescripts arranged after Sultan's confirmations had been taken about the matters decided in Imperial Council in Ottoman Empire were registered. Along with their broad contents, Muhimme Notebooks are of the feature which will flourish political, administrative, economic and social events of the period.

Muhimme Notebook Number 27 we transcribed and assessed belongs to the Reign of Murad The Third. (1574-1595) In notebook, the matters such as the handiwork events, matters about foundation, food providing of İstanbul and army and navy, are mentioned. In our study, it is possible to reach the transcription and judgement summaries, and the content and features of the Notebook, and the events of Murad The Third Reign, and muhimme notebooks features, general information about Imperial Council.

Key Words: Imperial Council, Muhimme Notebook, Murad The Third.

KISALTMALAR DİZİNİ

BOA.	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	: Cilt
çev.	: Çeviren
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
H.	: Hicrî
haz.	: Hazırlayan
hkm.	: Hüküm
İA	: İslam Ansiklopedisi (Milli Eğitim Bakanlığı Yay.)
M.	: Muharrem
MD.	: Mühimme Defteri
Ra	: Rebi'ü'l-ahir
s.	: Sayfa
S	: Safer
TTK	: Türk Tarih Kurumu
Yay.	:Yayınları
Z	: Zi'l-hicce
Za	: Zi'l-ka'de

ÖNSÖZ

Divân-ı Hümâyûn'da idarî, malî, askerî, örfî ve şer'î, ülke ve toplumu ilgilendiren her türlü meseleler görüşülüp karara bağlanırdı. Divân-ı Hümâyûn'da alınan kararlar padişahın onayına sunulduktan sonra defterlere kaydedilirdi. Mühimme defterleri, Divân-ı Hümâyûn'da alınan kararların kayd edildiği defterler arasında ilk sırada gelir. Geniş muhtevalarıyla Osmanlı arşiv belgeleri arasında önemli bir yere sahiptirler.

Mühimme defterleri, tarih çalışmalarında temel kaynaktır. Çalışmamızın konusu, Başbakanlık Osmanlı Arşivlerinde A.DVN.MHM,d.027 numara ile kayıtlı olan 27 Numaralı Mühimme Defterinin 280-408 arasındaki sayfalarıdır. Çalışmamızın giriş bölümünde genel olarak divân-ı hümayun ve mühimme defterleri anlatılmıştır. Birinci bölümünde III. Murad Dönemi olaylarına değinilmiş, ikinci bölümünde 27 Numaralı Mühimme defterinin fiziki durumu, diplomatik ve teknik özellikleri, metnin transkripsiyonunda takip edilen yol üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümünde defterin muhtevasına değinilmiştir. Dördüncü bölümünde hükümlerin özetleri ve defterin transkripsiyonu yer almaktadır. Son bölümde ise sonuç, kaynakça ekler, indeks ve özgeçmiş bulunmaktadır.

Çalışmamda kıymetli zamanlarını ayırarak yardımlarını esirgemeyen hocam Yrd. Doç. Dr. İbrahim Etem ÇAKIR'a ve her türlü desteklerini gördüğüm aileme şükranlarımı sunarım.

Erzurum- 2014

Yasemin AYDIN

GİRİŞ

I. DİVÂN-I HÜMÂYÛN

Divân-ı Hümâyûn bütün İslam devletlerinde olduğu gibi Osmanlı Devleti'nde de başlangıçta hükümdarın, sonraları veziriazamın başkanlığında toplanarak devlet işlerine bakan meclisin adıdır. Buna sadece divânda denirdi.¹ Divân kelimesi, İslam fütuhâtının ilk yıllarında Arapça'ya ve İslam kültürüne dahil diğer dillere de geçmiştir. Muhtelif manalarda kullanılan bu sözcük aslen Farsça olup topluluk manasına gelir.²

Osmanlı divânı Selçuklu, İlhanlı ve diğer Türk Devletleri, örnek alınarak meydana getirilmiştir. Nitekim Selçuklular da divân-ı âli, İlhanlılarda divân-ı kebir, Memlûklülerde ise divân-ı sultan adlarını taşıyan divânlar mevcuttu.³ Osmanlı Devleti'nde Sultan Orhan zamanından itibaren divânın bulunduğu görülür. Divân toplantıları Sultan I. Murad, Yıldırım Bayezid, Çelebi Mehmed ve II. Murad dönemlerinde de devam etmiştir. Örneğin Yıldırım Bayezid, Bursa'da yaptırmış olduğu hastahane için Memlûk hükümdarı Melik-i Zahir Berkuk'tan bir tabip istemiş ve o da Şemsettin İbn-i Sağır'ı göndermişti, bu kişi Osmanlı hükümdarının her gün sabahları geniş bir sahada ve halktan yüksek bir mevkiide oturarak bizzat ahalinin şikayet ve davalarını dinlediğini beyan eder. Bu durum Osmanlıların ilk devirlerinde divânın mevcut olduğunu gösterdiği gibi sonrada divânın her sabah erkenden toplandığını ve padişahın bu divâna riyaset ettiğini göstermektedir.⁴ Divân toplantıları Sultan I. Murad, Yıldırım Bayezid, Çelebi Mehmet ve II. Murad devirlerinde de devam etmiştir.⁵

Devletin büyümesi ve müesseselerin oluşmasına paralel olarak divân da gelişmesini sürdürmüş yavaş yavaş üye sayısı artmış, bünyesinde merkezlenen bir bürokrasi oluşmaya başlamıştır. II. Murad dönemine gelene kadar güçlenmesi devam etmiş, bu padişahın zamanında toplantılar belirli bazı kaidelere bağlandığı gibi birtakım

¹ Mehmet Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, (3. Baskı), Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1983, I,462.

² Mecdud Mansuroğlu, "Divân", *İA*, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul 1978, III, 595.

³ Yusuf Halaçoğlu, *XIV- XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, TTK Yayınları, Ankara 2007, s.8.

⁴ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, TTK Yayınları, Ankara 1988, s.1.

⁵ Halaçoğlu, *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı*, s.8.

teşrifat kaideleri de konmuştur. Daha sonra gördüğümüz klasik yapısına kavuşması ve divân-ı hümayûn adıyla anılması Fatih Sultan Mehmed döneminde olmalıdır.⁶

Devlet protokolünde değişiklikler yapan Fatih Sultan Mehmet, 1475 dolaylarında divân-ı hümayûn toplantılarına şahsen başkanlık etmeyi bırakmıştır. Ancak şikayetleri şahsen işitmek sultanın ihmal edemeyeceği temel bir görevi olduğundan kasr-ı adâlette divân odasına bakan kafesli bir pencere açtırdı. Perde arkasında toplantılarda daima hazır olduğu hissini vermekle beraber istediği zaman davâ ve tartışmaları izleyebiliyordu.⁷

Divân Orhan Bey zamanından itibaren Fatih Sultan Mehmed'in ilk devirlerine kadar her gün toplanırdı.⁸ XVI. yüzyılda haftada bazen dört, bazen beş gün toplanırdı. XVII. yüzyıl başlarında toplantı sayısı haftada ikiye inmiştir.⁹ XVII. yüzyıl ortalarından itibaren divân-ı hümayûn fonksiyonlarının azalmaya başladığı, yüzyılın sonlarına doğru da bir merasim aracı durumuna geldiği görülmektedir. Artık divân üç ayda bir kapıkulu ocaklarına maaş vermek ve sefir kabul etmek için toplanmaya başlamıştır. XVII. yüzyıl sonlarında, devlet işleri bütünüyle veziriazamın dairesinde görüşülmeye başlamıştır. Padişahın görüşleri telhislerle alınmaya başlamıştır.¹⁰ 1826 yılındaki yeniçeriliğin lağvından sonra Sultan II. Mahmud'un yaptığı yeni düzenlemeler bu arada kabine sisteminin kabulü, divân-ı hümayûnunun sonu olmuştur. Bu dönemde divân-ı hümayûn tabiride kaldırılarak yerine meclis-i vükelâ ve meclis-i hâs denmeye başlandı.¹¹

Veziriazamlar ilk zamanlar divân-ı hümayûnda bir netice elde edilemeyen meseleleri kendi konaklarında Pazartesi, Çarşamba, Cuma, Cumartesi ve Pazar günleri ikindi ezanından sonra topladıkları divanda görüşürlerdi ki buna İkinci Divânı adı verilirdi. Veziriazamın bundan başka Cuma günleri sabah namazından sonra kadiaskerlerin iştirakiyle teşkil ettikleri Cuma divânı ile her Çarşamba günü İstanbul, Galata, Eyüp ve Üsküdar kadılarının katıldığı Çarşamba divanı da vardı.¹² Kapıkulu

⁶ Recep Ahışhalı, "Divân-ı Hümayûn Teşkilâtı", *Osmanlı, Yeni Türkiye Yay.*, Ankara 1999, VI, 24.

⁷ Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, (Çeviren: Ruşen Sezer), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2010, s.95.

⁸ Halaçoğlu, *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı*, s.8.

⁹ Ahmet Mumcu, "Divân-ı Hümayûn", *DİA*, İstanbul 1994, IX, 431.

¹⁰ Zekeriyâ Bülbul, *Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2000, s.76- 77.

¹¹ Ziya Kazıcı, *İslam Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi*, M.Ü İlahiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2010, s.177.

¹² Halaçoğlu, *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı*, s.15.

ocaklarına maaş verilmesi ve sefir kabulü münasebetiyle toplanan Galebe Divânı ve üçüncüsü de fevkalade olarak divân günleri haricinde ve padişahın bab-üs- saâde'ye tahtının kurulmasıyla akd olunan Ayak Divânıdır.¹³

Padişah nerede ise divânında orada kurulması kanundu. Dolayısıyla padişahın bizzat iştirak ettiği seferlerde divân, ordugâhlarda kurulur ve divân üyeleri de İstanbul'da yerlerine "kaim-i makam" lar bırakarak sefere katılırlardı. Bununla beraber seferde olan sadrazam ise üyeleri İstanbul'da kalan divânda padişah başkanlık ederdi.¹⁴

Divân-ı Hümâyûn, divanhane denilen salonda toplanırdı. Kubbealtı da denilen bu salon esasen üç kubbeli üç bölümden meydana geliyordu. Birinci kubbenin altı asıl divân toplantılarının yapıldığı ve padişahın toplantıları takip etmesine fırsat veren kasr-ı adl denilen kafes pencerenin bulunduğu odadır. Bunun bitişiğindeki oda ise, divân kâtiplerinin bulunduğu büro idi. Onun da yanında ki odada devletin her türlü idarî, malî kayıtlarının bulunduğu defterhane idi.¹⁵

Divân-ı Hümâyûn idari ve siyasi yetkileri yanında Batılı gözlemcilerde hayranlık uyandıran tarafı adli işlerde kendini göstermektedir. Buraya sosyal mevkii, yaş, din, dil, cinsiyet farkı kesinlikle gözetilmeksizin herkes yazı ile veya bizzat başvurabilirdi. Üyeler bütün şikayetleri dinlemek zorundaydılar.¹⁶

Divân toplantısı sabah namazından sonra başlar ve öğleye kadar devam ederdi. Divân-ı Hümâyûn müzakeresi o günkü rûznameye (gündem) göre bittikten ve maliye hazinesi ile defterhane veziriazamın mührüyle mühürlenip kapandıktan sonra Çavuşbaşı elindeki asasını yere vurarak divânın sona erdiğini bildirir ve divân dağılırdı. Divândan sonra sırasıyla yeniçeri ağası, kadiaskerler, sonra veziriazam ve vezirler, defterdar padişah tarafından kabul olunurlardı.¹⁷

Devletin en önemli işlevi adaletin sağlanması olduğundan divân-ı hümâyûn her şeyden önce yüce bir mahkemeydi; divânın aynı zamanda bütün devlet işleri ve atamalar hakkında tartışan ve karar alan bir hükümet işlevi de vardı. Bu alanda divân-ı

¹³ Uzunçarşılı, *Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s.13.

¹⁴ Erol Özbilgen, *Bütün Yönleriyle Osmanlı Âdâb-ı Osmaniyye, Devlet, Kurumlar, Toplum, Şehir, Aile, Birey, Bilim, Sanat, Kültür, Ticaret, Sanayi, Teknoloji*, İz Yayıncılık, İstanbul 2011, s.114.

¹⁵ Mehmet Ali Ünal, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, (10. Baskı), Fakülte Kitabevi, Isparta 2013, s.58.

¹⁶ Mumcu, "Divân-ı Hümâyûn", s.431.

¹⁷ Halaçoğlu, *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı*, s.10.

hümâyûnda verilen kararlar, padişah hükmü şeklinde çıkar ve fermanlar mühimme denilen ana divân defterine kaydolunurdu.¹⁸

Divân-ı hümâyûnda muhtelif işler hakkında çeşitli defterler tutulmuştur. Bunlar toplam olarak otuz altı çeşit olup, içlerinde en önemlileri: mühimme, ahkâm, ruûs, tahvil, nâme, ahidnâme ve şikâyet defterleridir. Ayrıca Bâb-ı Âsâfî'ye ait Buyruldu Defterleri ve İlm ü haber Defterleri, İrade Kayıt Defterleri, Ayniyat Defterleri ve Gelen Giden Defterleri vardır. Yine defterhaneye ait tahrir defterleri de vardır.¹⁹

Divân üyelerine bakacak olursak hukuksal statüleri gereği bazı hizmetliler, divân-ı hümâyûnun doğal üyeleri sayılırlar. Başka bir deyişle, o hukuki statüyü kazanır kazanmaz divân-ı hümayun üyesi olurlar. Bunlar başta veziriazam olmak üzere, kubbealtı vezirleri, nişancı, kadıaskerler, Defterdarlar ve Rumeli Beylerbeyi. Bunların dışında bazı hizmetliler, ancak vezirlik rütbesini kazanırlarsa divân-ı hümâyûn üyesi olurlar; kaptan paşa ve yeniçeri ağası bu grup içine girer.²⁰ Ulemanın başı olan şeyhülislam, hükümet üyesi sayılmazdı; idari, icrai yetkisi yoktu. İdarede tarafsız kalmak mümkün olmadığı inancıyla İslam hukukunun tarafsız yorumlanması görevi, bağımsız müftülere bırakılmıştı.²¹ Vezirlik rütbesine yükseldikten sonra yeniçeri ağası ile kaptan-ı derya da asli üye olurlardı. Üye olmakla birlikte toplantıları yönlendiren önemli yardımcı ise reisülküttabdı.²²

Divan-ı hümâyûnda üye olmamakla birlikte divân toplantılarının yürütülmesinde birinci derecede yere sahip olan yardımcıları da vardır. Bunlar olmadan, toplantıların hazırlanması, görüşmelerin yapılması, varılan kararların uygulamaya konulması düşünülemez. Bu yardımcıların bir bölümü, divânın yapısı içinde erimiştir. Başta reisülküttab olmak üzere, tezkirecileri ve çavuşbaşını bu grupta toplayabiliriz. Bunların altında bulunan ve sayıca bir hayli kabarık olan kâtipler, çevirmenler, çavuşlar ve başka hizmetliler de ikinci derecede yere sahiptirler. Fakat hepsinin yardımcı olarak belli ve oldukça önemli görevleri vardır.²³

¹⁸ İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu*, s.99.

¹⁹ Yusuf Halaçoğlu, "Klasik Dönem'de Osmanlı Devlet Teşkilatı", *Türkler*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, IX, 803.

²⁰ Ahmet Mumcu, *Divân-ı Hümâyûn*, Phoenix Yay., Ankara 2007, s.22.

²¹ İnalçık, *Osmanlı İmparatorluğu*, s.103.

²² Mumcu, "Divan-ı Hümâyûn" , s.431.

²³ Mumcu, *Divan-ı Hümayun*, s.39.

Divân-ı Hümâyûn Kalemleri: Divân-ı Hümâyûnda görüşülen meselelere ait verilen kararların kayıtlarını yapan ayrı ayrı kalemler vardı. Bu kalemler birinci sınıf divân hocalarından olan reisü'l-küttâb ve beraberindeki beğlikçinin idaresinde çalışırlardı. Bunlardan başka nişancı ve defter emininin idaresinde olan tapu kayıtlarının bulunduğu defter hazinesi ile defterdarın idaresi altında bulunan maliye defterlerinin ve vesikalarının bulunduğu bir hazine daha vardı.

Divân-ı hümâyûn kalemleri, Bab-ı Ali'nin kurulmasından önce şunlardı:

- 1- Âmedî kalemi
- 2- Tahvil kalemi
- 3- Ruûs kalemi
- 4- Beğlik veya Divân kalemi

Bu dört esas kalemden başka, teşrifatçılık kalemi ile vakanüvislik kalemi vardı.²⁴

Amedi Kalemi: Reisü'l-küttâbın özel kalemidir. Saderetle saray arası irtibat ve muhabereyi sağlamakla beraber devletin bütün harici işleri ile ilgilenirdi. Bu kalemin şefine "Âmedî-i Divân-ı Hümâyûn" veya "Âmedî" denirdi. Bu kalemde devletin gizli işlerine dair meselelerin kayıtları yapıldığı için burada çalışacak kişilerin iyi ahlâklı ve sır tutabilen kişiler olabilmesine çok dikkat edilirdi. Reisü'l-küttâbın bütün gizli ve açık yazıları Âmedçi'nin elinden geçirdi.²⁵

Tahvil Kalemi: nişan kalemi ya da kese kalemi de denilen tahvil kalemi vezir, beylerbeyi, mevali denilen büyük şehir kadıları, sancakbeyi vs. gibi yüksek dereceli memurların tayin ve terfi işlemleriyle ilgili evrakı muhafaza ederdi. Bunlarla ilgili tevcih fermanı ve beratların hazırlanması bu büronun görevi idi. Bu kalemin amirine tahvil kesedarı denirdi.²⁶

Ruûs Kalemi: Ruûs-ı Hümayun kalemide denilmektedir. Vezir, beylerbeyi ve tımar sahipleri hariç olmak üzere, devlet hizmetinde bulunan kimselerin tayşn beratlarını ve vazife tevcihlerine ait belgeleri hazırlayan daire şeklinde tarif edilir. Dairelerin reis ve mümeyyizleri, kapıcı başılar, kale ağalıkları, dizdarlar, kethüdalıklar,

²⁴ Tefik Temelkuran, "Divân-ı Hümâyûn Mühimme Kalemi", *Tarih Enstitüsü Dergisi*, İstanbul 1975, Sayı: 6, s. 133-134.

²⁵ Temelkuran, "Mühimme Kalemi", s. 134.

²⁶ Ünal, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, s.67.

müderriis, vaiz, devirhan, imam, hatip ve mütevellilerle, hazine ve evkaftan maaş ve tahsisat alanların mali işlerine de burası bakar ve bütün muamele buradan sorulurdu.²⁷

Teşrifatçılık Kalemi: Teşrifatçılık kaleminde gerek saraya ve gerek devlet dairelerine ait merasim ve tören işlerine bakılırdı. Kalemin şefi olan “Teşrifatî-i Divân-ı Hümâyûn” veya “Teşrifatçı” saraya ait bütün merasimleri yürütürdü. Teşrifatçı merasimleri elindeki teşrifat defterine göre idare ederdi. Yapılan her merasim muntazam olarak teşrifatdefterlerine kaydedilirdi.²⁸

Vak‘anüvislik Kalemi: Devletçe kendisine verilen çeşitli işlere dair evrakları kaydeden vak‘anüvis, XVIII. yüzyıl başlarından itibaren divân-ı hümâyûn dairesinde görülmektedir. Vak‘anüvisler bütün vesikaları görmeyip, gizli olanları ancak ağızdan duyarak kaydederlerdi. XVII. yüzyıldan önce vak‘anüvislik yerine şeyhnamevüslik denen bir memuriyet bulunmaktaydı. Genel olarak devletin resmi tarihçisi hüviyetinde bulunan vak‘anüvislerin ilki Halep’li Mustafa Naima Efendi’dir.²⁹

Beylik veya Divân Kalemi: Divân-ı hümâyûn dairesinin birinci derecede mes‘ul kalemi "Divân-ı Hümâyûn Kalemi" dir. Sadece "Divân Kalemi" veya beylikçi tarafından idare olunduğu için "Beylikçi Kalemi" de denilirdi.³⁰ Divân-ı hümâyûn’da görülen ve karara bağlanan evrakı gerekli yerlere gönderen kalemdi. Bu kalemin reisi olan Beylikçi Efendi, Divân-ı hümâyûn kalemlerine nezaret eder, yabancı devletlerle yapılan antlaşmaları saklar ve tatbik edilmesini sağlar, her çeşit şikâyetlere dair hüküm verir, toprak ve çeşitli konularda anlaşmazlıkları çözümler, ferman ve beratların arkasını yazdırarak arkasına kendi alametini koyardı.³¹

Beylikçi kaleminde çeşitli tarihlerde başlanılarak tutulan defterler arasında nâme-i hümâyûn, mühimme, mühimme zeyli, atîk şikâyet, mukavelenâme, mühimme-i mektûm, mühimme-i Mısır, nefiy ve kısas, imtiyaz, muktezâ, kalebend, ahkâm, izn-i sefine, tevcihât-ı mülkiyye, kilise, şehbender, gayri müslim cemaatleri, nişan, tekaüd, kanunnâme-i askeri ve meclis-i Tanzimat defterleri sayılabilir.³²

²⁷ Halaçoğlu, *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı*, s. 21-22.

²⁸ Temelkuran, "Mühimme Kalemi", s. 135.

²⁹ Halaçoğlu, *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı*, s. 24.

³⁰ Temelkuran, "Mühimme Kalemi", s. 136.

³¹ Halaçoğlu, *Osmanlılarda Devlet Teşkilatı*, s. 21.

³² Mehmet İpşirli, "Beylikçi", *DİA*, İstanbul 1992, VI, 78.

II. MÜHİMME DEFTERLERİ

Mühimme Defterleri Osmanlıların, Divân-ı Hümâyûn'da kararlaştırılan hususlar üzerine padişahın onayı alındıktan sonra düzenledikleri fermanların suretlerinin kaydedildiği defterlerdir. Söz konusu adlandırmanın bu defterler için kullanılıp genelleşmesi XVII. Yüzyıl sonlarından itibaren olmuştur.³³ Bilinen en eski tarihli mühimme defteri Topkapı Saray'ı Müzesi Arşivi'ndeki E.12321 numarada kayıtlı ve 1544/951 tarihli defterdir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki defterlerin en eskisi ise 1553/961, en sonuncusu ise 1905/1323 tarihli'dir.³⁴

Mühimme defterleri, Osmanlı divânından çıkan kararların bir suretlerinin kaydedildiği bir nevi zabıtlar/ siciller hüviyetinde olduğundan muhtevaları itibari ile pek çok araştırma sahasını ilgilendiren özelliğe sahiptirler.³⁵

Divânda müzakere edilen herhangi bir meseleye ait kararlar, divân katibleri tarafından zapt edilir, daha sonra reisülküttab tarafından gözden geçirildikten sonra yazılan hüküm veya ferman tuğra çekilerek ilgili yere gönderilirdi. XVII. Yüzyıl sonlarına kadar umumiyetle haftada dört gün toplanan divâna veziriazam, kubbe vezirleri, Rumeli ve Anadolu kadıaskerleri, defterdarlar ve nişancı katılır, divanda alınan ve padişahın tasdikinden geçen kararlar tarih sırasına göre mühimme defterine kaydedilirdi.³⁶

Divân-ı Hümâyûnda müzakerelere en önemli meselelerden başlanırdı. Önce elçiliklerin istekleri ve verilecek cevaplar üzerinde durulur, karar verilirdi. Sonra eyaletlerin ihtiyaçları, yabancı devletlerle olan münasebetlere dair meseleler, halkın istek ve şikayetleri, arazi davaları ve önem sırasına göre diğer meselelere bakılırdı.³⁷ Divânda verilen bir karar veya neticelenen bir dava, ferman şeklinde hazırlanmadan önce, tashih edilen müsveddesi ilgili deftere kayd olunmamışsa, bir hüküm ifade etmezdi. Defterlerdeki bir kaydın iptali ve tashih edilmesi ancak padişahın iznine bağlıdır. Nişancının, defterler üzerinde tashih yapabilmesi, padişahın "kendi kalemıyla düzeltme yapabilir" müsaadesini taşıyan fermanıyla mümkündür. Mühimme veya diğer

³³ Mübahat S. Kütükoğlu, "Mühimme Defteri", *DİA*, İstanbul 2006, XXXI, 520.

³⁴ Mehmet Ali Ünal, *44 Numaralı Mühimme Defteri*, Akademi Yayınları, İzmir 1995, s. V.

³⁵ Feridun M. Emecen, "Osmanlı Divânının Ana Defter Serileri: Ahkâm-ı Mîrî, Ahkâm-ı Kuyûd-ı Mühimme ve Ahkâm-ı Şikâyet", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 3(5), İstanbul 2005, s. 107.

³⁶ *90 Numaralı Mühimme Defteri*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1993, Giriş.

³⁷ Temelkuran, "Mühimme Kalemi", s.133.

ahkâm defterlerindeki bir hüküm kaydının geçersizliği, yani "terkîn" edilmesi veya kaydedilen bir fermanın kaydedilmeden önce "şakk", yani iptal edilerek yırtılması, emr-i alî, yahut hatt-ı hümayûn ısdarı ile yerine getirilir. Bu durum, defter kayıtları üzerine yatık çizgi ile çekilen terkîn çizgilerinin uç tarafında yazılı "ber-mûceb-i hatt-ı hümayûn" ifadesinden veya hükmün baş tarafındaki "terkîni babında fermân-ı alî mûcebince kayd-ı terkîn ..."şerhlerinden anlaşılmaktadır.³⁸

Mühimme defterleri, hükümlerin sadır oldukları divânlar bakımından dört ayrı grupta değerlendirilebilir:

1-Padişahın pâyitahtta bulunduğu sırada, sadrazam başkanlığındaki divân toplantısından çıkan emirlerin kayd olduğu Mühimme Defterleri.

2-Sadrazamın seferde veya payitaht haricinde bulunması sebebiyle, yerine vekâlet eden rikâb kaymakamı ve sadâret kaymakamı başkanlığında toplanan divânda alınan kararların yazıldığı Rikâb mühimmesi.

3-Orduyla birlikte sefere çıkan sadrazamın sefer sırasında akdettiği divân toplantılarında alınan kararların yazıldığı Ordu mühimmesi.

4-Padişah ve sadrazam aynı anda Dersaadet'ten ayrıldığında devlet işlerini çekip çevirmekle görevlendirilen sadâret kaymakamının müstakil olarak akdettiği divâlarda alınan önemli kararların yazıldığı Kaymakamlık Mühimmesi.³⁹

Bazı istisnalar dışında mühimme defterleri, kaleme alındıkları sadrazam ve reisülküttabın devrini belirten bir başlıkla başlar, o defterin ihtiva ettiği hükümlerin tarihleri içinde bu makamlarda değişiklik olmuşsa tekrar yeni bir başlık atılmıştır.⁴⁰

Mühimme defterlerinde kayıtlı fermanlara "hüküm" adı verilir; her kaydın başı, yani hitap cümlesi emrin gönderildiği şahsın veya makamın adı yazıldıktan sonra, "hüküm ki " ibaresiyle bitirilirdi. Sonra, gelen şikâyet veya zuhur eden mesele özetlenir ve "Buyurdum ki" cümlesinin ardından alınan karar bildirilirdi. Ancak umumî olan bu şekil bazen değişik de olabilirdi. Klasik dönem XVI. Yüzyıl mühimmeleri ile XVII. Yüzyılın ikinci çeyreğine ait mühimmeler arasında bir takım şekil farklılıkları olduğu gibi, muhteva bakımından da bu dönem mühimmelerinin nispeten zayıfladığını tespit

³⁸ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, (Yayına Haz.: Yusuf İhsan Genç ve Diğerleri), İstanbul 2000, s.8

³⁹ Fatime Yazıcı, *54 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2010, s.7.

⁴⁰ Kütükoğlu, "Mühimme Defteri", s.521.

etmek mümkündür.⁴¹ XVII. yüzyılın ortalarından itibaren Mühimme Defterleri'nde yer alan konular ayrılarak başka defterlere kaydedilmeye başlanmıştır. Adli ve idari konular birbirinden ayrıldığı, şikâyetlerle ilgili olarak yeni bir defter türü ihdas edildiği bilinmektedir. Bugün Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin tasnif serilerinden birini oluşturan şikâyet defterleri kısmının ilk defter kaydının tarihiyle alakalı kesin bir şey söylemek mümkün değildir. Bu defterlerin ortaya çıkması, Mühimme Defterleri'nin muhtevasında belirgin bir zayıflığa neden olmuştur şikâyet türünün yanı sıra, 1699 yılında nâme-i hümayûnlar, 1707'de Mısır Eyaleti'ne gönderilen fermânlar, 1747'de kalebend hükümleri, 1787'de gizli emirler, 1863'te mülkî tevcihat, 1869'da makine, fabrika imtiyazı ve kilise kayıtları, Mühimme Defterleri'nden ayrılarak başka defterlere kaydolunmuştur.⁴²

Mühimme defterleri başlığı altında toplanan defterlerin mühimme nev'ileri şunlardır:

Mühimme, Rikab Mühimmesi, Ordu Mühimmesi, Mısır Ordu Mühimmesi, Mühimme-i Mektûme, Mahlûta Mühimmesi ve Muhzır Mühimmesi.

Mühimme serilerinden, başka isimler altında tasnif edilenlerde şunlardır:

Mühimme Zeyli Defterleri, Mühimme-i Asâkir Defterleri, Mühimme-i Mektûme Defterleri ve Mühimme-i Mısır Defterleri.⁴³

Mühimme defterlerinde yer alan konuları devrin; zaman, mekân ve telakkisi çerçevesinde mühim görülen bahisler teşkil eder. Bazen hüküm metinleri içinde geçen "Bu husus mevâdd-ı mühimmedendir." veya "Husus-ı mezbûr mühimmattandır." şeklindeki ifadeler ile konuların önemine dikkat çekildiği görülmektedir.⁴⁴

Mühimme defterlerinin muhteva bakımından taşıdıkları önem ve değerleri şu şekilde toplamak mümkündür:

1-Osmanlı Devleti'nin merkez ve taşra teşkilatındaki idari ve askeri organların yapısı, karşılıklı münasebetleri, çalışma tarzları, fonksiyonları hakkında önemli

⁴¹ 90 Numaralı Mühimme Defteri, Giriş.

⁴² İbrahim Etem Çakır, *10 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi /Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2006, s.2-3.

⁴³ *Başbakanlık Osmanlı Arşivi Katalogları Rehberi*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 2005, s.190.

⁴⁴ *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi*, s.9

kaynaklırlar. Müesseselerin teşkilatı ve işleyişi, hukuki prosedür hükümlerinin tetkikiyle anlaşılabilir.

2-Komşu ülkeler ile Kuzey Afrika, Balkanlar, Orta Doğu ve Güney Rusya'nın tarihleri açısından çok önemli bilgiler ihtiva ederler.

3-Osmanlı Devleti'nin gayrimüslim tebaası ile olan münasebetleri, azınlıklar hukuku, halkın sosyal ve ekonomik ihtiyaçlarının temini hususlarındaki yönetim politikası, ibadet ve ayin serbestisi, mabedlerin inşası gibi konular mühimme defterlerinde çokça görülür.

4-Hac organizasyonu, surre alayları, mukaddes beldelere götürülen hizmetler, mühimme defterlerinde konu olarak ayrı bir yer tutar.

5-Osmanlı kültür ve sanat faaliyetleri cümlesinden, imar ve iskan siyaseti, çevre ve belediye hizmetleri, sağlık ve eğitim işleri, geniş vakıf idarelerinin problemleri ve teftişleri bakımından da zengin malzeme ihtiva ederler.

6-Sayıları hayli fazla olan ve ordu divanınca tutulan mühimme defterleri, askeri tarih, harp tarihi ve lojistik hizmetler tarihi yönünden birinci elden kaynaklırlar.⁴⁵

Muhteva itibarıyla Divânın işleyişine bağlı olarak hazırlanmış olan bu defterlerdeki kayıtlar, yüksek karar organı olan bir kurumun belgeleri niteliği de taşıdıklarından hukuk tarihi yönünden ayrı bir önemi haiz bulunmaktadır.⁴⁶

Mühimme defterlerindeki hükümler, divânda alınan kararların padişah tarafından tasdikinden sonra ferman haline getirilmiş halleri olduğu için ferman rükünlerini ihtiva eden belge suretleridir. Ancak fermanların asıllarında bulunan bazı rükünlar ya davet ve tuğra rükünları gibi tamamen ihmal edilmiş veya elkab gibi kısaltılarak yazılmıştır.⁴⁷ Osmanlı diplomatiğinde, gerek Osmanlı devlet erkânına gerekse yabancı hükümdar veya devlet adamlarına yazılacak yazılarda kullanılacak elkab ayrı ayrı tespit edilmişti. Hiç kimse hakkında o mevki için belirlenmiş olanın dışında bir elkab kullanılamazdı.⁴⁸

Tarihin yeri ve şekli ise XVII. yüzyıl ortalarına kadar başlık şeklinde Arapça olarak haftanın günü, ayın adı ve yılı olarak kaydedilmiştir. Bu tarihlerin bazılarında haftanın günü ile ayın tarihinin uymadığı görülür. XVII. yüzyıl ortalarına doğru ise önce

⁴⁵ 3 Numaralı Mühimme Defteri, Başbakanlık Devlet Arşivlere Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1993, s. XXIII.

⁴⁶ Emecen, "Osmanlı Divânının Ana Defter Serileri", s. 107.

⁴⁷ Kütükoğlu, "Mühimme Defteri", s.521

⁴⁸ Mübahat S. Kütükoğlu, "Elkab", *DİA*, İstanbul 1995, XI, 51.

başlık tarihle birlikte bazı hükümlerin altına da tarih atılmaya başlanmış daha sonra başlık tarih tamamen terkedilerek her hükmün altına ayın onar günlük devreleriyle (evâil, evâsıt, evâhir) ay ve yıl yazılmıştır. Nadir olarak beraber tam tarih atılmış bazı hükümlere de rastlanır.⁴⁹

Divân-ı hümayûnda görüşülen meseleler konularına ve önem sıralarına göre kalemlere havale edilirdi. Birinci ve ikinci derecedeki meselelere ait işlemler Divân ve Beğlikçi kaleminde yapılırdı. Bu sebeple Divân kaleminde çalışan kâtipler bazı hususlarda diğer kalemlerde çalışan kâtiplerden farklıydı. Divân-ı hümayûnda görüşülen ve kararı yine divân-ı hümayûnda verilen meseleler için "mühim" kaydı konulduğu için bu çeşit evrakın yazılarını yazan ve işlemlerini yapan kâtiplere mühimme yazan anlamında olan "Mühimme-nüvis" denilirdi.⁵⁰

Divân-ı hümayûn yani, Osmanlı Devleti'nin idare sahasında ki en yüksek resmi dairelerin yazı şekli Divânî yazısıydı. Süslü, gösterişli ve resmi bir niteliği vardı.⁵¹ Osmanlı Devleti'nde divân-ı hümayûnda alınan kararlar, yazışmalar, fermanlar, berat, menşur, biti, buyruldu, hüküm, misal, tevki', yarlık, nişan, vakfiye ve i'lam gibi resmi yazılar bu hatla yazılırdı. "Divâna mahsus" anlamına gelen bu yazı çeşidi sadece divânda yazıldığı için bu adı almıştır.⁵²

Osmanlı diplomatik belgelerinde muayyen bir yazışma formülü tatbik edilmiştir. Buna göre belgeleri on kısımda ele almak mümkündür:

- 1- Davet
- 2- Tuğra(Padişahın Nişanı)
- 3- Unvan ve Elkab
- 4- Muhatabın Adı ve Elkabı
- 5- Dua
- 6- Nakil ve İbلاغ
- 7- Emir
- 8- Te'kid ve Tehdid
- 9- Tarih

⁴⁹ Kütükoğlu, "Mühimme Defteri" , s. 521-522.

⁵⁰ Temelkuran, "Mühimme Kalemi", s.138.

⁵¹ M. Tayyip Gökbilgin, *Osmanlı Medeniyet Tarihi Çerçevesinde Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmî*, İstanbul 1979, s.44.

⁵² Ali Alparslan, "Divânî", *DİA*, İstanbul 1994, IX, 445.

10- Yer⁵³

Hükmün suretleri incelendiğinde, yukarıdaki rükünlerden birçoğunun kayda geçmediği görülür. Bundan, kâtiplerin, çıkan fermanların özünü kaydetmekle yetindikleri; kalıplaşmış cümleleri sık sık tekrarlamaktan ise kaçındıkları anlaşılmaktadır.⁵⁴

XVIII. yüzyıldan sonra mühimmelerdeki hükümlerin sayısı azalmıştır. İlk defterlerin bazıları bir yıllık hüküm sûretlerini ihtiva ederken 263. Mühimmede 1286-1323 (1869-1905) yılları arasında ki otuz yedi yıllık devre tek defterde toplanmıştır. Mühimme defterleri, Osmanlı Devleti'nin en yüksek idari ve adli organı olan divânda tutulduğundan özellikle 16-18. Asırlar için daima birinci derecede kaynak olarak kullanılmış ve bu defterlere dayanan birçok araştırma yapılmıştır.⁵⁵

⁵³ 44 Numaralı Mühimme Defteri, s.VI.

⁵⁴ 3 Numaralı Mühimme Defteri, s. XXVI.

⁵⁵ Kütükoğlu, "Mühimme Defteri ", s.523.

BİRİNCİ BÖLÜM

III. MURAD DÖNEMİ (1574-1595)

III. Murad, II. Selim ile hasekisi Nurbanu Sultan'ın oğlu olup, babasının Saruhan sancakbeyliği sırasında 4 Temmuz 1546'da Manisa'da dünyaya gelmiştir.⁵⁶ Kanuni Sultan Süleyman zamanında 1561 yılında Saruhan valiliğine tayin edilmiş, o günden cülusuna kadar bu görevde kalmıştır.⁵⁷ III. Murad, babası II. Selim'in kardeşi Bayezid Han'la Konya sahrasında ki mücadelesinde on iki yaşındaydı ve Konya kalesini muhafaza ediyordu.⁵⁸

III. Murad babasının ölüm haberini Sadrazam Sokullu Mehmed Paşa'dan alır almaz İstanbul'a geldi. 22 Aralık 1574'de tahta cülus etti. III. Murad dört yıl kadar büyükbabası Kanuni devrinde, daha sonrada II. Selim devrinde idarecilik yaptığı için tecrübeli idi. Bu tarz yetişen son şehzade olmuştur.⁵⁹

III. Murad'ın tahta geçmesinden sonra Fatih Kanunnamesine göre beş şehzade ortadan kaldırılmıştır. Babasının cenaze namazına katılan III. Murad kardeşlerinin cenaze namazının hemen ardından askere cülüs bahşişi dağıttı. İlk icraat olarak Kâbe'nin duvarının tamirini emretti. İlk Cuma namazını büyük bir merasimle Ayasofya'da kıldı. Daha sonra III. Murad başta Ebu Eyyüb Ensari'nin türbesi olmak üzere ecdadının türbelerini ziyaret etti.⁶⁰

Osmanlı tahtındaki saltanat değişikliği dolayısıyla yabancı ülkeler antlaşmaları yenileyebilmek için ve yeni padişahı tebrik etmek amacıyla İstanbul'da bulunan elçilerini hemen harekete geçirdiler. III. Murad Han sırasıyla Venedik, Avusturya, İran ve Lehistan elçilerini kabul etti.⁶¹

⁵⁶ Bekir Kütükoğlu, " Murad III. ", *İA*, C.8, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1979, s.615.

⁵⁷ İsmail Hami Danişmend, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi M. 1574- 1703 (H. 987- 1115)*, Doğu Kütüphanesi, (2. Baskı), İstanbul 2011, III, 1.

⁵⁸ Faris Çerçi, *Gelibolulu Mustafa Ali ve Künhü'l Ahbâr'ında II. Selim, III. Murat ve III. Mehmet Devirleri*, Cilt II, Erciyes Üniversitesi Yayınları, Kayseri 2000, s. 225.

⁵⁹ Mücteba İlgürel, " Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e ", *Genel Türk Tarihi*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2002, VI, 52.

⁶⁰ Selânikî Mustafa Efendi, *Tarih-i Selânikî*, (Haz. Mehmet İpşirli), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1999, I, s.101-106.

⁶¹ Ahmet Şimşirgil, *Kayı V, Osmanlı Tarihi Kudret ve Azamet Yılları*, Timaş Yayınları, İstanbul 2013, s.77.

1.1. OSMANLI – İRAN OLAYLARI

Osmanlılarla İranlılar arasında 1555 Amasya muahedesi devam ediyordu. Hatta bu sırada yani 1576'da iki yüz elliye geçen bir maiyetle İstanbul'a gelmiş olan İran elçisi Tokmak Han fevkalade merasimle karşılanmış, ikram görmüştü. Tokmak Han henüz İstanbul'da bulunurken İran hükümdarı Tahmasb Han vefat etmiş ve oğulları arasında şahlık mücadelesi başlamıştı. Tahta II. İsmail geçmişti.⁶² Bu sıralarda Van beylerbeyi Hüsrev Paşa, padişah katına arz göndererek, Acem ülkesinde Şah Tahmasb'ın oğlu II. İsmail'in öldüğünü, yerine gözleri görmeyen Muhammed Hüdabende adındaki kardeşinin şah olduğunu bildirmiş ve bu fırsatın kaçırılmaması gerektiğini bildirmişti.⁶³ Buna mukabil Veziriazam Sokullu Mehmed Paşa, İran'a karşı sefere karşıydı. Sokullu Mehmet Paşa'ya göre sefere girilirse mevacib artar, tebaa azalır, sefer masraflarına varidat yetiştirmez ve İran ülkesinin genişliğinden dolayı halkı itaat altında tutulamazdı. Ancak bütün güçlüklerle rağmen Kafkas memleketlerinin zabtı, o devir için Osmanlı imparatorluğu bakımından çok önemli olduğu görülmektedir.⁶⁴

İstanbul'dan beş bin yeniçeri ve sipahilerle sol ulufeciler bölükleri, yeter sayıda cebeci, topçu, Beylerbeyilerden Diyarbakır, Erzurum, Zülkadir, Halep ve Karaman Beylerbeyleri, eyaletlerinde olan komutan, zeamet ve tımar sahipleri ile Acem serdarı Lala Mustafa Paşa⁶⁵ Gürcistan üzerinden Şirvan'ın fethine memur edildi. (1578) Bu sırada hudut beylerinin Hoy, Urmiye ve Selema gibi şehirleri ele geçirildikleri haberi duyuldu. Lala Mustafa Paşa ise Çıldır Gölü civarında bir İran ordusu ile karşılaştı. Osmanlı ordusunun zaferi ile sonuçlanan Çıldır Savaşı ile Gürcistan kapıları açılmış oluyordu. Osmanlı ordusu Şirvan hududuna yaklaşmışken, Tebriz valisi kuvvetlerinin baskınına uğradı. Koyun Geçidi mevkiinde Osmanlı ordusu galip geldi. Buradan Şirvan içlerine ilerleyen Lala Mustafa Paşa, bölgenin şehirlerini birer birer ele geçirdi.⁶⁶ Lala Mustafa Paşa'nın ikinci harekâtı 1579 olmuş, Osmanlı kuvvetlerinin ele geçirilen yerlerde tutunmasını sağlamıştı.

⁶² Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, s.57.

⁶³ Peçevi İbrahim Efendi, *Peçevi Tarihi*, (Haz: Bekir Sıktı Baykal), Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 1992, II, 32.

⁶⁴ Mustafa Cezar, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, TTK Basımevi, Ankara 2011, III, 1316.

⁶⁵ Peçevi, *Peçevi Tarihi*, s.33.

⁶⁶ İlgürel, "Zirveden Dönüş", s.53.

III. Murad 1582 yılında ki İran seferi serdarlığına Ferhat Paşa'yı tayin etti. Bu sırada İran cephesinde Osmanlı kuvvetlerinin durumu sarsılmış, Şirvan'da muhafazada bulunan Özdemiroğlu Osman Paşa Demirkapı'ya çekilmişti. Açılan yeni seferle Şirvan'ın kesin olarak elde tutulmasına çalışıldı. Özdemiroğlu Osman Paşa Baştepe mevkiinde Safevi kuvvetlerini yenip Şirvan'da ki Osmanlı hakimiyetini kesinleştirdi. Ardından Kefe'ye hareket etti.⁶⁷ İslam Giray'ı Kırım Hanı yaptıktan sonra İstanbul'a gelip divâna katıldı. Kapıcılar kethüdası Mehmed Ağa, ferman-ı şerif ile vezaret mührünü Osman Paşa'ya teslim etti.⁶⁸

Yeni veziriazam Osman Paşa, 9 Nisan 1585'de Tebriz'in zabtı ile görevlendirildi. Tebriz ele geçirildi. Osman Paşa bu sırada hastalanarak vefat etti. Tebriz'i on bir ay boyunca kuşatan Safevi kuvvetleri Ferhat Paşa'nın yaklaşmakta olduğunu öğrenince geri çekildi. Ferhat Paşa'nın 1588'de Gence'ye yönelik harekâtı ve şehre girişi, bu arada tahta çıkan Şah Abbas'ın zor durumda bulunuşu barışı yeniden gündeme getirdi. Şah Abbas, Haydar Mirza'yı bir elçilik heyetiyle İstanbul'a gönderdi.⁶⁹

21 Mart 1590 tarihinde Osmanlı Devleti'nin en geniş sınırlara ulaştığı, Osmanlı sınırlarının Hazar denizine kadar vardığı antlaşma olan Ferhat Paşa ya da diğer adıyla İstanbul Antlaşması imzalandı. 1555 Amasya Muahedesinden sonra İranlılarla ikinci anlaşmayı teşkil eden bu İstanbul muahedesinin, arazi ve dini meselelere temas eden iki cephesi mevcuttu. Muahede gereğince:

1- İran hükümeti Tebriz, Karacadağ (Karadağ) ve çevresini; Gence ve Karabağ havalisini; Şirvan ve mülhakatını; Gürcistan ve bölümlerini; Nihavend ve civarını; Luristan çevresini Osmanlılara bırakıyordu.

2- İran hükümeti, üç İslam halifesi olan Ebubekir, Ömer ve Osman ile Hz. Peygamber'in zevcesi Hz. Ayşe hakkında söylenen fena sözlerin bundan böyle men edileceğini ve halka bu İslam büyükleri hakkında kötü telkinlerde bulunmayacağını taahhüt ediyordu.⁷⁰

⁶⁷ Kütükoğlu, "Murad III", s.173.

⁶⁸ Selânikî, *Selânikî Tarihi*, s.144-146.

⁶⁹ Bekir Kütükoğlu, "Murad III", *DİA*, İstanbul 2006, XXXI, 173-174.

⁷⁰ Mustafa Cezar, s. 1365.

1.2. KUZHEY AFİRİKA'DA OSMANLI HÂKİMİYETİ

Osmanlılar, Trablus, Tunus ve Cezayir'e yerleştikleri sırada bu çevreyi nüfuz ve idaresi altına almak isteyen Şarlken ve daha sonra onun oğlu II. Filip ile uzun yıllar mücadele etmişti. Fas hükümdarı, İspanyollarla hoş geçinmek suretiyle onların kuvvetli zamanlarında memleketi muhafaza etmişlerdi; fakat daha sonra İspanya'nın eski nüfuzunu kaybetmesi üzerine Fas hükümdarı İspanya dostluğunu bırakıp o sıralarda kuvvetli bulunan Portekizlilerle anlaştı. Fas devletinin bu dost siyaseti Osmanlıların Afrika'da yayılmalarına engel oluyordu. Bundan dolayı Fas hükümdar ailesi içinde Osmanlılara dost birinin hükümdar olması kararlaştırıldı.⁷¹ Ebu Mervan Abdülmelik'in Fas hükümdarı olmasına karar verilince Cezayir Beylerbeyi Ramazan Paşa'nın ona yardım etmesi emredildi. Ramazan paşa on beş bin kişilik ordusuyla yanında Ebu Mervan Abdülmelik olduğu halde İspanyol yardımını alan ve bunun karşılığında bazı sahil kalelerini İspanyollara veren Fas hâkimi Mevla Muhammed Mütevekkil'e karşı harekete geçti. Kısa sürede Mevla Muhammed'i bozguna uğrattıktan sonra İspanyolların elinde ki sahil kalelerini ele geçirdi ve Ebu Mervan Abdülmelik Fas hükümdarı ilan edildi. Bozguna uğrayan Mevla Muhammed Mütevekkil Marakeş'e giderek Portekiz kralından yardım istedi. Böylece Fas Osmanlı himâyesine alınmış oldu.⁷² Daha sonra başta papalık olmak üzere Fransa ve İspanya, Portekiz, Fas ile ilgilenmeye başladılar. Aralarında bir ittifak yapıp kuvvetlerini birleştirdiler. Müttelikler Portekiz kralı Don Sebastian'ın kumandasında Tanca yakınlarında Afrika sahillerine çıktılar. Burada Abdülmelik'in tahtta rakibi Mevla Muhammed Mütevekkil' in kuvvetlerini de alan Don Sebastian, Vadi's-sebil (Kasrül- Kebir, Alkazar) mevkiinde büyük bir hezimete uğradı.(1578) Don Sebastian Abdülmelik'in elinden kaçarken Mütevekkil ile birlikte nehirde boğuldular. Genç Portekiz kralı Don Sebastian varis bırakmadan öldüğü için İspanya kralı II. Philip Portekiz krallığına da getirildi.⁷³

Vadi's-Sebil muharebesi neticesinde, Fas doğrudan doğruya padişahdan emir alan bir sultanlık şeklinde Osmanlı tabiiyetine girmiş oldu. Diğer taraftan Fas'taki gelişmeler

⁷¹ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, s.45.

⁷² Mehmet Maksudoğlu, *Osmanlı Tarihi*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2009, s.303.

⁷³ İlgürel, "Zirveden Dönüş", s.59- 60.

Orta Afrika'da yer alan Bornu sultanlığı ile ilişkilerin daha da gelişmesine yardımcı olmuştur.⁷⁴

1.3. OSMANLI – İNGİLİZ TİCARİ İLİŞKİLERİNİN BAŞLAMASI

Osmanlı İmparatorluğu ile Batı Avrupa büyük devletleri arasında ekonomik ve siyasi münasebetlerin tesisi en geç İngiltere ile olmuştur. Osmanlı İmparatorluğu ile İngiltere arasında münasebetlerin tesisi ancak 1578 ve hatta 1583 yılına aittir. Bu gecikmenin başlıca sebebi: İngiltere'nin mesafe itibarıyla Türkiye'den çok uzak olması ve İngilizlerin Akdeniz (Levant) ticaret faaliyetine geniş ölçüde katılmalarının ancak XVI. Yüzyılın ikinci yarısında vuku bulmasıdır.⁷⁵ III. Murad devrine kadar Osmanlı limanlarında hatta iç pazarlarda ticaret yapma imtiyazı Venedik ve Fransa'ya verilmiş bulunuyordu. İngilizler ise Kıbrıs'n fethi ile bölgeden uzaklaştırılan Venediklilerin yerini almaya başladılar. 1579- 1580'den sonra İngiliz ticaret gemileri Doğu Akdeniz'de seyrediyordu. III. Murad 1579 yılında üç İngiliz tüccarına Osmanlı topraklarında ticaret yapma imtiyazını tanıdı. Bu suretle, Londra'da Osmanlı Devleti'nde ticaret yapma hevesi uyandı. Kraliçe I. Elizabeth, Sultan Murad'a gönderdiği mektubunda üç İngiliz'e verilen imtiyazın diğer İngiliz tüccarlarına da verilmesini talep ediyordu. Buna karşılık Türk tüccarlarının da İngiltere'de ticaret yapabileceğini bildiriyordu. Nihayet İngiliz William Harborne Mayıs 1580'de İngiliz tüccarlarının Türkiye'de serbest ticaret yapmalarını kabul eden ilk ahitnameyi aldı. Bu hak yedi yıllığına verilmiş olup, tüccarlar yıllık 500 İngiliz lirası vergi vermeye mecbur tutulmuşlardı.⁷⁶ İlişkilerin gelişmesinde Hoca Sadeddin Efendi de önemli rol oynadı.⁷⁷

1.4. OSMANLI – AVUSTURYA SAVAŞLARI

En son Osmanlı- Avusturya Savaşı, Kanuni Sultan Süleyman'ın son seferinde olan Sigetvar fethi ile sonuçlanmıştı. 1566 yılında yapılan fetihden sonra 1541 Antlaşması temel alınmak üzere sekiz yıllığına bir antlaşma imzalanmıştı. II. Selim'in ölümünden hemen önce yenilenen antlaşma III. Murad'ın cülusundan sonra tasdik

⁷⁴ Şimşirgil, *Kayı V*, s.85.

⁷⁵ Akdes Nimet Kurat, *Türk- İngiliz Münasebetlerinin Başlangıcı ve Gelişmesi (1553-1610)*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları: No.84, Tarih Enstitüsü: No.10, Ankara 1953, s.1.

⁷⁶ İlgürel, "Zirveden Dönüş", s.59.

⁷⁷ Kütükoğlu, "III. Murad", s. 174.

edilmişti. İki devlet arasında sınır olayları olmasına rağmen, Avusturya ile en son antlaşma 1590 yılında yenilendi.

Antlaşmaya rağmen Bosna ve Macaristan sınırında toplanmış bulunan "Uskok" denilen haydutların tecavüzlerinden, bölgede Türk halkı şikâyetçi olmaktaydı. Osmanlı hudut kuvvetleri zaman zaman bunları tedip maksadıyla sınırı aşmaktaydı.⁷⁸ Batı Avrupa'da durum Osmanlılar için çok elverişli görünüyordu. İngiltere ve Fransa İspanya'yı meşgul ediyorlar, Venedik ise Levant ticareti dolayısıyla tarafsızlığa sadık kalıyordu. Öbür yandan imparator II. Rodolf 1591'den beri Osmanlı sarayına yıllık otuz bin altın vergiyi göndermiyordu. Avusturya'ya karşı aldığı emirle Bosna valisi Hasan Paşa Hırvatistan'a büyük çapta akınlara başladı. Bu akınlardan sonuncusunda Hasan Paşa büyük zayıyla hayatını kaybetti. Haber, İstanbul'da büyük heyecan ve kızgınlık doğurdu. Tımar alma umuduyla kapıkulu askeri, Batı'ya bir sefer için sabırsızlanıyordu. Veziriazam Sinan Paşa Avusturya'ya savaş ilan etti.(29 Temmuz 1593)⁷⁹

İhtiyar ve haris veziriazam etrafındaki siyasi olaylardan ve ittifaklardan habersiz olarak Ferhat Paşa'nın İran'la yaptığı sulha hased ederek o da önemli bir zafer kazanmak için gözü kapalı olarak harbe karar vermişti. Çünkü devlete tabii olan Erdel, Eflak, Boğdan beylerinin İmparator II. Rudolf ile anlaşmış olduklarını bilmiyordu.⁸⁰

Ordu Belgrad'a ulaştığı zaman, Avusturya tecavüzlerinde üs olarak kullanılan Pespirim ve Palota kaleleri fethedildi. Ancak bundan sonra sipahi ve yeniçeriler kışın yaklaşmasını bahane ederek Sinan Paşa'yı Belgrad'a çekilmeye mecbur edip "terakki" talebinde bulundular. Böylece kapıkulu arasında disiplinsizlik başlamıştı.

Osmanlı ordusunun kışlağa çekilmesini fırsat bilen Avusturyalılar Neograd ile birlikte bazı kaleleri zapt ettiler. Bu arada muhasara edilen Hatvan ve Estergon kaleleri iyi müdafaa edildiği için düşmana teslim olmadı. Baharın gelmesiyle sefere devam eden Koca Sinan Paşa Tata ile Samartin ve nihayet altmış günlük bir muhasaradan sonra Yanık'ı fethetme muvaffak oldu. Bu kaleleri müdafilere terk eden sadrazam Belgrad'a çekildi.⁸¹

⁷⁸ İlgürel, "Zirveden Dönüş", s.60.

⁷⁹ Halil İnalcık, *Devlet-i 'Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-I, Klasik Dönem (1302-1606), Siyasal, Kurumsal ve Ekonomik Gelişim*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2012, s.186.

⁸⁰ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, s.70-71.

⁸¹ İlgürel, , "Zirveden Dönüş", s.61.

1.5. OSMANLI- LEHİSTAN İLİŞKİLERİ

Lehistan kralı Zygmunt'un 1572'de ölümü üzerine bölgede ciddi karışıklıklar meydana gelmişti. Çünkü Zygmunt August, Jagiellon hanedanının son temsilcisiydi. Onun ölümünden sonra Polonya –Litvanya arasında siyasi bir birlik meydana gelmiş ve yeni kralın tüm boyarların katılımıyla oluşan bir seçimle iş başına getirilmesi kararlaştırılmıştı. Bu hadise, Osmanlıların kuzey devletleri ile olan ilişkilerinde bir dönüm noktasını oluşturur. Jagiellon hanedanının sona ermesi ile, Lehistan tahtında bir mücadelenin başlaması kaçınılmaz olmuştu. Bu durumda, Osmanlı Devleti'nin takip ettiği politika, Lehistan tahtına kendi siyasetine uygun ve tehlike oluşturmayacak birisinin geçmesi idi. Fakat bu defa Lehistan tahtına Avusturya ve Rusya'nın müdahalesi gündeme gelmişti. Veziriazam Sokullu Mehmed Paşa, Avusturya ve Rusya'nın Lehistan tahtına müdahalesini önleyerek, Fransız kralının kardeşi Henry de Valois'i destekleyerek, onun Lehistan kralı olmasını sağlamıştı. Fakat yeni Lehistan kralı, dört ay Leh tahtında kalabildi. Fransa kralı olan ağabeyi IX. Charles'in vefatı üzerine, Henry de Valois, Fransa tahtına geçerek III. Henry ünvanını aldı. Lehistan tahtı için yeniden mücadeleler başlamış, ancak Osmanlılar, kendine tâbi olan Erdel voyvodası Stephan Bathory'nin Lehistan kralı olmasını sağlamışlardı.⁸²

Bathory'ın Leh kralı olmasıyla Avusturya ve Rusya'nın gayretleri boşa çıkmış ve Lehistan'da Osmanlı nüfuzu mühim bir yer işgal etmeye başlamıştı.⁸³ Bathory'in ölümü üzerine Erdel voyvodası Zsigmond Bathory ile Floransa dukası, Leh kralı tayin edilmeleri için, Osmanlı hükümeti nezdinde teşebbüste bulundular ise de, İsveç kralının oğlu Zigismund'un kral olması kabul edildi.⁸⁴

1.6. AFRİKA'DA KUTSAL İTTİFAK VE EFLAK, BOĞDAN VE ERDEL

Osmanlı Devleti'nin Avusturya hududunda yeniden fetihlere girişmesi Papalık ve Avrupa'yı telaşlandırdı. Aslında çok daha öncesinden Avrupa'da Türklere karşı ittifak görüşmeleri yürütülmekteydi. Böyle bir projeyi özellikle teşvik eden ise Papa VIII. Clement idi. Amacı Osmanlı Devleti'ne karşı Avrupa devletleri ile birlikte hareket

⁸² Mehmet İnbaşı, *Ukrayna'da Osmanlılar, Kamaniçe Seferi ve Organizasyonu (1672)*, Yeditepe Yay., İstanbul 2004, s.28.

⁸³ Cezar, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, s.1305.

⁸⁴ Kütükoğlu, "Murad III", s.621.

ederek Türkleri Avrupa topraklarından çıkarmak ve bu sebeple ittifak gerçekleştirmekti. İmparator II. Rudolf da Papa ile aynı görüşü paylaşıyordu.⁸⁵

Erdel kralıyla Eflak ve Boğdan voyvodaları Papa'nın teşvikiyle Alman İmparatoru Rudolf ile 1595 Ocak ayında Osmanlı Devleti aleyhine bir ittifak yaptılar. Bu ittifak hem saldırı ve hem de savunma amaçlı idi.⁸⁶ Buna göre Erdel Macaristan'ın hâkimiyeti altında olarak Sigismond'un erkek evladına geçecekti. Sigismond erkek çocuğu bulunmadan ölürse Erdel, Macaristan kralı II. Rudolf'a ve haleflerine kalacaktı. Erdel meclisi bu şartı kabul ederek buna uygun hareket edeceğine imparatora memleketin hürriyetlerine saygı göstereceğine ant içeceklerdi.⁸⁷

Papa'dan ve II. Rudolf'dan destek sağlayan Eflak ve Boğdan beyleri gayelerine ulaşmak için isyan edip Türkleri katliama başladılar. Yergöği'de yaptıkları katliamda dört bin Türk'ü şehit ettiler. Tuna'yı aşip Ruscuk' ta binlerce Türk'ü öldürüp İbrail ve Silistre şehirlerini yaktılar. Avusturya ile savaş hali devam ettiği için devlet o cepheden bir miktar asker ayırıp asilerin üzerine gönderdi.⁸⁸ Bu sırada III. Murad vefat etti. (17 Ocak 1595)⁸⁹

1.7. PARANIN AYARININ DÜŞÜRÜLÜŞÜ VE YENİÇERİ AYAKLANMALARI

Mansıp tevcihleri, III. Murad tarafından kanun ve te'amüllere uygun olarak yapılmamış ve bu hususta saray mensuplarının rüşvet alarak yaptıkları tesirler ile mensıplar ehli olmayanların eline geçmeye başlamıştır. Sık sık vuku bulan tevdiller ve bundan dolayı halk üzerinde mali tazyikin artması hükümetin nüfuzunu azaltıyordu. Seferlerin getirdiği masraflarda mali müzayakayı arttırıyordu. Akçe süratle düşmüş, devlet mağşuş sikke kestirmeği kabule mecbur olmuş idi. Reayanın ağır vergiler dolayısı ile köyleri boşaltması tımarların önemini kaybetmesine, sipahilerin ve "çiftbozan" reayanın kapıkulu zümresine katılmasına yol açtı. Mevcudu kabaran ve inzibat altına alınması güçleşen kapıkullarının ulufelerini ödeyebilmek gittikçe zor bir mesele haline geldi.⁹⁰ Bunların etkisiyle Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan beri ilk defa

⁸⁵ Şimşirgil, *Kayı V*, s.157

⁸⁶ Uzunçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, s.71.

⁸⁷ J.V. Hammer, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, C.2, İlgı Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2007, s.228.

⁸⁸ İlgürel, "Zirveden Dönüş", s.62.

⁸⁹ Kütükoğlu, "Murad III ", s.175

⁹⁰ Bekir Kütükoğlu, "Murad III ", *İA*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1979, VIII, 623-624.

yeniçeriler, vezirlerin divân odasında toplanmış bulundukları bu sırada, padişahın sarayını kuşatarak beylerbeyi ile defterdarın başlarını istediler. Sultan Murad'ın vakit kazanmaya çalışması, yeniçerilerin önüne birçok para dökülmesi hiçbir fayda sağlamadı. Nihayet önce beylerbeyi Mehmed Paşa divândan alınıp cellada teslim olundu. Defterdarda suçsuz olmasına rağmen aynı akıbete uğradı. (3 Nisan 1589)

Böylece Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan beri geçen üç yüz yıl içinde yeniçeriler, ilk defa olmak üzere sarayda toplanan divâna karşı silahlı bir nümayiş yapmış ve isteklerini de elde etmiş oluyorlardı.⁹¹

1.8. III. MURAD'IN VEFATI

22 Aralık 1574 günü Osmanlı tahtına geçen III. Murad Han, Erdel, Eflak ve Boğdan voyvodalarının Osmanlılar aleyhindeki "Mukaddes İttifak"a katıldıkları ve Osmanlı-Avusturya mücadelesinin ciddileştiği sırada 6 Cemaziyelevvel 1003 (17 Ocak 1595) günü vefat etti. Kaynaklara göre III. Murad, vefatından 20 gün kadar önce soğuk algınlığı sebebiyle rahatsızlanmıştı. Dönemin tarihçisi Selanikî, ölüm haberinin halk arasında yayılmasından endişe edildiği için ölümü gizli tutulmuştu der. Bir taraftan divândaki işler normal seyrinde yapılırken bir taraftan da Manisa'da bulunan Şehzade Mehmed'e haber yollanmıştı. Şehzade Mehmed'in Osmanlı tahtına cülus merasiminden sonra III. Murad, Ayasofya haziresine defnedildi.⁹² Sultan III. Murad'ın hükümdarlık müddeti 20 yıl, 1 ay, 2 gündür. III. Murad, Osmanoğullarının en bilgililerindendir. Arabça ve Farsça'yı pek iyi bildiği gibi, devrin ilimlerine de vakıf, hatta bazılarında uzmandı. 4 Divân bırakmıştır ki, ikisinde Türkçe, diğer ikisinde Arapça ve Farsça şiirlerini toplamıştır. Murâdî mahlasını kullanan III. Murad iyi bir şairdir. Fütûhât-ı Sıyâm adını verdiği tasavvuf üzerine bir eserde kaleme almıştır.⁹³

⁹¹ Hammer, *Osmanlı İmparatorluğu*, s.218.

⁹² Ziya Kazıcı, *Osmanlı Devleti Tarihi*, Kayıhan Yayınları, İstanbul 2011, s.211.

⁹³ Yılmaz Öztuna, *Büyük Osmanlı Tarihi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1994, III, 307-308.

İKİNCİ BÖLÜM

27 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN ÖZELLİKLERİ

2.1. DEFTERİN FİZİKİ DURUMU

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde A.DVN.MHM. d.027 koduyla kayıtlı olan defterin özellikleri şöyledir: Defter 30,5cm x 19cm ebadındadır. 408 yazılı 2 boş sayfadan oluşan defterde numaralı 1022 hüküm bulunmaktadır. 27 Numaralı Mühimme Defterinin tezimize konu olacak kısmı 280-408 numaralı sayfalar arasındadır.

Defterde Divâni kırma yazı çeşidi kullanılmıştır. Yazı okunabilir bir özellikte olmasına karşın, bazı bölümler farklı kâtipler tarafından yazıldığından okumak biraz güçleşmektedir.

Çalışmamıza konu olan 280-408 arasındaki sayfalarda hükümler numaralandırılırken iptal edilen bir hüküm⁹⁴ ve mükerrer olan iki hüküm numaralandırılmamıştır. Ancak transkribe edilirken iptal edilen ve mükerrer olan hükümler tarafımızdan numaralandırılmıştır.⁹⁵

Defterin birçok yerinde yazım hataları vardır. Bu hataların bazıları çizilip üzerine doğrusu yazılarak⁹⁶ düzeltilmiştir. Bazılarında yanlış satırlar iptal edilmiş⁹⁷, yanlış yerden sayfanın sonuna bir çizgi çekilmek suretiyle oradan devam edilmiştir.

Hükümlerin dağılımında bir istikrar yoktur. Bazı sayfalarda bir⁹⁸ hüküm varken bazılarında iki⁹⁹, bazılarında üç¹⁰⁰ ve bazılarında dört¹⁰¹ hüküm vardır. Defterin son üç sayfasında ise numaralandırılmış 51 ulak hükmü bulunmaktadır.¹⁰² Hükümler genel olarak sayfada düz¹⁰³ bir şekilde yer alsa da sayfalarda ki sonuncu hükümler çoğunlukla

⁹⁴ Hüküm 740a

⁹⁵ Hüküm 671/a, 745/a.

⁹⁶ Hüküm 736, 744, 751, 817.

⁹⁷ Hüküm 776, 797, 817, 819, 820, 873.

⁹⁸ Sayfa 368.

⁹⁹ Sayfa 353.

¹⁰⁰ Sayfa 346.

¹⁰¹ Sayfa 281.

¹⁰² Sayfa 406, 407, 408.

¹⁰³ Sayfa 333.

yan yazılmıştır.¹⁰⁴ Ayrıca hükümlerin baş taraflarında ki tarihler de genel olarak yan yazılmıştır.¹⁰⁵

İncelenen sayfalar arasındaki hükümlerden 10 tanesi başladığı sayfada bitmemekte diğer sayfada devam etmektedir.¹⁰⁶ İncelediğimiz sayfalar arasında bir hükmün üzeri çizilerek iptal edilmiştir.¹⁰⁷

Defterde yer alan ilk hüküm: donanma hazır olmak için emr-i şerif irsal olunan ibradur fî 16 Ramazan sene 983 şeklinde başlamaktadır.¹⁰⁸

2.2. DİPLOMATİK VE TEKNİK ÖZELLİKLERİ

Mühimme defterlerinde kayıtlı bulunan fermanlara "Hüküm" denilmektedir. Her ferman kaydının başında ferman, bir şahsa veya makama gönderilmişse ya o kimsenin adı¹⁰⁹ ya da makamın adı¹¹⁰ yazıldıktan sonra "...hüküm ki " denilir. Mesela: " kapdan vezir Hasan Paşa'ya hüküm ki"; "Anadolu Valisi Vezir Mehmed Paşa'ya hüküm ki"; "Galata Kâdısı'na ve voyvodasına ve hala mimarbaşı'ya hüküm ki" gibi.

Hükümlerin üzerine bazı kayıtlar düşülmüştür ki, bunların başlıcalarını şöyle sıralanabilir:

- a) Önce kararların verildiği divan toplantısının tarihi yazılır.
- b) "Yazıldı": Fermanın gideceği makam veya şahsa gönderilmesi için yazıldığını belirtir.
- c) "Ba hatt-ı şerîf" : Padişahın kendi el yazısı ile emrinin yazıldığıdır.
- d) "Mehmed Çavuş'a virildi" : Fermanın, yerine kiminle gönderildiğidir.
- e) Fermanın yerine gitmesi için götürececek kimseye teslim edildiği tarih.
- f) "Bu dahî" : Fermanın bir üst ferman gibi aynı tarihte ve aynı şekilde yazıldığıdır.
- g) " Bir sureti" : Aynı ferman başka bir yerde de yazıldığı zaman o hükmün üstüne yazılır. Böyle hükümlerde sadece gideceği yerin adı belirtilir.

¹⁰⁴ Sayfa 285, 288, 697.

¹⁰⁵ Sayfa 402, 338.

¹⁰⁶ Hüküm 678, 706, 713, 723, 746, 786, 918, 932, 936, 959.

¹⁰⁷ Sayfa 311.

¹⁰⁸ Hüküm 1.

¹⁰⁹ Hüküm 713,749.

¹¹⁰ Hüküm 674, 784.

Hükümlerin üstünde ve altında bulunan bu kayıtlara her zaman rastlanmaz.¹¹¹

27 Numaralı Mühimme Defteri'nde hükümlerin üzerinde genellikle hükmün kiminle gönderildiğini gösteren *Bekir Çavuş'a virildi*¹¹², *Selanik kal'asının topçılar kethûdası Rüstem'e virildi*¹¹³ şeklinde başlıklar bulunmaktadır. Bu başlıkların hemen altında ise *Fî 22 Zi'l-hicce sene 983*¹¹⁴ şeklinde gün, ay ve yılı belirten tarihler atılmıştır. Bazen de tarihlerde gün, rakam olarak verilmeden ayın son gününü belirtecek şekilde *Fî selh-i Zi'l-ka'de sene 983*¹¹⁵ denmiştir. Defterde bir başka tarihlendirme ise önceki hükmün tarihiyle aynı olduğunu gösterecek şekilde yazılmış *tarih-i mezbûrda*¹¹⁶ ifadesidir.

Başlıklardan sonra hükme bir hitap kısmıyla başlanır. Bu kısımda hüküm kime yazılmışsa bulunduğu yeri, görevi bazen eski görevi zikredilirdi. " Edirne kâdısına hüküm ki"¹¹⁷ " Rodos beğine hüküm ki"¹¹⁸, şeklinde bir görevliye yazılan hükümler olduğu gibi, birkaç görevliye ve bölgeye yazılan hitap kısmı da söz konusudur. "Sofya ve Filibe kâdılarına hüküm ki"¹¹⁹, "Diyarbakir beğlerbeğine ve Ruha kadısına hüküm ki"¹²⁰ Hükümlerin hitap kısmında bazı durumlarda yer adları sayılmak yerine; " Edirne'ye varınca yol üzerinde vâkı' olan kadılara ",¹²¹ şeklinde hükümlere de rastlanmaktadır. Vezirlere yazılan bazı hükümler de yer ismi belirtilmeden sadece isimleri belirtilmiştir. " Vezîr Mustafa Paşa'ya hüküm ki"¹²² Eski göreve yönelik hitaplarda; "Sâbika Midillü sancağı beği olan Mahmud dâme izzühûya hüküm ki"¹²³ gibi. Bu kısımda bazı hükümlerde adı geçen şahıslar için duâ formülüne de yer verilmiştir. "Amasya beği Şehsuvâr dâme izzühû Südde-i Sa'adet'e mektub gönderub"¹²⁴, "Zülkadriye beğlerbeğisi Mehemed dâme ikbâlühû Südde-i Sa'adet'e

¹¹¹ Temelkuran, "Mühimme Kalemi", s.157- 158.

¹¹² Hüküm 765.

¹¹³ Hüküm 770.

¹¹⁴ Hüküm 781.

¹¹⁵ Hüküm 737.

¹¹⁶ Hüküm 747.

¹¹⁷ Hüküm 801.

¹¹⁸ Hüküm 794.

¹¹⁹ Hüküm 759.

¹²⁰ Hüküm 791.

¹²¹ Hüküm 802.

¹²² Hüküm 800.

¹²³ Hüküm 844.

¹²⁴ Hüküm 736.

mektub gönderub"¹²⁵ gibi. İncelediğimiz defterindeki hükümlerde beylerbeyleri için "dâme ikbâlühû"¹²⁶, sancakbeyleri için "dâme izzühû"¹²⁷, kadılar için "dâme fazlühû"¹²⁸, defterdâr için "dâme ulüvvühû"¹²⁹, kapudan için "zide kadrühû"¹³⁰ gibi dua özelliğinde kelimeler kullanılmıştır.

Hitap kısmından sonra hükmün yazılmasına sebep olan olayın anlatıldığı *nakil-iblağ* rüknü gelmektedir. Hükümlerin bu kısmında genelde *bundan akdem*¹³¹, *mektûb gönderub*¹³², *adem gönderub*¹³³, *sûreti sicil gönderub*¹³⁴, *arz-ı hâl sunulub*¹³⁵, *Südde-i Sa'adet'e gelub*¹³⁶ şeklinde ifadeler kullanılmıştır.

Hükmün yazılmasına sebep olan olay özetlendikten sonra bu konuda verilen emrin anlatıldığı emir-hüküm bölümü gelmektedir. Bu kısım "buyurdum ki" ifadesiyle başlamaktadır. Nakil-iblağ bölümünde anlatılan olay genellikle burada tekrar edilmekte veya özet olarak verilmektedir. Bu bölümde ne yapılması gerektiği anlatılır. *Buyurdum ki* ifadesinden sonra *vardukda*, *vusul buldukda*, *varıcak*, *bu babda* gibi ibareler gelir. Bu ibareler emir kısmının başlangıcı olan ifadelerdir. Emir kısmında muhatabın ne yapması gerektiği "*vusûl buldukda bu bâbda tamam ihtimâm idub mezkûrları hüsnü tedârikle ele getirub ahvâllerin hak üzre teftîş idub göresin*"¹³⁷, "*buyurdum ki vardukda mûşârun ileyhe tenbih ve tekîd eylesin ki*"¹³⁸, "*buyurdum ki bu bâbda gereği gibi mukayyed olub*"¹³⁹ "*buyurdum ki varıcak mezkûr Anabolı kal'asından emrime muhâlif nefer ihrâç itmeyub*"¹⁴⁰ şeklinde belirtilmiştir.

Emir kısmından sonra te'kid ve tehdit kısmı gelir. Bu bölümde görevi yerine getirmede kusur ve ihmal olursa kişiyi açıkça tehdit eden ifadeler bulunurdu. "*tekrâr şikâyet oluna beyan özrü kabul olmak ihtimâli yokdur anâ göre tenbih eylemekde*

¹²⁵ Hüküm 749.

¹²⁶ Hüküm 749.

¹²⁷ Hüküm 776.

¹²⁸ Hüküm 806.

¹²⁹ Hüküm 939.

¹³⁰ Hüküm 942.

¹³¹ Hüküm 706.

¹³² Hüküm 722.

¹³³ Hüküm 871.

¹³⁴ Hüküm 900.

¹³⁵ Hüküm 886.

¹³⁶ Hüküm 880.

¹³⁷ Hüküm 816.

¹³⁸ Hüküm 763.

¹³⁹ Hüküm 809.

¹⁴⁰ Hüküm 789.

ihimâm eylesin"¹⁴¹, "*husûsı mezbûr mühimmat-ı umûrdandır ihmâl ve mesâhile olunmayub gereği gibi mukayyed olasın*"¹⁴² Hükümler bazen te'kid-tehdid rûknüyle sona ermektedir. "Şöyle ki",

"şöyle bilesin"¹⁴³ gibi.

XVI. yüzyıla ait hükümlerin çoğunda hükmün gideceği yere ulaştırılmak üzere kime ve hangi tarihte verildiğine işaret olunmuştur.¹⁴⁴ "*Mustafa Çavuş'a virildi*"¹⁴⁵, "*Erciş beğinin kethûdasına virildi*"¹⁴⁶, "*Koyun emînin ademisine virildi*"¹⁴⁷

Mühimme Defterleri'nin çoğunda olduğu gibi bu defterde de yazılan hükümlerin nerelere yazılması gerektiğini gösteren suret kayıtları vardır. Örneğin Erzurum beğlerbeğine ve defterdarına yazılan hükmün bir sureti Diyarbakır beylerbeyi ve defterdarına, bir sureti Rum beylerbeyi ve defterdarına ve bir sureti de Van'a dahil beylerbeylerine yazılmıştır.¹⁴⁸

Mükerrer hükümler, daha önce sâdır olmuş bir hükmün tekrarı niteliğindeki hükümlerdir. Bu nevîden hükümlerin başlarında genellikle mükerrer oldukları açıklanır. "Mükerrer, Rûm Beğlerbeğine ve Sivas sancâğında olân kadîlara hüküm ki"¹⁴⁹, "Mükerrer, Sen ki beğlerbeğisin Haleb beğlerbeğine ve Hama kadısına hüküm ki"¹⁵⁰ şeklinde yazılmıştır.

Mühimme defterlerinde hükümlerin iptal edilmesi durumuna da rastlanmaktadır. Yazılan bir hükmün iptal edilmesi "şakk", ya da kaydın silinmesi, geçersiz olması "terkin", iptal edilen hükümlerin üzerine çizgi çekilerek gerçekleştirilmiştir.¹⁵¹

Hükümlerin çoğunda "Bu dahî" ibaresi görülür. Bu ibare divandan çıkış tarihleri ve içeriği aynı olan hükümler için kullanılır. Genel olarak muhtevasının ortak ve

¹⁴¹ Hüküm 756.

¹⁴² Hüküm 755.

¹⁴³ Hüküm 762.

¹⁴⁴ Mübahat S. Kütükoğlu, "Mühimme Defterlerindeki Muâmele Kayıtları Üzerine", *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri* (30 Nisan-2 Mayıs1986), İstanbul 1988, s.107.

¹⁴⁵ Hüküm 845.

¹⁴⁶ Hüküm 841.

¹⁴⁷ Hüküm 836.

¹⁴⁸ Hüküm 752.

¹⁴⁹ Hüküm 671a.

¹⁵⁰ Hüküm 745a

¹⁵¹ Hüküm 740a

Divan'dan çıkış tarihleri aynı olan hükümlerin ilkinin tarihi yazılmış, müteakip olanlara ise "Bu dahî" ibaresi konulmuştur.¹⁵²

2.3. DİL ÖZELLİKLERİ

27 Numaralı Mühimme Defterin'de sade ve anlaşılır bir Türkçe kullanılmıştır. Ancak günümüzde pek kullanılmayan kelimelere de rastlanmaktadır. Defterde çok alışık olmadığımız kelimelerin kullanılması ya da kullanmadığımız tamlamaların bulunması defteri okuyan için zorluk oluşturmaktadır.

Mühimme defterlerinde genellikle yazı çeşidi divanî kırmasıdır. Divanî kırması, birleşik şekillerin fazla olması ve bazı harflerin tam olarak yazılamamasından dolayı okunması ayrı bir alışkanlık isteyen yazı biçimidir.¹⁵³ Defterde var olan hükümler farklı katipler tarafından yazıldığı için defterin tamamındaki yazı karakterinin aynı olduğunu söylemek zordur. Hükümlerde Arapça, Farsça tamlama ve ifadelere rastlanılmaktadır.

Defterde kullanılan kelimeler arasında bir takım farklılıklar bulunmaktadır. Özellikle "dâhî-dahî, alıverdikden- alıverdükden, itmek-etmek vs. " gibi bazı kelimeler farklı şekillerde kullanılmıştır.

27 Numaralı Mühimme Defteri'nde geçen bazı deyim ve tabirler:

Câdde-i Hakkdan
Yekdil ve yekcihet olmak
Zarar ve gezend irişmek
Avk ve tehîr
Tetebbuh ve tecessüs
İhmal ve mesâhile
Müretteb ve mükemmel
Rencide ve remide
Meyl u muhaba
Yolda ve izde
Sa'y ve ikdâm
Emîn ve sâlim

¹⁵² Hüküm 794, 833.

¹⁵³ Alparslan, "Divanî", s.445.

Envâ'ı sa'y ve ihtimâm
 Ahz ve celb
 Ta'mîr ve termîm
 Zâd u zevâde
 Sübût ve zuhûr
 Dâhl ve ta'arruz
 İrsâl ve isâl
 Zulm ve te'addi
 İsyân ve tuğyan
 İttifâk ve ittihâd
 Def' u ref'
 Fesad u şena'at
 Garaz u niyet
 Mu'ateb ve mu'âkib
 Ehl ü iyâl

2.4. TARİHLER

Mühimme Defterleri'nde tarihlerin atılış şekli, birkaç istisna dışında XVII. yüzyıl ortalarına kadar ayın tarihi ile birlikte haftanın günü de gösterilmek üzere başlık gibi üste yazılmıştır.¹⁵⁴ "Fî 2 Zi'l-hicce sene 983"¹⁵⁵ gibi.

27 Numaralı Mühimme Defteri'nin tarih verilen ilk hükmü 1 numaralı hükmüdür. Hükmün tarihi fî 16 Ramazan sene 983 tür.¹⁵⁶ Defterde hükümler tarihlendirilirken her zaman gün, ay ve yıl şeklinde tarihlendirme olmamıştır. Bazı hükümlerde gün ve ay yazılmış ancak sene yazılmamıştır. "Fî 20 Zi'l-ka'de"¹⁵⁷ olduğu gibi. Tarihlendirme yapılırken bazen tarih, gün adı ile beraber verilmiştir. "Yevmü'l-Hams Fî 23 Za sene 983"¹⁵⁸ gibi. Tarihlendirmede ortak bir yol izlenmediğinden bazı tarihlendirmelerde " Fî selh-i Zi'l-kade"¹⁵⁹ şeklinde rakam verilmeden ayın son günü

¹⁵⁴ Kütükoğlu, "Mühimme Muâmele Kayıtları", s.98.

¹⁵⁵ Hüküm 674.

¹⁵⁶ Hüküm 1.

¹⁵⁷ Hüküm 673.

¹⁵⁸ Hüküm 681.

¹⁵⁹ Hüküm 691.

olduğu gösterilmiş bazı hükümlere ise tarih hiç yazılmamıştır.¹⁶⁰ Ayların gösterilmesinde ise bazen ay ismi "Fî 28 Zi'l-ka'de"¹⁶¹ şeklinde yazılırken bazen de ayın rumuzu "Fî 24 Za"¹⁶² şeklinde yazılmıştır. Defterde hükümlerin bazılarının yılı 983 iken bazılarının 984'tür.¹⁶³

İncelediğimiz sayfalar arasında ki hükümlerin aylara dağılımına baktığımızda çoğunluğun Zilhicce, Zilka'de ve Muharrem ayında toplandığı dikkati çekmektedir. Safer ve Rebî'ü'l-âhir aylarına ait birer hüküm bulunmakta, Rebî'ü'l-evvel, Cemâziye'l-evvel, Cemâziye'l-âhire, Receb, Şa'bân, Ramazân ve Şevvâl aylarına ait hüküm bulunmamaktadır.

Hükümlerin Aylara Göre Dağılımı:

Muharrem(M)	983	863, 868, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 878, 883, 884, 890, 892, 895, 896, 897, 898, 902, 903, 911, 923, 924, 925, 940, 941, 943, 944, 948, 950, 953, 955, 956, 961, 962, 966, 967, 968 .
	984	857, 865, 867, 869, 870, 877, 879, 880, 881, 885, 887, 888, 893, 894, 901, 904, 909, 910, 912, 914, 915, 917, 918, 920, 922, 926, 927.
Safer(S)	983	963.
Rebî'ü'l-evvel(R)		
Rebî'ü'l-âhir(Ra)	983	665.
Cemâziye'l-evvel(C)		
Cemâziye'l-âhire(Ca)		
Receb(B)		
Şa'bân(Ş)		
Ramazân(N)		
Şevvâl(L)		
Zi'l-ka'de(Za)	983	667, 669, 670, 672, 673, 676, 677, 678, 681, 682,

¹⁶⁰ Hüküm 666.

¹⁶¹ Hüküm 692.

¹⁶² Hüküm 693.

¹⁶³ Hüküm 857.

		683, 684, 685, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 703, 706, 709, 711, 712, 713, 714, 716, 718, 719, 721, 722, 727, 731, 734, 735, 737, 787, 810, 812, 828.
Zi'l-hicce(Z)	983	674, 675, 717, 725, 726, 728, 730, 732, 733, 736, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 748, 749, 751, 752, 753, 754, 758, 759, 760, 761 . 762, 764, 765, 767, 768, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 783, 784, 85, 786, 788, 789, 790, 792, 793, 795, 796, 797, 798, 799, 801, 803, 806, 807, 808, 811, 814, 815, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 826, 827, 829, 830, 834, 835, 836, 838, 839, 841, 84, 845, 846, 848, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 930, 933, 938, 965 .

2.5. METNİN TRANSKRİPSİYONUNDA TAKİP EDİLEN YOL

Sayfa düzeni içinde, üst köşede sıra takib eden rakamlardan ilk sırada gelen hükmün sayfa numarası, diğer numara ise hüküm numarasıdır.

Metnin transkripsiyonunda, genel kabul gören mutedil bir usul gözetilmiştir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nin yayınlamış olduğu defterlerdeki düzen örnek alınmıştır. Bu çerçevede defterin transkripsiyonu yapılırken, herhangi bir nedenden ötürü okunamayan yerler (...), doğruluğu konusunda emin olunmayan, şüphe duyulan kelimelerin sonuna ise (?) konulmuştur.

Ayrıca kelime ortasında ya da sonlarında yer alan ayın harfi (‘) ile hemze ise (’) işaretiyle gösterilmiştir. Arapça ve Farsça kelimelerdeki uzun sesliler ise â, û, î olarak gösterilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERİN MUHTEVASI

27 Numaralı Mühimme Defteri, III. Murad dönemi H. 983-984 yılı içindeki olayları kapsamaktadır. Defterde incelenen kısımda yer alan konuları genel olarak şu başlıklarda toplayabiliriz:

1. Eşkîyalık Olayları
2. Ordu ve Donanma İle İlgili Hükümler
3. İstanbul'un İaşesinin Temini
4. Vakıflarla İlgili Hükümler
5. Diğer Meseleler

3.1. EŞKİYALIK OLAYLARI

Eşkîyalık, sözlükte "bedbaht, talihsiz; günahkâr, asi" gibi manalara gelen şakî kelimesinin çoğuludur. Ancak eşkıya Türkçe'de farklı bir anlam kazanmış olup "yol kesen" manasına gelen katıu't tarîk (kuttâu't-tarik), "haydut, harami" anlamına gelen muhârib kelimelerinin karşılığı olarak kullanılmaktadır.¹⁶⁴

Genel olarak soygun yapıp halkın malına ve canına kasteden, etrafı haraca kesen gruplar için İslam tarihinde "yol kesen" anlamında harrabe veya kuttâ'ut-tarîk tabirleri kullanılmıştır. Osmanlılar'da ise ikinci tabire rastlanmakla birlikte bu tip faaliyetlerde bulunanlara daha ziyade şakî ve bunun çoğulu olan eşkıya denmiştir. Osmanlı kaynaklarında ayrıca celâlî, eşirrâ, harâmi, haramzâde, türedi, haydut, uğru kelimeleri eşkıya karşılığı olarak kullanılmıştır.¹⁶⁵ 27 Numaralı Mühimme Defteri'nin hükümlerinde bu kelimelerin : "*derbend-i mezbûrde harâmîlik idub kuttâu't-tarik oldukları*",¹⁶⁶ "*hizmetlerinde bedel tuttukları kimesneler şakiler olub*"¹⁶⁷, "*haramiler ile küllî fesâd iderler*"¹⁶⁸ şeklinde kullanıldığını görmekteyiz.

¹⁶⁴ Ali Bardakoğlu, "Eşkîya", *DİA*, İstanbul 1995, XI, 463.

¹⁶⁵ Mücteba İlgürel, "Osmanlılar'da Eşkîyalık Hareketleri", *DİA*, İstanbul 1995, XI, 467.

¹⁶⁶ Hüküm 878.

¹⁶⁷ Hüküm 770.

¹⁶⁸ Hüküm 854.

Eşkîyalık, Osmanlılar'ın da dâhil bulunduğu Akdeniz dünyasında özellikle XIV. yüzyıldan itibaren etkisini hissettirmeye başladı. XVI. yüzyılda giderek tırmanma eğilimi gösterdi, XVII. yüzyılda ise büyük bir problem haline geldi. Bu eğilimin tırmanmasında, Akdeniz havzasında görülen nüfus artışı, iktisadî zorluk, halkın fakirleşmesi, siyasî iktidarların zayıflaması önemli rol oynamıştır.¹⁶⁹

Eşkîyalık olaylarının temelinde, XVI. yüzyılın ortalarında Kanunî döneminde özellikle Şehzade Mustafa ile Selim arasındaki mücadele önemli bir yer tutmaktadır. Anadolu, bu mücadele sırasında, büyük bir şiddet boşalmasına sahne olmaya başlamıştı. İşî gücü olmayan binlerce Anadolu köylüsü paralı asker olarak rakip şehzadelerin bayrağı altında toplanıyor; kendi tarafı kazandığı takdirde askerî sınıfa yükselmeyi umuyordu. Huzursuzluğun başlıca kaynaklarında biri de tımarlarını yitiren, ya da tımarları değer kaybına uğrayan, tımarlı sipahilerdir.¹⁷⁰ Yüzyılın sonlarına doğru bozuk ekonomik ve siyasi şartların etkisiyle ortaya çıkan yersiz yurtsuz insanlar ilk eşkıya gruplarını oluşturdular. Kaynaklarda "gurbet taifesi" veya "levendat" adıyla bilinen büyük eşkıya topluluklarının habercileri oldular.¹⁷¹ Levend kelimesi denizcilik konusunda korsan tabirini ifade maksadıyla kullanılmaktayken, karadaki işler bahsinde de çift bozan reaya, işsiz güçsüz insan, eşkıya, yer yer dolaşarak karışıklıklar çıkaran kimseler manasındadır. Mühimme kayıtlarında bu konuya dair bolca örnek mevcuttur. Mühimmelerde daha ziyade "levendat" şeklinde kaydedilen levendlerin soygun ve baskınlardan ve bunlara karşı hükümetin takındığı tavır ile cezalardan bahsedilir.¹⁷²

XVI. yüzyılın sonlarına doğru Osmanlı genişlemesi durmuş, artık mevcut toprakları elde tutma endişesi başlamıştı. Batıda ve doğuda devam eden savaşlar Anadolu'da sürekli huzursuzluk kaynağı oluyor, ağır sefer masrafları halkı yoksulluğun içine itiyordu. Anadolu'da artan nüfus ise bir başka önemli sıkıntı kaynağını oluşturuyordu. Bozuk ekonomik durum savaşlar sebebiyle daha kötüleşti; bu da topraksız, işsiz genç nüfusun eşkıya zümrelerinin insan gücünü teşkil etmesine yol açtı. Bunların bir kısmı "suhte" denilen işsiz medreselilerdi. Osmanlı hayat düzenini temsil eden tımar rejiminin bozulması idari, mali ve sosyal düzende büyük tahribat yapmıştı.

¹⁶⁹ İlgürel, "Eşkîyalık Hareketleri", s. 467.

¹⁷⁰ Halil İnalcık, *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, C.1, İstanbul 2000, s.58

¹⁷¹ İlgürel, "Eşkîyalık Hareketleri", s. 467.

¹⁷² Mustafa Cezar, *Osmanlı Tarihinde Levendler*, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Yayınları, İstanbul 1965, s.16.

Bu durumda reaya yani üretici sınıf fakirleşmiş, gençler kendilerine geçim yolu aramaya koyulmuş ve birçoğu eşkıyalığa yönelmişti.¹⁷³ Defterde Amasya Beği'ne gönderilen "*kazâlarında bir mikdâr sûhte zuhûr idub Müslümanların evlerin basub*"¹⁷⁴ hükmünü suhte faaliyetlerine örnek olarak verebiliriz.

Bu dönemlerde devlet otoritesi fazlasıyla sarsılmıştı. Sefere gitmemek veya seferden firar etmek yaygın bir hal almıştı. Artık önemi kalmayan tımar sisteminin çöküşüyle sipahilerin ağır masraflı uzak seferlere gitmememesi bunların tımarlarının ellerinden alınmasına yol açtı. Tımarlarını terkederek sipahiler, savaş zamanları istihdam edilip sonradan işsiz kalan eli silahlı sekbanlar, vergilerini ödemeyen bir kısım aşiretler eşkıya grupları oluşturdular. Bu dönemlerde özellikle tüfengın yağınlaşması ve kolay alınıp satılması da söz konusu grupların teşkilinde ve tesirli bir hale gelmesinde önemli rol oynadı.¹⁷⁵ Bu yüzden devlet reaya ve ehl-i fesadın elindeki tüfenkleri toplama yoluna gitmiştir. "*taht-ı kazanuzda tüfenk isti'mal ider ba'zı reaya ve ehl-i fesad var imiş anun gibi eğer ellerinde bulunan tüfengleri mîrî için alub kabz itdirub*"¹⁷⁶ şeklinde ifade edilmiştir.

Defterdeki kayıtlarda "sûhte, harâmî, harâm-zâde, haydûd" kelimeleri eşkıya karşılığı olarak kullanılmıştır. Bunun yanında zararlı ve yasak işleri yapan kimselere de "ehl-i fesâd" denilmiştir. Devletin çeşitli bölgelerinde ortaya çıkan eşkıyaların genellikle insanları öldürdükleri, hırsızlık yaptıkları, yol kestikleri, ev bastıkları, gayri ahlaki davranışlarda bulundukları görülmektedir. Bu hükümlerde öncelikle bu kişilerin durumlarının incelenmesi, suç işledikleri kesinleşirse cezalandırılmaları istenir. "*mezbûrları ihzâr itdirub ahvâllerin tefîş ve tefahhus idub göresin fi-l-vâki mezbûrların ol hizmet sebebi ile vech-i meşrûh üzre ehl-i fesâd ile ihtilât ve ittifâk üzre olub olvechile fukarayı rencide ve remîde itdukleri ve dâim beğler yanına halî olmayub te'addiye şürûh eyledikleri zâhir olursa ol hizmetden ref' idub*"¹⁷⁷ olarak ifade edilmiştir.

Eşkıyalıkla ilgili hükümlerde genel olarak şu kelimeler kullanılmıştır: "*envâ'-ı*

¹⁷³ İlgürel, "Eşkıyalık Hareketleri", s. 467.

¹⁷⁴ Hüküm 736.

¹⁷⁵ İlgürel, "Eşkıyalık Hareketleri", s. 467.

¹⁷⁶ Hüküm 929.

¹⁷⁷ Hüküm 733.

te'addi ve tecâvüzi olduğundan" ¹⁷⁸, *"şirret ve şekvâdan hâlî degillerdir"* ¹⁷⁹, *"fesâd itmekden hâlî olmayub"* ¹⁸⁰, *"vesâir emlâk şer'îyesin cebren alub"* ¹⁸¹, *"fesâd u şenâ'ati sâbit ve zahîr olmağın"* ¹⁸², *"envâ-ı zulm ve te'addi"* ¹⁸³, *"gâret ve hasâret üzre"* ¹⁸⁴, *"esbâb ve erzâkın nehb ü gâret idub"* ¹⁸⁵, *"esbâb ve emvâl gâret idub"* ¹⁸⁶.

Osmanlı Devleti eşkıyalık faaliyetlerine girişenlere karşı sıkı tedbirler alma yoluna gitmiş, ilgili yerlerdeki yöneticilerin dikkatli davranarak bu tür durumların önlenmesine azami gayret göstermeleri vurgulanmıştır: *"ehl-i fesâd u şenâ'âten sancâğa müte'allık olan yerlerden bir zarar ve gezend iriştirmeyub bâb-ı muhâfazada dakika fevt itmeyesin"* ¹⁸⁷.

"Ehl-i örf " denilen taşradaki devlet görevlileri de zaman zaman eşkıyalığa teşebbüs edebiliyordu. Nitekim bazen eşkıya teftişiyle görevlendirilen bir kadî veya nâib halka zulmediyor, bir sancak beği eşkıya ile birleşebiliyordu. Devleti taşrada temsil eden sipahi oğulları ile silahdar, yeniçeri, cebeci, topçu, beylerbeyi ve sancak beyi subaşlarının bir kısmının eşkıyalık faaliyetlerinde bulundukları da oluyordu. ¹⁸⁸ Bolu beğine ve kadısına gönderilen hükümde *"kadıları olan Sinan'ın zulm ve te'addisinden ve hilâf-ı şer'-i şerîf akçaların aldığından şikâyet idub"* ¹⁸⁹ şeklinde ifade edildiği gibi kadıdan şikâyet olunmaktadır.

Eşkıyalık faaliyetlerinde bulunanlara verilen cezalar genelde, *"ele getirub mukayyed ve mahbûs Südde-i Sa'adet'e gönderesin küreğe konula"* ¹⁹⁰, *"şer'le sâbit ve zâhir olursa kenduni habs idub"* ¹⁹¹, *"te'addiye şürûh eyledikleri zâhir olursa ol hizmetden ref' idub"* ¹⁹², *"kimler ise haklarından gelinur"* ¹⁹³ vb. şeklinde ifade edilir.

¹⁷⁸ Hüküm 670.

¹⁷⁹ Hüküm 876.

¹⁸⁰ Hüküm 878.

¹⁸¹ Hüküm 880.

¹⁸² Hüküm 881.

¹⁸³ Hüküm 886.

¹⁸⁴ Hüküm 888.

¹⁸⁵ Hüküm 925.

¹⁸⁶ Hüküm 952.

¹⁸⁷ Hüküm 838.

¹⁸⁸ İlgürel, "Eşkıyalık Hareketleri", s. 468.

¹⁸⁹ Hüküm 784.

¹⁹⁰ Hüküm 859.

¹⁹¹ Hüküm 904.

¹⁹² Hüküm 733.

¹⁹³ Hüküm 962.

Eşkîyalık olayları ile ilgili hükümler: 670, 674, 682, 692, 693, 695, 703, 706, 710, 725, 733, 735, 736, 738, 742, 745, 745a, 746, 756, 757, 770, 771, 777, 784, 785, 786, 787, 791, 804, 807, 808, 809, 811, 812, 814, 825, 826, 831, 839, 841, 843, 844, 846, 848, 849, 852, 854, 859, 860, 861, 864, 873, 875, 878, 880, 881, 886, 888, 889, 892, 899, 900, 904, 923, 925, 930, 943, 952, 962, 963, 965, 968 .

3.2. ORDU VE DONANMA İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

27 Numaralı Mühimme Defterinin incelenen sayfaları arasındaki hükümlere baktığımızda eşkıyalık olaylarından sonra en çok hükmün ordu ve donanma ile ilgili olduğunu görmekteyiz.

Osmanlı Devleti, sefere karar verdiği zaman karşılaştığı en önemli problem seferin devlet hazinesine yüklediği ağır külfetin hafifletilmesi için gereken önlemleri almak ve bunları eksiksiz yerine getirmektir. Osmanlı Devleti, İstanbul ve ordu iaşesi için gerekli hububatın herhangi bir sıkıntıya düşülmeden sağlanması için hububat ihracını yasaklamış, hububat ticareti ve nakli üzerinde denetim mekanizması kurmuştur. İaşenin temini ise merkezi hazinenin masraflarını düşürmek amacıyla Osmanlı hükümdarının, zaruret durumunda bütün halktan her türlü hizmet veya yardım isteyebilme yetkisine istinaden çıkarılan "Avârız-ı Divâniye" mükellefiyeti kapsamında yürütülmüştür. Sefer durumunda ordu iaşesi için gerekli maddelerin temin usulleri, avarız mükellefiyeti dahilinde geliştirilen nüzul, sürsat ve iştira yöntemlerinden ibaretti.

Askeri-mali bir terim olarak menzillerde askerlerin iaşesi için hazırlanan erzak manasına gelen nüzul, avarız vergisinin XVI. yüzyılda nakite dönüşmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Sefer sırasında genellikle un ve arpa olarak talep edilen nüzul, avarızhanelerine göre halka yükleniyordu. Bununla birlikte, harp sahasına yakın veya sefer yolu civarında bulunan yerlerden aynî olarak talep edilen nüzul, bu bölgelerden uzak yerlerde nakit bir vergi haline dönüştürülmüştür. Sürsat uygulaması ise, un ve arpanın yanısıra bal, yağ, koyun, ekmek, ot, saman, odun gibi iâşe maddelerini ihtiva ediyordu ve devletin belirlediği bir fiyat üzerinden halktan talep edilmekteydi.¹⁹⁴

¹⁹⁴ Mehmet Yaşar Ertaş, " Osmanlı Devleti'nde Sefer Organizasyonu", *Osmanlı*, Yeni Türkiye Yay., Ankara 1999, VI, 592.

Defterde yeralan hükümlere baktığımızda temini istenilen maddelerin zamanında yerlerine ulaştırılması için, hüküm yazılan muhatap kişilere sıkı tembihte bulunulmuş, bu işte ihmali görülenlerin cezalandırılacağı bildirilmiştir. "*begsimed ve tereke husûsı mühimmat-ı umûrdandır avk ve te'hirden ahzar eyleyesin şöyle ki isâl ve müsâhelenin sebebi ile eğer begsimetdir ve eğer tereke husûsıdır mukayyed olmayub vaktî ile mahal-i ma'mûre gelmeye mu'âteb olursun bilmiş olursun*"¹⁹⁵ şeklinde ifade edilmiştir. Zahirenin adalet üzere toplanması emredilmiş şayet böyle bir işe tevessül edilir ise yapanın hakkından gelineceği bildirilmiştir.

Nüzul ve sürsatın, devletin finans ihtiyacını karşılamak amacıyla nakit bir vergi haline getirilmesi üzerine iâşe maddeleri, "narh-ı câri" üzerinden, başta sefer güzergahının çevresindeki kazalar olmak üzere, tüm Osmanlı ülkesinden satın alınmaya başlanmıştır.¹⁹⁶ Akdağ kadîsına gönderilen hükmünde şöyle ifade edilmiştir: "*akça ile narh-ı câri üzre aldırub gönderesin*"¹⁹⁷.

Ordu mühimmatı olarak teminine çalışılan maddeler için bazı idari işlemler de gerçekleşirdi. Teslim edilen zahire için teslim tezkiresi düzenlenirdi. İrsal edilen zahire içinse temessük (borç senedi) düzenlenir ve karşılığı ödenirdi.¹⁹⁸

Hükümlerde Osmanlı ordusunun yalnız iâşe temini hakkında değil, top dökümünden, yuvalağa, şahî ve pareye olan ihtiyacına, kükürde, barut işlenmesine ve taşınmasına, cenkciye, top arabacılarına ihtiyacına kadar orduyla alakalı pek çok hükme rastlamaktayız. Örneğin Halep beglerbeğine ve defterdarına gönderilen hükümde "*Basra câniblerimizden işlenen baruta katmağışın üçyüz kantar kükürde ihtiyâç olub tedârik olunub mevsimi ile Basra tarafına irsâl oluna*"¹⁹⁹ şeklinde kükürde olan ihtiyaç ifade edilmiştir.

Hükümlerden ayrıca Osmanlı askerinin hizmetde olması gereken durumun bilgisine de ulaşmaktayız. Örneğin Boğdan voyvodasına gönderilen bir hükümde: "*Erdel voyvodası kral olmağışın fermân-ı şerîf mûcebince Leh vilâyetine teveccüh itmek üzre olub lakin nice askeri yolların sedd idub Boğdan içinden gelmek murâd idub ve iki sancâkbeği Hotin nâm kal'a kurbinde askeri ile oturması husûsın bildirmişsin imdî*

¹⁹⁵ Hüküm 853.

¹⁹⁶ Ertaş, "Sefer Organizasyonu", s.592.

¹⁹⁷ Hüküm 938.

¹⁹⁸ Yüce, 59 Numaralı Mühimme Defteri, s. 36.

¹⁹⁹ Hüküm 932.

mezkûr voyvoda zikr olınan mahalden geçmek içün yol virilub ve Boğdan askerinden kifâyet mikdârı asker koşulub" şeklinde ifade edilmiştir.²⁰⁰

Donanma ile ilgili hükümlere baktığımızda, genelde donanmanın ihtiyaçlarının temini hakkında yazılan hükümleri görmekteyiz. Tersanede gemilerin inşa ve teçhizi sırasında kullanılacak olan malzemeler iki temel şekilde temin ediliyordu. Ya bu malzemeler en fazla üretildiği yerlerde bir vergi mükellefiyeti olarak sağlanıyor veya ihtiyaç, bu bölgelerden para ile satın alınıyordu.

Kereste, sütun, seren, demir, kurşun, katran, zift, yağ, reçine, balmumu, kendir, üstüğü, kirpas, keneviçe, çuka ve barut gibi malzemelerin önemli miktarı avarızları karşılığında reaya ocaklık olarak teklif ediliyordu.²⁰¹

Donanma ile ilgili hükümlerin çoğunluğu donanmanın ihtiyacının tedarik edilmesi hakkındadır. Ankara beğine ve kadısına gönderilen hükümde "*donanma-ı hümâyûnum mühimmi içün livâ-ı mezbûrda begsimed bişirdilub irsâli fermân olunmuşdı*"²⁰² olarak ifade edilmiştir. Peksimetin gönderilmesinin önemini ise "*cümlesin hazır ve müheyya eyleyub vakti ve mevsimi ile gemilere koyub doğrû İstanbul'a gönderub donânma-ı hümâyûnuma irişdirmeğe sa'y ve ikdâm eylesin husûsı mezbûr ziyade mühimmattandır ihmâl ve müsâheleden ihtiyât eylesin*"²⁰³ hükmünden anlamaktayız.

Defterde ayrıca donanmanın hazır olması hakkındaki hükümleri de görmekteyiz. Rodos beğine gönderilen hükümde "*Rodos'da olan kadırgaları cem' alet ve esbâbı ve kürekçileri ve cenkçileri ile müretteb ve mükemel donadub ve Menteşe sancâğından fermân olınan tûfenglu sipahileri oklu yaylu hizmetkârlarıyla geturdub gemileri gereği gibi hazır ve müheyya itdirub dâhî ma'mur olduğın hizmetde mecd ve merdâne olasin*"²⁰⁴ şeklinde ifade edilerek donanmanın en iyi şekilde hazır olması istenmektedir. Bazen de düşman gemilerinin üzerine gidilmesi için hükümler gönderilmiştir. Rodos beğine gönderilen hükümde malları yağma eden Franca duka gemilerinin üzerine gidilmesi hakkında "*yanında olan gemileri onât vechile alât ve eşyâyı ve cenkçi ve*

²⁰⁰ Hüküm 722.

²⁰¹ İdris Bostan," XVI. - XVII. Yüzyıllarda Osmanlı Tersaneleri ve Gemi İnşa Teknolojisi", *Osmanlı, Yeni Türkiye Yay.*, Ankara 1999, VI, 618.

²⁰² Hüküm 853.

²⁰³ Hüküm 665.

²⁰⁴ Hüküm 794.

kürekçileriyle muhkem donâdub donanma ile sefere gitmeyub dâhî zikr olunan kâfir gemilerinin tettebbu ' idub anın gibi ol taraflara gelurse beinayetillah üzerine vârub hüsn-i tedârik ile fırsat el virdüğü üzre ele geturmeğe envâ'-ı sa'y ve ikdâm eylesin"²⁰⁵ şeklinde ifade olunmuştur.

Defterde ki hükümlerden Osmanlı donanmasında kullanılan gemilerin çeşitlerini de öğrenebilmekteyiz. "*hâssa bâştardalarundan bir pâre bâşterdanın küreği ve dümeni*"²⁰⁶ hükmünde baştarda geçmektedir. Baştarda; kürekle hareket eden donanma gemilerinden olup üst düzey deniz komutanlarının kullandığı savaş gemisidir. Baştardalar, yirmi altı- otuz altı oturaklı, her küreğinde beş-yedi kürekçi bulunan büyük tip bir kadirgadır.²⁰⁷ Bir başka hükümde "*binası ferman olunan sekiz pâre kadirganın levâzım ve tedâriği*"²⁰⁸ geçen kadirga; gayet uzun ve dar, kısmen su seviyesinde denecek kadar alçak ve hareketli pek seri gemilerdir. Limanlara giriş- çıkışta ve düşman gemisine saldırı esnasında kürekle, denize açıldıktan sonra ve hava rüzgarlı iken yelkenle hareket ederdi. XVII. yüzyıla kadar Osmanlı İmparatorluğu donanmasındaki savaş gemileri içinde en çok kullanılanı ve vurucu gücü teşkil edeni kadirgalar idi.²⁰⁹ "*inâyet olunan kalyatalar evvel baharda bu cânibe gönderilmek lâzımdır*"²¹⁰, "*bir kâlîte ile muhâfaza hizmeti*"²¹¹ hükümlerinde geçen kalyata (kalite) ise, on dokuz-yirmi dört oturaklı boyu otuz üç zira olan çekdiri türü savaş gemisidir.²¹² Yine "*Kili ve Akkerman'da olan şâykalar donadılub ihzâr olunmasın emr idub*"²¹³ hükmünde geçen şayka ise; altı düz ve enli, özellikle Özi, Dinyeper ve Tuna nehirleriyle Karadeniz'de Osmanlılar ve Kazaklar tarafından kullanılmış bir çeşit savaş gemisidir.²¹⁴

²⁰⁵ Hüküm 675.

²⁰⁶ Hüküm 776.

²⁰⁷ İdris Bostan, *Osmanlılar ve Deniz, Deniz Organizasyonu, Teşkilat, Gemiler*, Küre Yay., İstanbul 2007, s.107-108.

²⁰⁸ Hüküm 747.

²⁰⁹ Bostan, *Osmanlılar ve Deniz*, s.114-117.

²¹⁰ Hüküm 758.

²¹¹ Hüküm 891.

²¹² Uzunçarşılı, *Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, s.460.

²¹³ Hüküm 758.

²¹⁴ Bostan, *Osmanlılar ve Deniz*, s.132.

Ordu ve donanma ile ilgili hükümler: 665, 675, 681, 684, 690, 722, 723, 727, 747, 751, 753, 755, 758, 765, 774, 776, 781, 783, 793, 794, 800, 806, 813, 838, 853, 858, 865, 870, 872, 874, 879, 891, 895, 902, 905, 907, 922, 924, 926, 932, 933, 934, 945, 951, 956, 964, 972.

3.3. İSTANBUL'UN İAŞESİNİN TEMİNİ

İaşe; sözlük anlamı olarak yaşatma, geçindirme, geçindirilme, beslenme anlamlarına gelmektedir.²¹⁵

Osmanlı Devleti, halkın beslenmesine özel hassasiyet göstermiş; iaşeyi, ekonomi politikasının temel ilkelerinden biri haline getirmiştir. Osmanlılar dâhili ve harici ticareti, bu ilkeyi merkeze alarak yönlendirmişlerdir.

Şehirlerin iaşesi, iktisadi anlayışın temel öğelerinden birini teşkil etmesinin yanında, merkezi hükümetin otoritesini güçlendiren ve ictimai düzeni sağlayan bir vasıta da. Osmanlı şehirleri içinde, yoğun nüfus kapasitesine sahip ve ilaveten kalabalık bir siyasi merkez olan İstanbul'un iaşesi özel bir öneme haizdir. Devlet, bu büyük şehrin beslenmesiyle ciddi olarak ilgilenmekte; zahirenin üretiminden İstanbul'a getirilip dağıtımına kadar geçen her safhada denetim ve yönlendirme fonksiyonunu kullanmaktadır.²¹⁶

27 Numaralı Mühimme Defter'in incelediğimiz sayfaları arasında İstanbul ile ilgili hükümlerin geneline baktığımızda İstanbul'un iaşe temini sorunu göze çarpar. Hükümlerde gerektiği zaman harcanmak üzere anbarda saklanan hububat, yiyecek anlamında kullanılan zahire ile ilgili hükümlere rastlanmakta ve bu hükümlerden İstanbul'da iaşe konusunda ciddi sıkıntılar yaşandığını anlaşılmaktadır. Bu durum "*İstanbul'da zahire bâbında ziyâde muzâyaka vardır*"²¹⁷, "*hâliya mahrûse-i İstanbul'da zahire bâbında küllî muzâyaka olmağın*"²¹⁸ şeklindeki dile getirilmiştir. Zahire gönderilmesinin ne kadar ciddi bir mesele olduğunu Rum beğlerbeğine gönderilen şu hükümde açık şekilde görmekteyiz ki "*husûs-ı mezbûre sen dâhî bi'z-zât mukayyed olub yarâr çâvuşlarla kendu cânibinden müekked mektûblar yazub gönderub muhkem tenbîh*

²¹⁵ Ferit Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Lûgat*, Aydın Kitabevi Yay., Ankara 2011, s.462.

²¹⁶ Arif Bilgin, "XVI. ve XVII. Yüzyıllarda Sarayın İâşesi", *Osmanlı, Yeni Türkiye* Yay., Ankara 1999, IX, 204.

²¹⁷ Hüküm 840.

²¹⁸ Hüküm 912.

ve te'kîd eyleyub fermân-ı şerîfim mûcebince zahire göndermek bâbında ziyâde ikdâm ve ihtimâm itdiresin isâl ve müsahalede kadîların kadîlıkları alınmağla konılmayub enva-ı itab ile mu'ateb olurlar anâ göre tenbîh ve te'kîd eyleyesin"²¹⁹.

Bazen İstanbul'a gönderilecek terekenin gönderilmeyip, başka yerde satıldığı ile ilgili de bilgi bulmaktayız. Örneğin *"İstanbul zahiresi için Ağrıboz iskelesinden aldıkları tereke-i doğrî İstanbul'a geturmeyub vech-i meşrûh üzre yollarda ve â'dâlarda emr-i şerîfe muhâlif bey' eyledikleri vâkı' mıdır nicedir"*²²⁰ Yine bir başka hükümde de şöyle anlatılmaktadır: *"gemilerine tereke tahmil idub İstanbul'a getirmeyub aherinde eyledub bey' idenleri tetebbu' idub hilâf-ı emr-i şerîfe tereke bey' idenleri ele getirub Südde-i Sa'adet'e gönderesin"*.²²¹

Defterin hükümleri incelendiğinde İstanbul iaşesi ile ilgili olarak tereke tabirinin geçtiğini görürüz. Tereke; her nevi hububat ve toprak mahsulleri hakkında kullanılan bir tabirdir.²²² Hükümlerde, gönderilecek terekenin çok olması istendiğinde *"vâfir ve müstevfî tereke ihrâç idub"*²²³ şeklinde, terekenin ertelenmeden hızlı şekilde gönderilmesi istendiğinde ise *"begsimeri ale't-ta'cil mirî develere tahmil itdirub doğru İstanbul'a gönderesin"*²²⁴ şeklinde ifadeler kullanılmıştır.

İstanbul piyasasından gerçekleşen iaşede doğrudan bir alışveriş sözkonusudur. Bu nedenle, buraya yapılan alımlarda mübayaa denilmiş; taşradan yapılan alımlar içinse havâle terimi kullanılmıştır. Havâle, yaygın olarak "para transferi" anlamına gelse de, Osmanlılar terimden, iaşe sorumluluğunun yerel yöneticiler uhdesine bırakılmasını (havâle/sipariş edilmesini) da anlamaktaydılar. İaşeyle ilgili belgelerde daha çok bu ikinci anlam öne çıkmaktadır. Havâlede, tedarik edilecek malların temini ve masraflarının karşılanması yerel yöneticilere bırakıldığı bir yapı sözkonusudur. Bu anlamda, masraflar için gerekli para da, bölgedeki merkezi hazineye bağlı bahsi geçen gelir kaynaklarından karşılanmıştır. Böyle bir uygulama, paranın taşınma güclüğü

²¹⁹ Hüküm 884.

²²⁰ Hüküm 798.

²²¹ Hüküm 796.

²²² Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, s. 460.

²²³ Hüküm 912.

²²⁴ Hüküm 940.

yanında merkezi hazineden nakit çıkışını azaltmayı hedefleyen bir tedbir olarak da değerlendirilmelidir.²²⁵

Malların İstanbul'a nakil vakti, deniz ve kara taşımacılığı için hava şartlarının müsait olduğu zamandır. Bu yüzden, İstanbul'a nakilde bu vaktin geçmemesine özen gösterilmekteydi.²²⁶ Hükümlerde genelde istenen malların vakt ü zamanıyla veya vakt ü mevsimiyle gönderilmesi istenmektedir. "*vakti ve mevsimi ile tedârik idub*"²²⁷ şeklinde ifade olunmuştur.

Taşımada hem kara yolları hem su yolları kullanılmıştır. Karayolu taşımacılığında kullanılan araçlar, bölgeden bölgeye değişmektedir. Yolların ve arazinin durumu bu farklılaşmanın temel sebebidir. Mesela Edirne-İstanbul arasındaki geniş ve kaldırım taşı döşeli yolda arabalar kullanılıyorken birçok bölgeden sağlanan mallar at, katır ve develerle İstanbul'a taşınmıştır. Hükümlerde: "*buğdayı içün kira develerin tedârik ve tahmîl idub berveci-i isti'câl mahrûse-i İstanbul'a göndermeğin*"²²⁸, "*tereke cem' olunmuş ise defter eyleyub gemilere tahmîl idub mahrûse-i mezbûreye ale't-tevâli irsâl eylemek*"²²⁹ *şekilne ifade edilmiştir.* Karayoluyla taşınan malların iâşe maliyetlerinin yüksek olması sebebiyle, Osmanlı Devleti, su yolu taşımacılığının müsait olmadığı yerlerden düşük miktarda ve ikamesi mümkün olmayan malları tedarik etmeye özen göstermiştir.²³⁰

İstanbul'un ihtiyaçları ile ilgili hükümler: 671a, 685, 696, 698, 699, 701, 702, 711, 775, 795, 796, 798, 827, 840, 842, 845, 856, 857, 863, 867, 883, 884, 896, 897, 911, 912, 913, 915, 916, 935, 936, 937, 940, 947, 950, 953, 954, 955, 949,

3.4. VAKIFLARLA İLGİLİ HUSUSLAR

Vakıf, bir kişinin sahip olduğu menkûl ve gayrimenkûl mallardan bir kısmını veya onların tamamını, Allah'ın rızasını kazanma niyetiyle, halkın herhangi bir ihtiyacını gidermek üzere dini, hayrî ve içtimâî bir gayeye müebbeden tahsis etmesidir. Bu davranışın arkasında herhangi bir mecburiyet veya zorlama değil, fakat insanlığa karşı

²²⁵ Bilgin, "Sarayın İâşesi", s.207.

²²⁶ Bilgin, "Sarayın İâşesi", s.209.

²²⁷ Hüküm 715.

²²⁸ Hüküm 711.

²²⁹ Hüküm 685.

²³⁰ Bilgin, "Sarayın İâşesi", s.209.

ferdi sorumluluk hissi, vicdani bir hizmet duygusu, diğer bir ifadeyle iyilik, şefkat, yardımlaşma, dayanışma, başka bir insanı veya başka bir canlıyı maddi ve manevi açıdan huzura kavuşturma yolunda haz duyma ve benzeri kültür değerleri ve kendisine ilke edinmiş kişinin hür iradesi yatmaktadır.²³¹

Vakıf sistemi, Osmanlı Devleti'nin keşfedip ortaya çıkardığı bir kurum değildir. Kendinden önceki toplulukların ve İslam devletlerinin tatbikatında yer alan ve yaşanan tecrübelerle Osmanlı'ya intikal etmiştir.

Vakıf, insanla beraber mevcut olan karşılıklı dayanışma ve başkasına iyilik yapma duygusunu, hukuki statüye kavuşturan ve ona süreklilik kavramı sağlayan, milletlerin sahip bulunduğu manevi güç ve değerlerin tanımlanmasında yardımcı tüzel kişiliğe sahip demokratik, sivil bir toplum kuruluşudur.²³²

Vakfiyedeki şartlara ve şer'î hükümlere göre vakfın işlerini idare etmek üzere tayin olunan şahsa mütevellî denir. Bazen kayyım, mütekellim al-el-vakf ve nâzır dendiği de görülür. Aslında nâzır, mütevellinin vakıfla ilgili tasarruflarını kontrol eden özel veya resmi organ yahut şahıstır. Mütevellilik görevine tevliyet, nâzırlık görevine ise nezâret adı verilir.²³³

Defterde vakıflarla ilgili hükümlerin geneline baktığımızda, çoğunlukla vakıf malının mütevellî tarafından zimmetine geçirildiğinin teftişi hakkında olduğunu görmekteyiz. Örneğin; Şam beğlerbeğine ve kadısına gönderilen hükümde "*muhâsebelerinin cüzî ve küllî irâd ve masârifin müfredât defterleri mücebince yerlu yerunden muktezâsı şer'-i şerîf üzre onât vechile dikkat ve ihtimâmla hak üzre teftiş ve tefahhus idub göresin fi'l-vakı' mâl ve kazâdan zimmetinde nesne vâr mıdır*"²³⁴ şeklinde ifade edilmiştir. Yine bir başka hükümde "*mezbûr mütevellî ihzâr idub hüsemâ ile berâber idub ibtidâ-ı mübâşeretinden ferâgatı zamânına dek vakı' olan irâd ve masârifinin müfredâtı defterlerin geturdub dâhî bir def'a şer'le görilub fasl olmayan muhâsebelerin yerlu yerinden şer'le teftiş eyleyub göresin*"²³⁵ denmiştir. Bazende mütevellîlerin tevliyetinden itibaren muhasebelerinin görülmesi istenmiştir. "*evkâfında*

²³¹ Bahaeddin Yediyıldız, "Osmanlılar Döneminde Türk Vakıfları ya da Türk Hayrat Sistemi", *Osmanlı*, Ankara 1999, V, 17.

²³² Nazif Öztürk, "Osmanlı Döneminde Vakıflar", *Türkler*, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, X, 433-434.

²³³ Ahmed Akgündüz, "Osmanlı Hukukunda Vakıflar, Hükümleri ve Çeşitleri", *Türkler*, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, X, 451.

²³⁴ Hüküm 691.

²³⁵ Hüküm 790.

mütevellî olan Osman'ın zamân-ı tevliyetinde muhâsebesi görülmek lâzım olunmağın zamân-ı tevliyetinde olan muhâsebeleri yerlu yerunden görölmeği"²³⁶ şeklinde ifade edilmiştir.

Vakıflarla ilgili hükümlede bazen vakfın ihtiyacının karşılanması ile ilgili de bilgiler bulmaktayız. Reşid kadîsına gönderilen hükümde " *imâret-i amirelerine birinç lâzım ve mühim olmağın*" şeklinde ifade edilmiştir.

Vakıflar ile ilgili hükümler: 678, 691, 694, 704, 709, 713, 744, 778, 782, 790, 815, 837, 850.

3.5. DİĞER MESELELER

İncelediğimiz defterde daha önce bahsedilen konuların dışında daha az sayıda hükümde geçen çeşitli konular da bulunmaktadır.

Bu konulardan biri kale tamiri, tahkimi ve muhafazası hakkındadır. Sınırlarda bulunan kale ve palanga gibi istihkâm mevkileri, hem sınır güvenliğinin hem de sınır ötesi askeri harekâta lojistik desteğin sağlanmasında önemli fonksiyona sahiptir. Herhangi bir savaş halinde, ordunun tüm hazırlıklarını tamamlayarak muharebe bölgesine ulaşmasının ortalama altı aylık bir sürede gerçekleşmesi, geniş topraklara sahip Osmanlı Devleti için büyük bir problem teşkil ediyordu. Bu durumun bilincinde olan Osmanlı yönetimi, ordunun savaş alanına ulaşmasına kadar geçen sürede düşmanın muhtemel saldırılarına karşı acil tedbirler geliştirmiştir. İstihkâm binalarının tamir edilerek yenilenmesi, kalelere büyük miktarda harp malzemesinin gönderilmesi, sınır bölgelerinde uygun mevkilere zahire stoklanması ve hudutlara asker sevkıyatı bu tedbirlerin en önemlilerindendir. Sefer hazırlıklarının başlamasıyla birlikte stratejik sınır kaleleri başta olmak üzere harp ilan edilen düşman topraklarına hudut olan hemen hemen tüm kaleler tamir edilmekteydi. Tamir işiyle birlikte kalelerin savunma gücü de arttırılmaya çalışılmaktaydı.²³⁷ Hükümlerde "*kal'asına vârub ta'mîri hizmetine mübaşeret eyleyesin*"²³⁸, "*Adana kal'asının ta'miri için beş bin flori tahmîn olunub vaktî ile ta'mir itdiresin ve bir kıta' dâhî divân cânibinden sipâhi kal'asının hizmeti*

²³⁶ Hüküm 691.

²³⁷ Ertaş, "Sefer Organizasyonu", s.590.

²³⁸ Hüküm 689.

husûsın vaktî ile tedârik idub itmâma irişdiresin"²³⁹, "*kal'a-i mezbûra vech-i münasib görüldüğü üzre tamir ve termîm eyleyub ve içinde lâzım olduğu üzre gönderdiğin defter mucebince dizdâr ve kethûda ve neferlerin tâyin idub sâir kıl'a-ı mahfuza gibi hıfz itdirmegi*"²⁴⁰ şeklinde ifade edilmektedir .

Defterde yeralan üç hüküm Hacc-ı Şerif ile alakalıdır. Bu hükümlerde hacıların güvenli şekilde gidip gelmeleri, ihtiyaçlarının giderilmesi, surrelerin gönderilmesi ile alakalıdır. "*gönderilen askerler ile gelecek hüccâca zad u zevâde dâhî tedârik idub gönderesin ki emîn ve sâlim getirub zahîre husûsunda dâhî muzâyaka çekilmek lâzım gelmeye*"²⁴¹, "*surreyi emir-i Hacc ile gönderub adet-i kadîm üzre eda itdiresin anın gibi emir-i Hacc olanlar bi't-tamâm virme-yub tamah ve ihmâl iderse yazub bildirsin ki ol asılların hakkından geline*"²⁴².

Defterde geçen konularından biri de tüfenklerin toplatılması ile alakalıdır. Eşkıyalık faaliyetlerinin güçlenmesinde tüfek kullanımının yaygınlaşmasının da tesiri vardır. Devlet bu durumun farkında olduğu için kayıtlardan da anlaşıldığı üzere bazı görevlilerin elinde bulunan silahlar hariç olmak üzere bunların toplatılması yoluna gitmiştir. Bu durum hükümde: "*tâifesinden bir ferde tüfeng kullandırmayub ve ellerinde bulunan tüfengleri alub bir yerde cem' eyleyub ne mikdâr tüfeng alınduğın mufassal defter idub alınan tüfengler ile sûret-i defteri ma'ân Südde-i Sa'âdet'e gönderesin*"²⁴³ şeklinde ifade edilmiştir.

Defterde yeralan önemli konulardan biri de zahire hususudur. Daha önce İstanbul'un zahire hususuna değinmiştik. Burda ise İstanbul dışında zahire konusunda sıkıntı yaşayan diğer bölgelerle ilgili hükümler yer almaktadır. Erzurum beğlerbeğine gönderilen hükümde: "*arzlar gönderub mukaddemâ fermân olınan begsimad ve zahîre husûsın bildirmişsin murâd-ı ma'lum şerîfim oldu imdî begsimad ve zahîre husûsı mühimmattandır buyurdum ki vâricak fermân-ı şerîf sâbika mücebince eğer zahîre ve eğer begsimatdır gayrî husûslardandır onât mukayyed olub vakti ve mevsimi ile tedârik idub ikdâm ve itmâmda dakika fevt itmesin*"²⁴⁴ olarak ifade olunmuştur.

²³⁹ Hüküm 728.

²⁴⁰ Hüküm 741.

²⁴¹ Hüküm 680.

²⁴² Hüküm 958.

²⁴³ Hüküm 686.

²⁴⁴ Hüküm 715.

Defterde ayrıca su meseleleri, mal kavgaları, kereste temini, vaşak derisi temini, emanet konuları, miras gibi çeşitli konuların yer aldığı hükümlerde bulunmaktadır.

Hükümler: 672, 666, 667, 668, 669, 671, 673, 676, 677, 679, 680, 683, 686, 687, 688, 689, 691, 694, 697, 700, 705, 707, 708, 712, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 724, 726, 728, 729, 730, 732, 734, 737, 739, 740, 741, 743, 748, 749, 750, 752, 754, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 766, 767, 768, 769, 772, 773, 779, 780, 788, 789, 792, 797, 801, 802, 803, 805, 810, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 828, 829, 830, 832, 834, 833, 835, 836, 842, 851, 855, 857, 862, 866, 868, 869, 871, 877, 882, 885, 887, 890, 893, 894, 898, 901, 903, 906, 908, 909, 910, 914, 917, 918, 919, 920, 921, 927, 928, 929, 931, 938, 939, 941, 942, 944, 946, 948, 949, 957, 958, 959, 960, 961, 966, 967, 969, 970, 971, 972 .

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DEFTERİN ÖZETİ VE TRANSKRİPSİYONU

4.1. HÜKÜMLERİN ÖZETİ

280/ 665

Trabzon Beği'ne

Donanma için lazım olan peksimedin ve arpanın tedarik edilerek İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

280/666

Dubrovnik Beği'ne

Kafirde esareti sırasında Katip Derviş için rehin konulan ...ve bin yedi yüz altını vekil Ahmed'e teslim etmek hususunda.

280/667

Sofya Kadısı'na

Azledilmiş olan Mehmed Beğin eşinin eşya, para ve malının kardeşi Mustafa'ya verilerek İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

281/ 668

Venedik Dukası'na

Esir olan Kâtip Derviş'in kurtulması için Ferkana adındaki kafire rehin konulanların, vekili Ahmed'e teslim olunarak İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

281/669

Halep Beğlerbeği'ne ve mal defterdarına

İstanbul'a gönderilecek olan Halep hazinesiyle beraber, Halep'te hizmette olan Ahmet Çavuş'un İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

281/670

Biga Kadı'sına

Mustafa adındaki naibe isnad olunan suçlarının teftişi ve suçlamalar doğru ise naiblikten alınması hakkında.

281/671

Mağlakara kadısına

Mağlakara'da önceden her nahiyede bir muhızır, bir naib ve bir adem olup Müslümanların işlerini görürlerken, adaletnâme-i hümayun geldikten sonra nahiyelerde naib olmadığından Müslümanlar sıkıntı çektiğini bildirmiş bunun üzerine tekrar nahiyelere bir naib, bir muhızır ve bir ademin tayin olması hakkında.

281/671a

Rum beğlerbeğine ve Sivas sancağındaki kadılara

Mükerrer ve yarım kalmış hüküm.

282/672

Temeşvar beylerbeyine

Temeşvar kalesinin niyabeti hususunda beylerden bir rmnasib beğ tayin olunması hakkında.

282/673

Avlonya beğine ve kadısına

Önceden Avlonya voyvodası olan Murad Beğın ölmeden önce Avlonya kalesi dizdarına emanet koyduğu sekiz yüz kuruş ve elli sikke florinin dizdarda olup olmadığının teftişi hakkında.

282/674

Tekeili Beğine ve Kadılarına

Tekeili'nde suçları kesin olanların küreğe konulmak için Rodos Beği'ne gönderilmesi hakkında.

283/675

Rodos Beği'ne

Yağma yapan Franca duka gemilerinin bulunup üzerlerine gidilmesi hakkında.

283/676

Kıbrıs beğlerbeğine, defterdarına ve Girne kadısına

Girne kalesinde suya çok ihtiyaç olduğundan, suyolunun tamir edilmesi ve tamiri için lazım olacak akçenin Kıbrıs hazinesinden alınması hakkında.

283/677

İstanbul'dan Şam'a varınca yol üzerinde olan beğ ve kadılara

Şam'da ki Sultan Süleyman Han'ın imaretinin mütevellisi olan Molla Ağa'nın zararlarından dolayı tevliyetten azl olunduğu ve emr-i şerifle Şam'a gelen kimselerle beraber İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

284/678

Şam beğlerbeğine ve kadılarına

Sultan Süleyman Han'ın Şam-ı Şerifinde olan imareti mütevellisi olan Molla Ağa'nın zimmetinde olan vakıf malının alınması hakkında.

285/679

Şam beğlerbeğine ve defterdarına

Hacc-ı Şerif yolunda her hususun dikkatle ve zamanında görülmesi hakkında.

285/680

Şam beğlerbeğine

İstanbul'a dönecek hacılar için adem gönderilmesinin ve yiyecek konusunda sıkıntı çektilirilmemesi hususunda.

286/681

Erzurum beğlerbeğine ve defterdarına

Donanmanın ihtiyacı olan peksimedın pişirilip İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

286/682

Drama ve ... kadılarına

Drama kazasının Borname köyünde olan fesad kişilerin, İstanbul'dan gelen çavuşlar tarafından teftiş edilmesi, eğer suçlular ise Kıbrıs'a sürgün edilmeleri hakkında.

287/683

Çirmen sancakbeğine

Müşellemlerin bir nöbetlisinin hızlı şekilde yiyecek ve içecekleri temin edilerek bâc madenine gönderilmesi hakkında.

287/684

Karahisar-ı Şarki beğine

Donanmanın ihtiyacı olan peksimedın pişirtilmesi ve İstanbul zahiresi için tereke gönderilmesi hakkında.

287/685

Rum beğlerbeğine ve Vilayet-i Rum kadılarına

Vilayet-i Rum'da İstanbul zahiresi için toplanan terekenin defteri ile birlikte İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

288/686

Şam beğlerbeğine

Dürizi taifesinden kimseye silah kullandırılmaması ve ellerinde olan tüfenklerin toplanıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

288/687

İspir sancâğı beği Mirza Ali ve kadısına

Kapu kethüdası olan Mezid'in Mirza Ali adına mühür kazdırması, arzlar yazdırması ahkam-ı şerif çıkarması gibi olaylardan dolayı bulunup hapis olunması hakkında.

288/688

Saruhan sancakbeğine

Munib kalesinin tamir edilmesi hakkında.

288/689

Biga piyadeleri beğine

Yenice Koca kalesinin tamiri için Biga piyadelerinin bir nöbetlisi ile kalenin tamiri hizmetine gitmeleri hakkında.

289/690

Zülkadriye beğlerbeğine

Malatya kalesinde ki gediklerin sipahizadeler yerine hisar erlerinin oğullarına verilmesine dair.

289/691

Şam beğlebeğine ve kadısına

Kudüs'teki Sultan'ın evkafının mütevellisinin muhasebelerinin teftiş edilmesi hakkında.

289/692

Bağdad beğlerbeğine

Refahiye beği Latif beğin zulm ettiği ve zimmetinde malı miri olduğu ve bunların doğruluğunun teftiş edilmesi hakkında.

290/ 693

Çorlu ve Mağlakara kadılarına

Karasektan köyünde hamamcı İsa'nın Hızır ve Bekir adındaki kişileri katl eylediğinin teftişi hakkında.

290/694

Rum kadısına

Bayezid Paşa medresesinin suyu, medrese mütevellisi olan Darende İbrahim tarafından kendi evine akıtıldığıının doğruluğunun teftiş edilmesi hakkında.

291/695

İzmir, Çeşme ve Karaburun kadılarına

İzmir, Çeşme ve Karaburun'da hapis olan suçlular ya da hapis olmayub hala suç işleyenlerin yakalanıp küreğe konulması için gönderilmesi hakkında.

291/696

İçil sancakbeği Veli'ye

İstanbul zahiresi için ferman olunan kadılıklardan şimdiye kadar ihraç olunan terekenin gönderilmesi hakkında.

291/697

Ohri beğine ve kadısına

Hasan adındaki bekçinin öldükten sonra mallarının sipahi oğullarından Ali ve Ahmed adındaki kimseler tarafından alındığının doğruluğunun teftiş edilmesi hakkında.

292/698

Kütahyalı Sinan Çavuş'a

İstanbul zahiresi için ferman olunan terekenin gönderilmesi hakkında.

292/699

...beğine ve Arslan Çavuş'a

Şiddetli kışdan dolayı yolda kalan terekenin İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

292/700

Sofya ve Şehirköy ve Priznik ve Turla ve Berkofca kadılarına

Önceden beri gelen adet ve kanun üzre çayır mühimmi hakkında.

293/701

Kab oğlu Süleyman Çâvuş'a

Şiddetli kıştan dolayı Karahisar-ı Sahib'de İstanbul zahiresi için toplanan zahirelerin gönderilmesi hakkında.

293/702

Anadolu beğlerbeğine

İstanbul için Karaman ve diğer yerlerden gelecek olan zahirenin şiddetli kıştan dolayı yolda kaldığından zahirenin kira develer ile İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

293/703

Trablus beğine ve kadısına

Trablus'taki Abdurrahman ve İbrahim adındaki naibin zulümlerinden dolayı naiblikten alınması hakkında.

294/704

...kadısına

...kazasında imâret evkâfından yerleri ziraat edenlerin terekelerinin teftişi hakkında.

294/705

Rodos Beği'ne

Rodos gemilerinde küreğe verilen Hüdavirdi bin Murad'ın İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

294/706

Şam Beğlerbeği'ne

Şam'da yolkesen, yağma yapan ve cinayet işleyen eşkıyaların teftiş edilip lazım gelenin yapılması hakkında.

295/707

Müşarun ileyhe

Dürzi taifesinde ve gayrıda çok sayıda tüfenk olduğu ve bunların toplatılması hakkında.

296/708

Haleb beğlerbeğine

Dürizi taifesinde çok sayıda tüfenk olup fesad ettiklerinden dolayı Haleb'e tabi emirler, züema ve sipahi taifesinden yeteri kadar adem gönderilip fesad edenlerin ortadan kaldırılması hakkında.

296/709

Reşid Kadısına

Sultan Süleyman Han'ın imareti için ihtiyaç olan pirincin alınması hakkında.

296/710

Pojega Beği'ne

Kale neferlerinin yoklaması sırasında her birinden yirmişer akçe alınmış buna izin olmadığına dair bir hüküm.

297/711

Karahisâr-ı Sâhib sancâk beğine ve Süleyman Çâvuş'a

Ali ve Hüseyin adındaki uncuların İstanbul zahiresi için aldıkları buğdayı İstanbul'a getirmeleri için kira develerinin tedarik edilmesi hakkında.

297/712

Bağdad Beğlerbeği'ne ve defterdarına

Alay beği Mehmed'in önceden emin olduğu haslardan zimmetinde mal olduğunun doğruluğunun teftiş edilmesi ve varsa miri için alınması hakkında.

297/713

Müderriş Şemizade'ye

Mütevelli Hızır'ın zimmetinde vakıf malının olup olmadığının teftiş edilmesi ve varsa miri için alınmasına dair.

298/714

Edirne kadısına

Kethüda Piyale bin Abdullah'ın şeriata aykırı olarak akçe alıp almadığının teftiş edilmesi hakkında.

298/715

Erzurum beğlerbeğine

Peksimed ve zahire hususunun tedarik edilmesi hakkında.

298/716

Şehrizer beğlerbeğine

Erbil sancağında zeamete mutasarrıf olan Budak'ın zulmünden dolayı zeametinin alınıp Lahsa'ya gönderilmesi hakkında.

299/717

Haleb beğlerbeğine ve defterdarına

Kilis sancağındaki zeytinliklerin tapusunu miri için zabt olunması hakkında.

299/718

Vezir Mustafa Paşa'ya

Mustafa Paşa'nın akrabalarının İstanbul'a gelmesine izin verilmesine dair.

300/719

Tuna yalılarındaki kadılara

Eflak köylerinin reayasına zulm ettirmemek ve fazladan akçalarının aldırılmamak hakkında.

300/720

Eflak voyvodasına

Eflak reayasından emre aykırı akçe ile arpa satanların men edilmesi hakkında.

300/721

Selanik kadısına

Selanik nazırı Sarı çavuşun vefatından sonra kalan mal-ı mirinin teftişi hakkında.

301/722

Boğdan voyvodasına

Erdel voyvodasının Leh eyaletine ulaşması için yol verilmesine ve ihtiyaç kadar askerle eşlik edilmesine dair bir hüküm.

301/723

Silistre Beğine

Sancağın askeriyle Leh vilayetine kral olacak Erdel voyvodasına dâhil olmak hakkında.

302/724

Akkerman Beği'ne

Düşmana karşı hazır olunmak ve Bender ve Cankirman kalelerinde vesâir sancâğın muhâfazasında lâzım olan mikdârda adem konulup düşman tarafından zarar gelmesine izin verilmemesi hakkında.

302/725

Galata kadısına

Galata'da olan Camii Şerif mahallesinde ortaya çıkan meyhaneler ve fevahişelerin ortadan kaldırılması hakkında.

303/726

Rum beğlerbeğine ve Sivas, ... Akdağ kadılarına

Sübhanvirdi ve Ramazan adındaki kişilerin arasındaki mal kavgasının teftişi hakkında.

304/727

Niğbolu beğine

Erdel voyvodası Leh vilayetine kral olmak için giderken Nemçe askerinin yol vermemesi üzerine Hotin kalesinin önünden geçmelerine yardım için sancak askeriyle dâhil olması hakkında.

304/728

Halep beğlerbeğine ve defterdarına

Adana kalesinin tamir edilmesi hakkında bir hüküm.

305/729

Bağdad beğlerbeğine ve defterdarına

Necef ahalisinin su sıkıntılarının giderilmesi hakkında bir hüküm.

305/730

Zulkadriye beğlerbeğine ve kadısına

Nikaba hizmet eden reayanın avarızdan muaf olması hakkında.

306/731

Aydın beğine ve kadılarına

Aydın'da A'rablardan cemiyet kurarak eziyet edenlerin küreğe konulmaları hakkında.

306/732

Karamürsel kadısına

Kavak iskelesinde zahire konusunda büyük sıkıntı olduğu ve buraya akçe ile zahirenin tedarik edilmesi hakkında.

306/733

Diyarbakır beğlerbeğine

Toplanıp eşkıyalık yaptıkları söylenen kişilerin teftişi hakkında.

307/734

Van beğlerbeğine

Van'da ekmek ve arpaya olan ihtiyacın miri terekeden tedarik edilmesi hakkında.

307/735

Erzurum beğlerbeğine ve Hınıs kadısına

Oruç ve Şeref adındaki kişilerin yüzden fazla kişiyi toplayıp zulümler yaptıklarının bildirilmesi üzerine teftiş edilmeleri hakkında.

308/736

Amasya beği Şehsuvar Beğe

Kazalarda suhte olaylarının yaşandığı ve bu olayları yapanların Kıbrıs'a sürülmeleri hakkında.

309/737

Bağdad beğlerbeğine ve kadısına

Mehmed adındaki kişinin zimmetinde mal-ı miri olup olmadığının teftişi hakkında.

309/738

Bağdad beğlerbeğine

Latif adındaki kişinin zulm yaptığı ve zimmetinde mal-ı miri olduğunun teftişi hakkında.

310/739

Bağdad beğlerbeğine ve defterdarına

Mukataa için yeteri kadar kişi tayin eylemek hakkında.

310/740

Zulkadriye beğlerbeğine

Hassâ-ı hümayun için gereken atmacaların tedarigi hakkında.

740a

İPTAL

312/ 741

Erzurum beğlerbeğine

Gülfar kalesinin tamir edilmesi ve içine yeteri kadar dizdar, kethüda, asker konulması hakkında.

312/742

...kadılara

Darende Miloş adındaki zımminin işlediği isnad olunan suçların teftiş edilmesi hakkında.

313/743

İstanbul'dan Selanik ve EskiyoI üzerinde kadılara

Yük taşıyan atların tedariki hususunda.

313/744

Edirne'de Sultan Murad Han mütevellisi Ali'ye

Müteveli olan Mehmed Ensari'nin muhasebesinin görülüp zimmetinde vakıf malının olup olmadığının teftiş edilmesi hakkında.

313/745

Ohri Beği'ne

Kafirlerden birçok askerin Bojinik dağında çadır kurup ve halka yağma yapmasından dolayı bunların yakalanıp cezalandırılmaları hakkında.

314/745a

MÜKERRER

314/746

Halep beğlerbeğine ve Hama kadısına

Semale köyü halkında hırsız ve harami olduğundan ve bunların zulümlerinin günden güne büyümesinden dolayı bunların yakalanıp durumlarının şer'le görülmesi hakkında.

315/747

Haleb beğlerbeğine ve defterdârına

Basra'da yapılacak olan kadırgaların ihtiyaçlarının tedarîği hakkında.

315/748

Bekçi ağasına

Bir yâyâ başının çavuşluğa, bir zağarcı bölüğe ve iki solağın tîmâra tâyin edilmesi, on nefer acemi oğlanın kapûya çıkarılması ve bekçilerden ihrakında hizmetde olanlara yüz akça verilmesi hakkında.

316/749

Adana zabiti İbrahim Beğe

Mısır mühimmatı için kestirilecek gemi kerestesinin Birecik iskelesine gönderilmesi hakkında.

316/750

Zulkadriye beğlerbeğine

Hazırlanacak kerestenin Birecik iskelesine gönderilmesi hakkında.

316/751

Haleb beğine ve defterdarına

Ferman olunan lengerlerin lazım olacak akçasının Halep hazinesinden verilip, Birecik'te işlettirilip tamamlanması hakkında.

317/752

Erzurum beğlerbeğine ve defterdarına

Hassa-ı hümayun için lazım olan vaşak derilerinin tedariği hakkında.

317/753

Diyarbakır beğlerbeğine

Tedariği lazım olan top ve yuvalağın Bağdad beğlerbeğine gönderilmesi hakkında.

318/754

Halep beğlerbeğine ve defterdarına

Halep hazinesinin gönderilmesi hakkında.

318/755

Halep beğlerbeğine ve defterdarına

Diyarbakırdan gönderilecek olan yirmi bin florilik şahi ve parenin değiştirilmesi hakkında.

318/756

Diyarbakır beğlerbeğine

Rakka beğinin boş bıraktığı sancağına dönmesi ve reayayı A‘rabin zulmünden kurtarması hakkında.

318/757

Birecik beğine ve kadısına

Birecik’te iltizam emini olup hala naib olan Ahmed’in teftiş edilip zulmünün olup olmadığının araştırılması varsa naiblikten alınması hakkında.

319/758

Bender beğine

Kili ve Akkerman'daki gemilerin donatılıp hazır olup düşmana fırsat verilmemesi hakkında.

319/759

Sofya ve Filibe kadılarına

Samako nâzırı koyun çavuşundan Rikâb-ı Hümâyûna rika' sunulub zulm ve te'addisine müte'allık küllî mâl yazdıklarından teftîş edilmesi hakkında.

319/760

Ahyolu kadısına

İstanbul'daki yangından dolayı ihtiyaç olan kerestenin alınması hakkında.

320/761

Defter hakanı kâtiplerinden Bağdad muhızı olan Ali'ye

Halas nahiyesinde olan su yolunun tamir ettirilmesi hakkında.

320/762

Kocaili sancağı beğine ve liva-ı mezburda vakı olan kadılara

Önceden beri korunan dağlarda kimseye tüfenk kullandırmamak ve av yaptırmamak hakkında.

321/763

Kilis sancakbeğine ve Kilis kadısına

Önceden anlaşmaya râzı olmuşsa sulh ettiği çiftliklerin hüccetlerini göndermesi, razı değil ise kendinin gelib veya vekîlini gönderub davalarının görülmesi hakkında.

321/764

Akşehir beğine ve kadısına

İshaklı kadısı Mevlana ve İshaklı kazası emini olan kişilerin fesatlık yaptıklarından yol kestiklerinden şikâyet edildiği için teftiş edilmesi hakkında.

321/765

Semendre Beğine

Semendre'de ki top arabacılarının işlerini tamamladıktan sonra Banyaluka'ya gönderilmeleri hakkında.

322/766

Semendre beğine

Hisarlık Pazka'nın tekrar bina olunması için lazım olan kazık, kuşak ve çubuğun imece usuli ile tamamlanıp bina edilmesi hakkında.

322/767

Yeni Zağra ve Eski Zağra kadılarına

Yeni ve Eski Zağra kazalarında reayada ve kâfirlerde çok fazla tüfenk olduğu ve bunların toplatılıp donanmaya katılacak gönüllülere dağıtılması hakkında.

322/768

Karaman beğlerbeğine

İçil sancağının icmal ve mufassal defterlerin acele şekilde Kıbrıs beğlerbeğine gönderilmesi hakkında.

322/769

Kıbrıs beğlerbeğine

İçil ve Alanya sancaklarının icmal ve mufassal defteri ulaştığı zaman sancak defterine işlenmesi üzerine.

323/770

Selanik kadısına

Selanik ahalisinin aseslerden şikâyeti hakkında.

323/771

Gelibolu kadısına

Şeriate aykırı hareket eden sipahilerin bölükleri ve isimlerinin yazılıp gönderilmesi hakkında.

324/772

Diyarbakır beğlerbeğine

Önceden Rakka beği olan ... beğin emlâk ve akarına müte‘allık olan vakf nâmelerin getirtilip İstanbul'a gönderilmesi ve vakfiyesinin teftiş edilmesi hakkında.

324/773

Trabzon beğine

Erzincan'daki beylerin esirlerinin ve her kimde esir varsa hassa-ı hümayun için gönderilmesi hakkında.

325/774

Akkerman beğine

Beşlu taifesinin Akkerman'a ulaşip hizmette olunması hakkında.

325/775

Beğşehir ve Bazarcık kadılarına

Karaman'dan gelen terekenin hızlı şekilde Kavak iskelesine gönderilmesi hakkında.

325/776

Mısır beğlerbeğine

Dimyat sancakbeği Mahmud beğin yanında olan baştardanın ihtiyaçlarının karşılanması hakkında.

326/777

Bolu beğine Hoşalay ve Amasra kâdılarına

Erzuman adındaki kişinin ahvalinin şer'le teftiş edilmesi hakkında.

326/778

Temeşvar beğlerbeğine

Müteveli olan Behram'ın zimmetinde vakıf malından akçe olduğu için gönderilmesi hakkında.

326/779

İznikimid kadısına

Hassa-ı hümayun için gereken tahtanın akçe ile alınıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

327/780

Kastamonu beğine ve Taşköprü ve Küre kadılarına

Tımara mutasarrıf olan Hızır adındaki sipahinin isnad olunan suçlarının teftişi hakkında.

327/781

Diyarbakır beğlerbeğine

Bağdad'da işlenen barutun taşınması için lazım olan develerin tedariği hakkında.

328/782

Akkerman kadısına

Evkâfda veya gayrıda fesad edenlere lâzım gelenin yapılması hakkında.

328/783

Bağdad beğlerbeğine

Bağdad'da işlenen barutun taşınması için yardım edilmesi hakkında.

328/784

Bolu beğine ve kadısına

Eflak Yenicesi kadısı olan Sinan beğin emre aykırı akçe alıp çeşitli zulümler yaptığı hakkında.

329/785

Hamid beğine, Afşar ve Karaağaç kadîlarına

Afşar halkından bazı kimselerin Akmescid köyündeki halka eziyet ettiklerinin bildirilmesinden dolayı teftiş edilmesi hakkında.

329/786

Sis beğine

Ekrad taifesinden bazı kişilerin Müslümanlara eziyet ettikleri ve bu eziyetlerin günden güne arttığına bildirilmesi üzerine teftiş edilmeleri hakkında.

330/787

Diyarbakır beğlerbeğine

Fesad ve şenaat eyleyen arabın zabtı hakkında.

331/788

Mora beğine

Bardonya kalesine, Anabolı kalesinden nefer ihraç olunmaması hakkında.

331/789

Mısır beğlerbeğine ve kadısına

Hacı Mehmed adındaki kişinin davasının görülmesi hakkında.

331/790

Prizrin kadısına

Gazi beğın zimmetinde vakıf malının olduğunun doğruluğunun teftiş edilmesi hakkında.

332/791

Diyarbakır beğlerbeğine ve Ruha kadısına

Rakka kadısı Abdülkerim naibleri Abidin, Monla Ali'den eminleri olan Sarı Sinan ve şeriki Nazar ve Mustafa'nın zulumlerinin doğruluğunun teftiş edilmesi hakkında.

332/792

Saruhan sancakbeğine Menteşe kadısına

Miri tasarruf için hükmün incelenmesi hakkında.

333/793

Menteşe beği Ali beğe

Menteşe sipahilerinden kifayet kadar tüfenkli sipahinin Rodos beği Kaya beğe hizmete görevlendirilmesi hakkında.

333/794

Rodos beğine

Menteşe sancağından tüfenkli sipahi getirdip Rodos'ta olan kadırgaların mükemmel şekilde donatılarak hazır olunması hakkında.

333/795

Ağrıboz kadısına

Bazı zımmi reislerin İstanbul'a gelecek zahireyi İstanbul'a getirmeyip sattıklarının bildirilmesi üzerine bu reislerin kimler olduğu ve ne kadar zahireyi sattıklarının araştırılması hakkında.

334/796

Kapudan Paşa'ya

İstanbul zahiresini İstanbul'a getirmeyip başka yerde satan reislerin bulunup İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

334/797

Kırkkilise beğine

Kürekçinin acele şekilde Sütte-i Sa'adet'de donanma çıkmadan önce gelmesi hakkında.

334/798

Kapudana

Bazı reislerin İstanbul zahiresi için Ağrıboz iskelesinden aldıkları terekeyi İstanbul'a getirmeyip yollarda sattıklarının doğruluğunun teftişi hakkında.

335/799

Erzurum beğlerbeğine ve defterdarına

Zeynel ve Abdülrezzak adındaki mültezimlerin zimmetlerinde malı miri olduğu ve bunların yakalanarak geri alınması hakkında.

335/800

Vezir Mustafa Paşa'ya

Budun'daki yeniçeriler ağası mahlûl olan yeniçileri gediklerine yazması gerektiği halde yazmadığından, ecnebilerin akçalarını alıp yazdığının doğruluğunun teftiş edilmesi hakkında.

335/801

Edirne kadısına

Mehmed adındaki yeniçeriye öldürüp firar eden ve Edirne'de olduğu bilinen Türk Ali adındaki Arabın bulunup İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

336/802

Edirne'ye varınca yol üzerinde vâkı' olan kadılara

Mehmed adındaki yeniçeriye katl edip firar eden Türk Ali adındaki arabın Edirne'de olduğu, kimin kazasında bulunursa yakalanıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

336/803

Kocacık yörükleri subaşısına

Kocacık yörüklerinin bir nöbetlisinin Bender ve Cankirman kalelerinin tamiri ve hendeklerinin temizlenmesi hizmetine gönderilmesi hakkında.

336/804

Edirne kadısına

Kızılağaç Yenicesi kadısının zulm yaptığığının teftiş edilmesi hakkında.

336/805

Basra beğlerbeğine

Basra gemilerinde kürkde habs olmuş El Serac taifesinden yirmi neferin serbest bırakılmaları hakkında.

337/806

Rum beğlerbeğine

Karaman'da ve gayrıda güherçile hizmetine memur olan sipahizadelerin isimlerini tahrir ve defter eylemek hakkında.

337/807

Gelibolı vilâyeti kâdılarına ve Gelibolı ve Boğaz hisâr kal'aları dizdârlarına

Eşkîyaların kaç nefer olduğunun defter edilmesi ve bu neferlerin kalelerde habs edilmesi hakkında.

338/808

Gülzar ve Mud kadîlarına ve Kal'a oğlu Süleyman Çâvuşa

Alaaddin oğulları denen kardeşlerin zulmlerinin doğruluğunun teftiş edilmesi hakkında.

338/809

İçil beğine

Alaaddinoğulları denen kimselerin zulümlerinden halkı kurtarmak hakkında.

338/810

Bağdad beğlerbeğine

İbrahim beğin yakalanıp yargılanması hakkında.

339/811

Ankara beğine

Suçları kesin olup kefile salınanların bulunup İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

339/812

Erzurum beğlerbeğine ve kadısına

Ekrad taifesinden olup tımar sipahisi olan kişilerin yüzden fazla kişiyi toplayıp eşkıyalık yaptıkları bunların yakalanıp teftiş edilmesi hakkında.

339/813

Bolu piyadeleri beğine

Sancak piyadelerinin bir nöbetlisinin tersane hizmetine gönderilmesi hakkında.

340/814

Silistre beğine

Kılıçoğulları denen çeşitli suçlar isnad olunanların yakalanıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

340/815

Vezir Mustafa Paşa'ya

Sigetvar kalesinin yakınında olan Sultan Süleyman Han'ın türbesi etrâfında yapılan palanka muhâfazası hakkında.

340/816

Sakız beğine

Kürekte olan Hasan oğlu Ali'nin İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

341/817

Vezir Mustafa Paşa'ya

Budun muhafazasındaki neferin mevacibi hakkında.

341/818

Erzurum beğlerbeğine

Zahire ve peksimet tedarîği hakkında.

342/819

Erzurum beğlerbeğine

Gelen elçi ve ademlerinin ihtiyaçlarının karşılanıp Kars beğinin elçiye yolda eşlik etmesi hakkında.

342/820

Kırşehir beğine ve Kargu kadısına

Kargu kadısının teftişi hakkında.

342/821

Aydın beğine

Hızır adındaki müderrisin kendi halinde olmadığından bulunduğu yerde tutularak başka yere gitmesine izin verilmemesi hakkında.

343/822

İçil beğine

İtaat etmeyen hisar erlerinin teftiş edilmesi ve doğru ise sürgün edilmeleri hakkında .

343/823

İzmir, Çandarlı ve ... kadılarına

Sakız adasına akçe ile ihtiyaç kadar zahire verilmesi hususunda.

343/824

Mora beğine

Kale mahzaeninde der mahzen olan zahirenin kadî ve dizdâr marifetleriyle erbâb-ı hacat defter ile gönderilmesi hakkında.

344/825

Şam beğlerbeğine ve Ramle kadısına

Naib Ali Beğin reayaya zulmünün teftiş edilmesi hakkında.

344/826

Aydın beği Hasan Beğe

Müslümanlara zulm ve teaddi yapan naib Muhyittin'in yakalanıp küreğe konmak için İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

344/827

Boluvadin, Karahisar ve İshaklu kadılarına

İstanbul zahiresi için Ali Yörük adındaki kişinin ihtiyacı olan buğdayı almasında yardım edilmesi hakkında.

345/828

Çingane beğine

Latif adındaki kişinin şer'-i şerîfe dâvet edilmesi ve zikr olunan kıbtî tâifesi ile berâber olunup ahvâllerin teftiş edilmesi hakkında.

345/829

... subaşısı Mehmed'e

... tâifesinin bir nöbetlisinin Bender kalesinin tamiri hizmetine tayin olunmaları hakkında.

346/830

Bosna beğine

Mehmed beğin üzerinde devlet malının olup olmadığının teftişi hakkında.

346/831

... kadısına ve dizdarına

Mehmed Zavadi adındaki hizmetkârın hırsızlık yaptığı, Papas kalesinde olduğu bildirildiğinden Papas kalesinde emanet koyduğu eşyanın gönderilmesi hakkında.

346/832

Mora beğine

Kalenin istihkâmı için lazım olan cerahorun subaşılar ve serbest tımarlar tarafından gönderilmesi hakkında.

347/833

Mora beğine

Anavarın'da binası ferman olunan mahalin tamamlanması için çalışılması hakkında.

347/834

... kadısına

İneköyü limanının yollarının açılıp temizlenmesi hakkında.

348/835

Kıbrıs beğlerbeğine

Kadının kardeşiyle alâkalarının kat' olub Kıbrıs'a sürülmesi hakkında.

348/836

İstanbul kadısına

Türk Bali adındaki kasabın borcu için evinin satılması hakkında.

348/837

... kadîsına

Vakıf işlerine karışıp muhakefet eden divane Hacı'nın ref olunması hakkında.

349/838

Diyarbakır beğlerbeğine

Güherçilenin yabancıya değil miri kar haneleri satılması ve yeniçeri dışında kimseye tüfenk kullandırılmaması hakkında.

350/839

...beğine

Sancâğına tabî olan zü'emâ ve sipahilerin tenbîh olunarak bir zarar gelmemesi için muhâfazada olmak hakkında.

350/840

Menteşe beğine ve ... kalası dizdarına

İstanbul'da zahire hususunda çekilen sıkıntıdan dolayı darı ve gayrının gönderilmesi hakkında.

351/841

Van beğlerbeğine

Süleyman kümbedi denilen yerde bir kısım eşkıyanın olduğu ve bunların durumlarının şer'le görülmesi hakkında.

352/842

Kastamonu sancak beğine

Fazla olan terekenin erzak konusunda sıkıntı içinde olan İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

352/843

... mukaddema Rodos beği olan Kaya Beğe

Ada aralarında gezen ve fesad eden kâfir gemilerinin ele getirilmesi hakkında.

353/844

Sabıka Midillü sancağı beği olan Mahmud beğe

Adalar arasında gezen ve fesad eden kâfir gemilerinin Kavala kapudanı Hasan beğ varınca ele getirilmeleri hakkında.

353/845

Bali Sinan Çavuşa

İstanbul'da zahire konusunda çok sıkıntı çekildiği için zahirenin acele şekilde gönderilmesi hakkında.

354/846

Diyarbakır beğlerbeğine

Melik Ahmed beğin tüccar tayifesine zulmünün olup olmadığının teftişi hakkında.

355/847

Sigetvar beğine ve kadısına

Sultan Süleyman Han'ın türbesinin yakınında yeni inşa olunan mescidde Cuma namazını kıldırması için bir zabitin tayin edilmesi hakkında.

355/848

Timurhisar kadısına

Haraç toplama hizmetiyle görevli Kurd ve Mehmed emre aykırı akıncı salıp reayaya zulumleri olup haraç halkın firarına sebep olduğundan topladıkları haraç ve defterlerin ellerinden alınıp haraçların adaletle dağıtılması hakkında.

355/849

Hınıs sancakbeğine

Hınıs sancakbeği Haydar beğin sancağın korunmasında gereken özeni göstermediği bundan sonra daha dikkatli olması gerektiği ve ehl-i fesadın ortadan kaldırılması hakkında.

356/850

Gelibolu ve Kavak kadılarına

Vakfın buğdayının telef olup olmadığının, olduysa kim tarafından yapıldığının teftiş edilmesi hakkında .

356/851

Bağdad beğlerbeğine, kadısı ve defterdarına

Beytül –mal hususunda verilen emre uyulması hakkında.

357/852

Azak beğine

Tüccara, yolculara ve reayaya zulm edildiği bildirildiğinden doğru ise ortadan kaldırılması hakkında.

357/853

Ankara beğine ve kadısına

Donanma için gereken peksimetin ve İstanbul'daki zahire ihtiyacının giderilmesi için terekenin ihmal edilmeden gönderilmesi hakkında.

358/854

Bursa beğine ve Bursa ve Kocaili sancaklarına

Samakluili köyünde eşkıyaların olduğu, çeşitli suçlar işledikleri, bu kişilerin kimin kalesinde bulunursa yakalanıp durumlarının teftiş edilmesi hakkında.

358/855

Niğbolı, Zıştovi, Hırsova, Tırnova, ... Ivraga, Varna, Pirevadi, Sililstre, Tekfurgölü, Şumlu, Hazergrad, ... , İshakçı, Kili, Akkerman kâdılarına

Koyun emini tarafından gönderilen deftere göre koyunların İstanbul'a gönderilmeleri hakkında.

359/856

Mora beğine

Haraç akçasıyla Gördes'deki arpanın gemiyle İstanbul'a gönderilmesi eğer Gördes'de değil Anavarın'a gitmiş ise geri İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

359/857

Mahmiye-i İstanbul'dan ... varınca yol üzerinde vakı olan kadılara

Arif adındaki kişinin İstanbul'a tereke getirirken yolda kimsenin zarar vermesine izin verilmemesi hakkında.

359/858

Sigetvar beğine

Sancağın alay beği, züema ve erbab-ı tımar, cebe, cüyüş ve cebelülerle hazır olup vezir Mustafa Paşa ne yöne gitmeyi söylerse orada hizmette olmak hakkında.

360/859

Ergene kadısına

Haydar adındaki sipahinin azatlısı olan Mehmed bin Abdullah'ın gece Mustafa adındaki sipahinin evine girdiğinin doğruluğunun teftiş edilmesi hakkında.

360/860

Kavak kadısına

Şehirköye dışarıdan bazı çoban, ırgat ve ehl-i fesadın geldiği reayanın bunların zulümlerinden şikâyetçi oldukları bildirildiğinden bunların kimler ise yakalanıp ahvallerinin görülmesi hakkında.

361/861

... Beğine

Leh'den üç asker kâfir bazerganı Tokat'a giderken yanındaki mallarla kayıp olmuşlar teftiş olduğunda bu kişileri emin Hüseyin'in oğlu ve hizmetkarı yapmıştır diye bildirildiğinden bu kişilerin evlerinin araştırılması hakkında.

361/862

Bergos ve Babaeski kadılarına

Silahdar Osman adındaki kişinin Kurd adındaki kişi öldükten sonra iddeti dolmadan evine girdiği ve eşi ile nikâh kıydığının bildirilmesi üzerine bu konunun araştırılması hakkında.

361/863

Bolu beği Mehmed beğ

Piri çavuş mübaşeretiyle İstanbul'a gönderilecek zahireden geride kalan varsa gönderilmesi hakkında.

362/864

Şam beğlerbeğine ve Trablus Kadısına

Larami oğlu Koca Nusreddin'in Müslümanlara ve zımmilere zulmünün olup zorla mallarını aldığı şer'le sabit olursa emr-i şerife uygun davranılması hakkında.

362/865

Biga Beği Hasan Beğe

Biga sancağı muhafazası için tezkereli tımarlardan eşkin tasarruf eyleyenlerden yirmi nefer sipahinin muhafaza için alıkonulması hakkında.

363/866

Anadolu beğlerbeğine

Karahisar'da olan miri peksimetlerin, buğday ve arpanın ferman olunan iskeleye indirilip orda olan zahire gemileriyle İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

363/867

İznikmid ve Sapanca ... ve Bolu ... ve Kurşunlu kâdılarına

Kalender ve Mahmut adındaki kişilerin narh-ı ruzi üzere akçeyle ve sahiplerinin rızasıyla zahire alıp İstanbul'a gönderilmeleri hakkında.

364/868

Delvine beğine

Beğin zimmetindeki akçenin alınması hakkında.

364/869

Sâbık Konya kâdısı olup vilâyet-i Karaman mukâtâ'tı tefâtîşinde olan Mevlâna Enam'a

Mevlana Enam beğin memur olduğu hizmetde çalışıp mal-ı miri tahsili ve zahire tahmili gibi işlerde zaman geçirilmemesi hakkında.

364/870

Bozok beği Çerkes dâme izzühûya ve Akdağ kâdısı olup vilâyet-i Karaman güherçile müfettişi olan Mevlana Vildan'a

Bozok'ta güherçile kar hanelerinde hizmete memur olan sipahi ve sipahizadelerin adaya hizmet etmedikleri hakkında.

364/871

Şam ve Halep beğlerbeğinde vakı olan kadılara

Anadolu kadiaskerinin rüsum için giden ademi Muhittin'e zarar gelmemesi hakkında.

365/872

Semendre Beği Muharrem Beğe

Bosna serhaddinde olan kalenin muhafazası için lazım olan barutun gönderilmesi hakkında.

365/873

Mağlakara ve İncik kadîlarına ve divân çâvuşlarına

Yatan adındaki çingenenin katli hususunun araştırılması hakkında.

365/874

Bosna beğine

Bosna serhaddindeki kalenin ihtiyacı olan barutun gemiye ile gönderilmesi hakkında.

366/875

Selanik beğine ve kadısına

Selanik'de voyvoda yanında olduğu bildirilen fesadın yakalanıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

366/876

Hamid beğine

Naibin suçlarının sabit olup siyasete emr verilip kardeşleri olan Lom Süleyman'ı, Kurd Süleyman'ı ve tüm mahkemeyi basanların Kıbrıs'a gönderilmesi hakkında.

366/877

Kilis beğine

Beldi sahrasına yakın olan köylerden karavele adem tâyin etmek hakkında.

367/878

Ağrıboz beğine ve kadısına

Emre aykırı deryaya tereke veren, fesad eden ve katl-i nefis edenlerin kimler olduğunun bildirilmesi hakkında.

367/879

Hüdevendigar beğine

Sancağa tabi olan züema, çeri başıları vesair erbab-ı tımarın silahları, yiyecekleri ile hazır olup İstanbul gemilerine dâhil olmaları hakkında.

368/880

Şam beğlerbeğine ve Şam ve Trablus kadılarına

Hama kadısı olan Elvan oğlu Mevlana Muhiyittin'e isnad olunan suçların teftişi hakkında.

369/881

Gelibolu kadısına

Ahmed adındaki azebin fesad etmesinden dolayı dört nefer yoldaşıyla öte yakaya geçirilip salınmaması hakkında.

369/882

Medine-i Müneverre kadısı kadı Hüseyin beğ

medine'de yapılacak ve onarılacak binaların tamamlanması hakkında.

369/883

Vilâyet-i Anadolu'da Kütahya kazasından mâ'adâ İstanbul zahiresi ihrâç olunmak fermân yerlerin kâdılarına

Kazalarda ve her nerde tereke varsa ihtiyaç kadarının ayrılıp geri kalanının İstanbul zahiresi için gönderilmesi hakkında.

370/884

Rum beğlerbeğine

Fermanı şerif mucebince İstanbul'a zahire göndermek hususunda gayretli ve dikkatli olmak hakkında.

370/885

Siroz kadısı Mevlana Abdülbaki'ye

Arab bargirlerinin mühimmi reayadan alınacak arpanın adaletle ve akçe ile alınması hakkında.

370/886

Rum beğlerbeğine ve Tokat kadısına

Tokat'taki Hatuniye imareti mütevellisi olan Abdüllatif beğin zulmünün gerçek olup olmadığının teftiş edilmesi hakkında.

371/887

Haleb beğlerbeğine ve defterdarına

Mültezimin emre aykırı akçe aldığının teftişi hakkında.

371/888

İzmir kadısına

Çoban Hasan hususunda önceden gönderilen emirle mübaşir tayin olanların Çoban Hasan'ı yakalamakda gereği gibi yardımlarının, dikkat ve ihtimamlarının olması hakkında.

372/889

Midüllü beğine ve Urla kadısına

Karabaş adındaki levent köyleri basıp, yağma yapıp kaçtıklarından bunların yakalanarak İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

372/890

Dimyat beği Mahmut beğe

Mahmud beğin tersaneden alıp gittiği miri esirlerin kaç nefer olduğunun isimleri ve resimleri ile yazub defter olunub Kocaili Beği olan Hasan beğe teslim edilmesi hakkında.

372/891

İskenderiye beği Şaba beğe

Şaba beğinin yanında olan gemiler ile muhafazada olması hakkında.

373/892

... ve kadısına

Bergos köyünde yeniçerilerden Nasuh beğ ve arkadaşları beş nefer katl eylediği bildirilmiş suç isnad edilenlerin teftişi hakkında.

373/893

İznik kadısına

Şehirde zahire hususunda sıkıntı olduğundan bölük halkı, yeniçeri ve her kimde un ve buğady bulunursa kifayet kadarının alınıp fazla olanının satılması hakkında.

373/894

Ergene kadısına

Nikol adındaki zımminin İstanbul' gönderilip durumunun şer'le görülmesi hakkında.

374/895

Diyarbakır beğlerbeğine ve defterdarına

Yuvalak hususunun önemli olmasından dolayı yuvalakların işlettilirip tamamlanıp gönderilmesi hakkında.

374/896

Rum beğine

İstanbul zahiresi için yüklenen zahirenin başka yere götürüldüğünün teftişi hakkında.

375/897

Erzurum beğlerbeğine ve defterdarına

Güherçile kar hanelerinin çalıştırılıp, işlenen güherçilenin hepsinin bir kalede toplanmaması ve güherçilenin korunması hakkında.

375/898

Saruhan beğine ... ve Sunguriye kadılarına hüküm ki

... ahvallerinin şer'le teftiş edilmesi hakkında.

375/899

Sakız beği Mahmud dâme izzühûya

Fesad eden Karabaş adındaki kişinin İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

375/900

Kilis beğine ve kadısına

Dağıla kalesinin dizdarı olan Memi ağanın oğulları Yusuf ve Mahmud adındaki kişilere isnad olunan suçların teftişi hakkında.

376/901

Vidin beği Arslan Beğe

Katl olunan Meribaba adındaki kişinin akçesinin Mevlana Muhyittin'in zimmetinde kalmışsa ertelemekten varislerine teslim edilmesi hakkında.

376/902

Dulkadirli beğlerbeğine

Eburiş hususunda askerle Halep beğlerbeğinin yanına yardıma gidilmesi hususunda.

377/903

Karesi beğine ve Balıkesir kadısına

Muhzır Ali adındaki kişinin zimmetinde nişancı Feridun beğin yüz on bin akçası kalmış teslim edeceğim dediği halde etmediğinden Muhzır Ali'nin akçayı teslim etmesi, etmezse İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

377/904

Kavala ve Pıradeşt kadılarına ve Kavala kapudanına

Kavala kalesi hisar erenlerinden Hüseyin bin İsa adındaki kişinin teftiş edilmesi fesadları sabit olursa hapis edilmesi hakkında.

378/905

Sabıka Rodos beği olan ...

Ağrıboz beği Karaca Ali Rodos ceziresine dâhil olana kadar Rodos ceziresinin ve gemilerinin korunmasına dair.

378/906

Vulçitrın beğine ve liva-ı mezbur kadılarına

Voyvodalarını zabt edip, reayaya teaddi etdirmemek hakkında.

379/907

Zulkadriye beğlerbeğisine

Kara beğ ve alay beği ve Kara Mehmed'in zimmetlerinde mal-ı miri olup olmadıklarının teftişi hakkında.

379/908

Halep beğlerbeğisine

Kara beğ ve alay beği ve Kara Mehmed'in zimmetlerinde mal-ı miri olup keferayı isyan ettirip isyana baş olmuşlar mıdır teftiş edilmesi hakkında.

380/909

Donanma-ı Hümâyûnum uğraduğı cezirelerde ve ... yalılarda olan kal'alar dizdârına

Dizdarların olduğı kalelerde topların yoklanıp topçuların imtihan olunmasının, açık yerde olan topların indirilip temizlenmesinin, kaç top olduğunun ve kaç nefer topçu olduğunun defter edilip İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

380/910

Eflak ve Boğdan'a

Bergosta yazılı kasab olan Mehmed, Eflak'tan koyun getirmek için vakf akçasını alıp gidip gelmediğinden bulunup Bergosa gönderilmesi hakkında.

380/911

Ağrıboz beğine ve kadılarına

Hazır olan terekenin gemilere yüklenerak İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

381/912

Saruhan beğine ve kadılarına

İstanbul'da zahire konusunda çok sıkıntı çekildiğinden dolayı zahire bulunan yerlerden çok fazala terekenin İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

381/913

Sis sancağı beği Hüsrev beğ ve kadılarına

İstanbul'da pirinç konusunda sıkıntı çekildiğinden ihracı ferman olunan pirincin İstanbul'a gönderilmesi hakkında .

381/914

Kıbrıs beğlerbeğine

Kazâda eşkıyalıkları sabit olanların Kıbrıs'a sürgün oldukları ve burada iskân ettirilmesi hakkında.

382/915

Karahisar-ı şarki sancağı beği Yusuf beğ

Tahsil olunacak yirmi bin kile terekenin ve başka tereke bulunan yerlerden tereke alınıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

382/916

Karahisar-ı şarki beğine ve kadılarına

Bozulan anbarda baki kalan terekenin ve terekenin satıldığı kimselerden alınıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

382/917

Bosna beğine

Küffara esir düşüp Zağrap kalesinde hapis olan Bekir'in bedelle ya da bahayla serbest bırakılması hakkında.

383/918

Yenipazar ve ... kadısına

Çeşitli suçlar isnad olunan Ahmed hâce oğlu ve diğerlerinin teftişi hakkında.

384/919

Dergâh-ı mu‘allâm müteferrikalarından maden nâzırı Mehmed'e

Ahmed hâce oğlu davasının görülüp, ertelenmemesi hakkında.

384/920

Mekke-i Mükerreme kadısına

Beytül Haram İstanbul çavuşlarından çavuş tayin olunduğu hakkında.

385/921

Medine-i Münevvere kadısına

Südde-i saadet çavuşu gönderilerek tenbih olunması ... korunmasında zaman kaybedilmemesi hakkında.

385/922

Rum beğine

Derya seferi yaklaştığından züema ve erbab-ı tımarın mükemmel şekilde hazırlanması hakkında.

385/923

İznik kadısına

İçki satılmasının yasaklanması hususunda.

386/924

Kıbrıs beğlerbeğine

Alaaddin reis gemisi denen geminin içinde olan mücrimlerle istihdam edip Mağusa beğine teslim edilmesi hakkında.

386/925

Vize beğine ve Babaeski kadısına

Müslümanların evlerini basıp suçları sabit olanların ele getirilmeleri hakkında.

386/926

Kocaili beği Hasan beğe

Basra'ya gönderilen gemi ile boğaz hisarlarına vardığında teftiş eylenip ... sancak sipahilerinden kimse bulunursa alınması hakkında.

386/927

Mısır beğlerbeğine ve defterdarına

Hazırlanması istenen on beş bin kantar peksimetin acele olarak gönderilmesi hakkında.

387/928

Vize kadısına

İstanbul'daki odun hususunda yaşanan sıkıntının giderilmesi ve tüfenk kullanan reaya varsa ellerinden silahlarının alınması hakkında.

387/929

Edincik, Mihaliç, ... Gögercinlik kadılarına

Reaya ve ehl-i fesadın ellerinden tüfenklerin alınıp İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

388/930

Halep beğlerbeğine ve kadısına

Mehmed çavuşun ve diğer şekva olunan kimselerin ahvallerinin fermanı şerif mucebince görülmesi hakkında.

388/931

Haleb beğlerbeğine ve defterdarına

Rum kale kethüdası olan Recep adındaki kişinin ahvalinin teftiş edilmesi hakkında.

388/932

Haleb beğlerbeğine ve defterdarına

Baruta katmak için gereken kükürdün mümkün olduğu kadar tedarik edilmesi hakkında.

389/933

Rum beğlerbeğine

Bozok sancağında güherçile hizmetine memur olan mütekaid sipahi ve sipahizadeyi Akdağ kadısı ile tahrir eylemek hakkında.

389/934

Bozok beği Çerkes beğ ve Akdağ kadısı Mevlana Vildan'a

Bozok, Zamantu ve Kırşehirli sancaklarında ve Zamantu'da sakin olan güherçile hizmetine memur olan mütekaid sipahi ve sipahizadeleri tahrir ve defter eyleyip defterinin İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

390/935

Anadolu beğlerbeğisine

İstanbul'da tereke konusunda sıkıntı yaşandığından miri tereke ve gayrıda bulunan terekenin İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

390/936

Anadoluda vakı olan sancak kadılarına

İstanbul'da zahire konusunda sıkıntı yaşandığı için miri tereke vesair zahire bulunan yerlerden İstanbul'a gönderilmesi hakkında.

391/937

Adâna kazâsında vâkı‘ olan ...

İstanbul’da zahire sorunu yaşandığından bunun giderilmesi için zahire gönderilmesi hakkında.

392/938

Akdağ kadısına

Tekke vaz olunan mahallin teftiş edilmesi hakkında.

392/939

Şam canibi defterdarı Mehmed beğ

Aher malın tahsilinde dikkat edilmesi ve ümena ve a‘malın zimmetinde akçe bırakılmaması hakkında.

393/940

Anadolu beğlerbeğine

Karahisar-ı sahibde bin kantar peksimetin hazır olduğu bildirildiğinden İstanbul’a gönderilmesi hakkında.

393/941

Bolu beğine ve Devrek ve ... kadılarına

Yayabaşılardan Mehmed subaşı ve on iki divan kadısı Mevlana Hasan ile Aratan Yakup adındaki kişilerin zulm ve teaddilerinin teftiş edilmesi hakkında.

393/942

Selanik ve Kavala ve ... ve Karasu Yenicesi ve Gümülcine kadılarına

Suçları sabit olup hapis olan mücrimlerin ve peksimet bulunan yerlerden peksimetin kifayet kadar verilmesi hakkında.

394/943

...ve Temurhisarı ve ... Yenişehir ve ... ve Drama ve Kavala ve Pıraveşteve
Temurhisar ... kadîlarına

Her kimin kazasında hırsız, ehl-i fesad ve şenaat zuhur ederse Hüseyin çavuş
mübaşeretini ile ele getirilmesi hakkında.

394/944

... beğlerbeğine

Kifayet kadar peksimetin kadırgalara konularak gönderilmesi hakkında.

395/945

Rodos beğine

Hisar erenlerinde kifayet kadar cenkçi tedarik edilip ... beğlerbeğine ulaştırılması
hakkında.

395/946

Mora beğine

Adet-i ağnamın adaletle alınmadığının bildirilmesi üzerine teftiş edilmesi hakkında.

396/947

Mısır beğlerbeğine

Ziraat yaptıkları yerleri terk ederek İstanbul'a gelenlerin İstanbul halkına zahirede ve
gayrı hususlarda sıkıntı verdikleri hakkında.

396/948

Üsküdar kadısına

Mütevelli, cabi ve birinin üzerinde vakıf malının olup olmadığının teftiş hakkında.

396/949

Samsun kadîsı ve dergâh-ı mu‘allâm müteferrikalarından nazır Müfid’e

Samsun’da hazır olan peksimetin kalyatanın mühimmi için Kefe canibine gönderilmeleri hakkında.

397/950

Silivri ve Çorlu ve Ereğli kadîlarına

İstnabul zahiresi için gelen koyunları ve kuzuların doğru İstanbul’a gönderilmesi hakkında.

397/951

Rodos Beğ’i Karacabeğ beğ’e

Gönderilen iki pare kalyata ile İstanbul’dan gönderilen yirmi pare kadirganın arkasından gidip ferman olunan peksimetin gemilere yükletilerek Cezayir beğlerbeğine mülaki olunması hakkında.

397/952

Rûm Beği’ne ve Bergos kadîsına

Evler basıp, insanları katl edip ve bunun gibi suçlar işleyenlerin teftiş edilmesi hakkında.

398/953

Edirne ve Kırkkilise ve Yanbolu ve Kızılağaç Yenicesi ve Zağra-ı Eskihsar ve Yenice-i Zağra ve Karlı-ili ve Filibe ve Hasköy kadîlarına

İstanbul zahirsi için gereken koyunların başka yere götürülmeyip doğru İstanbul’a gönderilmesi hakkında.

398/954

Kırkkilise beğine

İstanbul'da et konusunda sıkıntı çekildiği hakkında.

398/955

... kadısına ve zahire hizmetine irsal olunan Arslan çavuşa

İhtiyaç miktarından fazla terekenin teaddi etdirilmeyip, İstanbul'a zahire için gönderilmesi hakkında.

399/956

Bosna beğine

Top ve yuvalak dökmek için topçu bölükbaşlarından Mustafa beğin istihdam edilmesi hakkında.

399/957

Rum beğlerbeğine

Emanet bırakılan kitapların kimde olduğunun teftişi hakkında.

399/958-959

Mısır beğlerbeğine

Surrenin Hacc emiri ile gönderilmesi ve eksiksiz verilmesi hakkında.

400/960

Niğde kadısına

... kadısı Mevlana Mehmed'in reayadan fazladan akçe alıp almadığının teftişi hakkında.

401/961

Rodos beğine ve ... dizdarına

... kalesinin boş bırakılmaması hakkında.

402/962

Gümilcine ve Yenice-i Karasu kadîlarına

Alakarası oğlu denen kişi ve arkadaşlarının fesadlarından dolayı kimin kazasında bulunurlarsa yakalanmaları hakkında.

402/463

Avlonya beğine ve kadısına

Köy halkına fesad ve şenaat ettiği bildirilen kişilerin şer'le teftiş edilmesi hakkında.

403/964

... kadîları dizdarı

Azak caniblerine lazım olan erlerin mükemmel şekilde donatılıp hizmetde olmaları hakkında.

403/965

Mekke-i Mükerreme şerifine name-i hümayun

Mekke-i Mükerreme'de ... zulm ve teaddisinin teftişi hakkında.

403/966

... sancak beğine

... hizmetinde bir hilat-ı kadî inayet olunduğu hakkında.

403/967

Edirne kadîsına

Bina olunan camiye Müslümanların yakın olacak bir mahalden kapıaçtırmak hakkında.

404/968

Dukagin beğine

Köyü basanların kimler olduğunun teftiş edilmesi hakkında.

404/969

Şam beğlerbeğine ve kadısına

Halud adındaki kişinin zimmetinde hukuk-ı nasdan flori olup olmadığının teftiş edilmesi hakkında.

405/970

Kırkkilise beğine ve kadısına

Önceden anlaşmaya razı olup sulh ettiği doğruysa hüccetlerini göndermesi eğer sulha razı değil ise bizzat veya vekilinin gelip davanın görülmesi hakkında.

405/971

İskatoz kadısına

Zımminin Frengistan'a kılavuzluk ettiği bildirildiğinden gönüllü olarak mı yoksa zorla mı kılavuzluk yaptığının bildirilmesi hakkında.

405/972

Rum beğine

Varadin kalesindeki topların temizlenmesi hakkında.

4.2. 27 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNİN TRANSKRİPSİYONU

280/665

Bu dahi

Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 22 Ra

Trabzon Beği'ne hüküm ki bundan akdem sana hükm-i hümayûnum gönderilüb donânma-ı hümayûnum mühimmatı içün beksimed tedârik eyleyub defter ile donânma-ı hümayûnuma irişdiresin deyû emr olmuş îmdî ol emr-i şerîfim âli makân mukarrer olub donânma-ı hümayûnuma dâhî ... karîb deryâya teveccüh itmek üzre olub zamânı karîb olmağın eğer Trabzon'da ve eğer Giresun'da ve bi'l-cümle her nerde tereke ve un bulunursa ale't-ta'cil tedârik eyleyub sâbika gönderilen hükm-i hümayûnumda ne mikdâr beksimed tedârik ve arpayı fermân olunmuşsa mu'accele tedârik eyleyub defter ile gemiye koyub İstanbul'a göndermeği emr idub buyurdum ki bu bâbda mukayyed olub sâbika gönderilen hükm-i hümayûnumda ne mikdâr beksimed tedârik ve ihzâr olunmak emrim olmuşsa eğer Trabzon'da ve eğer Karahisâr-ı Şarkî'de ve eğer Giresun'da ve bi'l-cümleden tedâriği mümkün ise ale't-ta'cil tedârik eyleyub eyyâm-ı hasûm geçince cümlesin hazır ve müheyya eyleyub vakti ve mevsimi ile gemilere koyub doğrû İstanbul'a gönderub donânma-ı hümayûnuma irişdirmeye sa'y ve ikdâm eylesin husûs-ı mezbûr ziyade mühimmattandır ihmâl ve müsâheleden ihtiyât eylesin ve Karahisâr-ı Şarkî'de olan zâhireyi terekesin dâhî mu'accele gemiye koyub irsâl eylesin .

280/666

Dubrovnik Beğlerine hüküm ki hâssa reislerimden kıdvetü'l-emâcid ve'l-'ayân Bayram zîde kadrühûnun oğlu Kâtib Derviş bundan akdem küffara esîr olub mezbûrın halâsı içün sâbika virilen Mesfete nâm kâfirden bervech-i kefâlet idüb şehirde emânet konılan dokuz yüz sikke altını kusûrat defterinden ihraç olunub Dubvornik gümrük hânesinde mezbûr Bayram rehin tarîkiyle emânet konılan mühürlü üç ... kırmızı ve bundan gayrî mezbûrın halâsı içün virilen Biraton nâm kâfirden oturub Ankona'da alıkonan rehîn içün tez aldığınız bin yedi yüz altının kabzı içün hâlâ Ahmed nâm

kimesneye vekîl nasb itmeği buyurdum ki hükm-i şerifimle mezbûr vekîl vusûl buldukda sevâlif-i eyyâmdan Âsîtâne-i Sa'âdet'e beyyininimizde olan ubûdiyet ve istikâmetimiz muktezâsınca mezbûr reisim bu bâbda sizde rehîn koduğu üç ... mühürlü kırmızı ve ziyâde içün alduğunuz bin yedi yüz altun bi-kusûr mezbûr vekîli şer'îyesine teslîm idub emîn ve sâlim dergâh-ı mu'allâma irsâl ve isâl eylemekte dakîka fevt itmeyub ihtimâmı vücûda geturesin.

280/667

Sahib Beğ'i âdemine virildi. Fî 12 Zi'l-ka'de

Sofya kadîsına hüküm ki Niksar sancâğında ma'zûl olan Mehmed Beğ'in Südde-i Sa'âdet'ümde günü sâbit ve zâhir olmağın zevcesinin tefrik olunmasın hüküm olunub hüccet-i şer'îye virilmeğın mezkûrenin tecessüs-i şer'î şerîf kendûye aittür râci esbâb ve emval-ı dava-ı mihrin ve mihr-i müeccelin bi'l-cümle beğde şer'îyesi olan cem-i hukûku mezkûreye teslîm olunub dergâh-ı mu'allâm müteferrikalarından olub karındâşı olan Mustafa zîde mecduhû ile İstanbul'a gönderilmeğın emr idub buyurdum ki hükm-i şerifimle vusûl buldukda emrim üzre müşârün-ileyh esbâb ve emvâllere ve bi'l-cümle tecessüs-i şer'-i kavîm âid ve râci olan cem'-i hukûkun ve esbâb-ı cevahirin ve mihr-i müeccelin ellerinde olan hüccet-i şer'îyesin mûcebince mûmâ-ileyhe teslîm idûb dâhî müşârün-ileyh karındâşıyla mahmiye-i mezbûreye gönderesin bu bâbda hilâf şer'-i şerif kimesneye dahl itdirmeyub rencîde ve remîde itdirmeyesin.

281/668

Venedik dukasına nâme-i hümayûn ki hâssa reislerimden kıdvetü'l-emâcid ve'l-'ayân Bayram zîde kadruhûnun oğlu Kâtib Derviş sâbika ol tarafda esîr olub halâsı içün Ferkana nâm kâfir yedinden berveci-i kefâlet sizde emânet konılan dokuz yüz sikke flori ... akçesi içün Dubrovnik gümrük hânesinde rehîn tarîkiyle emânet konılan mühürlü üç ... hâlâ kendûye irsâl olunmak içün Ahmed nâm kimesneyi vekîl-i şer' eyleyub ve mezkûr Kâtib Derviş içün dâhî mukaddemâ bu cânibde olan Pırasva nâm esîrin halâsı içün bedel virilub Ankona'da alıkodukları rehîn içün siz ki beğlerbeğisiniz bin yedi yüz sikke altun alub ol husûsa dâhî mezkûr Ahmed'i vekîl nasb idub zikr olunan

floriyi mezkûr kırmızı ile mâ'ân vekîli merkûm Ahmed'e teslîm olunub Sûdde-i Sa'âdet'ime irsâl olunmak bâbında nâme-i hümâyûnum taleb itduğı ecilden buyurdum ki nâme-i hümâyûnum vusûl buldukda sevâlif-i eyyamdan Âsıtane-i Sa'âdet'imde olan sadâkat ve ihlâs ve müvâlat ve ihtisâsınız muktezasınca mezbûr reisimiz mukaddemâ bervech-i meşrûh üzere emânet ve rehin konılan üç ... ile bin yedi yüz sikke florî vekîli şer' nasb olunub gönderilen mezbûr Ahmed'e bi-kusûr teslîm eyleyub emîn ve sâlim Sûdde-i Sa'âdetim cânibine irsâl ve isâl eylemek bâbında envâ'-ı sa'y ve ihtimâmın vücûda getûrile.

281/669

Rahmî oğlu İbrahim Çavuş'a virildi. Fî 26 Zi'l-ka'de sene 983

Haleb Beğlerbeğisi'ne ve mâl defterdârına hüküm ki inşâllah-u azze nevrûz-u mübârekde Âsıtane-i Sa'âdet'e irsâl olınacak Haleb hazinesiyle Sûdde-i Sa'âdet'im çâvuşlarından olub anda istihdâmda olan Ahmed Çâvuş zîde kadruhûyla irsâl olınmak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda Haleb hazinesi irsâli mevsimi irişub Âsıtane-i Sa'âdet'ime gönderilmeli oldukda mezbûr çâvuşu hazine ile irsâl eyleyesin.

281/670

Rika' sunan Seyyid Ali'ye virildi. Fî 22 Zi'l-ka'de

Biga kadîsına hüküm ki hâlâ rikâb-ı hümâyûnuma rika' sunulub Mustafa nâm nâib içün Müslimanlara envâ'-ı te'âddi ve tecâvüzi olduğından gayrî şarab'ul-hamr olduğu i'âm olunmağın niyâbetden ref' olunmasın emr idub buyurdum ki göresin isnâd olunan husûslar vâkı' ise mezkûr emrim mücebince niyâbetden ref' eyleyub mînba'd niyâbet itdirmeyesin şöyle ki hilâf-ı emr-i şerîf giru niyâbet eyleye mu'âteb olmak mukarrerdir anâ göre mukayyed olasın.

281/671

Mağlakara kadîsına hükm-i şerîf yazıla ki dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderub kazâ-ı mezbûre ahâlisi meclis-i şer'î şerîfe gelub kudât-ı Salife zamanında her nâhiyeye

birer nâib virub muhzır ve senin tarafından bir âdem cümle üç nefer kimesne olub mesâlih-i Müslimin görürler iken hâlâ adâlet nâme-i hümâyûn gelmekle aslâ nâhiyelerde nâib girmeyub Müslimanlar hasımlarından Müslimanlar husemâların ve şâhidlerin mahkeme mesafe-i ba'ide olmağla geturmekden acizler ve kâhirler olub ber karâr-ı sabık nâhiyelerde nâib ve muhzır mesâlih-i Müslimin görilmek bâbında emr-i şerîfim ricâ itdüklerin arz itmişsin buyurdum ki vardukda uslûb-u sabık üzre bir nâib ve bir muhzır ve senin tarafından bir adem bi'l-cümle üç nefer kimesne olub nahiyelerde çıkub mesâlih-i müslimin avk ve tehîr olmayub mahkemeye müraca'at idenlerin kazîyyelerin şer'le görub fasl ve husûmet ideler ammâ bahâne ile ta'yin olunan bir nâib ve bir muhzır ve bir âdemden ziyâde kimesne gezmeyub ve mezbûrlar dâhî ahz ve celb olmakdan hazer ideler.

281/671a

Mükerrer

Rûm Beğlerbeğine ve Sivas sancâğında olân kadîlara hüküm ki İstanbul'a zahîre içün mukaddemâ fermân olunan zahîreden der-anbar olan tereke-i vesaîr bulınân yerlerden dâhî emr-i sâbika mücebince vafır ve müteveffî zahîre ihrâç idûb semtlere karîb olan iskelede indirub fırsat el virmeyub mevâsim düşdükce varan gemiler ile İstanbul'a gönderilmesin emr idûb buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub sâbika gönderilen ol emr şerîfim.

282/672

Ferhâd Çavuş'a virildi. Fî 20 Zi'l-ka'de

Temeşvâr Beğlerbeğisi'ne hüküm ki bundan akdem Erdel cânibinde Budun'da olan ve vezîr Mustafa Pâşâ ile sanâ ve umûmen beğlerbeğliğine müte'allık olan diğer kûllarım hizmete emr olunub hükm-i şerîfim gönderilmişdi hâlâ Temeşvâr kal'asının niyâbet husûsı içün beğlerden bir münâsib beğ ta'yin olunmak lâzım olmağın Mora beği Mezid veya Vulçitrın beği dâme izzühûdan teftîşi münâsib görülürse Biga hizmetine ta'yin olunub sancâklarının alây beği ve zü'ema ve erbâb-ı tîmârı girû ve seninle bile gitmek emr idûb buyurdum ki vâricak anın gibi sen bi'z-zât tevcîh itmek lâzım gelürse

emrim mûcebince müşârun-ileyhimden kangın münâsib görürsen ta'yin eyleyûb dâhî sancâk sipâhisin alıkomayûb bile alûb gidesin ve anın gibi lâzım gelûb sen gitmek iktizâ iderse hizmet-i mezbûre içün kangın ta'yin olunursa muhkem tenbîh ve tekîd eyleyub eğer kal'a-ı Biga sendedir vesâir hıfz ve hırâsete mühim olan mahalldir basîret üzre olûb dakîka fevt itmeyesin.

282/673

Tezkerecî Memi Çelebi'ye virildi. Fî 20 Zi'l-ka'de

Avlonya beğine ve kadısına hüküm ki hâlâ Avlonya kal'ası dizdârı Mustafa ve topcı bâşı Ferhâd mektûb gönderûb bundan akdem ol cânibde voyvoda olub fevt olan Murad voyvoda sâbika Avlonya kal'ası dizdârı olan Murad'a sekiz yüz guruş ve elli sikke flori emânet komuş iken fevt olduğu halde köprü veya çeşme veya kaldırım içün vakf olsun dimekle mezkûr dizdârda kalduğın bildirdükleri ecilden buyurdum ki vâricak mezkûrı ihzâr idub hak üzre onât vechile teftîş idub göresin fi'l-vâkı' mezkûr voyvoda mezbûr dizdârda ol mikdâr guruş ve altun komuşsa ki şer'le sâbit olâ bi-kusûr alub Südde-i Sa'adet'ime gönderesin ammâ tamâm hak üzre olub hilâf-ı vâkı' isnâd olunub şer'e muhâlefet te'addi olmakdan hazer eyleyesin.

282/674

Kethüdâ Hasan'a virildi. Fî 2 Zi'l-hicce sene 983

Teke İli beğine ve kadîlarına hüküm ki hâlâ taht-ı hükümetinizde bi-l-fi'l cerîmeleri sadır ve sâbit olub tecessüs-i şer'ı habs olân mücrîmleri vesâir fesâd ve şena'ât üzre olub yaramazlıkları sebebi ile kimesne kefil olmadığı müttehem ve müseccel kimesneleri küreğe komağ içün Rodos Beğ'i Kaya dâme izzühûya irsâl eylemeğın emr idûb buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olûb emrim üzre tühmet ve cerîmeleri sâbit ve müseccel olub bi-l-fi'l mahbûs olan mücrîmleri vesâir fesâd ve şena'ât üzre olub yaramazlıkları ve şena'âtleri sebebi ile kendûlere kimesne kefil olmadığı ehl-i fesâdı ele getirub üzerlerinde sübût bulan tühmet ve cerîmelerinin sûret-i sicîlleriyle yarâr ademle koşûb müşârun-ileyhe küreğe konılmağ içün irsâl

eyleyesin ve ne mikdâr kimesne gönderilürse defter eyleyub defteri ile mâ'ân gönderesin ki anâ göre tâleb olına.

Bir sûreti

Menteşe Beğine ve kadîlarına

283/675

Kethüdâsı Hasan'a virildi. Fî 2 Zi'l-hicce sene 983

Rodos Beği Kaya Beğ'e hüküm ki hâlâ Franca duka gemilerinden dört pâre gemi tomruğı vesâir ol etrâfa gâret ve hasâret kazîyyene geldiği istimâ' olunmağın zikr olunan gemileri hüsn-i tedârik ile ele geturmek içün bu yıl donanmaların kalmak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda yanında olan gemileri onât vechile alât ve eşyâyı ve cenkçi ve kürekçileriyle muhkem donâdub donanma ile sefere gitmeyub dâhî zikr olunan kâfir gemilerinin tettebbu' idub anın gibi ol taraflara gelurse bi-inâyetillah üzerine vârub hüsn-i tedârik ile fırsat el virdüğü üzre ele geturmeğe envâ'-ı sa'y ve ikdâm eyleyesin eğer gemilerin kürekçilerinde noksan var ise Yeni İl Beği ve Mentese Beği'ne sancâklarında ele gelen mücrimleri sanâ küreğe göndermek içün ahkâm-ı şerîf gönderilmişdir müşârun-ileyhimden kürek mühimmî içün ele gelen mücrimleri tâleb idûb gemileri donâdub ol etrâfın muhâfazasında ihtimâm üzre olasın .

283/676

Mektûb geturen kimesneye virildi. Fî 20 Zi'l-ka'de sene 983

Kıbrıs beğlerbeğisine ve defterdârına ve Girne kadîsına hüküm ki sen ki beğlerbeği ve kadîsın Südde-i Sa'âdet'ime mektûb gönderub kal'a-i Girne varoşı ahâlisinin suya kemâl-i mertebe ihtiyâçları olub bi -l-fi'l câri olan su cüz'i olduğından gayrî üsti açık olmağla suyu ... daima açıktan çıkmağın Müslimanlar abdest ve gayrî mühimmâtlarına sarf itmeğın iskele üzre oldukları ecilden zikr olunan sunun ezdiyadi ve ta'mîri ve termîmi ... tahmîn üzre ancak sekiz yüz flori ile olur deyu arz eyledğın ecilden tedârik olınmasın emr idub buyurdum ki vardukda zikr olunan sunun mecrâsının ta'mîri ve termîmi ve sunun dahi ezdiyadi her ne vechile mümkün ise su yolcuları ve

ehl-i vukûf ...vech-i münasib gördüğün üzre tedârik eyleyub kifayet mikdârı akça Kıbrıs hazinesinden olub sarf idûb itlâf ve iştirâkdan ziyâde hazer idesin ve itmâma irişdikden sonra ne vechile ta'mîr olunub ve ne kadar sözinde olub ne mikdâr mâl sarf olındığın mufasssâlân yazub bildiresin.

283/677

Kendû ile virilmiştir. Fî 23 Za

İstanbul'dan Şam'a varınca yol üzerinde olan beğlere ve kadîlara hüküm ki Şam'da merhûm ve mağfûrle dedem Sultân Süleyman Hân tâbe serahunun imâret-i amiresi mütevellîsi olan Molla Ağa'nın bel'ıyyât ve kemmiyâtı arz olinmağın tevliyetten azl olunub teftîş içûn ol cânibe arz ile gelen kimesneler ile hükm-i şerîfim irsâl olunmuştur şöyle ki hükm-i şerîfim varmazdan mukaddem eğer mütevellî mezbûr Şam'dan kalkub Südde-i Sa'âdet'e gitmek bâbında berû cânibe tevcih itmiş olub mezkûrlar her kangınızın taht-ı hükûmetinizde rast gelurler ise aslâ te'allül itdirmeyub anlara koşûb ma'an Şam'a gönderesin emr idub buyurdum ki eğer mütevellîyi merkûme mezkûrlar birinizün taht-ı hükûmetinizde rast gelürse aslâ te'allül ve nizâ' itdirmeyub emr-i şerîfim mücebince mütevellî bir merkûmu mezbûrla koşûb mahalle-i mâmûre gönderilmek bâbında ikdâm ve ihtimâmlar vücûda getûresin .

284/678

Beğlerbeği'nin kethüdâsı Hasan'a virildi. Fî 23 Zi'l-ka'de sene 983

Şam beğlerbeğine ve Şam kadîlarına hüküm ki sen ki beğlerbeğisin Südde-i Sa'âdet'üme mektûb gönderub Halil Çavuş yedinden iki kıt'a emr-i şerîfim varid olub merhûm ve mağfûrle Sultan Süleyman Hân tâbe serahunun Şam-ı şerîfinde vâkı' olan imâret-i amireleri evkâf-ı mütevellîsi olan Molla Ağa'nın yıllık muhâsebesi görilub tevliyetinin ibtidâi tarihinde vâkı' olan muhâsebesi ve mukaddemâ mübâşeret eylediği iki yıllık terekesin muhâsebesi kâtib defterine amel olunmayub yerlu yerinden yoklanması fermân olinmağın zikr olunan muhâsebelere şübhelu olan mâllar yerlu yerinden görülmeğe mübâşeret olunub birkaç merreler zuhûr itmek sadedinde iken mütevellî mezbûr benim bir def'a muhâsebem görülmüştür yarar-ı istinâfına hükm-i

şerîf vârid olmayınca razı değilum deyû muhkem inat ve muhalefet ve ademü'l-itâ'at eyleyub ve evkâf mübaşirleri ve re'âyâsı getirdilub ekline müte'allık ba'zı seneler suâl olundukda mazûl olmayınca dimeği havf ideriz eğer mazûlse teftîş olunursa küllî seneler zâhir olmak mukarrerdir deyû cevab virdikleri ecilden tevakkuf olunub ammâ tevliyetini malikâne tasarruf idub zevâidinden bu ana gelince hazineye bir akça teslîm itmeyub ve imaretin hizmetinde dahî envâ'-ı kusûrî olub defe'atle fukara şekvâ eyleyub ve ba'zı sancâkbeyleri ve kadîlar imarete konub nice zamân oturak olub hilaf-ı şart-ı vakıf sabah ve ahşam müddeti ve yemekleri imaretden virilub ve cem' itduğı nüzûlden dâhi kâdılarla müttetik olub küllî bâkî koyub ve kabz itduğı nüzûldan dahî haylisîne bile' eyleyub eğer mezbûr tevliyetden ref' olunub tevliyet ve nüzûldan bel' itduğı teftîş olunub ve ze'âmeti mîrîye zabt olunub tassarruf itduğı mahsûli mîrî için alınursa zîmmetine küllî meblağ zuhûr itmek mukarrerdir ve Şam zü'emâsından ba'zıları gelub kimi mütevellî ve kimi nâzır olmak üzere tevliyet ve nüzûldan ketm itduğı on bin florîye kabûl ve her yıl iki bin flori ziyâde muhâsebe zevâidî hazineye virmek üzere şart ve iltizâm eyledüklerin arz eyleduğün ecilden Südde-i Sa'âdet'ümde mahfûz olan muhâsebe defterlerine mürâca'at olundukda mütevellîyi merkûmda üç yıl beş aydan berû bir akça muhâsebesi gelmeyub ve sâbika Şam zü'emâsından Sinan nâm za'im dahî nüzûldan ekl eyleduğı bel'ıyyatını iltizâm eyleyub teftîş için hükmi şerîf dahî virilmiş iken henüz eseri zâhir olmadı imdî merhûm müşârun-ileyhin şart u vakfiyesinde evkâf-ı mezbûre mütevellîsi za'im olub hıyâneti zâhir olmak ze'âmeti alınub vakf için zabt olunub ze'âmeti mezbûr mahsûlinden yüz akça ulufe ile yarar kimesne mütevellî ola deyû şart olunmağın mezkûr mütevellî dahî tevliyetden azl olunub şart u vâkf muktezâsınca ze'âmeti vakfa zabt olunub vâkı' olan bel'iyât ve kemmiyâtı yerli yerinden teftîş olunmasın emr idub buyurdum ki ve cem' eyleduğı nüzûlden tecessüs-i şer'-i şerîf bel'iyât ve kemmiyâtı sâbit ve zâhir olursa asla te'allül itdirmeyub zimmetinde zâhir olanı bi-kusûr alınub vakf ola vakf için olmayub nüzûldan olan mîrî için Şam hazînesine zabt ve tasarruf itdirub üzerinde bir akça ve bir habbe bâkî komayub ve ze'âmetin dahî şart-ı vakf mücebince vakf için zabt ve tasarruf itdirub cem' olunan mahsûlinden ulûfe ile mütevellîye ulak yarâr ve muntefî kimesneye mütevellî nasb idub arz eylesin eğer ulûfe ile mütevellî olmağa lâik kimesne bulunmayub zarûret lâzım gelirse vilâyet-i mezbûr ze'âmetinden zıkr olunan şurûtî ri'ayet itmeğe kadir yarâr ve mu'temedi aliye kimesne ta'yin her kangısı ise mütevellî ta'yîn eyleyub dâhi

mütevellîyi sâbıkın üzerine ne makûle mevâd sâbit olub ve vakf-ı mîrî içün ne mikdâr nesne alınub.

285/678

Buyurdum ki vârdukda bu bâbda ğereği gibi mukayyed olub mezkûrı meclis-i şer'a ihzâr eyleyub da'vayı hak idenler ile berâber idub zamân-ı tevliyetden bu anâ gelinceye değin masraf ve irâdatı müfredât defterleri mücebince yerlu yerinden teftîş ve tefahhus eyleyub ve mukaddemâ cem' eylediği nüzul husûsatı dâhî ka'tibin yazdığı deftere amel itmeyub nüzul cem' itduği yerlerden ehl-i vukûf mu'temedi aliye kimesnelerden envâ'-ı dikkat ve ihtimâmla teftîş idub bu zamâna gelinceye değin evkâf-ı mezbûrenin zevâidi nice olmuştur ve bu mikdar zamândan berû muhâsebe virmemek bâ'is ve bidayesin olmuştur ve evkâfı mezbûr mübâşirleri bel'iyât ve kemmiyâtına müte'allık ne makûle maddesin şehâdet iderler bi'l-cümle mütevellî-i mezbûrın evkâf mahsûlinden ve zevâidinden cem' eyludiği.

285/679

Bu dahi Şam beğlerbeğine ve defterdârına hüküm ki dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderub hüccâc-ı şerîfe her sene mâh-ı şevvâlin on yedisinde Şam'dan çıkarılıb Mezireb nâm mevzînde ba'zı zamânda adetlerinden ziyâde oturub ba'zı menzîllerde oturak olmamağla develer kırılıb arkasına güçle yetişub küllî muzâyaka çekdukleri ecilden bu sene sâir zamândan kal'a-ı Mübareğe kemâli mertebe rıkıyyet üzere tevcîh idub vârid olan fermân-ı şerîf mücebince Mekke ve Medine fukarâsının ve Medine-i Kuba'da olan âceze ihvânların ve mâlâ ta'yîn olınan ... ve ravza-ı mutahhâra farrâşı Şeyh Abbasın surreleri ve Şam ve Haleb ve Kudüs-i Şerîf fukarasının sadakaları bi't-tamâm tedârik olınub gönderildikde ve Hacc-ı Şerîf yolunda vâkı' olan A'rabın ve hüccâcı götürenlerin hisseleri Hacc-ı Şerîfe mukaddem çıkmakla vesâir senelerde virilugelen dört bin dört yüz altmış sekiz sikke flori bu sene bin üç yüz elli dokuz sikke flori eksik ile kemâ-kân ri'âyet olunduğın vesâir ol husûsda müte'allık her ne tahrîr ve tafsîl eylemiş iseniz mufassalan pâye-i seriri âlem Mısır hüsreva'neme arz olunub âlem-i şerîfe âlem-i arâm muhît ve şâmil olub müteveccih tedârik itmişsin buyurdum ki vârdukda min ba'd dâhî arz ittiğiniz üzere eğer Hacc-ı Şerîfde bir mikdâr zamân

mukaddem çıkarmakda ve eğer surre irsâlinde vesâir tedârik ve mühimmât Hacc-ı Şerife müte'allık din ve devlet ... Hüsreva'neme lâyük olan umûrdan bezl-i makdûr ayırub vechi münâsib gördüğün her husûs dikkat ve zamânı ile tedârik ve ihzâr eyleyub nice bir husûsda muzâyaka lâzım gelmeyub itmâm-ı maslahat itmek bâbında envâ'ı mesâî-i cem'îliniz zuhûra geturesin.

285/680

Bu dahi

Şam beğlerbeğine hüküm ki Kıbrıs'dan bir yarâr serdâr ile kifâyet mikdârı asker hüccâca karşı çeri ta'yîn oluna gelmeğin bu sene-i mübarekde dâhî hüccâc-ı zevîl ... inşâllah u te'âla Hacc-ı firuze vârub edâ idub avdet eylediklerinde olıgeldiği üzre defteri ile İstanbul'a yarâr serdâr ile sipâhi ve yeniçerilerin kifâyet mikdârı içün âdem gönderilmesin emr idub buyurdum ki vusûl buldukda emrim mucebince olıgeldiği üzre İstanbul içün yarâr serdâr ile sipâhi ve yeniçerilere kifâyet mikdârı âdem irsâl idub ve gönderilen askerler ile gelecek hüccâca zad u zevâde dâhî tedârik idub gönderesin ki emîn ve sâlim getirub zahîre husûsunda dâhî muzâyaka çekilmek lâzım gelmeye.

286/681

Yevmü'l-Hams Fî 23 Za sene 983

Mehmed Çavuş'a virildi.

Fi't- tarihi mezbûr

Erzurum beğlerbeğine ve defterdârına hüküm ki bundan akdem hükm-i şerifim gönderilub donanma-ı hümâyûnum mühimmî içün ol câniblerde begsimad bişirdulmek fermân olındukda Karahisâr-ı Şarki ve Trabzon sancâklarında küllî tereke ihzâr olunub un itdirilub mübâşeret olınmışdır deyû i'lâm olındukda donanma-ı hümâyûnum deryaya çıkmazdan mukaddem İstanbul'a gönderub yetişduresun deyû emrim olmuşdı ol emrim kemâ-kân mukarrerdir buyurdum ki vârdukda mîrî tereke ve gayrîdan bu zamâna değin ne mikdâr tereke tedârik ve ihzâr olınmış ise aslâ tehîr ve tevakkuf itmeyub sâbıka ta'yin-i emr olınan mikdârı begsimad kifâyet iderse mu'accele bişirdub cümlesin ta'yîn

olunduğu zamâna değin İstanbul'a gönderub donanma-ı hümayûn gemilerine iriştirmeğe sa'y eylesin kifa'yet mikdârı tereke henüz irsal olunmamışsa mu'accele tedârik idub iriştirub sâir zamâna kıyas eylemeyesin ve İstanbul zahîresiçün fermân olunan terekeleri dahî semtlü semtinde olan iskeleye ale't-tevâli irsâl ve isâl itmekden halî olmayasın ve mîrî terekeden ne mikdâr ve gayrîden ne kadar begsimad bişirdülmişse başka başka defter eyleyub bir sûretin Südde-i Sa'âdet'e gönderesin husûs-ı mezbûr ehemmi umûrdandır ihmâl ve mesâhileden ziyâde hazer idesin ammâ şöyleki me'mûr olduğu üzre begsimad hâzır un kifâyet itmez ise zu'ema ve erbâb-ı tîmârdan kış zahîresi içün unu olanlardan alınub tekmîl olınmak fermân olmuş idi emrim üzre bişirdülmesi fermân olunan mikdârı begsimad un kifâyet itmezse emri-sâbika mücebince unu olan zu'ema ve erbâb-ı tîmâr ve gayrîdan tekmîl ittirub kimesneye te'allül itdirmeyesin.

Kitâba yazıldı

286/682

Memi Efendî almıştır.

Fî 20 Zi'l-ka'de

Drama ve Yenice kadîlarına hüküm ki Drama kazâsına tâbî Borname nâm karyede sâkin matbah-ı âmirem istinafcılarımdan Ali ehl-i fesâd olub ahâliyi karye-i rencide idub zulmünden firâr üzre olub ve mezkûr Ali karye-i mezbûrde sâkin Fenn-i Hâce-i Hayyimi nâm kimesne ile gelub ... zamânında katl idub bu husûs içün mukaddemâ şekva olundukda mezbûr Ali'nin ulûfesi kat' olunub ve mezbûrların üzerine katl-i sâbit olunub kısâs lâzım gelurse mahallinde kısâs idub şöyle ki katl-i nefis itdükleri sâbit olmayub ehl-i fesâd iduğu şer'le sâbit olursa ol yerden alâkaların kat' idüb ehl u iyâlleri ile cezire-i Kıbrıs'a sürgün idesin deyû mukaddemâ emri-i şerîf virilmişdi henüz mezbûrların ahvâli görülmeyub fesâd üzre oldukları i'lâm olinmağın buyurdum ki dergâh-ı mu'allâm çâvuşlarından beği zîde kadrühû vârdukda mezbûrları ele getirub gaybet iderlerse buldurması lâzım olanlar buldurub dahî der-zincir idub onât vechile hak üzre teftîş idub göresin fi'l-vâkı' mezbûrlar katl-i nefis itdüğü tecessüs-i şer'-i şerîf sâbit ve zâhir olursa şer'le kısâs lâzım gelurse mahallinde kısâs idüb emrim yerine varduğın

yazub bildiresin şöyle ki katl olmayub ehl-i fesâd u şenâ'at itdikleri sâbit olursa ol yerden alâkaların kat' idub ehl u iyâlleri ile cezire-i Kıbrıs'a sürgün idesin ammâ bunlara tam hak üzre olub ahz u celb olunmakdan ve hilâf-ı şer' iş olmakdan ihzâr idesin.

287/683

Emînin ademine virildi. Fî 24 Za

Çirmen sancâğı beğine hüküm ki livâ-ı mezbûr müsellemlerinin bir nöbetlüsü ki üç yüz yetmiş üç ocaktır bâc ma'denine ta'yîn olunub mu'accele ihrâç olunmasın emr idub buyurdum ki vârdukda tehîr itmeyub livâ'-ı mezbûr müsellemlerinin evvelki nöbetlüsün emrim mûcebince ale't-ta'cîl ihrâç idub altışar aylık zad u zevâdeleri ile yarâr çeri başlarımdan mezbûre gönderub edâ-ı hizmet itduresin geç ve eksik göndermekden ziyâde hazer idesin şöyle ki ta'yîn olunan nöbetlüler var ise küreğe konılmak mukarrerdir anâ göre tenbîh eylesin ki her biri tenbîh olub vaktî ile vârub hizmetlerinde olalar .

287/684

Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 24 Za

Karahisâr-ı Şarkî beğine hüküm ki bundan akdem hükm-i şerifim gönderilub donanma-ı hümayûnum mühimmatı içün begsimad bişirdub ve İstanbul zahîresiçün tereke gönderesin deyû emrim olmuş idi ol emr-i şerifim kemâ-kân mukarrerdir buyurdum ki vusûl buldukda tehîr itmeyub emr-i sabık mûcebince ta'yîn olunan mikdârı begsimadı mu'accele bişirdub donanma-ı hümayûnum çıkmazdan mukaddem defterî ve müsemmayla mahrûse-i İstanbul'a isâl eyleye ve İstanbul zahîresi içün dahî hükm-i sâbika mûcebince fermân olunan zahîreyi ol semtlere karîb olan iskelelere indirub hâzır ve müheyyâ eylesin ki gemiler vârdukda avk ve te'hîr lâzım gelmeye ve kaç kantar begsimad bişirdilub ve İstanbul zahîresiçün ne mikdâr tereke gönderildiğün ve ne vechile tedârik ve ihrâç olunduğün mufassal yazub bildiresin ammâ bu bahâne ile kimesneye zulm ve te'addi ve celb u ahz olunmakdan ziyâde hazer idesin şöyle ki sonradan celb ve ahz olunduğı istimâ' oluna benim haberim yokdur mübâşirle celb ve

ahz itmiş deyû özür beyân eyledüğün makbûl olmayub neticesi sanâ ait olur anâ göre mukayyed olub bâb-ı ikdâm ve itmâmda dakika fevt itmeyesin.

287/685

Mezbûr Hasan Çavuş'a virildi. Fî 26 Za

Rum beğlerbeğine ve vilâyet-i Rum kadîlarına hüküm ki bundan akdem Samsun ve Sinob ve Giresun ve bi'l-cümle vilâyet-i Rum'dan İstanbul'a zahîre içün irsâl fermân olunan zehâir-i tecessüs idub ne mikdâr tereke cem' olunmuş ise defter eyleyub gemilere tahmîl idub mahrûse-i mezbûreye ale't-tevâli irsâl eylemek içün Hasan Çavuş zîde kadrühû mübâşir ta'yîn olunmuşdur buyurdum ki vârdukda fermânı sabıkım mücebince vilâyet-i Rum'dan İstanbul'a zahîre içün iskelelerde vesâir mahallerde cem' ve ihzâr olunan tereke-i emrim mûktezâsınca müşârun-ileyh çâvuşum gezub görüb ne mikdâr cem' ve ihzâr olunmuş ise ale't-tafsîl yazub defter idub gönderilen gemilere tahmîl eyleyub defter ve müsemma ile fırsat el virdikçe mahmiye-i mezbûreye irsâl ve isâlden halî olmaya.

288/686

Bu hüküm virilmeyub aher sûrete yazılıub geçmiştir.

Şam beğlerbeğine hüküm ki bundan akdem hükm-i şerîfim irsâl olunub düruzî tâifesine tüfeng kullandırmayub ve tüfeng isti'mâl idenlerin ellerinden tüfengleri alınub bir yere cem' eyleyub Südde-i Sa'âdet'e gönderesin deyû fermân olunub hâlâ ol emr-i şerîfim kemâ-kân mukarrerdir buyurdum ki vusûl buldukda sen dahî bu bâbda gereği gibi mukayyed olub fermân-ı sabıkım mücebince düruzî tâifesinden bir ferde tüfeng kullandırmayub ve ellerinde bulunan tüfengleri alub bir yerde cem' eyleyub ne mikdâr tüfeng alındüğün mufassal defter idub alınan tüfengler ile sûret-i defteri ma'ân Südde-i Sa'âdet'e gönderesin.

288/687

Ademine virildi. Fî 24 Za

İspir sancâğı beği Mirza Ali dâme izzühûya ve kadîsına hüküm ki sen ki sancâkbeğisin âdem gönderub mukaddemâ kapû kethûdalığı hizmetinde olan Mezid müşârun-ileyhin nâmına mühür kazdırub arzlar yazub nice âhkâm-ı şerîf çıkarub ve mûmâ-ileyhe livâ-ı mezbûr tevcih oldukda mukaddem vârub re'âya ve berayanın hilâf-ı şer' ve kanûn ... alub ahd eylemedüğün bildirdüğün ecilden ele getirilmesin emr idub buyurdum ki vârdukda tehîr itmeyub mezbûr her kanda ise ele getirub ahvâlin dikkat ve ihtimâm ile hak üzre hüsema muvâcehesinde teftîş ve tefahhus idub göresin üzerinde şer' ile sâbit olan hukuku ashabına hükm idub bikusûr alıvirdikden sonra mezkûrı mahkûm ve habs idub ahvâllerin mufasssalan Sûdde-i Sa'âdet'e bilduresin.

288/688

Dîvânda kapûcılar kethudâsına virildi. Fî 21 Zi'l-ka'de

Sâruhân sancağı beği Ferruh dâme izzühûya hüküm ki mektûb gönderub Munib kal'asının garb cânibinden doksan arşun yerler ... yıkıldığından gayrî ba'zı yerleri dâhî meremmete muhtâç olduğun ve iç kale'sinde olan üç adet killesi ki darı ile mukarrerdir anlar dahî meremmete muhtâç olduğun bildirmişsin imdî Sâruhân piyadeleri beğine hüküm-i şerîfim yazılıb bir nöbetlü piyadesiyle kal'a-i mezbûre ta'mîrîne varub hizmete mübâşeret itmek emrim olduğundan mâ'ada kal'anın ta'miri içün Malta cânibinden hükm-i hümâyûnum yazılıb irsâl olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda sen dahî bi'z-zât kal'a-i mezbûr üzerine varub Malta cânibinden gönderilen hükm-i hümâyûnum mücebince kal'anin ta'mîri ve meremmete mühtaç olan yerleri tamâm münâsib ve hasanet üzre ta'mîr ve termîm itdirûb itmâmı bâbında ikdâm eyleyesin.

288/689

İmdi İbrahim Çavuş'a yazıldı mezbure virildi. Fî 21 Za

Biga piyadelerî beğine hüküm ki bundan akdem Biga piyadelerinin bir nöbetlusu ki 281 neferdir Yenice ma'denine top yuvalığı hizmetine vârmak emr olunmuş idi hâlâ

Yenice Koca kal'ası ta'mîri mühimmatdan olmağın Yenice Koca kal'ası ta'mîri içün ihrâç eyleyub vârub hizmetinde bulunmak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda tehîr itmeyub sancâğa müte'allık olan piyadelerin bir nöbetlusu yâyâ bâşları ve mukaddemleri ve olıgelen adet-i kanûnları üzere altışar aylık zâd u zevâde ile mu'accelen ihrâç eyleyub doğrıca Yenice Koca kal'asına vârub ta'mîri hizmetine mübaşeret eyleyesin gice ve önün alub gelmekden hazer eyleyesin.

Dîvân'da kapûcılar kethudâsına virildi. Fî 21 Za

Bir sûreti

Sâruhân piyadeleri beğine bundan akdem sancâğın piyadelerin bir nöbetlusu ki 586 neferdir Yenice Koca kal'ası ta'mîrine emr olmuş idi hâlâ ma'den kal'ası ta'mîri mühimmatdan olmağın evvel hizmete gönderildi.

289/690

Sahibine virildi. Fî 22 Za sene 983

Zulkadriye beğlerbeğine hüküm ki Malatya kal'ası hisâr erlerinin oğulları gelub kadîmden kal'a-i mezkûre hizmetinde iken mahlûl olan gedikler kanûn üzre mezkûrlara virilmeyub ba'zı sipâhi zâdelere virildükde i'lâm eylediler buyurdum ki hükm-i şerîf vâsıl ola ale-ittibâ'ım vârdükda göresin kadîya ilâm olunduğu gibi olub kal'a-i mezkûrede hizmet üzre olan hisâr erenleri oğullarına mahlûl olan gedukler virilmeyub sipâhi zâdelere tevcîh olunursa caîz değildir kanûn üzre hisâr -eri oğullarına tevcîh eyleyub kanûna mûgayir iş itdirmeyesin.

289/691

Kethudâsına virildi. Fî selh-i Zi'l-kade

Şam beğlerbeğine ve kadîsına hüküm ki bi-l-fi'l Kudüs-i Şerîfde merhûm Sultan tâbe serahunun evkâfında mütevellî olan Osman'ın zamân-ı tevliyetinde muhâsebesi görülmek lâzım olunmağın zamân-ı tevliyetinde olan muhâsebeleri yerlu yerunden görölmeği emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub

mezkûrî şer‘-i şerîfe ihzâr idub ve evkâfî mezbûr kâtibleri ve câbileri ile muvâcehe idub dâhî emrim mücebince zamânı tevliyetinden bu anâ gelince vâkı‘ olan muhâsebelerinin cüzî ve küllî irâd ve masârifin müfredât defterleri mücebince yerlu yerunden muktezâsı şer‘-i şerîf üzre onât vechile dîkkat ve ihtimâmla hak üzre tefâtîş ve tefahhus idub göresin fi'l-vakı‘ mâl ve kazâdan zimmetinde nesne vâır mıdır sâbıka olan mütevellîlerden bunun virduğı muhâsebesinde ezdiyadi vâır mıdır yoksa noksân üzre midir müktezâ-ı şer‘-i şerîf üzerine mâl-ı vakıfdan üzerine nesne sâbit ve zâhir olursa vakıf içün bi-kusûr hükm idub alıvirub dâhî üzerinde mâl va kazâdan bir akça ve bir habbe bâkî komayub ve ne mikdâr mâl sâbit olub alınduğın mufassalan ve meşrûh yazub bildiresin ammâ hak üzre olub arz ve nakdilerine hilâf-ı vâkı‘ nesne arz olunmakdan ihtiyât eyleyesin.

Bu dahi

Bir sûretî

... mütevellîsinin zamân-ı tevliyeti vâkı‘ olan muhâsebesi görilmek içün giru müşârun-ileyhaya.

Bu dahi

Bir sûretî mâhmiye-i mezbûrede İbrahim halife mütevellîsinin muhâsebesi görilmek içün vech-i meşrûh üzre.

289/692

Kethudâsı Mehmed'e virildi. Fî 28Zi'l-ka‘de

Bağdad beğlerbeğine hüküm ki Südde-i Sa‘adet'e mektûb gönderub bundan akdem ber vech-i iltizâm Refahiye beğı olan Latif beğın zulm ve te‘addisi ve mâl-ı mîrî edasında te‘allül arz olundukda ele getirilub tefâtîş olunmazdan mukaddem müseccel olan mehâyifinin ve na-hak yere itduğı husûsın sûret-i sicîlleri ihrâç ve ırsâl olunduğın zimmetinde lâzım gelen mâl-ı mîrînin muhâsebesi göruldukde livâ-ı ... beş nâhiye olub iki nâhiyesinden kıst-el yevm muktezâsı dokuz yüz seksen senesi mahsûlundan on bir

kerre yüz bin ve altmış iki bin yüz yetmiş iki akça bâkî çıkub ve üç nâhiyenin dâhî muhâsebesi görilub cümle zîmmetinde ne mikdâr mâl-ı mîrî zâhir ve ma'lûm olduktan sonra mu'arref nâs ile sâir mehâyifi ve görülmesi lâzım olan husûsları görölmek üzere olduğun bildirmişsin imdî emvâl-ı mîrî tahsîlî mukaddem olub ol mâl-ı mîrî bi't-tamâm alınub alâkası kat' olunmak mühimmatdan olmağın buyurdum ki vusûl buldukda bu babda sâbika gönderilen hükm-i hümayûnum mücebince ahvâlin şer'le teftîş eyleyub dâhî zimmetinde ne mikdâr mâl-ı mîrî sübût ve zuhûr bulursa bi-kusûr tahsîl idub mîrî içûn alub kabz idub alâkasın bertaraf olduktan sonra sâir hukûk-u nas ve muhâsebesi ne ise şer'le lâzım geldiği üzere gönderilen hükm-i şerîfim muktezâsınca varub fasl idesin ve kaziyyesin nice olub lâzım'ül arz olan husûsları yazub arz eylesin.

290/693

Evren Çavuş'a virildi. Fî 24 Za

Çorlu ve Mağlakara kadîlarına hüküm ki Selanik sancâğından Hızır nâm celeb Mağlakara kazâsından Kara Pınar nâm karyeden Bekir nâm kimesne ile koyunların halat idub kalyon bey' itmeğe alub giderken Çorlu kazâsından Kara Sektan nâm karyeden hamamcı İsa Bâlîye virmeye altışar akçaya kırk koyun bey' idub bâkî kalan koyunların ma'yub idub cümle bey' eyleyub akçaların alub evlerine giderken hamamcı İsa'dan koyun akçasın almak içûn evine vârduklarında mezkûr İsa'yı koyun sahipleri olan Bekir ile Hızır'ı ol gice evi içinde eyledub nısfu'l- leyde odacı İsa ağâımız Bekir ile Hızır nâm celebî balta ile katl eylediler İsa'nın avreti mum dutardı ben ve yoldâşım ... gördüm ba'de ağâımız olan Bekir'i beyt'ül mâl emîni olan Hürrem ve Cafer Ergene köprüsünde bulub Hızır nâm celebî katl eyledik deyu tutdukda kadîya varmayub beş bin akça virub ellerinden hâlâs olduğın mezkûr Bekir'in çobanı olan Yorgicize virub ve mezbûrın gaybet eylediğın bildirmeğın buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda her biriniz mukayyed olub mezkûrları ele getirub gaybet iderlerse kefillerine ve bi'l-cümle şer'le buldırılması lâzım olanlara buldurub geturdub dâhî bu husûsı maktunun veresesı muvâcehesinde munfasılan onât vechile hak üzere ber müceb-i şer'-i şerîf teftîş eyleyub göresin fi'l-vâkı' i'lâm olduğı üzere mezkûr celebî katl eyledikleri şer' ile sâbit olursa mecâl virmeyub habs eyleyub ahvâllerin yanında sübût bulduğı üzere yazub bildirsin katl-i husûsı sâbit olmuşsa ahvâllerin ahâliyi kurâdan tefahhus eyleyub eyleduklerine

şehâdet iderler yohsa yaramazlıklarına şehâdet iderlerse yaramazlıklarına şehâdet iderlerse yine habs eyleyub arz eylesin eğer itâ'at-i şer'-i şerîf itmeyub muharebeye mübâşeret iderlerse cürümleri katldir ... sa'y ideler.

290/694

Mektûb geturen İbrahim'e virildi. Fî 26 Za

Rûm kadîsına hüküm ki Südde-i Sa'âdet'e mektûb gönderub mahrûse-i mezbûrda vâkı' olan Bayezıd Paşa medresesi evkâfının kaymakam mütevellîsi olan Darende İbrahim ile sâir mahalle halkî meclis-i şer'a gelub yüz yıldan ziyâde medrese-i mezbûreye cârî olan suyu Ömer nâm kimesne tümî ile alub kendu evine akıdub su kadîmi medresenin olduğu sâbit olub iki def'a medreseye hükm olunub hüccetler virilmiş iken memnu' olmayub yine dâhîl itdiğün bildirdüğün babdan buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukdahusema berâber ve bu bâbda ibrâz olınan hüccetlere ... idub onât vechile hak üzre tefâtış kılub göresin husûsı mezbûr arz itdiğün üzre olub olbâbda ibrâz olınan hüccetlere mazmûnları muvâffık şer'-i kanûn olub alâ-vechi hakim sâbit ve zâhir olursa dutub suyu medreseye hükm idub mezbûrî men' idub zıkr olınan suya dâhîl itdirmeyesin eğer memnu' olmayub yine hilâf-ı şer'-i mugâyir emr-i şerîfe dâhîl iderse yazub Südde-i Sa'âdet'e bildirsin ki mezbûr Kıbrıs'a sürgün ola.

Bir sûretî

Beği İbrahim nâm kimesneye virildi.

291/695

Hasan Çavuş'a virildi. Fî 25 Zi'l-ka'de

İzmir ve Çeşme ve Karaburun kadîlarına hüküm ki hâlâ taht-ı kazânuzda fesâd ve şenâ'at üzre bi-l -fi'l cerîmeleri sâbit olmağla mahbûs ve mecâlleri vesâir fesâd ve şenâ'atleri tecessüs-i şer'-i şerîf sâbit olanları mecâl vormeyub ele getirub mukayyed ve mahbûs ... irsâl eylemeğin emr idub buyurdum ki vusûl buldukda her birinüz bu bâbda mukayyed olub fesâd ve şenâ'atleri vesâir cerîmeleri sâbit olub bi -l-fi'l mahbûs olanları

ve bi- l-fi'l fesâd üzre olub Müslimanları ihrâklarına şehâdet eyleyub te'addilerinden münfâhr oldukları kimesne ele getirub yânında cerîmeleri ne vechile sübût bulursa sicîl idub suret-i sicîlleriyle yarâr âdemle koşub mukayyed ve mahbûs müşârun-ileyhe eyleyesin ki gemiye küreğe koya ammâ bu bâbda tamam hak üzre kendû hâllerinde olanlara bu bahâne ile mücerred celb ve ahz için veyahud garaz u niyet ile hilâf şer'-i şerîfe dâhl ve ta'arruz olunmakdan hazer idub ehl-i fesadı himâyet eylemeyesin ve koşub gönderduğun adamlere tenbih eyleyesin ki yolda onât hıfz eyleyub isyan itdirmekden ziyâde ihtiyât eyleyeler.

291/696

Kethudâya virildi. Fî 28 Za

İçil sancâğı beği Veli'ye hüküm ki Südde-i Sa'âdet'e mektûb gönderub mukaddemâ İstanbul zahîresi içün tereke ihrâç oluna deyû ahkâm-ı şerîf irsâl olınan kadîlıklardan kazâ-ı ma'mûrene ve ... olmağla küllî tereke olmayub ve kazâ-ı Gülnar ve Ermenek ve Karataş ... olmağın zirâ'at ve hırâset kal'ası olub ve cezire-i Kudüs'e dâhî zahîre zikr olınan kadîlıklardan gidub nifak ve tahmîllerinden ziyâde nesne bulunmak ... deyu kadîlara i'lâm eyleduğın bildirmişsin imdiye değin ihrâç olınanı irsâli ve zahire emr-i açıktan ferâgat itmeği emr idub buyurdum ki vusûl buldukda zikr olınan kadîlıklardan mahrûse-i mezbûre zahîresi içün şimdiye değin ihrâç olınan terekeyi emr-i sabıkım mücebince irsâl idub ve arz olunduğı üzre nifak ve tahmîllerinden ziyâde nesne bulunmayub ve hâla muzâyaka var ise minba'd zahire ihrâcından ferâgat idesin.

291/697

Muhzır kâtibine virildi. Fî 26 Za

Ohri beğine ve kadısına hüküm ki bekçilerim ağası tezkere gönderub dergâh-ı mu'allâm bekçilerinden kazâ-ı mezbûre tabî Eslar ve Vede nâm karyede sâkin Hasan nâm bekçi fevt olub tecessüs-i şer'-i muhalefetî intikâl ider ve erenleri kalmayub sipâhi oğullarından Ali ve tûmârdan mazûl kılınan Ahmed nâm kimesneler müteveffâyı mezbûrın bir evin ve bir gümüşlü kılıcın ve bir gümüşlü bıçağın vesâir esbâbın alub ekserisi mâbeynlerinde tevzî' eylediklerin bildirub ol bâbda hüküm-i humâyûnum taleb

itmeğin buyurdum ki müşârun-ileh tarafından emr şerîfimle âdemi vârdukda mezbûr şer‘-i şerîfe ihzâr idub husus-ı mezbûr bir defa‘ şer‘le fasl olmağın on beş yıl mürûr itmiş davası değil ise onât vechile hak üzre teftîş ve tefahhus idub göresin arz olunduğı üzre müteveffâyı mezbûrın şer‘le intikâl eden varisleri kalmayub ... kalduğı tecessüs-i şer‘-i sâbit ve zâhir olursa ba‘del-sübût mezbûr hükm idub alıvirub müteveffâyı mezbûrın şer‘le eğer anlarda ve eğer gayrıda ne mikdâr nesnesi sâbit olursa müşârun ileyh tarafından emr ile vâran âdeme teslîm idub ve ne mikdâr nesne teslîm olunduğın sicîl idub sûret-i sicilleriyle Südde-i Sa‘âdet'e irsâl eylesin ammâ bu bahâne ile müteveffâyı mezbûrla alakası olmayanlara sende esbâbı kalmışdır deyû kimesneye temlikden hazer idesin.

292/698

Yevmü'l- isneyn fî 26 Za

Dervîş Çavuş'a virildi. Fî yevm‘ül mezbûr

Kütahyalı Sinan Çâvuş'a hüküm ki İstanbul zahîresiçûn sene-i sâbıkada ihrâcî fermân olınan terekenin ba‘zı ihrâç olunmayub ve ba‘zı dâhî gelurken şiddet-i şitâ vâkı‘ olmağla yollarda kalduğı i‘lâm olunmağın buyurdum ki vârdukda tehîr itmeyub bulunan yerlerden kira develeri tedârik idub dâhî eğer henüz ihrâç olmayanlar ve eğer yollarda kalan terekedir minvaller el virdükçe kira ile develere tahmîl idub ale't-tevâli mahrûse-i İstanbul'a göndermekden halî olmayasın bâkî kalub henüz ihrâç olunmayan ne mikdârdır ve yollarda kalan mikdâr terekedir ve emr-i şerîfim vârdukdan sonra ne vechile tedârik ve ihrâç eylediğün mufasssalan yazub bildiresun husûs-ı mezbûr mühimdir ihmâl ve müsaheleden ve bu bahâne ile celb ve ahzden ziyâde hazer idesin .

292/699

Bu dahi

Ankara beğine ve Arslan Çâvuş'a hüküm ki İstanbul zahîresiçûn Kütahya câniblerinden irsâl olınan tereke şiddet-i şitâ vâkı‘ olmağla yollarda kalduğı i‘lâm olunmağın Kütahyalı Sinan Çâvuş'a hüküm-i şerîfim gönderilub kira develeri bulub ol kalan terekeyi ale't-tevâli irsâl idesin deyu emrim olmuşdur buyurdum ki vusûl

buldukda te'hîr itmeyub ol cânibde kira develeri bulub müşârun-ileyh çavuşuma gönderub gereği gibi mu'avenet eylesesin husûs-ı mezbûr mühimdir ihmâlden hazer idesin.

292/700

Serhad Çavuş'a virildi. Fî yevm'ül mezbûr

Sofya ve Şehirköy ve Priznik ve Turla ve Berkofca kadîlarına hüküm ki hâlâ çayır zamanı karîb olub kadîmden olıgelduğı üzre çayır mühimmi içûn nöbetlu voynuklar ihrâç olunub ruz-i hızırdan mukaddem Asıtane-i Sa'adet'ime gelmek lâzım olmağın buyurdum ki vusûl buldukda Voynuk çeri başlarına muhkem tenbih ve te'kid eylesesin ki kadîmden olıgelen âdet ve kanûn üzre nöbetlu voynuklar çayır mühimmî içûn mu'accele ihrâç eyleyub bargirleri ile ruz-i hızırdan mukaddem Asıtane-i Sa'adet'ime getirib dikkat ile atları çayıra çıkarub ihmâl eylemeyeler ve bargirleri aygır ve ... olmayub iğdiş ola ve ihrâç olınan voynuklar yarar ve tüvana hizmete kadir voynukları ihrâç idub pîr ve nâ-tüvan ve keçi oğlan ve bedel olmakdan ziyâde hazer eylesesin.

Bir sûretî

... ve Lofça kadîlarına ve çeri başlarına.

Bir sûreti

Filibe ve Tatarbazarı kadîlarına ve Voynuk beğine.

293/701

Derviş Çavuş'a virildi. Fî yevm'ül mezbûr

Kab oğlu Süleyman Çavuş'a hüküm ki bundan akdem fermân-ı şerîfimle İstanbul'a zahîre içûn Karahisâr-ı Sahib sancâğında cem' olınan zahâirden ba'zı şiddet-i şitadan gelmeğe imkân olmaduğı ecilden yollarda kalub ve ba'zı dâhî henûz ihrâç olmayub livâ-ı mezbûrde kalmağın kira develeri ile mahsûl el virdükçe ale't-tevâli irsâl olunmasın emr idub buyurdum ki vârdukda emrim mücebince tehîr itmeyub anûn gibi İstanbul

zahîresiçûn livâ-ı mezbûrdan ihrâç olunub şiddet-i sermadan gelmeğe imkân olmayub yollarda kalan ve henûz ihrâç olunmayub livâ-ı mezkûrda alıkonılan zahâyiri göndermek içûn kira develeri tedârik idub bir habbesin zâyî‘ ve telef itdirmeyub mahsûller el virdikçe yokladub mâhmiye-i mezbûreye ale't-tevâli irsâl ve isâlden hâlî olmayasın.

293/702

Bu dahi

Anadolu beğlerbeği'ne hüküm ki bundan esbak fermân-ı şerîfîmle vilâyet-i Karaman'dan ve gayrîdan İstanbul'a gelecek zahâirin ba‘zı şiddet-i şitâdan yollarda Eskişehir ve Bozöyük kurbinde kalub der-anbâr olmağın kira develeri tedârik olunub minvâlller el virdükçe mu‘accele irsâl olmasın emr idub buyurdum ki vardukda bu babda gereği gibi mukayyed olub şiddet-i şitâdan gelmeğe imkân olmayub zikr olınan kazalar kurbinde kalub der-anbâr olân terekeyi tahmîl içûn kifâyet mikdârı kira develeri tedârik idub ücretlerini tımar teskerelerinin yedi rûsumundan virub defter eyleyub minvâller el virdikçe develere yükledub bervec-i isti‘câl mahmiye-i İstanbul'a irsâl ve isâl itmekden hâlî olmayasın husûs-ı mezbûr mühimmât-ı umûrdandır bab-ı ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt itmeyesin ve kiralari virildükde yazub bilduresin.

Sinan Çavuş'a virildi. Fî 5 Zi'l-hicce Sene 983

Sinan Paşa'nın Selam Çavuş'a

Bir sûretî

Karaman beğlerbeğineEski ve Bozöyük muhtelif evvela arz yazılmayub

... mukayyeddir

293/703

Arz-ı hâl sunan mezbûr İbrahim'e virildi. Fî selh-i Zi'l-ka‘de sene 983

Trablus beğine ve kadîsına hüküm ki Trablus ahâlisi arz-ı hâl sunub evlâd-ı Arabdan Abdurrahman ve İbrahim nâm kimesneler iki nâibler olub fukarâya zulm

eyledükleri ecilden bundan akdem niyâbetden ref olunmak içün emr-i şerîf verilmeğin ref olunmayub her gelen kadının yanına vârub hilâf-ı şer' vazı'ları ve fukarâya zulumleri vâdır deyû bildirdikleri ecilden buyurdum ki mezbûrlar hilâf-ı şer' vazı' eyleyub fukarâya zulm eyledükleri ecilden niyâbetden ref olunmak için emr-i şerîf virilmiş iken yine emr-i şerîfe muhâlefet idub niyâbet idub fukarâya zulm ve te'addileri var ise fermân olunduğı üzere niyâbet hizmete istihdâm itmeyub ikisini dâhî niyâbetden ref eylemeyesin.

294/704

Rika' sunân kimesneye virildi. Fî yevm'ül mezbûr

Mahrûse-i ... kadısına hüküm ki mâhmiye-i mezbûrde vâkı' ba'is imâret evkâfından yerler ziraat idenler rikâb-ı hümayûna rikâ' sunub terekeleri bir yıl ... ve üç yıl sonraki yetmişken mütevellîlerden ketm taleb ider kudretimiz yokdur deyû tazallüm itdikleri ecilden buyurdum ki vusûl buldukda bu husûs a'yân-ı vilâyetden ve zirâ'ati ahvâlinde haber olan ehl-i vukûfdan teftiş ve tefahhus idub göresin fi'l-vâkı' evkâf-ı mezbûre toprağında zirâ'at idenlerin terekeleri üç yıl sonraki ve bir yıl ... sene hasıl olmamışsa ki tamam ma'lûmun ola vukû'-ı sıhhat üzere yazub Sûdde-i Sa'adet'e arz eylesin sonra ol bâbda emrim ne vechile sudûr iderse mûcebiyle amel eylesin.

294/705

Mektûb geturen Mehmed nâm kimesneye virildi. Fî yevm'ül mezbûr

Rodos beğine hüküm ki mektûb gönderub bundan akdem Kavala kal'asında mücrimler ile kürekde olub hâlâ Rodos gemilerine küreğe virilen Hüdavirdi bin Murad nâm kimesnenin ahvâli tefahhus içün emr-i şerîfim gönderilmeğin mezbûr ihzâr olunub suâl olundukda ahvâlin bilur kimesne bulunmayub ancak kendûsi Kavala'da bir sipâhiye hizmet iderdum bigayr hak tutub küreğe virdiler deyû cevab eyleduğün bildirmişsin imdî mezkûr Sûdde-i Sa'adet'e göndermeği emr idub buyurdum ki vusûl buldukda mezbûr emrim üzere yarâr âdemle koşub Sûdde-i Sa'adet'e gönderesin.

294/706

Hasan kethudâya virildi. Fî selhi Zi'l-ka'de sene 983

Şam beğlerbeğine hüküm ki Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderub bundan akdem emr-i şerîfim gönderilub Yemen beğlerbeğisi Bayram dâme ikbalühû cânibinden gelen ulaklar ... nâm mahale vârduklarında üzerlerine çıkub yoldâşların katl eylemişler her kimlerse ele getirub haklarından gelinmesi fermân olunmağın emr-i şerîf mûcebince tecessüs olundukda Nuh oğulları dimekle marûf ... o zamânda sâkin olan ... katl itdukleri zâhir olub davet-i şer'-i şerîf olduklarında ita'at itmeyub isyân eylediklerin ve eşkıyâlar mezkûrında kimesnenin ze'amet ve tîmârı olmayub haric ez-defter olub zikr olunan emr-i zamânda çıkub ... yirlere oturub Mısır ve Kudüs-ü Şerîf yolların kat' idûb katl-i nefis ve garet-i emvâl eylemekden hâlî değillerdir şöyle ki üzerlerine varilub haklarından gelinmezse fesâdları dâhî ziyâde olub Mısır ve Kudüs-ü Şerîf yolları munkati' olur deyû i'lâm eylediklerinden gayrî (silinmiş) vilâyet dâhî vechi meşruh üzre şehâdet eylediklerin bildirmişsin imdî mezbûrları evvelâ şer'-i şerîfe da'vet eyleyub eğer ita'at eylemeyub isyan idub muhâsebesi mübâşeret iderlerse demleri mukayaddir bi'z-zât üzerlerine vârub her ne tarîk ile mümkün olursa ele geturmeği emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda bizzât mukayyed olub evvelâ da'vet-i şer'-i şerîf eyleyub ita'at idub gelurlerse toprak kadîları marifetiyle ahvâllerin.

295/706

Muktezâ-ı şer'-i kavîm üzre hüsemâ muvâcehesinde teftiş eyleyub fesad ve şenâ'atleri kat'-ı tarîk idub âdem katl eyledukleri şer'le sâbit olub sipâhi olmayanlar hakkında şer'le lâzım geleni mahallinde icrâ idub yerine koyub şer'-i şerîfe muhâlif kimesneye te'addi olmakdan ve kendu hallerinde olanlara garaz ve nisbet ile dahl olunmakdan ihtiyât olına şöyle ki itâat-i şer'-i şerîf itmeyub isyan ve tuğyan iderlerse hüsn-i tedbir ve tedârikle ehl-i fesâdları ele getirub kat'-ı tarîk ve katl-i nefis ve gâret-i emvâl eyleyub fesâd ve şenâ'at üzre oldukları şer'le sâbit olanlara mecâl vormeyub mahallinde şer'le lâzım geleni icrâ idub yerine koyub memleket ve vilâyeti şer ü şerlerinden tathîr-i pak eyleyub ehl-i fesâdın gereği gibi haklarından gelesin.

295/707

Bu dahi

Müşârun-ileyhe hüküm ki Südde-i Sa'adete mektub gönderub durzi tâifesinde mübâlağa tüfenk bulunub tâife-i mezbûrdan mîrî içün tüfenk cem' olunmak lâzım itduğın bildirmişsin imdî sâbıka olan beylerbeyi dâhî bu bâbda mufassal hükm-i şerîf yazılıb gönderilmeğın bir mikdâr tüfeng cem' olunub gelmiş imdî hâlâ dâhi eğer durzi tâifesinde ve eğer gayrıda bir kimesnede tüfeng bulunursa ellerinden alub mîrî içün zabt eylemek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda emrim üzre eğer durzi tâifesinde ve eğer gayrıda bir kimesnede tüfeng bulunursa cem' ve tahsîl eyleyub mîrî içün zabt eyleyub Südde-i Sa'adet'e irsâl eylesesin ve bi'l-cümle tüfeng husûsı mühimmattandır durzi tâifesinin mukaddemlerinden ve meşâyihlerinden mümkün olduğu üzre tüfeng cem' idub ve tüfeng lâzım oldu deyû bir hânedan avârız tarîkiyle birer ikişer tüfeng taleb idub cem' ve tahsîlden envâ-ı ihtîmam eylesesin şöyle ki emrim üzre tüfeng virmeğe eğer mukaddemlerdir ve eğer sâir durzi tâifesi ve gayrıdır inad ve muhâlefet iderlerse ele getirub haklarından gelinmek içün mu'âvenet ve muzâheret eylemeğe Haleb ve Zulkakadirlu beğlerbeğiliklerinden asker göndermek bâbında beğlerbeğiliklerine mukaddemâ ahkâm-ı şerîf gönderilmişdir lâzım oldukda tâleb idub geturdub dâhî hüsn-ü ittifâk ve ittihâd üzre emr-i şerîfe itâ'at ve inkıyâd itmeyub inâd ve muhâlefet üzre olub isyan ve tuğyanları mukarrer olan tâifenin üzerine vârub haklarından gelinmek bâbında hüsn-i tedbîr ve tedârik eylesesin bu bâbda seninle bi'le olan eğer zu'emâ ve erbab-ı tîmâr ve bekçi tâifesi vesâir asker halkıdır hüdemât-ı hümâyûnumda bezl-i makdûr eyleyenler hakkında inâyet-i aliyye-i şahânem makbûl ve ma'rufdur her biri hizmetleri mukâbelesinde istihkâklarına göre ... murâd olub anâ göre emr-i şerîfimi tenbîh ve i'lân idub hizmete ... eyleyub ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt itmeyesin ve ne vechile tedârik idub ne zamânda tevcîh ideceğın yazub bildirsin ammâ imkân vechile basîret üzre olub beyhude yere asker ...ve üzerlerine varulduğı takdirce tedbir eyleye askere zarar iriştirmekden ziyâde hazer idub kemâl-i basiret üzre olasın tüfenge asker lâzım ise müşârun-ileyh beğlerbeğilerine haber gönderub piyade hisâr eri taleb eylesesin.

296/708

Bu dahi

Haleb Beğlerbeğisi'ne hüküm ki Şam Beğlerbeği'si emir'ül -ümera'il -kirâm Cafer dâme ikbâlühû Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderub durzi tâifesinde mübâlağa tüfeng olub fesad ve şenâ'atden halî olmadıkların arz eylemeğin meşâyih ve mukaddemleri da'vet olunub avârız tarikî ile her hânedan birer ikişer tüfeng cem' eyleyub anun gibi inad ve muhalefet iderlerse müşarun- ileyh bi'z-zat üzerine varmak ve lâzım olursa sen dâhî mu'âvenet eylemek ferman şerîfim olmağın buyurdum ki vusûl buldukda anûn gibi müşarun-ileyhe tüfeng cem' içûn üzerine tevcîh eylemeli olub senden mu'âvenet taleb eylediğün Haleb'e tabi' olan emirler ve zü'ema ve sipâhi tâifesinden kifâyet mikdârı adem ta'yin eyleyub ve ümerâdan birer eri baş ve buğ ta'yin eyleyub irsâl eylesin ki vârub müşarun-ileyh vechi münâsib gördüğü üzere hizmetde bulunub ehl-i fesâdın def' u ref'ine sa'y ve ihtimâm eyleyeler.

Bir sûreti Zulkadiriye Beğlerbeğisine

296/709

Mütevellî Kemal'e virildi. Fî 27 Zi'l-ka'de sene 983

Reşid kadîsına hüküm ki merhûm ve mağfûrle ceddîm Sultân Süleyman Hân aleyhi'r-rahman ve'l-gufranın mahrûse-i İstanbul'da vâkı' olan imâret-i amirelerine birinç lâzım ve mühim olmağın buyurdum ki vusûl buldukda imâret-i mezbûre mütevellîsi olan kuddusü'l-emicid- ve'l imtisâl Kemal zîde mecdühûnün vekilî olub kazâ-ı Reşid'de sâkin olan Ali'ye vakfın akçasıyla imâret-i mezbûre içün kifâyet mikdârı birinç alıvirub ihmâl ve müsaheleden ziyade hazer idesin.

296/710

Pojega beğine hüküm ki taht-ı hükümetde vâkı' olan kal'a neferlerinin yoklama olduğu zamanda her birinden yigirmişer akça alındığı istimâ' olunmağın buyurdum ki vardukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub neferlerinden olvehile akça alınmağa

rıza-ı şerîfîm yokdur minba'd yoklama olduğı zamanda bir neferden olvehile bir akça aldirmayub emr-i şerîfîme mugayir kimesneye iş itdirmeyesin.

297/711

Ferruh kethudâya gönderildi. Fî 28 Za

Karahisâr-ı Sâhib sancâk beğine ve Südde-i Sa' adet'im çâvuşlarından Süleyman Çâvuş'a hüküm ki uncılardan Ali Yürgen ve Hüseyin nâm kimesneler Südde-i Sa' adet'ime gelub ol cânibden akçalarıyla buğdayı cem' idub lakin İstanbul'a geturmeğe kira develerin geturmeğe muzayaka çekdikleri bildirub ol bâbda emr-i hümayûnum taleb eyledukleri ecilden buyurdum ki varduklarında te'hîr itmeyub mezkûrân uncıların İstanbul'a zahîre içün satun aldıkları buğdayı içün kira develerin tedârik ve tahmîl idub bervech-i isti'câl mahrûse-i İstanbul'a göndermeğın uncıları eklettirmeyub gereğı gibi mu'avenet eyleyesin husûs-ı mezbûratım umûrdandır ihmâlden ziyâde hazer idesin.

297/712

Kethudâya virildi. Fî 28 Zi'l-ka'de

Bağdad beğlerbeğine ve defterdarına hüküm ki ... alâyı beğisi Mehmed sâbıka emîn olduğı ... hâslarından zîmmetinde küllî bakâyası olduğı i'lam olunmağın teftîş içün hüküm-i şerîfîm gönderilub teftîş olundukda zîmmetinde küllî mâl zuhûr itmeyub emlâk ve esbâbından tahsîl olunmasın mektûbunuz ile i'lam eylemişsin imdî zimmetinde zuhûr iden emvâl-ı mîrî küfelâsından ve emlâk ve esbâbından tahsîl itdirilub bi-kusûr mîrî içün alınub kabz eylemek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda tehîr itmeyub zîmmetinde ne mikdâr emvâl-ı mîrî sâbit olursa te'allül itdirmeyub şer'le müteveccih olanı küfelâsından vesâir emlâk ve esbâbdan tahsîl eyleyub mîrî içün kabz ve zabt itdiyesin ve ne mikdâr mâl alınub kaziyyesine müncer olduğı yazub bildirsin.

297/713

Suli Beğ âdemine virildi. Fî 26 Za sene 983

Müderriş Şemsizâdeye hüküm ki sâbıkâ vezîr-i a'zam iken fevt olan Ali Paşa'nın evkaf-ı mütevellîsi Kasım Südde-i Sa'adet'e arz-ı hal sunub sâbıkâ evkâf-ı mezbûre mütevellîsi olan Hızır harç defterlerin virub lakin defterde mastûr olanların ba'zı mevcûd ... olub ve mevcûd olanlardan mâl-ı vakf husûlî mümkün olmayub akça-ı ta'alluk yerlere düşürüb vakfa garaz eyledüğü ve mezbûrın zîmmetinde dâhî küllî mâl-ı vakf olub vormeyub te'allül eyledüğü bildirub mezbûr Cafer'in zamân-ı tevliyetinin ibtidâ-ı mübâşeretinden ferâgatı zamânına dek muhâsebesi görilub zay'î ve telef olan mâl-ı vakf tahsîl olunmak bâbında hüküm-i şerîfim taleb eylemeğin buyurdum ki dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Ahmed çavuş zîde kadrühû mübâşereti ile mezbûr mütevellîye vesâir ... lâzım olan mübâşirleri ihzâr eyleyub dâhî mütevellîyi sâbıkın zamân-ı tevliyetinin ibtidâ-ı mübâşeretinden ferâgatı zamânına dek bir def'a şer'le görilmeyen muhâsebatı defterlerin geturdub yerli yerinden ber müceb-i şer'-i şerîf onat vechile hak üzre tefîş eyleyub göresin arz olunduğu üzre zîmmetinde mâl-ı vakf var ise ne mikdâr mâl-ı vakf olduğu şer'le sâbit olduktan sonra mecâl vormeyub zîmmetinde.

298/713

Zuhûr ve subût bulan mâl-ı tahsîl eyleyub vakf içün alub hâlâ mütevellî olana kabz ve zabt ittirub şer'-i şerîfe mugâyir te'allül itdirmeyesin ve harç defterlerinde mastûr olanlardan ta'alluk olanların ve gaybet eyleyenlerin yarâr kefilleri var ise zîmmetinde olan mâl-ı vakf küfelasından tahsîl ittirub şöyleki mütevellîyi zamân-ı tevliyetinde yarâr kefillerin almayub mâl-ı vakfa şer'le gadr eylemiş ise ve tecessüs-i şer' mütevellîye zâyî' olan mâlın zamânı lâzım gelurse ol bâbda muktezâsı şer'-i kavimle amel eyleyub mâl-ı kabz şer'le müteveccih olanlardan hüküm idub bi-kusûr tahsîl itdirub mütevellîye kabz ve zabt itdiresin bu bâbda tamam hak üzre olub garaz u niyet ile bir canibe meyl u muhâba eylemekden ihtiyât eyleyub cadde-i hakdan udûl ve inhıraf eylemeyesin.

298/714

Sûret-i sicîl ile bile rika' sunan kimesneye virildi. Fî 27 Za

Edirne kadîsına hüküm ki dergâh-ı muallâma suret-i sicîl gönderub Bali bin Mustafa'nın zevcesi olan Şah Hoban binti Abdullah nâm kıbtîye meclis-i şer'-i şerîfe Çingane Sancâğbeği olan Mustafa Beğin kethüdâsı olan Piyale bin Abdullah nâm kimesneyi ihzâr ve huzurunda takririnde da'va kılub mezbûr Piyale zevcem olan merkûm Baliyi ve beni hilaf-ı şer' dutub mezbûr Bali'nin küreğe koşılmak emr olmuşdır deyu habs idub ve döğüb ben mezbûre virmek içün benim üç bin altı yüz akçam almışdır alıvirilmesin taleb eyledim didikde mezbûr Piyale inkârla cevap virub Mehemed bin Abdullah ve Sefer bin Veli nâm kimesneler Piyâle merkûma Şah Hoban'ın üç bin altı yüz akçasın aldı şehâdet itduklerin bildirmeğin buyurdum ki hükmi-şerîfim vusûl buldukda mezkûrı ihzâr idub hak üzre teftiş idub dâhî hilâf-ı şer'-i şerîf alduğı akçayı bade'l subût bi-kusûr hükmi idub alıvirub hilâf-ı şer'-i şerîfe te'addi itdirmeyesin itmeyub şer'e mugâyir te'allül iderse yazub bildirsin tekrâr şikâyet itdirmeyub şer'le hakkın alıvirmeyince olmayasın.

298/715

Erzurum beğlerbeğine hüküm ki dergâh-ı mu'allam çâvuşlarından Hüseyin çâvuş ile arzlar gönderub mukaddemâ fermân olunan begsimad ve zahîre husûsın bildirmişsin murâd-ı ma'lum şerîfim oldu imdî begsimad ve zahîre husûsı mühimmattandır buyurdum ki vâricak fermân-ı şerîf sâbıkâ mücebince eğer zahîre ve eğer begsimatdır gayrî husûslardandır onât mukayyed olub vakti ve mevsimi ile tedârik idub ikdâm ve itmâmı dakika fevt itmeyesin.

298/716

Süleyman beğin kethudâsı Mehmed'e virildi. Fî selh-i Za sene 983

Şehrizor Beğlerbeğine hüküm ki mektûb gönderub ... sancâğı beği Süleyman beğin karındaşı olub Erbil sancâğında ze'amete mutasarrıf olan Budak içün ehl-i fesâd olub dâima aşireti ... birağub tahrîk ve ihtilalden hâlî olmayub il ve şehir fukarasına

zulm ve te'addi idub ulema ve sulehâ ve gayrî kendunden râzı değildir deyû Lahsa'ya gönderilmesin bildirmişsiz mezkûrın ze'ameti alınub Lahsa'ya gönderilmesin emr idub buyurdum ki varıcak mezkûrı ele getirub ze'ameti âhere virilmeyub dâhî yarâr çavuşla koşub Lahsa'ya gönderersin ki ânda ze'amet virile.

299/717

Âdemi Memi'ye virildi. Fî 2 zi'l-hicce sene 983

Haleb beğlerbeğine ve deftedârına hüküm ki hâlâ mektûb gönderub Kilis sancâğında bir mikdâr zeytunluk olub defterde yüz bin akça hâsıl-ı kayd olunub yetmiş beş bin akçasın on nefer mikdârı erbâb-ı tîmârın olub yigirmi beş bin akçasın vakf olub zikr olınan zeytunlukler kâfir zamânından kalub her tarafından re'aya vesâiri cem' ve ekl itmeğle eğer vakf ve eğer erbâb-ı tîmârın müttefik mahsûlleri hâsıl olmayub tîmâra mutasarrıf olanlar ve vakf sahipleri gelub mezkûr olan zeytunlukleri kendu rızâmızla re'ayaya her ağaç başına yılda bir zeameti virmek üzre tevzi' kabul itduk ammâ bizden sonra gelen sipâhiler ... havf olunur emr-i şerîf taleb ideriz deyu takrîr idub fî'l- vakı' re'aya ve sipâhiye ve vakfa böyle olmak infakdır zeytunlukler mukaddemâ havâss-ı humâyûndan olub zabt-ı ... olmağla bozulub tîmâra kayd olmışdur bu takdirce mezkûr zeytûn ağaçları mîrî cânibinden re'ayaya tapuya virilub resmi mîrî içün alınması husûsında bildirmişsiz îmdî zikr olınan zeytun ağaçları taleb olan re'ayaya mîrî cânibinden tapu tarîki ile virilub resimleri mîrî içün zabt olunmasın emr idub buyurdum ki varıcak bu bâbda onât mukayyed olub ol zeytun ağaçların taleb olanlar ya mîrî tarafından tapu tarîki üzerine virilub hâsıl olub resmi tapusun mîrî içün zabt eyleyub dâhî arz itdiğin üzre her ağaç başına bir Osmâni sipâhisine ve vakfa virmek ile sipâhiler ve vakfa aid olan hukûka fâhiş noksân gelmezse ol vechile virub her sene müteveccih olan hakların sipâhiye ve vakf tarafına alviresin ve kavli mezbûr üzre sipâhinin ve vakfin çok ve asl olmağla küllî noksân olub sonradan bizim mahsûlumuz noksân müretteb olmışdır şer'le öşr taleb ideriz deyû şekvâ itmek ihtimâli olursa ol ağaçlar mutasarrıf olan re'ayadan şer'le aid olan öşürlerin alub tasarruf eyleyeler bu bâbda erbâb-ı tîmâra ve re'ayâya ve vakfa infâk ne ise anın ile amel eylesin.

299/718

Mektûb geturen kimesneye virildi. Fî 28 Za sene 983

Budun muhâfazasında olan vezîr Mustafa Paşa'ya hüküm ki kîdvetü'l- ümerai'l-kirâm ... sancâğı beği Mustafa dâme izzühû Sûdde-i Sa'adet'ime mektûb gönderub Frengistan'dan sulh içün karındâşları gelub kenduyu sulh idub mezkûrları İslam'a da'vet eyledüğün müsbed olmayub giru yerlu yerlerine gidub lakin akreb akrabasından olub bi-l-fi'l ... Leh kralının ... ve ol diyarın nâmdarıdır mezbûrın âbâ ve ecdâdı Asıtane-i Sa'adet'e mürâca'at ide gelmeğin halîya mezbûr ... müşarun-ileyhin karındaşları dergâh-ı izzet-i destigâneme gelub arz-ı ubûdiyet itmeğe icâzet-i hümâyûnum taleb itduklerin bildirmeğin buyurdum ki vusûl buldukda göresin şöyle ki mâbeynde olan ahd u emâne muhâlif bir vazı' olmak ihtimâli yoğ ise mûma-ileyhin akrabasın Sûdde-i Sa'adet'e gelmek murad eylenurse mâni' olmayub bu cânibe gelmeye icâzet viresin.

300/719

Cânibi Ahmed'e virildi. Fî selh-i zi'l-ka'de

Tuna yâlılarında olan kadîlara hüküm ki hâlâ Eflak voyvodası Sûdde-i Sa'adet'e arz-ı hal gönderub Vidin'de sâkin Arnavud Mustafa nâm kimesne ile dâhî ba'zı kimesneler arpa cem' itmek içün Eflak re'ayasının üzerine her kile başına üçer dörder akça bırağub vilâyetde arpa hâsıl olmadığı zamânda akça sahiblerine giru akçaların virmek istediğün almayub elbette arpa yükün deyû teklîf idub ... te'addi itmeğe eğer re'aya perâkende olmak üzere alub husûsa bu sene arpaya gâyet muzâyaka var iken mezkûr kimesne ve gayrîları küllî te'addi itduklerin bildirdi imdî Eflak vilâyeti re'ayası dâhî sâir memâlik-i mahrusem re'ayası beğidir madrabaz ta'ifesi ol vechile dahl-i tecavüz te'addi itduklerine aslâ rızâ-ı şerîfim yokdur buyurdum ki hükm-i şerîfim vusûl buldukda bu bâbda her biriniz taht-ı kazânuza karîb olan Eflak köylerinin re'ayasına mukayyed olub göresin fi'l-vakı' arz olunduğı gibi ise eğer mezkûr kimesnedir ve eğer gayrî kimesnelerdir minba'd Eflak re'ayasına ol vechile bırağub arpa saldırmayub hilâf-ı emr-i şerîfe te'addi itdirmeyesin bi-l- fi'l Eflak re'ayası üzerinde akçası olan kimesneler virdükleri akçaları giru aldırub cebr ile arpa teklif itdirmeyub ve ziyâde

akçaların aldirmayub men' ve def' eyleyessiz memnu' olmayanları isimleri ile yazub bildiresin ki fermân-ı şerîfe muhalif iş idenlerin haklarından geline.

300/720

Bu dahi

Eflak voyvodasına hüküm ki hala Südde-i Sa'adet'ime arz-ı hal gönderub ba'zı kimesne Eflak re'ayasına kilesi üçer dörder akça hesâbı üzre arpa salub memleketde ... olmağla(silinmiş) bulmak teklif idub (silinmiş) itduklerin bildirmişsiz imdî Eflak re'ayası dâhî sâir memâlik-i mahrûse re'ayası gibi olub anlar anlara hilafı emr-i şerif dahl ve tecavüz olduğına asla rızâ-ı şerîfim olmaduğın ecilden anun gibi emre mugâyir akça bırağub arpa salanlar men' olunub minba'd kimesne cebr ile arpa salmayub bi-l-fi'l akça virmiş var ise giru akçaların alub arpa teklif itmeyub ve ziyâde akça almaya deyû yalılarda olan kadîlara müekked hükm-i hümâyûnum gönderilub tenbîh olunmuşdır buyurdum ki vâricak sen dâhî Eflak re'ayasına muhkem tenbîh ve nidâ' itdirub minba'd olvechile kimesneden akça alub ba'de arpaya muzayaka olduğu zamânda te'allül itmeyeler ve şimdiye dek aldıkları akçadan bi-l-fi'lzîmmetlerinde bakî kalmış akça var ise giru ashâbına alıvirub tacîz itmeyesin itmeyub Eflak re'ayasına akça salub cebr ile arpa teklîf idenler kimler ise isimleri ile yazub bildiresin.

300/721

Yâya başı Osman Çavuş'a virildi. Fî 6 Za

Selânik kadîsına hüküm ki mektûb gönderub sâbıka Selânik nâzırı olan Sarı Çâvuş Selânik cizyesi ve adet-i ağnamdan dört yüz bin mikdârı akça cem' idub Âsitaneyi sa'adetime teveccüh idub hassa-ı kiralari dahî alınub gelmek üzre iken hasta olub vefât itdikde nükûdundan bir habbe zahir olmayub esbabı dahi yağma olub mezkûrın üzerinde mâl-ı mîrîden üç yüz sikke karib akçe olduğu ve emlâkından ancak seksen bin akça hasıl olduğu ve kulları ahvallere vâkîf olan Selânik'de ba'zı kimesnelerde oldukların bildirmişsin her ne demiş isen ma'lum oldu imdî emvâl-ı mîrî tahsîl ve ezdiyâdı bâbında sa'y ve ihtimâm itme mühimmâtdan olmağla buyurdum ki bu husûsda mukayyed olub mezbûr Sarunun kulları vesâir hizmetkârlar her kimlerde ise geturub dahî dikkat ve

itmâm ile hak üzre teftîş eyleyub göresin fi'l-vâkı' Asıtane-i Sa'adet'ime geturmek içün cem' itmeyub vefatı zamânına değin yanında olan akça nice olmuştır ve esbabın kirasın almuştır tamam ma'lum idub mâl-ı mîrî her kimde tevcih olursa tahsîl ittirub hızâne-i âmirem içün zabt eyleyesin ve ne vechile tedârik itdiğin ... husûsı dahî ekl ve bel' olmak mâl vâir ise ekl olmuştur ... cem' olup ve ne mikdâr sarf olunub ne mikdar ahz olmuştır yerlerden ve yerlerden tefahhus idub kimler ekl itmiş ise zuhûra geturub arz eyleyesin.

301/722

Yevm'ül erbaa. Fî 29 Zi'l-ka'de sene 983

Cümlesi Eflak voyvodasının kâtibi kâtib Ahmed'e virildi. Fî selh-i Za

Boğdan voyvodasına hüküm ki mektûb gönderub Erdel voyvodası kral olmağičün fermân-ı şerîf mûcebince Leh vilâyetine teveccüh itmek üzere olup lakin nice askeri yolların sedd idub Boğdan içinden gelmek murâd idub ve iki sancâkbeği Hotin nâm kal'a kurbinde askeri ile oturması husûsın bildirmişsin imdî mezkûr voyvoda zikr olunan mahalden geçmek içün yol virilub ve Boğdan askerinden kifâyet mikdârı asker koşulub ... vârinca bile gelinmek emr idub buyurdum ki bu bâbda mukayyed olup fermân-ı şerîf mûcebince mahall-i mezbûrdan müşârun-ileyhe yol virub dâhî teveccüh itdukde Boğdan askerinden dâhî kifâyet mikdârı asakir koşub mu'avenet ve muzâheretde kemâl-i ikdâm ve nihâyet itmâm eyleyesin ve ne zamânda teveccüh idub geçub gitdukde ve sen dahî ne tarikle mu'avenet idub gönderdiğün yazub bilduresin arz olunduğı üzere beğler kûllarımdan Niğbolu, Silistre sancâğı beği sancâğı askeri ile ve Akkerman beği dâhî askeri ile ol mahâle varub mezkûr voyvoda ... varub sâkin oluncaya değin tevakkuf itmek emrim olmuştır vârduklarında zâd u zevâdeleri husûsında mukayyed olup muzâyaka çekdirmeyesin şöyle ki lâzım gelub müşârun-ileyh voyvodasını bile alub gelmek murad eylenurse kendü ile Leh'e bile varub ... eylenub kral eylemek bâbında envâ'ı mu'avenet ve muzâheretin zuhûra geturesin ikisin bi'z-zât gelmek lâzım gelurse müşârun-ileyhin sancâk beğleriyle kal'a-i Hotin kurbinde cem'iyet üzere olup asker tâleb iderse kifâyet mikdârı yanında âdem koşub gönderub ol cânibden ... varub sâkin olup düşmanın ahvâli bertaraf olduğına sahîh haber geldikten sonra sâir emri-ikvâllerimle ma'ân ol mahâlden kalkub voyvodalığın hıfzında olasın.

Bu dahi

Bir sûreti

Eflak voyvodasına.

301/723

Bu dahi

Silistre beğine hüküm ki hâlâ Boğdan voyvodası mektûb gönderub Erdel voyvodası fermân-ı şerîfim mûcebince Leh vilâyetine kral olmağla teveccüh itmek üzre olub lakin Nemçe leşkeri yol virmeyub yolların sedd itmeğle içinden ol -hinde Hotin nâm kal'a öğünden geçub gitmek murâd idinub Leh vilâyetine varub sâkin olub düşman tarafından havf ihtimali ber taraf oluncaya değin sancâk beğlerimden iki bin bile gitmek murâd idinmeğın senin vufur ... ve hüsnü tedbîr ve tedârikle ve şecâ'at ve şehâmetle hüsn-ü itimadım olmağın cümle sancâğın askeri ile ve Niğbolu ve Akkermân beğleriyle zıkr olınan kal'anın öğüne değin vârub dâhî anda oturub müşârun-ileyh voyvoda tarafına hâzır ve nâzır olmağın emr idub buyurdum ki vârdukda fermân-ı şerîfim mûcebince cümle sancâğın askeriyle mahalle-i ma'mure varub dâhî anun gibi düşman tarafından hareket olub mu'avenet lâzım geldikde tehîr ve tevakkuf itmeyub def' ve ref' a'dâ husûsında envâ'ı ikdâm ve itmam vücûda geturesin müşârun-ileyh ... vârub sâkin olub dâhî a'dâ tarafından havf ve haşyet kalmamışdır deyû sanâ mektûb gönderdikde sancâğın askerini yoklayub dâhî kalkub sancâğına teveccüh eyleyesin mâdem ki müşârun ileyh tarafından haber ve mektûb gelmeye sen dâhî mahal-i mezbûrdan kalkub ahere teveccüh itmeyesin ve mahal-i mezbûrdan kalkub aherin teveccüh itmeyesin ve mahal-i mezbûrda otururken etrâf ve cevânibe göz ve kulak tutub a'dâ tarafından gaflet itmeyub kemâl-i basiret üzre olasın.

302/723

Şöyle ki ihmâl ve mesahîle olunmağla ibad-ı tevid askeri hümâyûnuma a'dâ tarafından zarar u gezend irişse özrün makbûl olmaz mu'ateb ve mu'âkıb olman mukarrerdir ana göre mukayyed olub gaflet ile arz-ı nâmus saltanata mugayîr bir vaz'

sudûrundan hazer eyleyesin ve senunle bile gelmek fermân olınan Niğbolu ve Akkerman beğlerine dâhî âdem ve haber gönderub yekdil ve tekcihet olub mahall-i mamûre ma'ân varub lâzım geldikde fırsat el virdüğine göre a'dânın def' u ref'-i bâbında enva'-ı ikdâm ve ihtimâmın vücuda geturesin.

302/724

Bu dahi

Bir sûreti

Akkermân beğine müşarun- ileyhin yanına varub yekdil ve yekcihet olub dâhî vechi münasib olduğu üzre mahall-i mezbûrde urub a'dâ tarafa nazır olasin ve bundan akdem sana hükm-i şerîfim gönderilub Bender kal'asının ta'mirî fermân olmuşdı bu bâbda dahi a'dâ tarafından gaflet itmeyub gitmeli olduğu zamânda cümle asker ile gitmeyub Bender ve Cankirman kal'alarının vesâir sancâğında muhâfazası lâzım olan kal'a ve varoşın hıfz u hırâset içün kifâyet mikdârı adem koyub a'dâ tarafından zarar u gezend irişmek ihtimâli olmaya şöyle ki sen gitdiğundan sonra su'î tedbîrin sebebi ile livâ-ı mezbûrdan bir mahale zarar irişmek lâzım gelse sancâğın alınmağla konılmayub ukûba müstehak olmak mukarrerdir ana göre bâb-ı ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt itmeyub seninle bile emr olınan Niğbolu ve Silistre beğleriyle ma'ân çıkub mahal-i mâ'mure varub fırsat el virdiğine göre mu'âvenet ve muzâheretde dakika fevt itmeyeler şöyle ki küffar-ı haksarın ziyâde galebesi olub âdem alıkonmağla muhafazaya ... vechile imkân olmayub elbet senin kalman lâzım gelub gitmek mukarrer olursa Niğbolu sancâğı beğine senin Yergöğü sancâğı askeriyle hâzır ve müheyyâ olub senin cânibinden haber ve mektûbu beğе muntazır ve müretteb olmak emrim olub müstakbal hükm-i şerîfim yazılıb gönderilmişdir eğer sen nice vechile bi'z-zât gelmeğe imkân olmayub sancâğında kalmak mukarrer olursa müşârun-ileyhe haber ve mektûb gönderub sen kaldığın i'lâm eyleyesin ki ol dahî sancâğı askeriyle kalkub mahalle-i mamûre varub a'dânın def' u ref'-i bâbında mecd u say ola ammâ sancâğında olan kal'a asker âdem komağla hıfzı mümkün olursa mücerred cem'iyet varmamak içün özr bahâne idub kalmak câiz değildir ana göre mukayyed olâsın.

302/725

Dîvânda çâvuş başına virildi. Fî 5 Zi'l-hicce sene 983

Hızır Çavuş'a virildi.

Galata kadîsına hüküm ki dergâh-ı mu'allama mektûb gönderub mahrûse-i Galata'da vâkı' olan Câmiî Şerîf mahallesi halkı meclis-i şer'a gelub mahalle-i merkûmada ba'zı kefare peydâ olub camii şerîfin etrâfını tâş nerdubân dimekle marûf mevziye varınca meyhâneler peydâ ve fevahişe mekân itmeğle gice ve gündüzde levend tâifesinden ehl ü iyâlimiz geçemez olmuşlardır sâbika mahalle-i mezbûradan meyhaneler ref' olmak içün emr-i şerîf virilub mürurla zamanla ol hükmi şerîf zâyî' olmağla yine sedd olmuşlardır bu def'a dâhî mahalle-i mezbûrumdan meyhaneler ve fahişeler ref' olunmasın emr idub buyurdum ki hükmi şerîfim vusûl buldukda bu bâbda tamâm mukayyed olub emrim mücebince mahalle-i mezbûrda peyda olan meyhaneler ve fahişeri ref' eyleyub emr-i şerîfime mugâyir kimesneye te'allül ve nizâ' itdirmeyesin ve bu hükmi şerîfimin sûret-i sicîli mahfuza kayd eyledukden sonra mahalle-i mezbûra ahâlisinin ellerinde imza eylesin.

303/726

Mektûb geturen âdeme virildi. Fî 2 Zi'l-hicce

Rûm beğlerbeğisine ve Sivâs ve ... ve Akdağ kadîlarına hüküm ki sen ki beğlerbeğisin mektûb gönderub bundan akdem Akdağ kadîlarına ber vech-i iştirâk emîn olan Sübhanvirdi ve Ramâzan mâl-ı mîrî husûslarında birbiri ile husûmetleri olub mezkûr Sübhanvirdi emr-i şerîf geturmeğın mektub ve âdem gönderilub şer'a da'vet olundukda şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûna itâ'at itmeyub dokuz nefer karındâşları ve oğulları ve İskender ve gayrî yoldaşları ile gavgaya mübâşeret idub mezkûr Sübhanvirdi ve karındâşları Süleyman'ı mecrûh idub ve Diyarî nâm karındâşın katl itdiklerinden gayrî Mardî nâm kız karındâşının altın küpe ve yüzüğü ve haylî esbab ve rızkın gâret idub şer'a ihzâr olunmak içün çâvuş başın olan Behram gönderildikde gaybet idub fesâd iden yoldaşlarından maruf Satılmış ve Tılmış ele girub şer' murâfa' olunduklarından fesâdları subût bulmağın kal'ada habs olunub lakin tettebbu fesâd olan mezkûr Ramâzan ve İskender ele girmeyub mahzâ itdikleri ... içün tezviren başlarına avret ve oğlan

uydurub dursa'âdete vârub mukaddemâ dahî arz olunmışdı arz-ı zâyî' olub ve mukâbeledede cevâb virur kimesne olmamağla mezkûr çâvuş başıya şarab-ı hamr ve ba'zı tōhmet isnâd idub şekvâ itmişler mezkûr yetmiş beş yaşında kimesne olub yarâr dindâr ve müstakim olub isnad olunan husûslar haseki kendûden ve yoldâşlarından sâdır olmuş ola bühtân ve kizb sarîhdir deyû mezkûrlar hakkında olan sûret-i sicîl aynî ile irsâl olunduğın bildirub ve Akdağ kadîsının nâ'ibi dahî arz gönderub vech-i meşrûh üzre olduğın bildirdiğın ammâ mezkûr İskender'in avreti ve Ramaza'nın kız karındâşı ve İbrahim nâm kimesnenin avreti Südde-i Sa'âdet'e gelub mezkûr çâvuş bâşı içûn evimizi basub beni fî'l-i şeni' itdu deyû divân-ı hümayûnda şekvâ idub şâhid ibrâz itmişleridi hâlâ mezkûr Süleyman dahî gelub zikr olunan avretler isnad itdikleri husûsa gelub şehâdet iden kimesneler giru kendû ... vakıdır deyû bildirub mezkûrlardan nâm kimesne bunda habs olunmışdı hâlâ habsden itlâk olunub bu husûslar mahalinde yerlerin görilub ma'lum olmağıçûn dergâh-ı mu'allama çâvuş koşulub gönderildi buyurdum ki hükm-i şerîfim vardukda ol cânibde habs olanları dahî ihrâç idub hüsemâsıyla berâber idub gaybet idenleri şer' ile buldurması lâzım olanlara buldurub anun gibi aher beğlerbeliğe dahî varırlarsa haber ve âdem gönderub tâleb idub geturdub ahvâllerin hüsemâ muvâcehesinde hak üzre şer'le onât vechile dikkat ve itmâmıla teftîş idub eğer katl husûsdır ve eğer gâret olunan esbablardır ve eğer sâir ahvâllerdir bi'l-cümle tarafeynin ahvâllerin tamâm ittılâ-ı tahsîl idub dahî kazıyyeleri yine münce olursa yazub bildirsin ammâ hîn-i teftîşde tamâm cadde-i hakda emîn olub tezvirden ve şuhûd-ı zûrdan ve kimesneye garaz u niyetden ve celb ve ahzden hazer idub hak-ı sarîhden 'udûl itmeyesin ve mezbûr Süleyman ile Sübhanvirdi ve Ramâzan nâ mültezimler üzerinde olan mâl-ı mîrî tahsîl idub zimmetinde bir akçe ve bir habbe bakî komasın ve ne mikdâr akça tahsîl olduğın yazub arz eylesin.

304/727

Bu dahi

Cânibi Ahmed'e virilmiştir. Fî 28 Zî'l-ka'de

Niğbolî beğine hüküm ki hâlâ Boğdan voyvodası mektûb gönderub Erdel voyvodası fermân-ı şerîf mücebince Leh vilâyetine kral teveccüh itmek üzre olub beğ Nemçe askeri yol vormeyub yolların sedd itmekle Boğdan içinden Hotin nâm kal'a

öğünden geçub gitmek murâd idinub Leh vilâyetine varub sâkin olub düşman tarafından havf ihtimâli bertaraf olıncaya değin sancâk beğlerinden iki bin bile gitmek murâd idinmeğın Silistre ve Akkerman beğlerine sancâkları askeri ile müretteb ve mükemmel çıkub kal'a-ı Hotin öğüne değin vârub anda oturub müşârun ileyh voyvoda tarafına hazır ve nâzır olasız deyû birbirine müstakil hükm-i şerîfim gönderilmişdir lakin Bender beğine ba'zı kal'alar ta'miri fermân olunub ve sancâğı dahî serhâd olub a'dâ havfından çıkmağa kabiliyeti olmayub sancâğında kalmak lâzım gelub sana mu'âvenet içün haber gelurse sen dahî sancâğın askeriyle müretteb ve mükemmel mahall-i mamûre varub irişmeği emr idub buyurdum ki vardukda bu bâbda sen dahî sancâğın askeriyle şimdiden hazır ve müheyyâ olub mu'âvenet içün sana dahî âdem ve haber gelub taleb itdiklerinde te hîr ve terâhi itmeyub fermân olınan sancâkbeğleriyle müretteb ve mükemmel düşman yerâğıyla çıkub kal'a-ı Hotin öğüne değin varub anda askerinle oturub müşârun-ileyh voyvoda tarafından hazır ve nâzır olub şöyle ki düşman tarafından bir hareket vakı' olub mu'âvenet lâzım gelurse müşârun-ileyh sancâk beğleriyle yekdil ve yekcîhet olub a'dânın def' ü ref'i bâbında envâ'ı ikdâm ve ihtimâmın vücûda geturesin muma-ileyh voyvodadan düşman bertaraf olduğına mektûb geldukden sonra sancâğın askeriyle kanûn üzre yoklayub dahî kalkub sancâğına dahîl olasız mâdem ki müşârun-ileyhden haber ve mektûb gelmeye sen dahî kalkub ahere tevceccüh itmeyesin ammâ mahal-i mezbûrda otururken etrâf cevânibe göz kulak tutub a'dâ tarafından gaflet itmeyub kemâl-i basîret üzre olasız eğer ihmâl ve mesâhilenin sebebi ib'aden billahi te'ala askere zafer erişe veya memlekete ve vilâyete zarar u gezend irişmek ihtimâli ola beyân idecek özrün makbûl olmayub azl ile konmayub mu'ateb ve mu'âkıb olmak mukarrerdir ana göre mukayyed olub gaflet ile arz-ı namus saltanata mugâyir vaz' südurundan ihrâz ve ihtiyât üzre olasın.

304/728

Âdemisi Mehmed'e virildi. Fî 2 Zi'l-hicce sene 983

Haleb beğlerbeğine ve defterdarına hüküm ki Südde-i Sa'âdet'e mektûb gönderub iki kıt'a emr-i şerîfim varid olub birinde maliye tarafından Adana kal'asının ta'miri içün beş bin flori tahmîn olunub vaktî ile ta'mir itdiyesin ve bir kıt'a dâhî divân cânibinden sipâhi kal'asının hizmeti husûsın vaktî ile tedârik idub itmâma irişdiyesin deyu fermân

olunub lakin bundan akdem husûsı mezbûr sana emr olunub hükm-i şerîf var olmuştur deyû Adana hâkimî cenâb-ı imaret-i meâb İbrahim Beğ mektûb ve âdem gönderub iki def'a masraf içün sekiz binden ziyâde altun müşârun-ileyhe irsâl ve teslîm olunmuştur bi-l-f'il ... üzre olduğın bildirmişsin imdî Adana kal'asının ta'miri sâbıkâ Adana hâkimî cenâb-ı imâret-i me'âb İbrahim dâme uluvvühûya emr olunmağın buyurdum ki vusûl buldukda Adana kal'asının ta'mirine sen mutâsarraf olmayub emr-i sâbıkam üzre müşârun-ileyh ta'mir eyleye ammâ masrafı içün akça lâzım olursa emr-i sâbıkam mûcebince kifâyet kadar akça viresin ve sipâhi kal'asına lâzım olan kundak ... hükm-i sâbıkâ üzre mukayyed olub vaktî ile itmâm ve ihtimâm eylesin.

305/729

Bağdad beğlerbeğine ve defterdârına hüküm ki haliyâ kasaba-ı Necef ahâlisi dergâh-ı mu'allâma arz u hal gönderub kasaba-ı mezbûre ahâlisinin suları haylî ba'idden gelmeğe muzâyakaları olub su geturmek bâbında istid'â-ı 'inâyet eylemişler imdi bundan esbak Bağdad kadîsı dergâh-ı mu'allâma mektub gönderub emîrül-müminin Hazreti Ali kerem-Allahi-vechenin meşhed-i şerifinde sâkin olanların içdukleri tatlu suyu nehr ... sakalar geturub mesafe-i ba'id olmağla günde bir kere varmağ için imkân olub bir merkeb yüki su on akçaya satılub fukarânın kemâl-i zarûreti olmağın evkâf-ı mezbûre mütevellîsi İbrahim kendu mâlî ve ademleriyle nehr-i mezbûrdan bir şu'be su alub bir hark kazub kimesnenin mülkî olmayub Sevades dimekle marûf arâziyi mu'attal vesâir yerlerden mürûr itdirub Kufe şehrine karib yere geturmeğle sakalar günde dört kere refakatiyle varub gelmeğle bir merkeb su üç akçaya alınub segabetden ziyâde kalan arâziyi mezbûre zira'at itdirub hâsılından ve kaza-ı kanûn üzre hums mücerred virilub lakin şu'be-i mezbûrenin mahz ve mecrâsı gâyetden ba'id olmağla her yıl tathîr-i pâk olmasına yigirmi bin akça mikdârı sarf olunmağla hâsılı harcına kifâyet itmeyub zikr olınan şu'benin suyu munkatî olmayub bakî ve payidâr olmağičun hums mücerred sekizde bir alınmak ricâsına arz itmeğe zikr olınan yerlerin hâsılından hums mücerred arz olunduğı üzre sekizden bir aldırasuz deyû hükm-i şerîfim gönderilmişdi ol takdirce kaza-ı mezbûre ahâlisinin su bâbında olan muzâyakaları def' olub şiddet-i ihtiyaçları bertaraf olmak lâzım gelmez mi buyurdum ki vardukda fermân-ı sabıkâ mûcebince müteveffa mütevellî İbrahim'in şöhreti hinde olduğı bir şu'be segabetden suyun ziyâde kalanı ile arâziyi mezbûreyi zira'at itdirub

hâsıl olan mahsûlatdan hums mücerredî sekizde bir aldırub ziyâde aldırmayub alınan sekizde bir mahsûlî ile hark mezbûreyi her sene tathîr u pâk itdirub kaza-ı mezbûre ahâlisine su bâbında muzâyaka çekdirmeyesin ve zikr olınan harkın tathîrine ne mikdâr sene gider ve segabetden ziyâde kalanı ile zirâ'at olınan yerlerin mahsûlî yine mücmeldir mukaddema arz olunduğı üzre zikr olınan su mahal-i mezbûre karib midir nicedir mufassal ve meşrûh yazub bildirsin.

305/730

Ali Ömer Çavuş'a virildi. Fî 2 Zi'l-hicce sene 983

Zülkadriye beğlerbeğine ve kadısına hüküm ki sabıka Maraş kadısı Haleb beğlerbeğine mektub gönderub vilâyet-i Maraşdan kat' olunmasın fermân olınan nikabın kat' ı ve dağdan kâr haneleri eyletub ıslah itdirilmesi bâbında re'ayanın kemâl-i mertebe muzâyaka çekub meşakkat üzre oldukların i'lâm eylemiş imdî nikaba hizmet iden re'aya bu yıl avarız-ı divaniyeden mu'af olub avarız teklif olunmamak ferman-ı şerifim olmuşdır buyurdum ki vusûl buldukda anun gibi nikaba hizmet iden re'aya buluna avarızdan mu'af oldukların i'lan idub hizmetlerinde mecd ü say' olunub ferman olınan nikab fermanı ile kat' itdirub mahall-i ma'mure irsâl eyletub defteri ve zamanı ile itmâm-ı maslahat itmek bâbında ikdâm ve ihtimâmın zuhûra geturesin.

306/731

Kethudâsı Mehmed'e virildi. Fî selh-i Zi'l-ka'de

Aydın beğine ve kadîlarına hüküm ki hâlâ livâ-ı mezbûr ahâlisinin kûlî ve âzadlu olan Arabları beğîn iki bayramında ittifakla cem'iyet idub cem'iyete gelmeyen Arablar ve sahiblerine ukûbet idub cem' olduklarından ittifâkla aralarından birini beğ ve birini kâdı ve birini kethudâ ta'yin idub birkaç gün anlar hükmi ile fisk ve fesâd üzre olub nîce Müslimanlar soyub ve katl idub ve me'kulât ve koyunların cebren alub şer'-i şerîfe muhâlif nîce evzâ'-ı irtikâb idub küllî te'addi eyledikleri istimâ' olunmağın buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub cem'iyetlerin zamânı karîb olduğunu ahâli ve vilâyete muhkem tenbîh ve yasak eyleyeler ki her biri kûlların zabt idub cem'iyete her birinüz salıvirmeyub ve âzad olanlar dâhî cem' olmayub kendu hallerinde olalar

bade'l-tenbih itmeyub cem'iyet eyleyenleri ve kûlların zabt eylemeyub emr-i şerîfe muhâlif salıverenleri ele getirub küreğe konılmak mukarrerdir anâ göre bâb-ı tenbîh ve ikdâmda dakika fevt itmeyub cem'iyet itdirmeyesin.

306/732

Sinan Çavuş'a virildi. Fî 2 Zi'l-hicce sene 983

Karamürsel kadîsına hüküm ki Kavak iskelesinde olan yasakçılar ve uncılar ve yolcılara etmek bulunmayub muzâyaka oldukda zahîre emîni olan Südde-i Sa'adet'im çavuşlarından Ahmed Çavuş sana haber gönderub kifâyet mikdârı zahîre gönderub muzâyakaların def' olunurken hâlâ irsâl olunmağla zahîre bâbında muzâyaka üzre oldukların i'lâm olunmağın buyurdum ki vusûl buldukda bu babda mukayyed olub mezbûr iskelede hîzmet üzre olanlar vesâir yolcılara ma'âş içün kadîmden gönderile geldiği üzre kifâyet kadar akça ile zahîre un tedârik idub irsâl eylesin ki zahîre bâbında vâkı' olan muzâyakaları def' u ref' oluna .

306/733

Arz-ı hâl sunân Şeyh Receb nâm kimesneye virildi. Fî 2 Zi'l-hicce

Diyârbekir beğlerbeğine hüküm ki Ruha'da Hasan ve Eys ve Sevar nâm kimesneler yerluden ehl-i fesâd olub asesler mukataasına gelen beğlerden alub bekçilerde ehl-i fesâd ile bir olub Müslimanlara nîce bühtan ve iftira ve gammaz idub mâlların aldırub beğler yanından halî olmayub te'addiye ihlâl ittukleri Südde-i Sa'adet'imde şikâyet olunmağın ahvâlleri teftîş olunub ol-vechile zararları var ise ol hizmetden ref' olunmak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda mezbûrları ihzâr itdirub ahvâllerin teftîş ve tefahhus idub göresin fi'l-vâkı' mezbûrların ol hizmet sebebi ile vech-i meşrûh üzre ehl-i fesâd ile ihtilât ve ittifâk üzre olub ol-vechile fukarayı rencide ve remîde ittukleri ve dâim beğler yanına halî olmayub te'addiye şuru' eyledikleri zâhir olursa ol hizmetden ref' idub muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki kendu hâllerinde olub minba'd ol-makûle fesâd-ı mübâşeret itmeyeler şöyle ki ba'de'l- tenbih ve mütenebbih olmayub girû ol-vechile zulm ve fesâd ve ihlâl ve ihtilâle mübâşeret iderse âhvallerin vukû'-ı üzre yazub Südde-i Sa'adet'e arz eylesin .

307/734

Kethudâya virildi. Fî 28 Zi'l-ka'de sene 983

Van beğlerbeğine hüküm ki mektûb gönderub vilâyeti Van'a müte'allık yerlerin bu senede zirâ'atlerine ikab irişub Van'da etmek ve arpaya muzâyaka olub etrâfindan mümkün olan tereke geturdilub bu zamâna dek muzâyaka çekdirilmeyub şimdi re'âyada dahî tereke kalmayub cümle kûl tâifesi gelub mîrî anbârdan kendune bir mikdâr tereke taleb idub harab-ı müşrif olan terekeden bir anbârda bi'l-cümle intifa'a kabil bin sekiz yüz kile buğday olub nısf ol buğday ve nısf ol buğdaydan biru on kilesi ki İstanbul'n iki kilesi olur ve on akçası hesâbınca ve on kilesiyle bir kile mikdârı yigirmi beşer akça narh olub ol buğdaydan üç bin altı yüz kile mikdârı her kilesi yigirmi altışar akçaya virilmiştir şehrin etmekçilerine dahî lâzım olub harab-ı müşrif olmayan buğdaydan üç bin kile mikdârı buğday virilmesin halk tâleb idub virilmez ise dükkanları kapamak lâzım ve re'âyadan dahî ba'zısın gelub bizum zirâ'atlerimiz ekser ba-zamânda olur ... için olan tereke emrin ekserî zahîre oldı aynî ile giru tereke virmek şartıyla bin yüz kile buğday taleb idub ve harab-ı müşrif olmadan ancak yedi bin kile mikdârı buğdayı vardır mezbûrla taleb itdikleri üzre fermân olunursa emr-i şerîf-i inayet sorilub ve Van kal'asına zahîre bu vilâyet terekesinden alınmak sorılmış vilâyetin terekesin arz olunduğu üzre olmağla bu yıl alınmak mümkün olmayub gelecek sene lâzım geldiğin arz eyledüğün ecilden buyurdum ki vârdukda arz itduğın üzre der-anbâr olan mîrî terekeden kûl ta'ifesine ve şehir etmekçilerine vesâir re'âya vüberâya bervech-i adaletde kifâyet mikdârı akçaları ile mikdârı tevzî' idub dahî anbârdan ne mikdâr tereke ihrâç olunmuş ise fermân-ı sâbıkam mücebince defteri ve zamânı ile vilâyet-i mezbûra terekesiyle tedârik idub anbâra dahl eylemek bâbında envâ'ı ikdâm ve ihtimâmın vücûda geturesin husûs-ı mezbûr umûr-ı mühimmedendir gereği gibi mukayyed olub fermânı ile tereke tedârik itmek bâbında dakika fevt itmeyesin.

307/735

Mektûb geturen Ali nâm kimesneye virildi. Fî 28 Zi'l-ka'de

Erzurum beğlerbeğine ve Hınıs kadîsına hüküm ki sen ki beğlerbeğisin mektûb gönderub livâ-ı Hınıs'a tâbi' Varto nahiyesinde ekrâd tâifesinden olub tîmâr sipâhisi

olan Oruç ve Şeref oğulları dimekle marûf müfsidler erbab-ı tîmârdan ve gayrîdan yüz neferden ziyâde ekrâda baş olub nahiye-i mezbûre çeri başısı olan divânenin vakf ... alet-i harb ile evin basub iki oğlun katl ve iki oğlun dâhî mecrûh idub ve karye halkından Ömer nâm kimesneyi katl idub iki nefer kimesne ile iki avratı dâhî mecrûh eyleyub ve haylî malların garet idub küllî fesâd eyledüklerin bu sancâkbeğiyle Hınıs kadısı i'âm eylemeğin hak üzre ahvâllerin görilmek içün âdem gönderilub şer'-i şerîfe da'vet olundukda ita'at itmeyub cemiyet üzre elde harble varân âdemle karşû gelub küllî fesâd-ı kasd eyledüklerin arz eylemişsin îmdî mezbûrlar ele getirilmesin emr idub buyurdum ki vardukda bu bâbda tamam itmâm idub mezkûrları hüsn-ü tedârikle ele getirub ... ahvâllerin hak üzre tefîş idub göresin vech-i meşrûh üzre fesâd ve şena'atleri olub tecessüs-ü şer' sâbit ve zâhir olursa kenduler habs idub üzerlerine sâbit olan hukukî şer'le ashâbına alıvirdikden sonra zûhur iden mevâddın sûret-i sicîlleri ile vâkî' hallerin yazub arz eyleyesin ki sonra haklarında emr-i şerîfim ne vechile sudûr iderse mufasssala amel oluna ammâ bu bâbda hak üzre olub mücerred ahz ve celb içün veya bu sebep ile kendû hâllerinde olanlara isnad ve iftirâ ile zulm ve hayf olmakdan hazer eyleyesin.

308/736

Beğin ademisine virildi. Fî 18 Zi'l-hicce sene 983

Amasya beği Şehsuvâr dâme izzühû Südde-i Sa'adet'e mektub gönderub sen müşârun ileyhe mektub gönderub Canik beği Süver sancağına gelmeyub Kavak ve Bafra kazâlarında bir mikdâr sûhte zuhûr idub Müslümanların evlerin basub ve ... oğulların çekub envâ-ı zulm idub bi'z-zât kendunun ademleri ile ve kifâyet mikdârı sipahi ile varub ... basub ele geturesin deyu i'âm eylemeğin mektub mücebince bir an tevakkuf itmeyub ... ile Canik sancâğına varub üç günlük yolu bir günde alub mezbûrları dağdan dağa arayub cem'iyetlerin dağıdub firâr eyledüklerin ve mezbûrların bir kimesnenin sikkelerin çıkarub ve ellerin ayaklarından asub ve nicesin katl idub ve nicesin dahî değnek ve bıçak altında döğe döğe öldürüb ve ayaklarından asub sipahilerden yüzer ve altışar ve altmışar altun alub ve buna göre fukarâyâ diledikleri mikdârı salgun salub esbâb ve akça ve rızkların ve emred ve oğulların çekub alub ve sipahilerden gümüş eğer ... alub gümüşlü ... ile gezub vermeyenlerin evlerin ve esbab

ve oğulların ihrâk bin-nar eyleyub zulm ve te'addilerinin nihâyeti olmaduğın ve harâmzâdelerin başları Canik'de ve Hisar Hak nahiyesinde Niğbolu nâm karyeden Kara Şaban ve Bakra'dan Köse Hayreddin ve Şeyhoğlı Hulki ve Hayreddin ve Amasya sancâğından vesâir yerlerden dahî nice harâmzâdeler olub defter-i hakanide tarlasıyla ve çıkını ile mukayyed olub ve mezbûrlar evi ve akraba ve ta'allukatı ile karyelerinde durub yaz zamânlarında bunun gibi cem'iyet ve fesad idub kış zamânı geldiğinde evlerine gelub aldıkları şikârı akrabalarıyla bile yiyub nice yamakları ve yoldaşları olub kadılar ve zabtiye ve müderris ve imâmlar vesâir ahâli vilâyet şer' u şerlerinden havf idub ehemm virmezler eğer ele virirlerse evlerin ve esbâb ve oğulların ihrâk bin-nar eyleyub nice hakâretler itmek mukarrerdir şer'le basılırsa ele virmez şer'le haklarından gelinmek muhâldir bunların çâresi akraba ve ta'allukatı ile cezaiye sürülüb ... ol câniblerden alakaları kat' olunub veyahut cümlesin katl olunmak gerektir yohsa zabtları mümkün değildir fesâdları günden güne ziyâde olub re'aya emin üzre olmaz ve livâ-ı Canik'e varuldukda sipahi ve re'ayadan hayli kimesne bekçi ile müşârun ileyhe varub keyfiyet-i ahvâl vukû'-ı üzre arz olunmasın tefri' itdiklerin i'lâm itmeğın buyurdum ki vusûl buldukda toprak kadıları ma'rifetleriyle bu husûsı göresin fi'l-vakı' arz olunduğı üzre fesâd u şenâ'atleri olub re'aya vesâir memleket halkı te'addilerinden mütehaccir olub yaramazlıklarına şehâdet iderlerse ol ehl-i fesâdın vesâir akraba ve ta'allukatlarından yatak ve durakları ve şerikleri olanların alâkaların ol yerlerden kat' idub ehl u iyalleri ile Kıbrıs'a sürgün eyleyesin ammâ bu bahâne ile kendu hâllerinde olanlara mücerred ... ta'assub ile veyahud celb ve ahz bahânesiyle dahl ve ta'arruz olunmakdan ziyâde hazer idub tamam hak üzre görüb ehl-i fesâd olanların (silinmiş) kat' eyleyub şer'-i şerîfe ve emr-i hümayûna mugâyir iş olmakdan ihtiyât eyleyesin.

309/737

Mehmed kethudâya virildi. Fî selh-i Zi'l-ka'de sene 983

Bağdad beğlerbeğine ve kadısına hüküm ki sen ki beğlerbeğisin Südde-i Sa'adet'e mektub gönderub ... zü'emâsından teftiş-i ferman olınan Mehmed içün Bitlis'den ze'amete çıkub ... iki eyleduğı şer'le sabit olub ve râfizî olduğına livâ-ı mezbûr beği ve ... beği ve ... kadısı ve alây beğisi şehâdet eylediklerin ... havâs-ı mukataasına emin ve nâzır ve kâtib ve mültezim olub zamân-ı iltizâmının muhâsebesi yoklandıkda ol

zamânda vali olanların ihmâli sebebi ile sekiz yüz bin akça ka'lâ-i mevâcibin sordurub mâl-ı miriye küllî özür eylemeğin zimmetinde dahi dört yüz bin akçadan ziyâde mâl zuhûr itduğun bildirmişsiz imdi buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub evvelâ zimmetinde olan mâl-ı mîrî hususun onat vechile yerlu yerinden ber mucebi şer'-i şerîf teftiş eyleyub göresin arz olunduğı üzre zimmetinde mâl-ı mîrî zuhûr iderse te'hir itmeyub zimmetinde sübût ve zuhûr bulan mâl-ı mîrî bi-kusûr tahsîl ve kabz eyleyub alâkasın bertaraf olduktan sonra kan husûsı dâhî husemâ muvacehesinde tecessüs-i şer'-i şerîf sâbit olursa ol- bâbda muktezâsı şer'-i şerîf her nice ise mûcebi ile amel idub şer'le lâzım geleni mahallinde icrâ idub yerine koyasız ve kaziyyesine müncer olub emrim yerine varduğun yazub bildirsin.

309/738

Bu dahi

Bağdad beğlerbeğine hüküm ki Südde-i Sa'adet'e mektub gönderub bundan akdem ber vechi iltizâm Rakka kadısı olan Latif Bey'in zulm ve te'addisin ve mâl-ı mîrî edâsında teallülü arz olundukda ele getirilub teftiş olunmak emrim olunmağın re'ayaya olan zulm ve te'addisin vesair hilâf-ı şer'-i şerîfe olan ahvali teftiş olunmadan mukaddem müseccel olan mehâyıfın ve na -hak ittiğı husûsın sûret-i sicillerin ihrâç ve irsâl olunduğun ve zimmetinde lâzım gelen mâl-ı mirinin muhasebesi görüldükde livâ-ı ... beş nâhiye olub iki nahiyesinden kıst- el-yevm husûsunca dokuz yüz seksen senesi mahsûlatdan on bir kere yüz bin ve altmış iki bin yüz yetmiş iki akça baki çıkub ve üç nâhiyenin dahî muhâsebesi görilub cümle zimmetinde ne mikdâr mâl-ı mîrî zahir ve ma'lum olduktan sonra hukuk-u nâs ile sâir muhtâç ve görülmesi lâzım olan husûsları görilmek üzre olduğın bildirmişsin imdi emvâl-ı mîrî tahsîl mukaddem olub evvelâ mâl-ı mîrî tamam alınub alâkasın kat' olunmak mühimmatdan olmağın buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda sâbıkâ gönderilen hükm-ü hümâyûnum mucebince ahvalin şer'le teftiş eyleyub dahî zimmetinde ne mikdâr mâl-ı mîrî sübût ve zuhûr bulursa bi kusûr tahsîl idub mîrî için alub kabz idub alakasın bertaraf olduktan sonra sâir hukuk-u nâs mehâyıf ne ise şer'le lâzım geldiğı üzre gönderilen hükm-i şerîfim muktezâsınca görüb fasl eylesin ve bu kaziyyesine müncer olub lâzımu'l- arz olan husûsıyla yazub bildirsin ve katl-ı nefis itdiğı sabit olursa yazub bildirsin.

310/739

Bağdad beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki Şehrîzor beğlerbeğisi emirü'l-ümera'il-kirâm Gazanfer dâme ikbâlühû dergâh-ı mu'allâma mektub gönderub Şehrîzor ... ber-vechi iltizâm emîni olan kâtib Ali fevt olub emânet-i mezbûre halî olmağın Şehrîzor'a tabî Erbil sancâğı beğı olan kîdvetü'l -ümera'il- kirâm Mehmed dâme izzühû için her vechile yarâr olub ... vakı' olan ... mukâtaası ... Erbil beğı olan İsmail dâme izzühû uhdesinde beş yük akçalık ecnâs kıl'a mustahfızlarına virilmek şartıyla olub ...bina olundukda mezbûr kâtib Ali iki yük akça ecnâs dahî ziyâde idub her senede yedi yük akçe olur ol-vech üzerine havas ... yarâr ve mu'temed Ali'ye kefiller ile havâs-ı mezbûrdan tahsîl olunan mâl-ı mevâcibat-ı kıl'aya virub mutassarrıf olduğı Erbil sancâğı üzerinde kalub eğer iltizâm-ı mezbûrı aherden ziyâde iderlerse ...ahere virmek üzre kabul ve iltizâm eyleyub ve kendu sancâğından yarâr ve mu'temed-i aliyye kefilleri olduğına sûret-i siciller ibrâz idub ber-vech yarâr olub mukâtaat uhdesinden gelur deyu arz itduğı ecilden buyurdum ki bu bâbda gereğı gibi mukayyed olub göresin fi-l-vâki mukâtaa-ı mezbûreye ziyâde ile aher kimesne iltizâm itmeyub ve bu mikdâra dahî müşârun ileyhden gayrî iltizâm ider yarâr kimesne olmayub cümlesinden müşârun ileyhe ehakk ... mukataat-ı mezbûre şurût-ımez-kûre üzre müşârun ileyhe tevcih ve tâyin eyleyub sonra ... eda itmeğe kadir yarar mütthem ve maldar kefillerin alub suret-i sicillere kayd itdirub... yarâr ... ve mâldar kefillerin olub sûret-i sicille kayd itdirub bir sûretin hazine-i Bağdad'da hıfz eylesin ki sonra mâl alınmak lâzım geldikde anâ göre alına husûs-ı mezbûrda gereğı gibi mukayyed olub muflis ve medyûn kimesneler kefil alınmakdan ihtiyât idesin.

310/740

Dîvanda Çakırcılar kâtibi Abdi Çeleb'e virildi. Fî 2 Zî'l-hicce sene 983

Zülkadriye beğlerbeğisine hüküm ki hâssa-ı hümâyûnum için yarâr atmacalar lâzım olmağın ol câniblerde bulunan atmacalardan gönderilmesin emr idub buyurdum ki hâssa atmacacılarımdan Mustafa hükm-i şerîfimle vardukda emrim üzre ol cânibde bulunan atmacalardan kadîmden hâssa-ı hümâyûnum için irsâl olınageldiğı üzre kırk cenâh yarâr atmacalar tedârik idub ... Şeyh nâm sipahi ile kifâyet mikdârı sipahi

koşub irsâl idesin husûsı mezbûr mühimdir ihmâl itmeyub kırk cenâh yarâr atmacayı tedârik ve irsâl eylemekde gereği gibi ihtimâm üzre olasın.

740a İPTAL

312/741

Ahmed emine virildi. Fî 2 Zi'l-hicce sene 983

Erzurum beğlerbeğine hüküm ki mektub gönderub büyük Ardahan sancâğına tabî Gülfar? nâm harâbe-i kal'a termîm olunub nice adem konlub hıfz olunmasın serhadde nafî olub nevbetçi tariki ile bir mikdâr tûfengci ve Ardahan sipahilerinden tâyin olunub hıfz olunmak husûsı sabıka arz eylediğinde sulha mugâyir ve ... bais olmayub mani' olmazlarsa kifâyet mikdârı adem koşub hıfz itdirmeyub emrim olduğum ve kal'a-i mezburun yukarı cânibe asla ta'allik-i olmayub Ardahan sancâğına müte'allık olmağla memleketin hıfz ve hırâset için dizdar ve hisar eri konılmak lâzım olmağın dizdar ba'zı kal'adan ve kethûda vesâir neferleri tayîn ve defter idub ve kal'ayı mezbûra ihrâç idub hıfz itdirmek husûsı görüb ol bâbda nefer defterin irsâl eylemişsin ol -bâbda her ne dimiş isen mâlum-u şerîfîm oldu imdi kal'a-i mezbûra vech-i münasib görüldüğü üzre tamir ve termîm eyleyub ve içinde lâzım olduğu üzre gönderdiğin defter mucebince dizdâr ve kethûda ve neferlerin tâyin idub sâir kılâ' -ı mahfuza gibi hıfz itdirmeyub emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub arz eylediğün üzre zikr olunan kal'a-ı gereği gibi tâmir ve termîm eyleyub dahî içinde münasib gördüğün üzre dizdar ve kethûda ve neferlerin gönderdiğin defter mucebince kal'a-ı mezbûreye gönderub hıfz ve hırâset itdiyesin ve ne vechile olduğın yazub bildirsin.

312/742

Rika' sunan Miloş nâm zımmiye virildi. Fî 5 Zi'l-hicce sene 983

... kadîlarına hüküm ki halâ Darende Miloş nâm zımmî Rikâb-ı Hümâyûna rika' sunub Mustafa oğlu İskender nâm sipahi mezbûr rençber beğinde iki hatunun evin basub kapusın pareleyub mülk evini cebren alub ve üzerine hançer çıkarub ... sonra mezbûr varub hatunı için ol vechile hakâret eyledin didikde üzerine kılıç ile urup

yürüyüb ve bağ ve bağçelerin cebren alub ve evi içinde üç eri habs idub te'addi eyledü deyu şikâyet eylemeğin sunulan rika'nın sûret-i 'aynî ile aslından ihrâç idub olunub şer'le teftiş olunmağıçun sana gönderilmesin buyurdum ki vusûl buldukda rika'da mastûr olan mevâdda nazâr idub ... berâber idub dahî bir defa' şer'le fasl olmayub ve on beş yıl terk olunmayan husûsları ber-mûceb şer'-i şerîfe onat vechile hak üzre teftîş eyleyub göresin kadıya arz eyleduğı gibi ... sâbit ola yanında sâbit olduğı üzre mezbûrî ahvâlin yazub ve ne makûle sipahi olub erbâb-ı tîmârdan ise tîmârı ... sancâkda olub yazub ve ... ne eyleduğın yazub iki bölük halkından ... bölükde olduğın ve isim ve resmin yazub arz eylesin.

313/743

... kethûdasına virildi. Fî 2 Zi'l-hicce

Mahrûse-i İstanbul'dan Selanik ve Eski yol üzerinde kadîlara hâlâ hâssa-ı hûmâyunuma müte'allık bir mühim husûs içün ... bölükbaşlarından Ahmed irsâl olunmışdır buyurdum ki her kangınızın taht-ı kazasına dahl olursa kenduye ... kul bargirlerinden ... bargir tedârik idesin.

313/744

... virildi. Fî 5 Zi'l-hicce sene 983 ...

Edirne'de Sultan Murad Han mütevellisi Ali'ye hüküm ki Edirne'de merhûm ceddîm Sultan Yıldırım Han aleyhül-rahman ve'l- gufran imâretine sabıka mütevellî olan Mehmed Ensari henüz görülen muhâsebesi görilmek lâzım olub ol-bâbda size itimad olunmağın buyurdum ki vusûl buldukda ol bâbda ikiniz bi'z-zât mukayyed olub müşârun ileyh Mehmed Ensari'nin imâret-i mezbûre mütevellî olduğı zamânda henüz görülmediğı senelerin muhâsebesin onât vechile hak üzre teftiş ve mahsûl ve vakıfın irâdın masrafına tatbik idub müfredât defterleri mûcebince ve şer'-i kavîm muktezâsınca görüb anun gibi zimmetinde mâl-ı vakıfdan nesne sâbit ve zahîr olursa bi-kusûr vakf içün tahsîl idub hâlâ imâret-i mezbûre mütevellisi olan teslîm itdirub zimmetinde bir akça bakî komayub ve muhasebesin tamam hak üzre görüldükden sonra muhâsebesin defterlerin imzalayub ve mühürleyub dergâh-ı mu'allâma gönderesin.

313/745

Mektûb geturen erbâb-ı tımardan Mustafa'ya virildi. Fî 7 Zî'l-hicce sene 983

Ohri beğine hüküm ki haliya Ohri kadısı Südde-i Sa'adet'e mufassal mektub gönderub küffardan hayli nefer haramiler Bojnik nâm dağda çadırlar kurub etrâfından dahî haramiler gelub cem' olub re'ayaya garet ve avretlerinin kulaklarından küpelerin kırub bu cihetden eğer re'aya celâyı vatan itmek üzredir seksen üç ramazanın evasıtında yetmiş nefer mikdârı harami bulunub Yanka Bordan nâm zımminin meş'ale ile evin basub mezkûr Yanka Bordan hufyetten kaçub haramiler avretin ve kızın tutub ateş ile gark idub ve bunların emsali envâ'-ı zulm ve te'addi itdiklerin bildirmeğin mektubun sûret-i aynî ile ihrâç olunub sana gönderilmiştir buyurdum ki vusûl buldukda te'hir itmeyub sancâğın zü'ema ve sipahileriyle ve kendu yarâr ademlerinle alunub sûret-i mektubun münderiç olan haramilerini ve bunlardan gayrı ehl-i fesâd nâmına olanları yatakalandırub ale'l- gafle basub ve bi'l-cümle her ne tarik ile mümkün ise ele getirub toprak kadıları ma'rifetleriyle ahvallerin dikkat ve ihtimâmla hak üzre teftîş ve tefahhus idub göresin hırsuz harami olanların şer'le sabit ve zahîr olduktan sonra mukteza-ı şer'-i kavîm üzre haklarından getirdub ehl-i fesâd olub tecessüs-i şer'-i şerîf salb u siyâset olunmak icâb itmeyenleri habs idub cürm ve cinayetleri yanında ne vechile sabit olursa mufassalan Südde-i Sa'adet'e arz eylesin sonra anlar hakkında emrim ne vechile sudür iderse mücebi ile amel idesin ammâ bu bahane ile mücerred celb ve ahz için kendu halinde olanlara sen dahî ehl-i fesâd imişsin deyu dahl ve te'addi ve ehl-i fesâd dahî himâyet olunmakdan ziyâde hazer idesin bade'l-tenbih bu husûs için mu'avenet külliyan zü'emâ ve erbâb-ı tîmârı ismi ve resmî ile yazub arz eylesin ki didukleri ahire virile ve bu husûs yine müncer olursa mufassalan yazub Südde-i Sa'adet'e arz eylesin.

314/745a

Mükerrer

Sen ki beğlerbeğisin

Haleb beğlerbeğine ve Hama kadısına hüküm ki dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderub Hama kazâsına tabî Semale nâm karye halkı hırsuz ve harami yatağı

olduklarından gayrî şer‘a davet olundukların asla biri ita‘at itmeyub isyân u tuğyân üzre ve Hacı Ebubekir nâm kimesnenin esbâbın garet idub ve otuz kırk nefer ... haramilerin atlarıyla karyelerin basub gice ve gündüz yola ve bele inub adem katl idub ve ba‘zıların soyub günden güne fesâd u şena‘atleri ziyâde olmak üzeredir Humus Beği dahî zıkr olınan karye halkından ... sipahilerinden müştekindir bi‘z-zât üzerlerine varıub şer‘-i şerîfe davet olunursa yanlarında olan ... haramilerine arkalanub cenge mübâşeret itmek ihtimâli vardır eğer halleri üzre konılursa günden güne cem‘iyetleri ziyâde olub mezkûr haramiler ile küllî fesâd iderler deyu Hama beği sana mektub ile ilâm eyledüğün bildirub müşârun ileyhın mektubını aynî ile Südde-i Sa‘adet'e gönderdiğin ecilden buyurdum ki varıcak bu husûsa bi‘z-zât mukayyed olub bi‘z-zât sen varmakla mı olur yohsa Hama sancâğı beği tâyin itmeğle mi olur yahud bir münâsib kimesneye bir mikdar adem koşub geturmekle mi olur her ne vechile vech u münasib olursa tedârik eyleyub dahî hüsn-ü tedbir ve tedârikle ale‘l-gafle karye-i mezbûrenin üzerine varub ehl-i fesâd ve şena‘ât hırsuz ve haramileri ve arz olunduğı üzre ehl-i fesâd mu‘ayyen ve zahir olanlardan üzerlerine fesâd u şena‘atleri sâbit ve zahîr olanlardan da‘vayı hak idenlerin şer‘le sabit olan hakların alıvirub dahi şer‘le lâzım geleni icra‘ idub yerine koyasın ammâ onât vechile tedârik ve mukayyed olasın ki karye-i mezbûre halkından kendu hallerinde olanlara mücerred ol köyde olmağla veya garaz u niyet ile getirile ve esbâb ve emvâllerine dahl u ta‘arruz olunmakdan hazer idub ancak sebebi fesâd olanları ele getirub şer‘le haklarından gelesin ve ne vechile tedârik idub ne mikdâr ehl-i fesâd ele girub ne asıl mevâd sâbit olub hakkından gelindüğün yazub bildirsin.

314/746

Ali Çavuş'a virildi. Fi 6 Zi'l-hicce sene 983

Haleb beğlerbeğine ve Hama kadısına hüküm ki sen ki beğlerbeğisin dergâh-ı mu'allama mektub gönderub Hama kazasına tabî Semale nâm karye halkı hırsûz ve harami yatağı olduklarından gayrî şer‘e davet olundukların asla biri ita‘at itmeyub isyân ve tuğyân üzre ve Hacı Ebubekir nâm kimesnenin esbâbın garet idub ve otuz kırk nefer ... haramilerin atlarıyla karyelerinde durub gice ve gündüz yola ve bele inub adem katl idub ve ba‘zıların soyub günden güne fesâd u şena‘atlerin ziyâde olmak üzeredir Humus beği dahî zıkr olınan karye halkın fesâd u şena‘atlerinden müştekindir bi‘z-zât üzerlerine

varılub şer‘-i şerîfe davet olunursa yanlarında olan ... haramilerine arkalanub cenge mübâşeret itmek ihtimali vardır eğer halleri üzre konulur ise günden güne cem‘iyetleri ziyâde olub mezkûr haramiler ile küllî fesâd iderler çün Hama beği sana mektub ile ilâm eyledüğün bildirub müşârun ileyhın mektûbun aynîyle Südde-i Sa‘adet’e gönderdiğin ecilden buyurdum ki varıcak bu husûsa mukayyed olub bi‘z-zât sen varmağla mı olur yoğsa Hama sancâğı beğini tâyin itmeğ ile mi olur yahûd bir münasib kimesneye bir mikdâr adem koşub gönderilmeğle mi olur her ne vechile vech u münasib görilurse tedârik eyleyub dahî hüsn-ü tedbir ve tedârikle ale‘l-gafle karye-i mezbûranın üzerlerine varub ehl-i fesâd u şena‘at ve şirret u şekavet üzre olanların

315/746

ele getirub dâhî fesâd ve şenâ‘at ve hırsuz ve haramilerin ve arz olunduğı üzre ehl-i fesâd mu‘ayyen ve zâhir olanlardan üzerlerine fesâd u şena‘atleri sabit ve zahir olanlardan davayı hak idenlerin şer‘le sabit olan hakların alıvirub dahî şer‘le lâzım geleni icra‘ idub yerine koyasın ammâ onât vechile tedârik ve mukayyed olası ki karye-i mezbûre halkından kendu hallerinde olanlara mücerred ol günde olmağla veya garaz u niyet ile kendune ve esbâb ve emvâllerine dahl ve ta‘arruz olunmakdan ve ele giren ehl-i fesâdın ehl ü iyallerine ve esbâb ve emvâllerine ta‘arruz olunmakdan hazer idub ancak sebebi fesâd olanları ele getirub şer‘le haklarından gelesin ve ne vechile tedârik idub ne mikdâr ehl-i fesâd ele getirub ve üzerlerine ne makule fesâd sâbit olub hakkından gelindiğın yazub bildiresin.

315/747

Ali Çavuş'a virildi. Tarih-i mezbûrda

Haleb beğlerbeğine ve defterdârına hüküm ki mektub gönderub mukaddema Basra'da binası ferman olınan sekiz pâre kadırganın levâzım ve tedâriği fermân olunub ba‘de bir kıt‘a kadırganın dâhî levâzımı tedârik olunmağ için tekrar emr-i şerîf varid olunmuş iken tekrar maliye canibinden müceddeda fermân olınan sekiz pâre kadırga ile Basra'da mevcûd olan on dört pâre kadırganın ki yigirmi iki pâre olur dört kat yelkenleri için Zülkadriye beğlerbeğine hükm-i şerîf gönderilmişdir lâzım olan urgân ve yelken

bezlerini tedârik itmek emr olunub ol takdirce başka emr olunan bir pâre kadirga ile yigirmi üç kıt'a kadirganın levâzımı tedârikine mübâşeret olunduğın arz itmişsin imdi Zülkadriye beğlerbeğisi dâhî mektûb gönderub Maraş'da demurden gayrı demurcı var ise ve Hama kapıcıları olmayub fermân olunan işlenmeğe kabiliyet olmaduğın arz itmeğın zikr olunan lengerlerin sonra işlenub akçaları hazine-i Haleb'den vermeğ için müstakil hükm-i şerîfim yazılub saire gönderilmişdir buyurdum ki vardukda bu bâbda gereğı gibi mukayyed olub yeniden yapılan kadirgaların emr olunduğı üzre dörder kat ve hazır olub lengeri olmayan kadirgaların birer ikişer lenger bezi sonra işletdirub akçalarını hızâne-i Haleb'den virub vesâir urgan ve lenger bezlerini dahî tedârik ve izhâr eyleyub hiçbir husûsda kusûr ve noksanların komayub vakti ve zamânı ile ikâme irişdirmek bâbında enva'ı ikdâm ve ihtimâmı vücûda geturesin .

315/748

Dîvânda muhzıra virildi. Fî 3 Zi'l-hicce sene 983

Yeniçeri ağasına hüküm ki hâlâ vakı' olan un kapanı ihrâkında hizmetde bulunan bekçi kullarım hakkında mezîd-i inâyetim zuhûra geturub bir yâyâ başına çavuşluk bir zağarcî bölük iki solak tîmârı ve on nefer oğlan kapuya ve bekçiye tevzi' için yüz akça ihsân idub buyurdum ki emrim üzre bir yâyâ başıya çavuşluğa bir zağarcı bölüğe ve iki solağı tîmâra tâyin idub terekesin gönderesin ve on nefer acemi oğlan kapûya çıkarub ve bekçilerden ihrakında hizmetde olanlara yüz akçaya tevzi' idub zimmetine kayd itdiresin .

316/749

Ali Çavuş'a virildi. Fî 6 Zi'l-hicce sene 983

Adana zabiti İbrahim Beğe hüküm ki Zülkadriye beğlerbeğisi Mehemed dâme ikbâluhü Südde-i Sa'adet'e mektub gönderub Mısır mühimmatı için kestirilmek emrim olan on yedi bin kıta' gemi kerestesi bu zamâna değin ... olub ...virmemeğle tam kesilmek mümkün olmayub cüz'i kereste kalub ol dâhî kesilub tamam olmak üzere olduğın ve zikr olunan keresteyi kadîmden çekilu geldiğı üzre Adana ... re'ayasından davar çıkarılub Birecik iskelesine alub gelmeğe mu'avenet olması lâzım itduğın ilâm

eylemeğin mümkün olduğu üzere mu'âvenet eylemek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda sen dâhî mukayyed olub kadîmden olageldiği üzere kifâyet mikdârı davar ihraç itdirub kesilen keresteyi tahmîl itdirub kirayla Birecik iskelesine isâl itdirmek bâbında sa'y ve ikdâm eyleyub hüsn-i mu'avenet ve muzâheret eylesin ammâ bu bahane ile davarı olmayana mücerred celb ve ahz için teklif itmeyesin.

Bu dâhî

Bir sûreti

Azaz ve Kilis beğine Kilis sancâğından ... re'ayasından kifayet kadar davar ihrâç eyleyub.

316/750

Bu dahî

Zülkadriye beğlerbeğine mektub gönderub ... i'lâm eylediğin ecilden Adana beği İbrahim ve Kilis beğine âhkâm yazûb Adana'dan ve Kilis'den ve ... re'ayasından kifâyet kadar davar ihraç olunub kesilen keresteyi kirayla tahmîl idub Birecik iskelesine isâl eylenmeğe mu'âvenet eylemeğin ferman-ı şerifim olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda bakî kalan keresteyi dahî kesdirub itmâma iriştirdukdan sonra müşârun ileyhim ile haberleşub dahî zamânı geldikde lâzım olan davarı taleb idub getirub vech-i münâsıb görüldüğü üzere kirayla tahmîl itdurub Birecik iskelesine irsâl ve isâl eylemekde enva'ı ikdâm ve ihtimâmın vücuda geturesin keresteyi vakti ile Birecik iskelesine vâsıl olmak mühimmattandır ihmâl eylemeyub eğer Zülkadriye re'ayasıyladır ve eğer müşârun ileyhim irsâl eylediği davarlarıyladır ve bi'l-cümle her ne vechile mümkün olursa hüsn-i tedârik idub defteri ve mevsimi ile keresteyi bit-tamam Birecik iskelesine ulaştırırsın.

316/751

Bu dahi Ali Çavuş'a virildi

Fi 6 Zi'l-hicce sene 983

Haleb Beğlerbeğine ve defterdârına hüküm ki Zülkadir Beğlerbeğisi mektûb gönderub Basra'da binası fermân olunan yigirmi iki pâre kadirga ile Maraş'da olân demur mağdeninden dörder ve beşer vakıyye olmak üzere her kadirgaya dörder lenger işlettilmesi fermân olunub lakin Zulkadiyye'de lenger işler demurcu ve örs ve büyük sama kocacıları bulunmayub demurden gayrı levâzımâtı ele girmez deyu arz itmeğin zikr olunân kadirgaların ta'yin olunan neferleri Haleb hazinesinden akçasın virulub Birecik'te işlettilmesin emr idub buyurdum ki bu bâbda gereği bibi mukayyed olub fermân olunan lengerlerin lâzım olan akçasını hazine-i Haleb'den virub dâhî Birecik işlettilub defteri ve zamânı ile itmâma iriştirmek bâbında enva'-ı say' ve ihtimâmın vücûda geturesin.

317/752

Hızır Çavuş'a virildi. Fî 20 Zi'l-hicce sene 983

Erzurum beğlerbeğine ve defterdârına hüküm ki hâliya hâssa-ı hûmâyunum için a'la vaşak derileri lâzım ve mühim olmağın buyurdum ki vardukda bu bâbda mukayyed olub anun gibi hâssa-ı hûmâyunum kadîmden zabt ve cem' olınan yerlerden hâsıl olan vaşak derileridir ve eğer âher kimeneler ellerinde bulunub hâssa-ı hûmâyuna yarayan vaşak derileridir cem' idub dâhî her bir deriyi kendu mührünle mühürleyub ve kaç adeddir yazub yarâr ademinle Südde-i Sa'adet'e gönderesin ammâ kadîmden hâssa-ı hûmâyunum için cem' olınan derilerden gayrı âher kimesnelerden alınan derilerin değer bahasın mukâtaat akçasından virub sen ki defterdarsın deftere kayd idub ammâ bu bahâne ile kimesneye zulm ve te'addi olmakdan ziyâde ihtiyât eylesin.

Ali Çavuş'a virildi. Fî 18 Zi'l-hicce sene 983

Bir sûreti

Diyarbakir beğlerbeğine ve defterdârına aynî ile Erzurum'a yazulduğı üzere.

Hızır Çavuş'a virildi. Fî 18 Z

Bir sûreti

Rum beğlerbeğine ve defterdarına yazılması hükmün aherinde akçesin mukâtaat nâzırından alasin deyu yazıldı.

Bir sûreti

Van'a dâhîl beğlerbeğine yazıldı akçasın mukâtaat nâzırından alasin deyu.

317/753

Ali Çavuş'a virildi. Fî 6 Zi'l-hicce sene 983

Diyarbakir beğlerbeğine hüküm ki Südde-i Sa'adet'e mufassal mektub gönderub mukaddemâ irsâl olınan ahkâm-ı şerîf mücebince Bağdad beğlerbeğine ne mikdâr ham demir ve kürek ve kazma ve balta gönderdiğin ve ardıç yumruğı ile ard taşları dâhî mu'accele kesdirilub hazır oldukda eylendirilmeyub irsâl olunacağın ve yuvalak husûsı dâhî tedârik olunub ihyâsıyla defter idub bir sûretin Südde-i Sa'adet'e göndermişsin ammâ iri yuvalak az tedârik olunmuş on bir ve on dört vukuyyiden bir mikdâr dâhî dökülmesin emr idub ve ol cânibe tophâne-i amiremnden üstad topcı gönderilmiştir buyurdum ki vusûl buldukda te'hir itmeyub varan topcıya emrim üzre on dört ve on bir vukiyye bir mikdâr dâhî dökürüb vesâir tedâriği lâzım olanları emr-i şerîf sabıkam mücebince tedârik ve ihzâr idub defteri ile Bağdad beğlerbeğine irsâl ve isâl eylesin ve bil-cümle memûr olduğın husûslarda noksan üzre nesne komayub fermân olunduğı üzre tekmîl ve irsâl eylesin.

318/754

Ali Çavuş'a virildi. Fî 6 Zi'l-hicce sene 983

Haleb beğlerbeğine ve defterdârına hüküm ki hâliya vilâyet-i mezbûranın irsâl olunı gelen hazinesi an-karib gelub irişmek mühimatdan olmağın nevrüza değin Haleb'den ihrâç olunursa gönderilmesin emr idub buyurdum ki vardukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub irsâl olunacak hıznâne-i amire-i emrim mücebince nevrüza

değın beher hal Haleb'den ihrâç eyleyub mu'accele irsâl ve isâl eylemek bâbında enva' -
1 mesâ'i -cemiliniz vücûda geturesin husûs-ı mezbûr umûr-ı mühimmattandır onât
vechile mukayyed olub bâb-ı ikdâm ve ihtimâmında dakika fevt itmeyesin.

Bu dâhî

Bir sûreti

Vech-i meşrûh üzre Diyarbekir beğlerbeğine ve defterdârına yazıldı.

318/755

Bu dâhî

Haleb beğlerbeğine ve defterdârına hüküm ki Diyarbekir'den tebdîl için irsâl
olınan yigirmi bin florilik şâhî ve pâre olageldiği üzre hüsn-i tebdîl itdirilmek bâbında
mu'âvenet eyleneceği emr idub buyurdum ki vardukda emrimmûcebince Diyarbekir'den
irsâl olınan yigirmi bin florilik şahî ve pareyi olıgeldiği üzre hüsn-i tebdîl itdirilmek
bâbında enva'-ı ikdâm ve ihtimâmın zuhura geturesin husûsı mezbûr mühimmat-ı
umûrdandır ihmâl ve müsahele olunmayub gereği gibi mukayyed olasın.

318/756

Bu dâhî

Diyarbekir beğlerbeğine hüküm ki hâlâ Rakka ahâlisinden ba'zı kimesneler
Âsatane-i Sa'adet'e gelub Rakka Beği olan dâme izzühû henüz sancâğına varmayub
sancâğı halî olmağla Kilis A'rabı ve Bedr nâm şeyh olub hizmet zamanında livâ-ı
mezbûre varub fukaranın koyunların kuyrukların kesub ve hâsıl olan gallaların
virmeyub mâl-ı miriye dâhî küllî garaz eyleyub vilâyetin harâbe virdiklerin bildirdiler
imdi Rakka beği için sancâğına varmaz şeyh alub gitmişdir A'rab için zabt eylemeğe
bu bâbda sen mukayyed olmamağa sebep nedir buyurdum ki vardukda Rakka beğine
muhkem tenbih eylesen ki ale't-ta'cil sancâğına varub gereği gibi hıfz u hırâsetde sa'y
ve ihtimâm üzre olub A'rabın zabtı için birer yarâr kimesneyi tâyin itdirub A'rabı onât
vechile zabt idub kimesneye şer'-i şerife muhâlif te'addi eylemekden ziyâde ihtiyât üzre
ola eyyâm-ı hümayûn-u adâlet-i makrûnumda şer'-i şerife mugayir kimesneye zulm ve

te'addi olunmayub re'aya ve berâyı asûde olalar şöyle ki emrim üzre sancâğına varılmayub gereği gibi zabt eylemeyub A'rab'ın zulm u te'addisinden tekrâr şikâyet oluna beyan özrü kabul olmak ihtimâli yokdur anâ göre tenbih eylemekde ihtimâm eylesin.

318/757

Birecik beğine ve kadısına hüküm ki hâlâ Birecik ahâlisi tarafından Rikab-ı Hûmâyuna rika' sunulub sabıka Birecik'de ber vech-i iltizâm emîn olub hâlâ nâib olan Ahmed için fukaranın bigayr hak akçaların alub envâ'-ı zulm u te'addisi olduğu i'lâm itdukleri ecilden ol bâbda sunulan rika'nın sûreti aynî ile ihrâç olunub ahvâli şer'le teftîş olunması için size gönderildi buyurdum ki vardukda bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub mezbûr Ahmed'i husemâsıyla berâber idub dâhî rika'da mastûr olan mevâddan bir defa' şer'le fasl olmayub on beş yıl terk olmayan husûsları ber mûceb-i şer'-i şerîf onât vechile hak üzre teftîş eyleyub göresin kazıyye arz olunduğı gibi olub zulm ve te'addisi var ise ashâbı hukûk-ı şer'le sâbit olan hukûk bi-kusûr alıviridikden sonra mezkûrı niyâbetden ref' eyleyub ve üzerine ne makûle hukûk sabit olub kime ne alıviridiğın vesâir zulm ve te'addisi ne ise mufassal yazub bildiresin .

319/758

Beğın ... sipahi oğlanlarından Yahya'ya virildi. Fî 7 Zi'l-hicce sene 983

Bender beğine hüküm ki mektûb gönderub hâlâ vilayet-i Moskov cânibinden bin pâre şâyka ile haylî kefare-i fecere nehr-i Özi üzerinde kışlayub evvel baharda Akkirman'a ve Cankirman'a zarar u gezend iriştirmek kasdinde oldukları istimâ olunmağın Cankirman muhafazası için sene-i sâbıkada inâyet olunan kalyatalar evvel baharda bu cânibe gönderilmek lâzımdır deyu bildirdiğın ecilden Kili ve Akkerman'da olan şâykalar donadılub ihzâr olunmasın emr idub ve bu cânibden dâhî an-karib dört pâre gemi irsâl olunur buyurdum ki vardukda emrim mûcebince ol cânibde olan şâykaları donadub hâzır ve müheyyâ kılub ve bu cânibden varacak gemiler dâhî vardukda cenkeilerin dışarı çıkarılmayub gereği gibi zapt idub re'ayanın ve gayrın bağların bozdurmayasın daimâ şâykalar ve irsâl olunacak gemiler ile müheyya ve hâzır

ve a'dâ tarafına müterakkıb ve nâzır olub anun gibi melû'ın-i hâsirînin bir hareket ve hücumu olursa fırsat el virüb mahall-i iktizâ itdiğüne göre a'dâyı bedrayın def'-i mazaratları bâbında envâ'-ı say' ve ihtimâmın vucûda geturesin ibâden billahi kusûr tedarik ile memâlik-i mahrûsedan bir yere zarar u gezend irişdirilmekten ziyâde hazer idup bir ân a'dâdan gaflet üzre olmayasın.

319/759

Rika' sunan Emin ve Mahmud ve Yusuf'a virildi. Fî 7 Zi'l-hicce sene 983

Sofya ve Filibe kâdılarına hüküm ki Samako nâzır koyun çavuşundan Rikâb-ı Hümâyûna rika' sunulub zulm ve te'addisine müte'allık küllî mâl yazdıkları ecilden teftîş olunub ahvâl-i ma'lum olmağ için sunulan rika'nın sûret-i aynî ile ihrâç olunub dâhî dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Hızır çavuş mübâşir tâyin olunub buyurdum ki varıcak aslâ te'hîr itmeyub bi'z-zât kalkub mahall-i ... varub dâhî mezkûr koyun çavuşı ihzâr idub rika'da mastûr olan mevâddı onat vechile şer'le dikkat ve ihtimâmla hüsemâ mûvacehesinde teftîş idub dâhî rika'da mastûr olan mevâdd sahîh olub üzerine şer'le sabit ve zâhir olursa kimesneye meyl u muhâbâ itmeyub ve bir mâla sen ketm itmeyub sübût ve zuhûr bulduğı üzre yazub bildirsin ammâ hîn-i teftîşde hakk-ı sarihe tabî olub kimesneye garaz u niyetden ve meyl u muhâbâdan hazer idub câdde-i hakdan udûl itmeyesin.

319/760

Behrâm kethûdanın ademine virildi. Fî 7 Zi'l-hicce

Ahyolu kadısına hüküm ki ... tarafından Südde-i Sa'adet'e şöyle arz olundu ki bundan akdem mahrûse-i İstanbul'da ihrâk vakı' olmağla müşârun ileyhinin ba'zı emlâkı ihrâk olub kereste alınduğı ecilden buyurdum ki hükm-i şerîfimle ademi Mustafa vardukda rızaları ile kerestesi olub bey' idenlerden kifâyet mikdârı akçalarıyla kereste alıvirmek bâbında hilâf-ı emr-i şer' kimesne mani' ve dâfi' olmaya.

320/761

Acem ağa ve dergâh-ı alî kapıcılarından Kadim'e virildi. Fî 7 Zi'l-hicce

Defter hâkânı kâtiblerinden Bağdad muhızı olan Ali'ye hüküm ki hâlâ harem-i hûmâyunum hizmetinde olan Acem zâde dergâh-ı mu'allama arz u hâl sunub Bağdad'da Halas nâhiyesinde olan kanûn argı feth-i hakanîden beru halî ve mu'attal olub kendu tâmir itmek murâd eylendiğin bildirdükde bundan akdem bu makûle hâlî ve harâbe olub beytü'l-mâla ... olmayan harâbe arkları ziyâde ile tâleb olanlara cânib-i mîrîden tapu ile virub resmin mîrî için kabz idub ma'mûr ve abâdân itdiresin ve ma'mûr oldukda humsı alınmak üzre kayd itdiresin deyu mukaddemâ ... emr-i şerîfim virilmişdi hâlâ ol emr-i şerîf kemâ-kan mukarrer olmağın buyurdum ki ademi vardukda müşârun ileyhe tâleb olunduğı ark hâlî ve harâbe olub sâbika virilen emrim mûktezasınca tapuya müstehak olmuş ise hak kararı üzre tapu ile ma'mûr ve abâdân itmek üzre virub dâhî eline temessük virub müşârun ileyhin ademlerine tasarruf itdiresin madam ki tâmir idub lâzım olan hukûk-ı miriye edâ eyledikde hilâf-ı emr ahzdan ve dahl u ta'arruz itdirilmeye.

320/762

Mezkûre ... virildi. Fî 7 Zi'l-hicce sene 983

Koca İli sancâğı beğine ve livâ-ı mezbûrda vâkı' olan kadîlara hüküm ki bundan akdem Üsküdar ve Sapanca kâdılarının arzı mücebince kadimden korınu gelen korılarda ba'zı kimesneler tüfeng ve ... ile şikâr eyleyub men' olunmadukları bâ'isden Sapanca kazâsında sâkin olan dergâh-ı mu'allâm bekçilerinden otuz sekizinci bölükde ... korıcı ta'yin olunub minba'd tüfeng ve ... ile bir ferde şikâr itdirmeyub her kim emr-i şerîfime mugayir şikâr iderse tüfenglerin ve ... ellerinden alub mîrî için zabt itdiresin deyu koruculuk için hükmi şerîf virilub ol zamandan beru koruculuk hizmetinde iken hâlâ ... idub koruculuk mahlûldır deyu dergâh-ı mu'allâm solaklarından altmışıncı cemâ'atde dârende-i fermân ... Malkoç her vechile koruculuk hizmetinin uhdesinden gelmeğe kadirdir deyu bekçilerim ağası kıdvetü'l-ümerai'l ve'l-akran Sinan dâme ulüvvuhû mühürlü tezkeresiyle i'lâm eylemeğın mütevevfa bunun yerine korıcı nasb olunub buyurdum ki hükmi şerîfimle vardukda taht-ı hükümetinizde kadîmden korınu gelen

dağlarda kimesneye tüfeng ve ... ile şikâyet itdirmeyub gereği gibi korıyub şikâr itmek isteyenleri men' ve def' eyleye eğer memnû' olmayub emr-i şerîfeme mugâyir her kim şikâr iderse tüfenglerini ve ... ellerinden alub mîrî için zabt eyleye her kim memnû' olmayub inâd ve muhâlefet iderse ismi ve resmi ile yazub arz idesin ammâ bu bahâne ile re'ayaya zulm ve te'addi olmakdan ve kendu hallerinde olanlara dahl olunmakdan ihtiyât eylesin şöyle bilesin.

321/763

Kilis sancâğı beğine ve Kilis kâdısına hüküm ki Zeyneb nâm hatun gelub bundan akdem Şehrizor beğlerbeğiliğinden mütekâ'id gelen Ahmed dâme ulüvvuhûnun zevcesi olub müfarakat itdikde müşârun ileyhden yigirmi beş bin altun da'vayı hak idub iki bin sikke flori ile iki kıt'a çiftliğe sulh olunub iki bin flori virub çiftliklerin hücceti dâhî virmek üzre iken virmeyub bırağub gidub halen taht-ı hükümetinde sâkin olduğın bildirub ol bâbda hükm-i hûmâyunum tâleb itmeğın buyurdum ki vardukda müşârun ileyhe tenbih ve te'addi eylesin ki eğer mukaddema olan sulha râzı olub mukarrer ise sulh itdiği çiftliklerin hüccetlerini ale't-ta'cil gönderub isâl eyleye eğer itdikleri sulha râzı olmayub çiftliklerin hüccetlerini gönderilmekde te'allül ve niza' iderse ya kendu bi'z-zât gelub veya vekîl-i şer'iyenin gönderub mezkûre ile olan da'vaları şer'le görülub hakk-ı müstehakıma vâsıl ola bir dâhî şikâyet olunmalu eylemeye .

321/764

Rika' sunan Mervet'e virildi. Fî 5 Zi'l-hicce

Akşehir beğine ve kâdısına hüküm ki hâlâ İshaklu kazası ahâlisi tarafından Mervet nâm kimesne Rikâb-ı Hûmâyun'a rika' sunub bi-l-fi'l İshaklu kadısı olan Mevlana ve kaza-i mezbûrda emini demekle marûf kimesneden şikâyet eyleyub mezbûr emîn için ehl-i fesâd ve kuttâ-i tarîk olub bir def'a cezire-i Kıbrıs'a emr ile sürülmüş iken bir tarîk ile halas olub giru re'ayaya te'addi eyleyub ve kaza-ı mezbûr mu'ateb olduğın i'lâm eylemeğın sunulan rika'nın sûreti ile aslından aynî ile ihrâç olunub şer'le teftîş olunmağın size gönderildi buyurdum ki vusûl buldukda gönderilen rika' sûretine nazar eyleyub dâhî nazar olan mevâddan bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl

terk olmayan husûsları husemâları muvâcehesinde ber mûceb-i şer'-i şerîf onât vechile hak üzre teftîş eyleyub göresin kazıyye arz olunduğı üzre mezbûr kâdının ve eminin te'addileri var ise üzerlerinde şer'le sâbit olan hukûkî ashâbına bi-kusûr alıvirdikden sonra ne makûle hukûkî sâbit olub kime ne alıvirildüğü vesâir zulm ve te'addileri ne ise mufassal yazub Südde-i Sa'adet'e bildiresin ve mezbûr emin fesâd olmağla sâbika Kıbrıs'a sürülmek için hük-m-i şerîfim virilmiş ise emr-i sâbika mûcebince ol yerden alâkasın kat' itdirub Kıbrıs'a sürgün eyleyub cezire-i Kıbrıs'a irsâl eyleyub teslim olunduğına beğlerbeğinden mühürlü temessük alub Südde-i Sa'adet'e gönderesin ammâ eğer mezbûr emin kendu halinde olub üzerinde şer'le nesne sübût ve zuhûr bulunmaz ise hilâf-ı şer'-i şerîfe mugâyir emr-i münifi rencide itdirmeyesin.

321/765

Beşir Çavuş'a virildi. Fî 7 Zi'l-hicce sene 983

Semendre beğine hüküm ki bundan akdem Semendre'de vesâir ol câniblerde dökilen topların dingil ve arabaların ta'miri için Âsatane-i Sa'adet'den gönderilen top arabacıları anda olan mesâlihi itmâma iriştirdiklerinden sonra Banyaluka'da dökilen topların arabaların gördürmek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda emrim üzre anda olan mesâlihi itmâma iriştirdiklerinden sonra Banyaluka'ya geturdesin ki anda dökilen topların dâhî arabaların görüb itmâma iriştireler ve ne vechile tedârik olunduğın yazub bildiresin.

322/766

Bu dâhî

Semendre beğine hüküm ki mektûb gönderub Hisarlık Pazka'nın etrafı yakılub müceddeda bina olunmasın lâzım itduğı dizdar ve Müslimanlar i'lâm eyledikde ... gönderub yedi yüz kazık ve yüz elli kuşak ve iki yüz harb-i çubuk lâzım olduğın ve imece tarîk ile yapılmasın bildirmişssin imdi buyurdum ki vusûl buldukda arz eylediğın üzre lâzım olan kazık ve kuşak ve çubuğı re'ayaya imece tarîk ile geturdub ihzâr itdirub kal'a-i mezbûraya dâhî imece tarîk ile bina itdirub metânet ve hasânet üzre itmâma iriştiresin .

...

322/767

Mezkûr Hüseyin odabaşına virildi. Fî 7 Zi'l-hicce sene 983

Yeni Zağra ve Zağra-ı Eski kâdılarına hüküm ki hâlâ kazâ-ı mezbûrdan odabaşı Hüseyin nâm kimesne Âsatane-i Sa'adet'e gelub kaza-ı mezbûrda re'aya ve küffar ellerinde mübâlağa tüfeng alub anûn gibi re'aya ve küffar ellerinde bulunan tüfengler alınub bu def'a donanma-ı hümâyuna ihtiyar ile gelmek isteyenler gönüllü tâifesine virilub ol tüfengler ile ... husûsın i'lâm eylemeğin buyurdum ki vusûl buldukda anûn gibi re'aya ve küffar ellerinde tüfeng bulunursa cem' eyleyub dâhî bu def'a donanma-ı hümâyûna ihtiyarları ile gelmek isteyen gönüllü tâifesinden harb ve harbe tüfenk istima'aline kadir yarâr ve tüvana ... kefillerin aldıkdan sonra tevzi' eyleyub dâhî mezbûr ile koşub Südde-i Sa'adet'e gönderesin ki vakti ile gemilere girub hizmetde olına ve ne mikdâr tüfeng kabz olunub gemiyle tevzi' olunduğı mufassal yazub defter eyleyub bile gönderesin ki inşaallahu 'azze donanma-ı hümâyunumdan avdet eylediklerinde kendulere ri'ayet olunub tüfengler alınub cebehâne-i amireme ve zabt oluna ammâ bu bahâne ile re'ayadan tüfeng alırum deyu celb ve ahz olunmakdan hazer eylesin.

322/768

Kıbrıs beğlerbeğisinden arz geturen ... Behram virildi. Fi 5 Zi'l-hicce sene 983

Karaman beğlerbeğine hüküm ki bundan akdem İçil sancâğı ifrâz olunub Kıbrıs beğlerbeğiliğine ilhâk olunub İçil sancâğının icmâl ve mufassal atik ve cedid defterlerin birer kiseye koyub Kıbrıs beğlerbeğine gönderilmek emrim olmuş iken zikr olınan defterler henüz irsâl olunmaduğı Kıbrıs beylerbeyi Cafer dâme ikbâlühû tarafından i'lâm olunmağın buyurdum ki vusûl buldukda tehîr itmeyub İçil sancâğının icmâl ve mufassal defterlerin ale't-ta'cil birer kiseye koyub mühürleyub yarâr ademler ile Kıbrıs beğlerbeğine gönderub teslîm itdiresin ve defterlerin teslîm eylediklerine mûşarun ileyhden temessük getirdub Südde-i Sa'adet'e gönderesin.

Bu dâhî

Bir sûreti

Anadolu beğlerbeği'ne Alanya sancâğı beği icmâl ve mufassal defterlerin irsâl eyleye deyu.

322/769

Bu dâhî

Kıbrıs beğlerbeğine hüküm ki mektûb gönderub Kıbrıs'a ilhâk olunan İçil ve Alanya sancâklarının icmâl ve mufassal defterleri henüz irsâl olunmaduğın bildirmişsin imdi beğlerbeğilere müekked ahkâm-ı şerîfe yazılub defterleri mu'accele irsâl eylemek emrim olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda anûn gibi defterler sana vardukda vâkı' olan ... kuyûdın olıgelen âdet ve kânûn üzre sancâkların defterlerine işâret itdiresin.

323/770

Selanik kal'asının topcılar kethûdası Rüstem'e virildi. Fî 8 Zi'l-hicce sene 983

Selanik kâdısına hüküm ki mektûb gönderub Selanik'de ehl-i sükunın ayanından cemâ'ati Müsliminden ve Yahuda ve Nasariyyeden yüz neferden ziyâde kimesne meclis-i şer'a gelub dükkanlarımızın tîmâr ile ases namına sipahileri olan kimesneler ... ve manastırda vesâir yirlerde sâkin olmağla ekser ... olmayub ve hizmetlerinde bedel tuttukları kimesneler şakiler olub ve kendülerden mevcûd oldukları zamânda dâhî asla hizmetlerinde mukayyed olmayub bir buçuk yıldan beru yüz otuz mikdârı dükkân açılub bağzımızın beş def'a dükkanı açılub fakir olduk ve harâmzadeye mukayyed olub ele getirmezler ele getirdiklerin dâhî tenhada akçaların alub ıtlâk iderler şöyle ki bu hizmeti eyleyenler şehirde olmayub aher yerde sâkin olurlarsa minba'd firare takatimiz kalmaz terk-i diyar ideriz deyu tazallüm idub fi'l-vakı' asesler şehirde sâkin olmaduklarından mâ'ada ekser o kanda bedelleri dahi bulunmayub harâmzâdeden hâlleri diğér gün olub senin zamânında dâhî birkaç dükkan açılub birkaç nefer kimesne ele getirilub içlerinden birinin hakkından gelindiğın umûmen şehir halkı şehirde sâkin olanlara virilirse veyahûd ze'amet tarîkiyle birine sadaka olunursa cümlemiz asûde oluruz deyu rızâ

gösterdiklerin bildirdiğin ecilden buyurdum ki varıcak anın gibi ases başlığa mutasarrıf olan sipahilere tenbih ve te'kid eylesesin ki minba'd dutmayub kenduler bi'z-zât gelub hizmetlerin edâ eyleyeler şöye ki sefere gitmedikleri zamânda kenduler varmayub bedel göndereler ol asılları isimleri ile yazub bildirsin ki tûmârları ahire virile.

323/771

Mustafa Çavuş'a virildi. Fî 5 Zi'l-hicce sene 983

Gelibolu kadîsına hüküm ki mektub gönderub nefsi Gelibolu'da re'ayadan birkaç nefer kimesne birkaç fâhişe avret ile bir ev içinde şarab hamr itdiğün haber olunub subâşı üzerlerine varub cümlesin bir yerde bulub lâkin içlerinde bir sipahi çıkub basılmayub sâir ehl-i meclis-i şer'a getirilub yazdıklarından sonra irtesi Gelibolu'da olan sipahi ta'ifesi meclis-i şer'a gelub bizden birisi olduğu yerde basılmamak gerekdir deyu ... eylediklerin bildirmişsin ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm oldu imdi anûn gibi şarab hamr idub fisk u fücûr üzre olan sipahileri bölüğü ve isim ve resimleri ile yazub arz itmeği emr idub buyurdum ki vusûl buldukda emrim üzre anûn gibi şarab-ı hamr idub fisk u fücûr üzre olan sipahileri ve şer'-i şerîfe itâ'at eylemeyenleri bölükleri ve isimleri ile yazub dergâh-ı mu'allâma arz eylesesin.

324/772

Yevmü'l- Hams

Diyarbakir beğlerbeğisinin kethûdası Mustafa kethûdaya virildi. Fî 7 Zi'l-hicce sene 983

Diyârbekir Beğlerbeğine hüküm ki mektûb gönderub bundan âkdem Rakka Beği iken mehâyif-i teftiş için fermân olunân nâmenin hîn-i teftişinde müseccil olan hukûk-ı nâs ve havâs-ı hümayun re'âyasına olan özri ve emaneyi eyleduği ... üzerine yigirmi iki bin altun sâbit olub sekiz bin altun mikdârı erbâb-ı hukûka virilub bâkisi zimmetinde kalub ve cerayinleri takâsdan hali olmayub cümle cariyeye vesâir ve esbâbı satılub deynine virilub vesâir vakf eyleduği akarının vakfiyesi şer'le sâbit olduğına kadîasker imzâsı ve mührî ile mühürlü ve mümza ve kaziyye irâd eylemeğin anun gibi emlâkının

fürûhtuna cüret olunmayub ve mezbur habsde iken kimesne akça vormeyub cerayinleri ile haklaşmayub kefil virub ıtlâk olunmasın bildirmişsin ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm-u şerîfim oldu imdi vakf eyleduğı emlâk ve akarının ve kazıyyelerin olub bir kiseye koyub mühürleyub sıhhatî ma'lûm olmağıçun Asıtane-i Sa'adet'e gönderilmek ve zimmetde zuhûr iden emvâl-ı mîrî alınub hukûk-ı nâs alıvirilmek içün kefile virilub ıtlâk olunmak emr idub buyurdum ki varıcak müşarun ileyhın emlâk ve akarına müte'allık olan vakf nâmelerin müşarûn ileyhden geturdub dâhi bir kiseye koyub mühürleyub yarâr ademler ile Asıtane-i Sa'adet'e gönderesin ki vakfiyesi sıhhatle görüle ve mezbûrî yarâr kefillere virub zimmetinde sâbit ve zahîr olan emvâl-ı mîrî bi-kusûr tahsîl eyledikden sonra müşarun ileyhden davâyı hak eyleyenler ile beraber eyleyub bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl terk olmayan husûsları ber müceb-i şer'-i şerîf hak üzere teftiş eyleyub göresin hukûk-ı nâsdan zimmetinde nesne sâbit ve zahîr olursa emvâl-ı mîrî bi-kusûr tahsîl olundukdan sonra bakî kalan emvâlinden şer'le sâbit olanların hakların dâhi alıvirub te'allül itdirmeyesin zimmetde ne makûle hukuk sâbit olub kime ne alıvirildiğın ve mâl-ı mîrîden ne vechile alâkası kat' olunduğın vesâir lâzımü'l ... olan ahvâlin mufasssal yazub arz eylesesin.

324/773

Mezkûr Çavuş'a virildi. Fî 2 Zi'l-hicce sene 983

Trabzon beğine hüküm ki haliya Erzincan'da mütemekkin olan za'îm Şehrab iki cenâh yarar esiri ve Ali Han oğlu Mahmud'da üç cenâh esiri ve Trabzon sancâğında Ali kethudâda iki cenâh esiri beğde iki cenâh esiri ve Şavşat Beği ve ... beğde iki cenâh toygun ve bir cenah esiri olduğı istimâ' olunub ve bunlardan mâ'ada hâssa-ı hûmâyuna yarâr güzın esiri doğan her kimde bulunursa hâssa-ı hûmâyunum içün alınub hâssa çakırcılarım çâvuşu olan Nakşe çâvuşa teslîm olunub mu'accele dergâh-ı mu'allama gönderilmesin emr idub buyurdum ki bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub zikr olınan esiri doğan ve toygundan gayrı her kimde yarar esiri doğanlar bulunursa te'allül itdirmeyub cenâb-ı ... içün alub dâhi mezkûr Nakşe çâvuşa teslîm idub ve kaç cenah doğan alunub teslîm olunduğın ve kimden alunduğın isimleri ile defter idub mezkûr çavuş ile irsâl eylesesin geldikde anâ göre tâleb olına husûs-ı mezbûr mühimdir ihmâlden hazer idub

ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt eylemeyesin ammâ bu bahane ile celb ve ahz için kimesneye zulm ve te'addi olunmakdan hazer eylesin.

325/774

Akkerman beşlulerinden Hüseyin bin Salih'e virildi. Fî 9 Zi'l-hicce sene 983

Akkerman beşlulerinden Hüseyin bin Salih'e virildi. Fî 9 Zi'l-hicce sene 983

Akkerman beğine hüküm ki hâliya mektûb gönderub Akkerman erenlerinden Kademgetr gelub bundan akdem kal'a-ı Akkerman'da olan beşlu tâifesi Bender kâl'asına ihrâç olunmağla Akkerman cânibi hâlî kalmağın sene-i sabıkada küffar u haksâr kal'anın vâroşın garet ve hasâret itmiş idi hâliya dâhî nehr-i Turla buzlanub tâife-i küffar ve Tatar eşkıyası hareket üzre olub envâ'-ı te'addi ve tecâvüz iderler zıkr olınan beşlu tâifesi tekrar Bender'den ihrâç olunub Akkerman'a ilhâk olunmak üzre fermân olursa vilâyet asûde hâl olur diduklerin ve fi'l-vâkı' halkın nefreti sahîh olub zıkr olınan beşlu tâifesi Akkerman'a ilhâk olunmak her vechile enfa' ve ... olunuz deyu i'lâm itdiğün ecilden tâife-i mezbûra üslûb-ı sâbık üzre yine Akkerman'a ilhâk olunmasın emr idub buyurdum ki emrim üzre zıkr olınan beşlu tâifesin Bender'den Akkerman'a ilhâk ihrâç idub üslûb-ı sâbık üzre Akkerman'da istihdâm eylesin.

325/775

Dîvânda Rahmi zâdeye virildi. Fî 16 Zi'l-hicce sene 983

Begşehir ve Bazarcık kadîlarına hüküm ki hâlâ İstanbul'a zahire için vilâyet-i Karaman'dan zahire yükledub geturenler tahmîl itdukleri zahireyi ... alub gidub Kavak iskelesine geturmeğın istimâ' olundı buyurdum ki vusûl buldukda anûn gibi vilâyet-i Karaman'dan gelen zahireyi dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emasil ve'l-akran Bazarcıkda durub anûn gibi İstanbul'a zahire için vilâyet-i Karaman'dan tereke yükledub ... komayub ale't-ta'cîl Kavak iskelesine göndermekde sa'y ve ihtimâm idesiz ki emirle mahrûse-i İstanbul'a gelecek zahire hârice gitmeyub mahrûse-i mezbûreye getirile.

325/776

... Şam emînine virildi. Fî 17 Z

Mısır beğlerbeğine hüküm ki hâlâ Dimyât Sancağı Beği olan Mahmud dâme izzühûnın yanında olân hâssa baştardalarundan bir pâre baştardanın küreği ve dümeni ve sireni vesâir alât ve esbâbı olmayub mükemmel alât ve esbâb virilmesi lâzım ve mühim olmağın kürek ve dümeni ve sireni tersâne-i amiremden virilub vesâir lâzım olân alâtı mahsûre-i Mısır'a irsâl olınan alâtdan virilmesin emr idub buyurdum ki vardukda mîr müşarun ileyhın yanında olan hâssa baştardaya tersâne-i amiremden virilen kürek ve dümen ve ... mâ'ada lâzım ve mühim olan alât ve esbâbı her ne ise emrim üzre ol cânibde olân alât ve esbâbdan mükemmel idub deftere işâret itdiresin.

326/777

... mektûb geturen Şeyh Ramazan'a virildi. Fî 9 Zi'l-hicce sene 983

Bolu beğine Hoşalay ve Amasra kâdılarına hüküm ki sen ki Amasra kâdısısın mektûb gönderub Amasra kazasından Erzuman nâm kimesneyi teftîş eylemek için on iki dîvân kâdısına hüküm-i şerîfim virilub gammazlık ve müzevirlik ve ehl-i telbis ve zarar-ı amme olduğu sâbit olub sîcil olunmuş iken kadî talebiyle sûret-i sicil virmeyub arz olunmak fermân olunmuş iken celb ve ahz idub tayin olmağla arz dâhi virmeyub mu'avenet itdiğün bildirmeğın şer'le teftîş olunmasın emr idub buyurdum ki vusûl buldukda emrim üzre mezbûrı her kanda ise meclis-i şer'le da'vayı hak idenler ile ihzâr idub bir def'a şer'le fasl olmayub ve on beş yıl terk olunmuş da'vaların mukteza-ı şer'-i kavîm üzre teftîş eyleyub göresin anûn gibi üzerine şer'le sâbit olan hukûkî ashâbına alıvirdikden sonra ne makûle fesâd u şena'at sâbit olduğın mufasssal yazub sûret-i sicilleriyle Südde-i Sa'adet'e arz eyleyesin ve mezbûrı salıvirmeyub emr-i şerîfimle muntazar olasın ki anûn hakkında emrim ne vechile sadır olursa anunla amel eyleyesin.

326/778

Odabaşı cabisi mutademe virildi. Fî 8 Zilhicce sene 983

Temeşvar beğlerbeğine hüküm ki odabaşı müteveffâ Bihruz ağanın mahrûse-i İstanbul'da vakı' olan câmi evkâfının mukaddemâ mütevellisi olub bölük halkından olan Behram teftîş olundukda mâl-ı vakıfdan zimmetinde iki yüz binden ziyâde akça zuhûr idub eda itmedin gaybet idub bi-l-fi'l senun yanunda olduğu i'lâm olunmağın bu cânibe gönderilmesin emr idub buyurdum ki varıcak te'hîr itmeyub mezkûr mu'accele bu cânibe gönderesin ki şer'le zimmetinde lâzım gelen mâl-ı vakfı mütevelliyi el-hak bi-kusûr teslîm eyleye yolda gelirken gaybet itdirmekden ziyâde hazer idesin ve ulufesin ol cânibde virmeyub ber vech-i isti'câl bu cânibe irsâl eylesin .

326/779

Divanda bostancılar odabaşına virildi. Fî 5 Zilhicce sene 983

İznikmid kadîsına hüküm ki hâlâ hâssa-ı hümayûnum mühimmi içün su bıçkısı tahtası lâzım olmağın bostancılarım başı Ali dâme mecduhû cânibinden mektûbı ile varan adem mektûbunda tâyin eylediği mikdârı su bıçkısı tahtası akça ile kadîmden alınugeldüğü üzre alivirmek emr idub buyurdum ki müşarun ileyh bostancılarım başı canibinden emr-i şerifimle ve mektub ile ademine kadimden alınugeldüğü üzre tâyin eylediği mikdârı su bıçkısı tahtasın gönderilen akça ile alivirub Südde-i Sa'adet'e gönderesin tahta husûsı ziyade mühimdir ihmâl ve müsaheleden hazer eylesin.

327/780

Taşköpri kazâsında mütemekkin olan mezkûr Çelebi'ye virildi. Fî 9 Zi'l-hicce sene 983

Kastamonu beğine ve Taşköprü ve Küre kâdılarına hüküm ki kaza-ı mezbûrdan Seralı nam karyede Çelebi ve İsa ve Murad ve Hüseyin ve Yunus ve Hasan halife nâm kimesneler gelub karye-i mezbûreden yine karye-i mezbûra ber vech tîmâra mutasarrıf olan Hızır nâm sipahi mezbûr Çelebi tapu ile on beş floriye bir mahlûl yer virub ba'de bir kimesneye dâhî virub florisin tâleb itdikde virmeyub ve müştereklerinde olduğu on

beş florilik bir yerin dâhî alub ahire virub söyleduğın iki yüz kırbaç urub mecrûh eyleyub ve İsa'nın bir çift öküzün ve buçuk dönüm bir yeri cebr ile alub bir akça virmeyub ve Murad'ın on beş florilik yerlerin cebr ile elinden alub ve Hüseyin müşteriki olub hisesin zabt itdirmeyub ve Hasan halifenin bir dağda iki göz mülk değirmeni olub ve Gökbin oğlu Süleyman nâm kimesnenin iki katırın cebr ile alub bir akça virmeyub bundan mâ'adâ nice kimesnenin dâhî atların ve katırın ve mâlların cebr ile alub kendusi ecnebi iken mâl kuvveti ile tîmâr alub sipahi olmağla bunun emsâli zulm ve te'addisin nihâyeti yokdur deyu tazallum itdikleri ecilden mezkûr ele getirilub şer'le teftiş olunub vâkı' ise habs olunub tîmârının baş karyesiyle ismi yazılub arz olunmasın emr idub buyurdum ki varıcak mezkûr emrim mûcebince ihzâr idub dâhî hüsemâsıyla berâber idub mukaddemâ bir def'a şer'le görilub fasl olmayub ve on beş yıl geçmeyen da'vaların hak üzre şer'le onât vechile dikkat ve ihtimâmla teftiş idub göresin anûn gibi arz olunduğı üzre hilâf-ı şer'-i şerîf te'addisi ve üzerinde ol vechile hukûk olduğı şer'le sâbit ve zahîr olursa üzerine sabit ve zahîr olan hukûkı şer'le ashâbına alıvirdikden sonra ne mikdâr kimesnenin hakkı sâbit olub alınduğın vesâir zulm ve te'addisine müte'allık sübût bulan mevaddın ketm itmeyub mutasarrıf olduğı tîmârı ile vâkı' halin yazub bildirsin ammâ hîn-i teftişde hakk-ı sârihe tabî olub tezvîrden ve şuhûd-ı zurdan ve kimesneye garaz u niyetden ve meyl u muhâbâdan hazer idub câdde-i hakdan udul itmeyesin.

327/781

İbrahim çâvuşa virildi. Fî 22 Zi'l-hicce sene 983

Diyarbekir beğlerbeğine hüküm ki mektub gönderub Bağdad'da işlenen barut tahmîli için Ağça kal'a beği Ebubekir beğ iki yüz elli deve tedarîği fermân olunub müşârun ileyhe müte'allık olan Arabın ekseri zirâ'ı taifesi olub ol mikdâr deve tedâriğine kadir olmayub teklif olunursa perâkende olurlar deyu bildirmişsin imdi barut tahmîli mühimmattandır buyurdum ki varıcak asla te'hîr itmeyub müşârun ileyh Ağça kal'a beğine ve gözü büyük Bekir beğe ve Piyale oğlu Mehmed beğe ve ... beği Cizre beği hallu hallince tevzi' ve taksîm eyleyub vaktî ile deve tedârik itdirub ma'mur olınan mahale göndermek bâbında ikdâm ve ihtimâm eyleyub ihmâl ve müsahele olunmağla avk ve te'hîr olunmakdan ihtiyat idub bâb-ı ihtimâm da dakika fevt itmeyesin.

328/782

Akkermân kadısına hüküm ki mektûb gönderub livâ-ı mezbûrda merhûm ve mağfûrle Sultan Selim Han tâbe serahunın evkâfı bâd-ı hevâsına mirlivâ dahl itmeye deyu mütevellî hüküm-i irâd idub lakin ehl-i fesad fesad itdukde evkâfa tahsîl itmeğle haklarından gelinmek mümkün olmaduğın bildirmişsin imdî ehl-i fesâddan siyâsete müstehik olan kimesneleri mahallinde haklarından gelmek sancâk beği üzerine lâzımdır buyurdum ki varıcak anun gibi ehl-i fesâd u şena'at olanlardan fesad u şena'ati sâbit ve zahîr olanlar eğer evkâfdadır ve eğer gayrıdadır mir müşarun ileyhe mahalinde şer'le lâzım geleni icra' itdirub haracın alub gelinmeğe komayub ve bedel-i siyâset deyu nesne aldirmayub ehl-i fesada ruhsat virdirmeyesin ammâ müşarun ileyhin evkâfı min-küllî vacip serbestdir bu bahane ile vakfa müte'allık müteveccih olan bâd-ı hevâsına mirlivâ zamanından kimesneyi dahl itdirmeyesin .

328/783

İbrahim çâvuşa virildi. Fî 2 Zi'l-hicce sene 983

Bağdad beğlerbeğisine hüküm ki Bağdad'da işlenen barut tahmîl için Ağça kal'a beği ve gözü büyük Bekir beğ ve Piyale oğlu Mehmed beğ ve ... beğ Cizre beği mu'âvenet itmek emrim olub ol babda Diyarbekir beğlerbeğine hüküm gönderub bu bâbda ... dahî mu'âvenet itmesin emr idub buyurdum ki varıcak zıkr olunan barut mühimmine mir müşârun ileyh dâhi mu'avenet itdirub itmâm-ı maslahat itmek bâbında ikdâm ve ihtimâmın vücûda geturesin.

328/784

Rika' sunân ... ve Hacı Cafer ve Sefer'e virildi. Fî 3 Zi'l-hicce sene 983

Bolı beğine ve kâdısına hüküm ki hâlâ Eflakan Yenicesi kazâsı ahâlisi rikâb-ı hümâyûnuma rika' sunub bi-l-fi'l kâdıları olan Sinan'ın zulm ve te'addisinden ve hilâf-ı şer'-i şerîf akçaların alduğundan şikâyet idub ve hilâf-ı şer' akça alduğı kimesneleri defter eyleyub rika' ile ma'an sunmağın ahvâli şer'le teftîş olunub arz olunmağ için sunulan rika' ve defterin birer sûreti aslından aynî ile ihrâç olunub size gönderildi

buyurdum ki vusûl buldukda gönderilen rika' ve defterde mastûr olan mevâdda nazar idub dâhî müşârun ileyhi hüsemâsıyla berâber idub bir def'a şer'le fasl olmayan husûsların ber muktezâ-ı şer'-i kavîm hak üzre teftîş eyleyub göresin fi'l-vâkı' arz olunduğı üzre re'ayadan hilâf-ı şer'-i şerif akça alub zulm u te'addi eyleduğı vâkı' ise ashâbı hukûka şer'le sâbit ve müteveccih olan hakların bi-kusûr alıvirdikden sonra üzerinde ne makûle hukûk sâbit olub kime ne alıvirildiğın vesâir zulm ve te'addileri ne ise yanında sâbit olduğı üzre mufassal yazub Südde-i Sa'adet'e bildiresin ammâ tamam hak üzre olub garaz u niyet ile hilâf-ı şer' kimesneye te'addi olunmakdan ve bi'l-cümle şer'-i şerîfe mugâyir iş olmakdan ziyâde hazer eyleyesin .

Bir sûreti

Zülkadriye beğlerbeğine Malatya kadısına hâlâ Behisni re'ayası tarafından rikâb-ı hümâyûnuma rika' sunulub bi-l-fi'l Behisni hâssı olandan ve Behisni'de olan havâs-ı hümâyûn mültezimi olandan hilâf-ı şer' akçaların alurlar deyu şikâyet eyledikleri ecilden rika'nın sûreti ... eğer kâdından ve eğer emininden da'vayı hak eyleyenler ile berâber eyleye hakların alıvirdikden sonra arz eyleye deyu.

329/785

Arz geturenlerden Macar Yusuf ve ... Şaban Ali ve Hamza nam kimesnelere virildi. Fî 4 Zi'l-hicce sene 983

Hamid Beğine ve Afşar ve Karaağaç kâdılarına hüküm ki sen ki Afşar kâdısısın Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderub kasaba-ı Afşar halkından ba'zı kimesneler dağdan odun getirirken Akmescid nâm karye halkın yolların basub nice te'addi idub nizâ'aları oldukda Akmescid nâm karyeden Yunus ve diğeri Yunus nâm kimesneler kasaba-ı Afşardan dokuz nefer kimesne için esbâbımız garet idub ve oğullarımız katl eyleduler deyu şikâyet eylemeğın teftîşleri için hüküm-ü şerîfim gönderilub mürafâ'a olmak hudunda iken Öküz kâdısı oğulları dimekle ma'rûf Ali ve Yunus nâm sipahiler on pâre karyeye salgûn salub ve ahidleşub vormeyenlerin avretlerin boşdır deyub binden ziyade adem ve nice şahidlerdir cem idub kasaba halkını dağdan men' için karye-i mezbûra halkına şeyh mukayyed olub mahkemeye gelmekden men' idub ve zahire gelmeye mâni' olub şirret eylediklerin bildirmişsiz imdi mezbûrları ele getirub sabıka bu bâbda

gönderilen hükmü şerîfim mücebince teftîş olunmak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda mezbûrları ele getirub bu husûs için sabıka mezkûrlara virilen hükm-ü şerîfim mücebince şer'le teftîş eyleyub ahvâllerin ber taraf eyleyesin ve lâzımül- arz olanları yazub bildiresin.

329/786

Hüsrev Beğın kethudâsı mektub geturen Yusuf'a virildi. Fî 5 Zî'l-hicce sene 983

Sis beğine hüküm ki Südde-i Sa'adet'e mektub gönderub eğer ekrâd tâifesinden Nasab ve kör Hayreddin ve güdük Mehmed ve Durak nâm ehl-i fesâdlar vesâir yoldaşları ... Müslümanların rızıkların ve malların serka idub birkaç neferinin birer mikdâr koyunların olub mâ'adasının davarları olmayub sancâkdan sancâğa kır evler ile konub göçüb Müslümanlar ellerinden aciz kalub beğlerbeğiler defâ'atle üzerlerine bölükler gönderub ziyâde ehl-i fesâd olmağla nice kimesneleri helâk idub ve nicesin ele gelmeyub günden güne fesâdları ziyâde olmağın on dört nefer yoldaşları ile ele getirilub habs olunub mâ'adasın gaybet idub ve uc sancâğında olunub Müslimanlar evlerin ihrâk iderler deyu havf itmeyub hakların tâleb itmeyub ayân-ı vilâyet hırsuz ve haramilerdir deyu şehâdet eylemeğın sicil olunub sûret-i sicillerin gönderdiğın bildirmişsiz ol bâbda her ne dimiş isen ma'lûm-ı şerifim oldı imdi ele getirilub bi-l-fi'l mahbûs olanların alâkaları kat' olunub Kıbrıs'a gönderilmeğı emr idub buyurdum ki vusûl buldukda mezbûrlardan da'vâ-ı hak idenler ile ol beraber idub dâhî bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl terk olmayan husûsların ber müceb-i şer'-i şerîf onât vechile hak üzre teftîş eyleyub göresin zimmetlerinde kimesnenin hakkı olduğı şer'le sâbit olursa ashâbı hukûk şer'le müteveccih olan hakların bi-kusûr alıviridikden sonra alakaların kat' idub ehl-u iyâlleri ile yarâr ademlere koşub Kıbrıs ceziresine gönderub sürgün eyleyesin ve varub Kıbrıs beğlerbeğine teslîm olunduğına mühürlü temessük getirdub Südde-i Sa'adet'e irsâl eyleyesin gaybet idub ele gelmeyen yoldaşların dâhi tettebbu' idub anûn gibi ol taraflarda bulunurlarsa iktiza şer'-i şerîfe davet eyleyub ita'at eylemeyub muhârebeye mübâşeret iderlerse ol asıl tuğyan ve isyan sûretin gösterenlerden heyn-i muhârebede katl olanların ... her ne vechile mümkün olursa ele getirub anların.

330/786

Dahî keزالık husemâsı muvâcehesinde ahvâllerin şer'le teftiş eyleyub üzerlerinde sübût olan hukûkî ashâbına alıvırdıkdan sonra alâkaların kat' idub Kıbrıs'a sürgün eyleyesin ammâ isyan-ı sûretin göstermeyub şer'-i şerîfe ita'at idub kalanların ahvâllerin husemâları muvâcehesinde mukteza-ı şer'-i kavîm üzre teftiş eyleyub zimmetlerinde kimesnenin hak sâbit ve zahîr olursa alıvırdıkdan sonra sâir fesâd u şena'atleri var ise habs eyleyub ne makûle fesâdları olub zulm ve te'addileri ne ise mufassal yazub bildirsin ki sonra anlar hakkında emrim ne vechile olursa mûcebi ile amel eyleyesin amma bu bahâne ile kendu hallerinde olanlara mücerred celb ve ahz içün veyahud garaz niyeti ile hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye te'addi olunmakdan ziyâde hazer eyleyub ehl-i fesâda fırsat vermeyub himâyet eylemeyesin.

330/787

Diyarbakir beğlerbeğisinin kethudâsı Mustafa kethudâya virildi. Fî selh-i Zi'l-ka'de sene 983

Diyarbakir beğlerbeğine hüküm ki Rakka beği olan Hacı dâme izzühû Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderub ... hâslarının emini Hüdavirdi çâvuş ve Koçi ağa gelub mukâtaa-ı mezbûre her sene yüz yetmiş bin akça vire gelmiş iken bu sene re'ayası asla zira'at eylemeyub celâyı vatan idub şeyhleri getirilub suâl oldukda ber nice yıldır ki tereke-i akça ile alub zira'at ideriz ... zamânı oldukda ... Arabı mezramız üzerine koşub mahsûl mâl ve esbâbımızı gâret idub ve avretlerimizi tasarruf idub envâ'-ı te'addi iderler deyu tazallüm eylediklerin ve tâife-i mezbûre fî nefsü'l emr etrâfında olan ulus tâifesiin garet ve ayende ve revandanın yolların basub ve nice kâfileyi dağidub dâima fesâddan halî olmayub şöyle ki haklarından gelinmesi havâs-ı re'ayası perâkende olub ayende ve revandanın yolları münkat' olur deyu bildirmeğın ol asıl fesâd eyleyen taife-i Arabının hüsn-i tedâriğē mazarat ve fesâdları def' ve ref' olunmak mühimmattandır buyurdum ki vusul buldukda bu bâbda mukayyed olub anûn gibi ... Arabı ol cânıblere varmalu olduğu zamândan mukaddem sancâğı beğine muhkem tenbih eyleyeler ki livâ'-ı mezbûre müte'allık olan zü'emâ ve sipahi ile hazır olub kifâyet eylemezse bir mikdâr adem dâhî göndermeğle mi olur yohsa ayrı ayrı cem'iyet ile mi olur ve bi'l-cümle her ne

vechile olursa Arabın fesâd u şena'atlerin def' u ref' eylemek bâbında envâ'-ı sa'y ve ikdâm eyleyub vech-i meşrûh üzre re'ayaya vesâir ayende ve revandaya zarar u gezend iriştirmeyeler ve sen dâhî şeyhlerine muhkem tenbih eyleyesin ki Arabı onât zabt eyleyub kimesnenin canına ve mâlına ve memlekete zarar ve ziyân eylemeyeler ba'del-tenbih itmeyub fesâd idenleri hüsn-i tedbir ve tedârikle ele getirub gereği gibi haklarından gelesin ve bi'l-cümle tâife-i mezbûrenin zabtı her ne vechile mümkün olursa hüsn-i tedârik idub memleket ve re'ayaya ve mâl-ı miriye zarar u ziyân itdirmeyub eyyâm-ı hümayûn adâlet makrumunda memlekete ve vilâyete emin ü emân ve re'aya ve beraya refahiyet ve itminân üzre olub huzur-ı hâl ile kâr ve kisblerinde olalar husûs-ı mezbûr mühimdir ihmâl ve müsaheleden ihtiyât eyleyesin.

331/788

Anabolı reislerinden mektûb geturen Hasan'a virildi. Fî 7 Zi'l-hicce sene 983

Mora beğine hüküm ki mektûb gönderub livâ-ı Mizistre'ye tabî Bardonya nâm kal'a hıfzı için Anabolı kal'ası mustahfızlarından yetmiş nefer ihrâç olunmak fermân olunub öyle olsa kal'a-i Anabolı küffâr-ı haksâr cezirelerine karib ise deryada vâkı' olmuş azim kal'a olub ve dahilinde binden ziyâde kafır mütemekkin daimâ düşman havfından halî olmayub dahî ziyâde nefer şiddet-i ihtiyaçla muhtaç iken kal'a-i Bardonya küffâr deryadan ba'id yerde vâkı' olmuşdur ziyâde nefer ihtiyâcı yokdur eğer fermân-ı sâbika mücebince kal'a-i Anabolı'da yetmiş nefer ihrâç olunursa hıfz u hırâseti ziyâde olur deyu kal'a-i mezbûre kadîsı ve dizdârı i'lâm itdiğin bildirdiğin ecilden zikr olunan Bardonya kal'asına Anabolı kal'asından nefer ihrâç olunmayub evvelden ta'yin olunan on nefer mukarrer olmasın emr idub buyurdum ki varıcak mezkûr Anabolı kal'asından emrime muhâlif nefer ihrâç itmeyub mukaddemâ ta'yin olunan on nefer kemâ-kân hizmetlerinde olub hıfz u hırâsetde memleket u zabt ve siyânet ri'ayet bâbında dakika fevt eylemeyesin.

331/789

Rika' sunan Hacı Mehmed'e virildi. Fî 7 Zi'-hicce sene 983

Mısır beğlerbeğine ve kadısına hüküm ki Hacı Mehmed nâm kimesne rikâb-ı hümâyûna rika' sunub sâbika Kudüs-ü Şerîf beği olub bi-l-fi'l Mısır muhâfazasında olan ümerâdan Süleyman dâme izzühû bir mikdâr ... satılmağ için emânet tarîki ile virub mezkûr dâhî emânet vechi ile kabul eyleduğı ecilden siyâset itmeğı isteyub Müslimanlar elinden alub halas idub huzûr-ı ... kabûl idub alub iki yüz altmış altuna ... yedi yüz altuna fûrûht idub bi-kusûr teslîm eylemiş iken ... satmağa izin virmedim deyu tutub habs eyleyub bi-günah altı yüz sikke florisin alduğın ve sâbika dâhî arpa bahasından zimmetinde iki yüz altunı olub virmeduğın ve bu bâbda şer'le fetvâsı olduğın bildirub hükm-i şerîfim virilmesin ricâ eylemeğın buyurdum ki vusûl buldukda müşârun ileyhi izhâr eyleyub mezkûrlarla müvacehe idub bu husûs bir def'a şer'le sorilub fasl olmuş olmayub on beş yıl terk olunmuş da'vası değil ise elinde olan fetvâsına nazar idub dâhî ber muktezâ-ı şer'-i şerîf hak üzre teftiş eyleyub göresin kazıyye arz eylediğı gibi ise ki şer'le sâbit ola ol bâbda muktezâyı şer'-i kavîm ile amel eyleyub şer'le müteveccih olan hakkın bi-kusûr alıvirub te'allül itdirmeyesin ve lâzımü'l- arz olan husûsı yazub bildirsin.

331/790

Beşir Çavuş'a virildi. Fî 7 Zi'l-hicce sene 983

Prizrin kâdısına hüküm ki mektûb gönderub Gazi Ali beğın evkâf-ı mürtezikaları sanâ varub ba'zı ... ve ba'zı ... olub şart-ı vakıf mücebince müstehık oldukları cihetlerinde mütevellî olub aher ecnebilere virduğinden gayrı mütevellînin bakayası ve gitmeyenleri bi bahâne olub evkâf-ı mezbûrenin haraç ve ... ve mürtezikanın hiyaneti senun ma'rifetinle olub nazar olmasın arz eylemiş imdî mütevellînin teftiş husûsun emr idub buyurdum ki vusûl buldukda mezbûr mütevellî ihzâr idub hüsemâ ile berâber idub ibtidâ-ı mübâşeretinden ferâgatı zamânına dek vakı' olan irâd ve masârifinin müfredâtı defterlerin geturdub dâhî bir def'a şer'le görilub fasl olmayan muhâsebelerin yerlu yerinden şer'le teftiş eyleyub göresin arz olunduğı üzre mütevellî zimmetinde mâl-ı vakıfdan nesne sübût ve zuhûr bulursa şer'le vakfa hüküm idub alıvirub dâhî ne makûle

ve ne mikdâr nesne sâbit olub vakfı gadr ve hıyaneti ne idüğü yanında sübût bulduğı üzre mufassal yazub Südde-i Sa'adet'e bildiresin.

332/791

Diyarbakir beğlerbeğine ve Ruha kadîsına hüküm ki hâlâ Rakka ahâlisinden ba'zı kimesne rikâb-ı hümayûna rika' sunub bi'l-fi'l Rakka kadîsı olan Abdürrahim'den ve naibleri olan Abidin ve Monla Aliden emînleri olan Sârı Sinan ve şerîki olan Nazar ve Mustafa'dan sen şekva idub tazallüm eyledikleri ecilden ahvâlleri şer'le teftiş olunub hakk-ı müstehakına isâl için sundukları rika'nın aynî ile sûreti ihrâç olunub size gönderildi buyurdum ki vusûl buldukda mezbûr kadîyı ve nâiblerin vesâir ademlerinden ihzârı lâzım olanlarını ve mezbûr eminin ve şeriklerin vesâir mübâşirlerin ihzâr eyleyub dâhî rika'da mastûr olan mevâddan bir def'a şer'le sorulub fasl olmayub on beş yıl terk olunmayan husûsları hüsemâ muvâcehesinde ber mûceb-i şer'-i şerîf onât vechile hak üzre teftiş eyleyub göresin fi'l-vâkı' arz olunduğu üzre mezbûrların zulm ve te'addileri vâkı' ise ashâbı hukûk şer'le sâbit ve müteveccih olan hakların şer'le alıvirdükden sonra ... ve nâiblerinin ve eğer emin u şerîkleri vesâir mübâşirlerinin üzerlerinde ne makûle hukûk sâbit olub sâir zulm ve te'addileri ne ise yanında sübût bulduğı üzre mufassal ve meşrûh yazub her birinin ahvâlin Südde-i Sa'adet'e arz eyleyesiz ki anlar bâbında emr-i sadırım sūdûr iderse mûcebi ile amel eyleyesiz ammâ bu bâbda tamam hak üzre olub kimesneye meyl u muhâba eylemekden ve hilâf-ı şer' kimesneye te'addi olunmakdan ihtiyâd eyleyub ... olasin.

332/792

Beğın ademi mektub geturen Ali'ye virildi. Fî 16 Zi'l-hicce sene 983

Saruhan sancağı beğine Menteşe kadîsına hüküm ki sen ki sâncak beğisin Südde-i Sa'adet'e mektub gönderub re'aya ve gayrıdan mîrî tasarruf idenlerden biri fevt olub evlâd ve ... kalmayub birileri kanûn üzre tapuya müstehak oldukda bi-garaz Müslümanlar te'addi itduğı tapuyla viriligelmiş iken eğer az eğer çok üç yüz dönüm olan alâ' yerlerden üç yüz akça ve evsât yerlerden iki yüz ve ednâ yerden yüz akça resm-i tapu alına deyu emr-i şerîf vârid olmağla emr o zü'emâ ve erbâb-ı tîmâr ve emlâk

ve evkâf zâbitlerini küllî aded olmak lâzım gelur deyu arz eylemişsin imdî bu asıl hükm mukaddemâ merhûm dedem tâbe serahû zamânında virilub ref' olunub il -virdiği tapu ile virilmek emr olunub bi-l-fi'l dâhî bu vechile amel olunub virilen ahkâm-ı şerîfe il-virdiği tapu ile virilmek üzre yazılır buyurdum ki ol hükmün tarihine nazar idub göresin arz olunduğu üzre ol vechile virilen hüküm mukaddemâ memnu' olan hükümlerden ise sonradan hilâfına hüküm virilmiştir ol hüküm ile amel eylesin hâlâ virilmiş ise her kimin elinde bulunmuş ise andan alub mühürleyub dâhî kenduye kayd u bend itdirub ol hüküm ile Südde-i Sa'adet'e gönderesin.

333/793

Rodos beğinin kethudâsı Hasan'a virildi. Fî 15 Zi'l-hicce sene 983

Menteşe Beği Ali beğ'e hüküm ki hâlâ Rodos'da olan kadirgalar müretteb ve mükemmel donanmak fermânım olmağın Mentese sipahilerinden kifâyet mikdârı sipahi dâhî yazılıb gönderilmek lâzım olduğu ecilden buyurdum ki vusûl buldukda Mentese sipahilerinden kifâyet mikdârı yarâr tûfenglu sipahiler yazub gemilere gönderub ve sipahilere tenbih eylesin hizmetkârları ok ve yaylu olub varub gemilere girub Rodos Beği Kaya dâme izzühû vech u münâsib gördüğü üzre hizmetde bulunalar husûs-ı mezbûr mühimdir ihmâlden hazer eylesin ve ne mikdâr sipâhi yazılırsa isimleri ve tîmârları ile defter eyleyub defterin bir sûretin müşârun ileyhe gönderesin .

333/794

Bu dâhî

Rodos beğine hüküm ki bundan akdem Rodos'da olan gemileri müretteb ve mükemmel donanmak bâbında sanâ hükm-i şerîfim irsâl olunmuş idi ol emr-i şerîfim ali makân mukarrer olmağın Mentese sancâğından kifâyet mikdârı tûfenklü sipahi oklu yaylu hizmetkârlarıyla yazub irsâl itmek emrim olmuştur buyurdum ki vusûl buldukda sabika gönderilen hükm-i şerîfim mûcebince Rodos'da olan kadirgaları cem' alet ve esbâbı ve kürekçileri ve cenkçileri ile müretteb ve mükemmel donadub ve Mentese sancâğından fermân olunan tûfenglu sipahileri oklu yaylu hizmetkârlarıyla geturdub

gemileri gereği gibi hazır ve müheyya itdirub dâhî ma‘mur olduğın hizmetde mecd ve merdâne olasın .

333/795

... Mustafa Çavuş'a virildi. Fî 2 Zi'l-hicce

Ağrıboz kadîsına hüküm ki İsketoz ve Masıderef ve diğer Masıderef ve Delolu Dimitri nâm zımmi reisler ve Ağrıbozlu Göcek ve Ümmet nâm reisler İstanbul'a zahire için iş bu sene-i mübârek receb-ü'l mü recceb ibtidâsında gemilere tereke tahmîl eyleyub lakin İstanbul'a götürmeyub aherinde alub gidub bey' itdukleri i'lâm olundu buyurdum ki varıcak mezkûrlar ve eğer sâir ol tarafda tereke tahmîl iden reisler gemilerine ne mikdâr tereke tahmîl itmişlerdir kaç nefer reisdır ve her biri ne zamândan kalkub teveccüh itmiştir ma'lûm idinub dâhî sıhhat üzre yazub bildiresiz ve mezkûrlardan bi-l-fi'l anda olan reisleri kefile virub gemileri içine yarâr ademler koyub İstanbul'a gönderub ve ne zamânda teveccüh idub ve her kimin gemisine ne mikdâr tereke tahmîl olunduğın yazub bildiresin.

334/796

Dîvânda Mahmud kethûdaya virildi. Fî 17 Zi'l-hicce sene 983

Kapudan paşaya hüküm ki ... olan İsketos ceziresinden Masıderef ve diğer Masıderef nâm reisler Denoli ve gayrı nâm zımmî reisler ve Ağrıbozlu Göcek ve Ümmet nâm reisler İstanbul'a zahire için gemilerine tereke tahmîl eyleyub beğ İstanbul'a getirmeyub aherin eyledub hilâf-ı emr bey' itdukleri i'lâm olunmağın zıkr olınan reisler ele getirilub Sûdde-i Sa'adet'e gönderilmesin emr idub buyurdum ki varıcak emrim mücebince zıkr olınan reisleri ve bunlardan gayrî Ağrıboz iskelesinden gemilerine tereke tahmil idub İstanbul'a getirmeyub aherinde eyledub bey' idenleri tettebbu' idub hilâf-ı emr-i şerîfe tereke bey' idenleri ele getirub Sûdde-i Sa'adet'e gönderesin.

334/797

Beğın ademisi mektûb geturen Murad'a virildi. Fî 7 Zi'l-hicce sene 983

Kırkkilise beğine hüküm ki mektûb gönderub hâlâ Ahmet çâvuş yedinden emr-i şerîf vârid olub ... kürekçi yazılub altmış yetmiş nefer olduk müstakil sancâğın sipahilerinden kifâyet mikdârı sipahi koşub gönderesin deyu emrim olub lakin sancâğın sipahisi olmayub kapûm kûllarıyla gönderilmesin bildirmişsiz yazılan kürekçiye anda olan bölük halkından birkaç nefer koşub gönderilmeği emr idub buyurdum ki vusûl buldukda emr-i sabıkam mûcebince sancâğında ihrâç olunan kürekçi altmış yetmiş nefer olduğın müstakil anda olan bölük halkının birkaç neferin koşub gönderub muhkem tenbih eylesin ki menâzil ve merâhilde fukaraya zulm ve te'addi itdirmeyeler anda olan bölük halkı zıkr olunan kürekçi ile koşub gönderilmek teklîf olundukda emr-i şerîfe muhâlif ita'at itmeyub inad itmekden be-gayet hazer ideler kürekçinin ber vech-i isti'cal Südde-i Sa'adet'ime donanma çıkmazdan evvel gelinmek mühimmattandır şöyle ki inad idub kürekçi vakti ile gelub yetişmeye envâ-ı itâb ve ikaba müstehak olub ulûfeleri kat olunmak mukarrerdir anâ göre bâb-ı ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt itdirmeyeler.

334/798

Mahmud kethudâya virildi. Fî 18 Z sene 983

Kapûdana hüküm ki hâlâ İsketoslu Hasoli ve Dimitri nâm reisler ve Derviş nâm reis mahrûse-i İstanbul zahiresi için Ağrıboz iskelesine varub rençberlerden akçalarıyla İstanbul'a alub gideriz deyu tereke alub İstanbul'a geturmeyub mezbûrdan zimmîler tereke-i Selanik'e alub gidub anda bey' eyledikleri mezbûr Derviş gemileri ile iki yüz müdden ziyâde tereke alub bir seferin yohsa edâsında ve cezîrelerde satub İstanbul'a cüzî tereke getirub ve bir seferin dâhî bi-l-fi'l âdâlarda bey' eyleduğı dergâh-ı mu'allâm çâvuşlarından Mehmed çâvuş gelub haber virmeğın mezkûr reisleri getirdub dâhî İstanbul zahiresi için Ağrıboz'dan aldıkları terekeyi vech-i meşrûh üzre satdukları vâkı mıdır teftîş eylemeği emr idub buyurdum ki vusûl buldukda mezbûrın reisleri getirdub emrim üzre ahvâllerin teftîş eyleyub göresin fil-vâkı İstanbul zahiresi için Ağrıboz iskelesinden aldıkları terekeyi doğrı İstanbul'a geturmeyub vech-i meşrûh üzre yollarda

ve âdâlarda emr-i şerîfe muhâlif bey' eyledikleri vâkı' mıdır nicedir tamam ma'lûm eylenub vukû'ı üzre yazub bildiresin .

335/799

Dîvânda çakırcılar kâtibi Abdi Çelebiye virildi. Fî 2 Zi'l-hicce sene 983

Erzurum beğlerbeğine ve defterdârına hüküm ki sen ki beğlerbeğisin mektûb gönderub hâssa çakırcılar çâvuşu olub vilâyet-i Erzurum'da mîrî doğanlar mukâtaasının bakayası tahsîline hükm-i hümayûn ile havale tâyin olunub ... Karahisâr-ı Şarkî sancâğında Şıryan kazâsında sâkin olub mukâtaa-ı mezbûre sefere gitmemek üzre iltizâm eyleyen erbâb-ı tîmârdan Zeynel ve Erzurum kullarımdan karındaşı ve keflî olan Abdulrezzak nâm mültezimlerin zimmetlerinde iki yüz elli üç bin akça mâl-ı mîrî olub yigirmi üç bin akçasın mezbûr ... teslim eyleyub iki yüz otuz bin akça bakayaları kalub taleb ve tahsîl için defe'atle üzerlerine vardukda icrâsında inad ve mûhalefet eylediklerinden mâ'âda havale-i emanet eyledüklerin bildirub ve Trabzon beği Ömer dâme izzühû dâhî mektûb gönderub mezbûrdan mültezimler için havale-i enva-ı emanet idub ... edâsına envâ-ı te'allül ve bahâne ile gaybet eyledüklerin ve şirret ve şekâ' üzre olub fukaraya gâret idub Kızıldoğan ... esiridur deyu bin akçaların aldıkların Trabzon'un mu'temedin aleyh zü'ema ve sipâhileri şehâdet eyledüklerin bildirmişsin imdî mezbûrları ele getirub zimmetlerinde olan envâl-ı mîrî tahsîl eylemek emr idub buyurdum ki varıcak mezbûrları ele getirub dâhî iltizâmları mûcebince zimmetlerinde ne mikdâr bakî mâl-ı mîrî var ise te'allül itdirmeyub bi-kusûr tâleb idub alub hızâne-i âmireme zabt eylesin şöyle ki ne te'allül ve bâhane iderlerse ahvâllerin arz eylesin ki tîmârları alına.

335/800

Vezîr Mustafa Paşa'ya hüküm ki hâlâ rikâb-ı hümayûna rika' sunulub Budun'da yeniçerilerin ağası olan mahlûl olan yeniçerileri gediklerine emr-i şerîf ile kûl oğlu yazılmak lâzım geldikde kûl oğlu yazmayub ecnebilerden akça alub gedikleri mezâd ider deyu şikâyet olunmağın sunulan rika' nın aynî ile sûreti ihrâç olunub teftiş olunub sıhhat üzre arz olunmağ için sâna gönderildi buyurdum ki vusûl buldukda gönderilen rika'

sûretinde mastûr olan mevâdda nazar eyleyub ve müşârun ileyhın ahvâlin hufyet ve alâniyete teftîş ve tefahhus eyleyub göresin fi'l-vâkı' rika'da mastûr olan husûslar vâkı' olub mahlûl olan gediklere kûl oğlanları yazub ecnebilerin akçaların alub yazduğı sahîh midir nicedir ve yazılan kimesneler zulm ve te'addiden krala kaçub vardukları vesâir isnâd olunan zulm ve te'addileri vâkı' mıdır aslı ile ma'lûm idinub dâhî ma'lûmun olan ahvâli vukû'-ı üzre yazub Sûdde-i Sa'adet'e bildirsin .

335/801

Muhzır katibine virildi. Fî 2 Zi'l-hicce sene 983

Edirne kadîsına hüküm ki Karadeniz yalısında Türk Ali nâm Arab bundan akdem Mehmed nâm yeniçeriye katl idub firâr ve gaybet idub bi-l-fi'l Edirne'de olduğu i'lâm olunmağın mezbûranı tecessüs ve tettebbu' olunub ele getirilub Sûdde-i Sa'adet'e gönderilmesin emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda tamam ihtimâm idub mezbûrı ol câniblerde tecessüs idub sahîh ol cânibde ise ele getirub mukayyed ve mahbûs Sûdde-i Sa'adet'e gönderesin ve bile koşduğın kimesneye tenbih eylesin ki mezbûrı yolda muhkem hıfz idub kaçurmakdan hazer eylesin .

336/802

Bu dâhî

Edirne'ye varınca yol üzerinde vâkı' olan kadîlara hüküm ki Türk Ali nâm Arab bundan akdem Mehmed nâm yeniçeriye katl idub firâr ve gaybet idub bi-l-fi'l Edirne'de olduğu i'lâm olunmağın mezbûr taht-ı kazânızda tecessüs olunub ele getirilub Sûdde-i Sa'adet'e gönderilmesin emr idub buyurdum ki vusûl buldukda her birinüz taht-ı kazânızda tettebbu' eyleyub her kangınızın taht-ı kazâsında bulunursa ele getirub mukayyed ve mahbûs Sûdde-i Sa'adet'e gönderesin ve koşub gönderdiğin adamlere tenbih eylesin ki yolda onât hıfz eyleyub gaybet itdirmekden hazer eyleyeler.

336/803

Abbas çâvuşın ... Hasan Çavuş'a virildi. Fî 3 Zi'l-hicce sene 983

Kocâcık yörükleri subaşıasına hüküm ki hâlâ Kocâcık yörüklerinin bir nöbetlüsü ki yüz yetmiş dokuz neferdir Bender ve Cankirman kal'aları ta'miri ve hendeklerinin tathîri hizmete ihrâç olunmak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda te'hîr eylemeyub Kocacık yörüklerinin bir nöbetlüsü çeri bâşları ve mukaddemleri ile ve olıgelen âdet ve kanûn üzre altışar aylık zâd u zevâde ile mu'accele ihrâç eyleyub ruz-ı hızırdan mukaddem mahall-i ma'mura varub fermân olunan hizmetde bulunmasın husûs-ı mezbûr mühimdir ihmâl ve müsâheleden ve ketm ve önün alub gitmekden ziyâde hazer eyleyesin .

Bu dahî

Bir sûreti

... Bender ve Cankirman kal'alarına tamiri ve hendeklerin tathiri içün yazıldı.

Bir sureti

Vize yörükleri subaşıasına yazıldı.

Bu dahî

Bir sûreti

Vize yörükleri ve canbazlarına ki 144 nefer Bender ve Cankirman kal'alarına yazıldı gönderesin deyu bölük subaşıasına hüküm yazıla

Bu dahî

Bir sûreti

Çingane Müslümanlarına ki 155 neferdir Bender ve Cankirman kal'alarına

336/804

Edirne kadısına hüküm ki hâlâ Kızılağaç Yenicesi ahâlisi rikâb-ı hümayûna rika' sunub bi-l-fi'l kadîları olan kimesne ehl ü iyâli vesâir tevâbi' ile ahaliyi karye üzerine çıkub gezub ... ve muhâbâlarına ve otluk ve yem ve yemlik dimeğin vesâir bulduğu zehâyiri huft ve muhâba olub re'ayaya zulm ve te'addi ider deyu şikâyet eyledikleri ecilden sunulan rika'nın sûret-i aynî ile aslından ihrâç olunub sıhhat-i ma'lûm olmak için sanâ gönderildi buyurdum ki Südde-i Sa'adet'im çavuşlarından olub bi-l-fi'l Edirne subaşı olan İskender çavuş mübâşereti ile bu husûs onât vechile hak üzre teftîş eyleyub göresin fi-lvâki mezbûr kâdî ehl ü iyâli vesâir tevâbi' ile karye üzerine çıkub huft ve muhâbaları ve otluk ve yem ve yemek vesâir zehâyirin aldıkları ve rika'da mastûr olan sâir zulm ve te'addileri vâkî' mıdır nicedir yanında sâbit olduğu üzre mufassal yazub Südde-i Sa'adet'e bildiresin.

336/805

Rahmi zâde İbrahim Çavuşa virildi. Fî

Basra beğlerbeğine hüküm ki Basraya tabî Ahşaman aşiretinden El Serac tâifesinden yigirmi nefer kimesne ehl-i fesad olmağın Basra gemilerinde küreğe konılmak fermân olunmağın habs olmuşlar imiş mezkûrlar ıtlâk olunmak bâbında istida'â-ı inâyet eylediklerin Basra'ya ulâğla varub gelen dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından İbrahim i'lâm itmeğin buyurdum ki vusûl buldukda mezkûrların ahvâlin hak üzre göresin bi-günah habs olunmuşlar ise ıtlâk eylesin .

337/806

Hızır Çavuş'a virildi. Fî 18 Zi'l-hicce sene 983

Rum beğlerbeğisine hüküm ki bundan akdem Akdağ kadîsı Mevlana Vildan dâme fazlühûya vilâyet-i Karaman'da ve gayrında sâkin olub güherçile hizmetine ma'mûr olan sipahizâdeleri tahrîr ve defter eylemek için sabıka mufassal hükm-i şerîfim verilmeğin vilâyet-i Karaman'da olan sipahizâdeleri tahrîr ve defter eyleyub hâlâ Bozok sancâğında mütemekkin olan sipahizâdeleri dâhî sâbika verilen hüküm mûcebince tahrîr

ve defter eylemek fermânım olub ol bâbda müşârun ileyhe tekrâr hükm-i hümayûnum gönderilmeğin sen dâhî müşârun ileyhin yânına bir yarâr ehl ü vukûf ve müstakîm kâtib tâyin eyleyub Bozok sancâğında olan sipahizâdeleri dâhî tahrîr ve defter itdirub defterlerinin bir sûretin Sûdde-i Sa'adet'e irsâl itdirmeği emr idub buyurdum ki varıcak te'hîr eylemeyub emrim üzre müşârûn ileyh Mevlana Vildan yânına bir yarâr ve müstakîm kâtib tâyin eyleyub Bozok sancâğında vâkı' olan sipahizâdeleri dâhî sâbık bu bâbda müşârun ileyhe virilen mufassal hüküm mûcebince tahrîr ve defter itdirub defterin bir sûretin Sûdde-i Sa'adet'e irsâl itdiresin ammâ tenbih eylesin ki bu bahâne ile kimesnenin ... re'ayasın sipahizâdedir deyu deftere yazmakdan ve celb ve ahz olunmakdan ziyâde ihtiyât eyleyeler.

Ali Çavuş'a virildi. Fî 5 Zi'l-hicce sene 983

Bir sûreti

Zulkadrlu beğlerbeğisine Samako'da olan sipâhizâdeler tahrîri.

Karaman beğlerbeğine

Bir sûreti

Kırşehirî sacâğında olan sipahizâdeler tahrîri için.

Sinan ... Selam çâvuşa Sinan Çavuş'a virildi. Fî 5 Zi'l-hicce sene 983

337/807

Dîvânda mezbûr Mustafa Çavuş'a virildi. Fî 16 Zi'l-hicce sene 983

Gelibolı vilâyeti kadîlarına hüküm ki ve Gelibolı ve Boğaz hisâr kal'aları dizdârlarına hüküm ki dergâh-ı mu'allâm çâvuşlarından Mustafa çâvuş bundan akdem ol tarafda ehl-i fesâd u şena'at teftîş için hüküm-i şerîfîm virilmişdi hîn-i teftîşde ele girub fesâd u şena'ati sâbit ve zahîr olan kimesneler zikr olınan kal'alarda habs olunub dâhî teftîşi husûs tamam oldukda kifâyet mikdârı hisâr eri koşub Sûdde-i Sa'adet'e gönderilmesin emr idub buyurdum ki anûn gibi müşârun ileyh emr-i sâbıkım mûcebince

teftîş-i mübâşeret idub hîn-i teftîşde fesâd u şena'atde sâbit ve zahîr olub mücrim olanları kaç nefer ise defter idub dâhî mezkûr çâvuşum ma'rifeti ile mezkûr olan kal'alarda habs idub teftîş bertaraf olub Südde-i Sa'adet'e gelmeli oldukda hisâr erlerinden kifâyet mikdârı adem koşub sübût ve zuhûr olan sûret-i (çizilmiş) sicilleri ile dergâh-ı mu'allâma gönderesin yollarda onât hıfz itdirub gaflet ile gaybet itdirmekden hazer eylesin.

338/808

Gülzar kazâsından Bali ve Ali ve Veli nâm kimesneyle virildi. Fî 7 Zi'l-hicce sene 983

Gülzar ve Mud kadîlarına ve Kal'a oğlu Süleyman çâvuşa hüküm ki Gülzar kazâsından ... nâm karye halkı dergâh-ı mu'allâma adem gönderub Alaaddin oğulları dimekle marûf ... nâm karındâşlar sancâğın sâhiblerin iltizâmıla amel tutmağla karye-i mezbûra ahâlisi hilâf-ı şer'-i şerîf ba'zı töhmet isnâd eyleyub şer'le üzerlerine nesne sâbit ve zahîr olmuş değil iken vuku' yok iken cerime deyu bi bahâne akçaların alub akçası olmayanın evlerini ve bağ ve bağçelerin ve yerlerini satdırub envâ'-ı zulm ve te'addi eyleyub ve karye halkından Ali nâm kimesnenin ... nâm hatûnı mezbûr ... kethûdasına alıvirmek nâmıyla cebren çekub bir günlük ba'id yere alub gidub istediği kimesnelere cebren nikâh itdirub ve tarîk ... maktûl bulunan Hızır nâm kimesnenin da'vâ ider ve ... karye halkından Veli nâm kimesne için maktûl mezbûrı sen katl eyledin deyu iftirâ eyleyub şer'le üzerine nesne sâbit ve zahîr olmuş değil iken tutub habs idub ba'de Kıbrıs'a küreğe gönderdim deyu cevâb eyleyub bu makûle zulm ve te'addilerine nihâyet yokdır deyu şekvî itdikleri ecilden buyurdum ki vardukda bu husûslarda gereği gibi mukayyed olub mezkûrları da'vayı hak ider kimesneler ile berâber eyleyub ahvâllerini onât vechile hak üzre teftîş ve tefahhus eyleyub göresin fî-l-vâki mezbûrların arz itdikleri üzre zulm ve te'addileri var mıdır ve hatûn-ı mezbûrı hilâf-ı şer'-i şerîf cebren çekub alub götürdükleri sahîh midir bil-cümle zulm ve te'addilerine müte'allık ne makûle ... sâbit ve zahîr ise ale't-tafsîl yazub sûret-i sicilleri ile Südde-i Sa'adet'e arz eylesin ki sonra anların hakkından nevehile emrim sâdır olursa mûcebi ile amel oluna.

338/809

Bu dâhî

İçil beğine hüküm ki halîya Alaaddin oğulları dimekle marûf ... nâm kimesneler iltizâm ile ... tutub re'ayaya envâ'-ı zulm ve te'addi eyleyub kiminî hilâf-ı şer' tutub habs idub ve kimini hilâf-ı emr Kıbrıs'a küreğe gönderub ve nicesine kan töhmet vesâir ba'zı fesad u şena'at isnâd eyleyub şer'le sübût bulmaduğı cerîme deyu akçaların cebren alub evlerin ve yerlerin ve bahçe ve bağların satdırub bu makûle zulm ve te'addilerine nihâyet olmaduğın ahâli-i vilâyet i'lâm eylemeğın teftiş olunmaları için hükm-i şerîfim yazılıb gönderilmiştir lakin vilâyet-i sancâk beğine nasb olunub gönderilmekten murâd-ı şerîfim eyyâm-ı sa'adetimde re'aya ve berâyânın vâkı' olan zulm ve te'addileri ref' olmayub ... üzre olmağdır ehl-i fesâd ve şena'ate muni' ve zahir olmak değildir ol bâbda müstehak-ı ikâb olmuştur buyurdum ki bu bâbda gereği gibi mukayyed olub minba'd ol makûle müfsidler maslahata karışdırmayub vâkı' olan zulm ve te'addilerini re'aya ve berâyânın üzerinden ref' idub emr-i şerîfe mugâyir bir ferde zulm ve te'addi itdirmeyesin şöyle ki bade'l-tenbih giru ol makûle fesadlara muni' ve zahir olduğın istima' oluna azl ile konılmayub envâ'-ı ikâba müstehak olmak mukarrerdir anâ göre mukayyed olub gaflet itmeyesin .

338/810

Mezbûr Kasım Çavuş'a virildi. Fî 28 Zi'l-ka'de sene 983

Bağdad beğlerbeğisine hüküm ki ... oğlı İbrahim'in teftîşi için mufassal hüküm yazılıb dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Kasım ile sanâ irsâl olunmuştur buyurdum ki vusûl buldukda mezbûrı ele getirub hüsemâsıyla berâber idub virilen mufassal hükm-i hümâyûnum mücebince ahvâlin şer'le teftiş eyleyub bertaraf eylesin ele girmeyub gaybet iderse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurub getirdub meclis-i şer'a ihzâr itdiresin.

339/811

Uğur beğinden Veli'ye virildi. Fî 7 Z sene 983

Ankara beğine hüküm ki sâbika Ankara kadîsının sûret-i sicili vârid olub gurbet tâifesiinden ba'zı kimesne fesâd idub üzerlerine şer'le sâbit olub habs olunmuşlar iken hâlâ birkaç neferinden akça alub kefile virub halâs itdiğün i'lâm olundu imdî zikr olınan kimesneler kaç nefer ise cümlesin mukayyed ve mahbus yarâr ademle koşulub gönderilmesin emr idub ve sûret-i sicil aynî ile ihrâç olunub sanâ gönderildi buyurdum ki asla te'hîr ve tevakkuf itmeyub sûret-i sicilde isimleri mastûr ve mukayyed olub üzerlerine cürm sâbit ve zahîr olanlardan kefile virilub ıtlâk olanları kefillerine buldurub geturdub habs olanları dâhî ihrâç eyleyub cümlesin emrim mûcebince yarâr ademle koşub mukayyed ve mahbûs Südde-i Sa'adet'e gönderesin şöyle ki kefile virilenler ele girmeyub ve mahbûs olanlar dâhî halâs oldu deyu bit-tamam gönderilmeyub özür ve bahâne eylemesin özrün makbûl olmaz mu'âteb olmak mukarrerdir anâ göre mukayyed olub mu'accele gönderilmeyince olmayasın.

339/812

Mektûb geturen yar Ali nâm kimesneye virildi. Fî gurre-i Zi'l-ka'de sene 983

Erzurum beğlerbeğine ve kadîsına hüküm ki sen ki beğlerbeğisin mektûb gönderub livâ-ı Hınıs'a tabî Varto nâhiyesinde ekrâd tâifesiinden olub tîmâr sipahisi olan ... Şeref oğulları dimekle marûf müfsidler erbâb-ı tîmârdan ve gayrından yüz neferden ziyâde ekrâd baş olub nâhiye-i mezbûra çeri başısı olan divânenin vakt-i zahirde alet-i harble evin basub iki oğlın katl ve iki oğlın dâhî mecruh idub ve karye halkından Ömer nâm kimesneyi katl idub altı nefer kimesne ile iki avreti dâhî mecrûh eyleyub ve cümle mâlların garet idub küllî fesâd eylediklerin sancakbeyiyle Hınıs kadîsı i'lâm eylemeğın hak üzre ahvâlleri görölmek için adem gönderilub şer'-i şerîfe davet olundukda ita'at-ı şer' itmeyub cem'iyet üzre alet-i harble varan adamlere karşı gelub küllî fesâd-ı kasd eylediklerin arz eylemişsin imdî mezbûrlar ele getirilmesin emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda tamam ihtimâm idub mezkûrları hüsn-i tedârikle ele getirub ahvâllerin hak üzre teftîş idub göresin vech-i meşrûh üzre fesâd-ı şenâ'atleri olub tecessüs-i şer' sâbit ve zâhir olursa kendulerini habs idub üzerlerine sâbit olan hukûkî

şer'le ashâbına alıviridükden sonra zuhûr iden mevâddın sûret-i sicilleri ile vâkı' hallerin yazub arz eylesesin ki haklarında emr-i şerîfim ne vechile sâdır olursa mûcebi ile amel oluna ammâ bu babda hak üzre olub mücerred ahz ve celb içün veya niyet u ta'assub ile kendu hallerinde olanlara isnâd ve emr ile zulm ve hayf olmakdan hazer eylesesin.

339/813

Bolu piyadeleri beğine hüküm ki hâlâ sâncâğın piyâdelerinin bir nöbetlûsi neferdir tersane-i âmire hizmetine emr idub buyurdum ki varıcak tehîr itmeyub sancâğın piyâdelerinin bir nöbetlûsi âdet ve kanûn üzre çeribaşları ve mukaddemleri ile ve altışar aylık zâd u zevâdeleri ile ihrâç idub mu'accele mahall-i mâmûre getirub hizmete mübâşeret eylesesin giç veya eksûk geturmekden hazer eylesesin sonra mu'âteb olursın bilmiş olasın.

340/814

Mektûb geturen beğın ademlerinden Kara Hasan'a virildi. Fî 16 Zi'l-hicce sene 983

Silistre beğine hüküm ki mektûb gönderub Silistre sancâğında Hırsova kazasına tabî Hırsovalu nâm karye sâkinlerinden Kılıç oğulları dimekle marûf Ali ve Sefer ve aherden Abdûlgani nâm kimesneler şirret ve şekâvet ile meşhûr olduklarından gayrî nice def'a töhmet sâbıkları olub kimi eve girub ve kimi kız çekub ve kimi yola alınub bu makûle şenâ'atler ile müseccellerdir ve mezbûrların babaları dâhî hırsızlukla tutulub şer'le sübût bulub salınmaya emr gelmişken mukaddemâ Silis beği Ahmed dâme izzühû azl olunmağın halâs olmuşdır ve zikr olınan Ali bir sipahinin evine gidub tutulub ve mezbûr Sefer dâhî bir uğurluk levend ile tutulub ve mezfur Abdûlgani beğ dâhî nice töhmet sâbıkası olduğından mâ'âda arka çıkub tutulub habs olunmuşlar iken mahbezlerin ve zincirlerin bozub gaybet idub serbestlerde gezub şirret ve şekâvet iderler ve babaları olan Kılıç dâhî gaybet idub Doğancı nâmıyla serbestlerde gezub emr-i şerîfe siz ele girmeleri müyesser olmaduğın bildirdiğın ecilden mezbûrlar gezub istizhâr itdikleri serbestlerde ele gelmelerin emr idub buyurdum ki varıcak mezkûrların ahvâline

mukayyed olub tettebbu' ve tecessüs itdirub her kimin serbestlerinde tımarlarında bulurlarsa tâleb idub alına cümlesin ele getirub dâhî şer'le sübût bulan fesâdlarının sûret-i sicilleri ile kendülerin mukayyed ve mahbûs yarâr ademle koşub Südde-i Sa'adet'e gönderesin yolda onât hıfz idub gaflet ile gaybet itdirmekten hazer eyleyeler anûn gibi serbestlerde sahibleri mezkûrları ele virmekde mu'ayyen ve zahîr olub hilâf-ı emr-i şerîfe te'allül iderlerse isimleri ve tîmârları ile yazub bildiresin.

340/815

Vezîr Mustafa Pâşâ'nın kethûdasına virildi. Fî 16 Zi'l-hicce sene 983

Vezîr Mustafa Pâşâ'ya hüküm ki bundan akdem Sigetvar Beği Ali dâme izzühû mektûb gönderûb kal'a-ı Sigetvar kurbinde merhûm ceddîm Sultan Süleyman Han tâbe sera türbesi etrâfında yapılan palanka muhâfazası için mücededa elli nefer yazılmak lâzımdır deyû arz eylemeğin beher hâl iktiza idub lâzım olursa kifâyet mikdârı yazıla deyû fermân olunmağın ziyâde nefer yazub lakin ol mikdâr nefer yeniden olduğu takdirce mevâcibleri tedâriğinde küllî usret çekilur Sigetvar kal'asından taş mühimmi fermân olunân palankasının neferâtından kifâyet mikdârı konılmağla türbe palankasının hıfzî mümkün olduğî ve yeniden neferât lâzım olmadığı i'lâm olunmağın mir müşârun ileyh palanka-ı mezbûreye mücededa yazduğı neferât ref' olunmasın emr idub buyurdum ki vardukda türbe-i mezbûre palankası muhâfazasına mir müşârun ileyh sonradan arz idub yeniden yazduğı neferâtı ref' idub dâhî zikr olunan türbe palankasına ... fermân olunan Sigetvar'ın taşra palankası neferâtından kifâyet mikdârı neferât ihrâç palanka-ı mezbûre muhâfazasına tâyin idub gereği gibi hıfz ve hırâset itduresin ol vilâyetde olan vilâyete mukayyed olub itlâf-ı mâdan hazer idub vilâyetin hıfzına ve mâlın siyânetine evvelâtı ile âmil olub arz-ı muhtâç olanı yazub bildiresin.

340/816

Anasına virildi.

Sakız beğine hüküm ki bundan akdem Midüllü iken kürekde olan Hasan oğlu Ali'yi Südde-i Sa'adet'e gönderilmek emr idub buyurdum ki mezkûrı ademin ile dergâh-ı mu'allâma gönderesin ammâ bu yolda gaybet itdirmeyesin.

341/817

Bu dâhî

Tarih-i mezbûrda

Vezir Mustafa Paşa'ya hüküm ki Budun muhâfazasında tâyin olunan bin nefer Budun gemilerinin mevâcibi için tâyin olunan Sirem ve Poşağa sancâklarının hazineleri kifâyet itmeyub hazine-i Budun'dan yılda yedi sekiz yük akça zahire virilub mevâcibleri tedâriğinde usret çekulurken Budun'da yeniçerileri geduğine emr-i olanlar... mezbûreye ilhâk olunmak husûsın ... itdikleri ve ba'zı kal'a asker neferâta ve ba'zı neferâtın mevâcibi dâhî terakki ile ezdiyad bulub mevâcibleri tedâriğinde ... çıkılub hazineye dâhî ihtiyâç olduğu i'lâm olundu imdî bundan akdem arzların götürub vilâyet-i Budun ... olunursa hisâr mustahfizlarının ve neferâtın ekserî tîmâr ile tâyin olunur ve hâssa mukâtaanın ekserî ezdiyâd ve terakki bulub hüsn-i tedârikle Südde-i Sa'adet'den hazineye irsâline ihtiyâç kalmayub cümle-i mevâcibi ve masârif bu cânibden tedârik olunur deyu i'lâm eyleduğın ecilden arz eyleduğın kimesneler müceddel ol yerde tahrîrine tâyin ve tahrîr itdirub ve andan mâ'adâ yeniçeriler mevâcibine zıkr olunan ... cizyesi tâyin olunub ve hızâne-i Temeşvâr'dan dâh îsal be sal küllî hazine gönderilub birkaç yıldan beru masârifde usret müşahade olunmaz iken şimdi izhâr acz olunduğı adem ihtimâmınla Budun lerinin ve ba'zı kal'a asker neferâtı ve neferâtın mevâcibi terfler ile ezdiyâd bulunduğundan (çizilmiş) buyurdum ki vusûl buldukda ... üzre bu husûslarda hüsn-i tedârikle mukayyed olub Budun'da (çizilmiş) ve tâyin olunan bin nefer yeniçeriden minba'd (çizilmiş) fevt olanlarının ve tımara çıkanlarının gediklerin ile emirlilülere ve ahire virmeyub nihâyet (çizilmiş) arz eyleyesin ki ol bâbda sâdır olacak emr-i şerîfimle amel idesin ve bi'l-cümle Budun hazinesinden ol serhadda mevâcib olan neferâtın mevâciblerin ziyâde itdirmeyub ve neferâtı dâhî bila emr yeniden yazdırmayub anûn gibi serhadda olan .kıladan .yerine neferât lâzım oldukça mahuf mahalde olmayan iç kal'alarından ihrâç ve tedârik idub ziyâde masarif izhârından ve itlâfı maldan hazer idub mâl ve memleketin hıfzına evla ve enfa olanı ile amel idub cumhûr-ı umûrda fikr-i sâkîd ve ... zuhûra getirub a'dâyı bedray tarafından dâhî gaflet üzre olmayub sâbika gönderilen ahkâm-ı şerîf mücebince amel idub hüsn-i tedbîr ve tedârikde dakika fevt itmeyesin ve â'dâ tarafından vâkıf olduğın ahbar sahîhe-i alet-tevâli i'lâm ve aşkareden halî olmayasın.

341/818

Cafer Çavuş'a virildi. Fî 22 Zi'l-hicce sene 983

Erzurum beğlerbeğine hüküm ki dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Hüseyin zide kadrühû ile ... fermân olınan begsimed ve zahire husûsın bildirmişsin mufassalan ma'lûm-ı şerîfim olmuştur imdî begsimed husûsı mühimmattandır buyurdum ki Cafer çavuş vardukda fermân-ı şer'-i şerîfim ... eğer zahiredir ve eğer begsimetdir ve gayrıdır onât mukayyed olasın vakti ve mevsimi ile tedârik idub ikdam ve ihtimâmda dakika fevt itmesin şöyle bilesin.

342/819

Kethûdası Rüstem kethûdaya virildi. Fî 16 Zi'l-hicce sene 983

Erzurum beğlerbeğisine hüküm ki mektub ve adem gönderub yukarı cânibden elçi gelub mülâkî olduğın i'lâm eylemişsin buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub müşârun ileyh elçinin ve bile gelen ademlerinin lâzım ve mühim olan zad u zevâdelerini vesâir tedârik ve mühimmatların her ne ise hâzır ve isâl eyleyub nice bir husûsda kusûr ve noksânların komayub bi'l-cümle bu bâbda arz-ı nâmus saltanata müte'allık olan umur-u ... bezl-i makdûr ve sa'y ... zuhûra getirub emr-i sâbika muhâlif ve men' olunmakdan ihtiyât eyleyesin ve emr-i sâbıkada (çizilmiş) fermân olunduğı üzre Kars beği olan ... dâme izzühûyî elçiyle bile koşub muhkem tenbih ve tekîd eyleyesin ki yolda ve izde ve menâzil ve merâhilde ahâliyi vilâyetden ve zahireyi bey' idenlerden bi'l-cümle ol cânibin isyanından bir ferdine bulaşdırmayub gereği gibi hıfz ve zabt eyleye şöyle ki emr-i şerîfime mugâyir kimesneye bulaşdığı istimâ' olına neticesi anâ âid olur anâ göre mukayyed olub bâb-ı ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt itmeye.

Bu dâhî

Müşârun ileyhın ademlerinden ... çavuşa ulak hükmü yazıldı.

342/820

Dîvânda Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 17 Zi'l-hicce sene 983

Kırşehir beğine ve Kargu kadîsına hüküm ki bundan akdem Kargu kadîsı olan Hancı kadîya isnâd olunub fellaylık isnâd olunub karar-ı teftîş için ahkâm-ı şerîf virilub teftîş olunub kadî askerim tarafından ahvâli paye-i serir i'lâm arz olundukda mezkûrın ve karındâşının alâkası kat' olunub ehl ü iyâlleriyle Kıbrıs'a sürülmeğin emrim olmuş iken hâlâ Kangırı sancâğı kadîlarından dokuz kadî cem' olub ahvâlin teftîş eylemek için bir hüküm ibrâz olunduğı i'lâm olundu imdî Âsatane-i Sa'adet'imden ol makûle emr gönderilmeyub telbîs olduğı mukarrer olmağın buyurdum ki vusûl buldukda ol dokuz kadî mübâşir tâyin olunan emri elinden alub bir kiseye koyub mühürleyub Südde-i Sa'adet'e gönderesin ve müşârun ileyh teftîşine mukayyed olmayub heman (çizilmiş) kendünün ve karındâşının alâkasın kat' idub Kıbrıs'a sürgün eyleyesin ve emrim yerine varduğın yazub bildirsin ve fermânı şerîfim mücebince kadî-ı mezbûrın ve karındâşının alakasın kat' itdiklerinden sonra müşârun ileyh çavuşuma koşub cezire-i Kıbrıs'a gönderesin ki emrim mücebince iletub teslîm itdiğune beğlerbeğisinden temessük alub Südde-i Sa'adet'e geture.

342/821

Dîvânda Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 22 Zi'l-hicce sene 983

Aydın beğine hüküm ki sâbika kapu ağası ve medrese-i müderrisi olan Hızır nâm müderris kendu halinde olmayub akvâli ve ahvâli na-şayeste olub neferi bildirilmesi lâzım olduğı pâye-i serîrim ... arz olunmağın İstanbul'dan neferi alınub alâkası olduğı Aydın sancâğına sürgün olmak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda mezbûrı livâ-ı mezkûrda alakası olduğı yerde temekkin itdirub livâ-ı mezbûreden hâric yerlerde olmağa komayub ve kendûye dâhî muhkem tenbîh eyleyesin ki kendu halinde olub akvâl ve ahvâli ile kimesneyi rencide eylemeye ve irtesince kenduye ait olub ukubat ne zuhur olur anâ göre mukayyed ve müşârun ileyh ders ademlerinden Ali ve Hasan Südde-i Sa'adet'im çavuşlarından Mehmed çavuş ademi Mehmed ile koşulub sanâ irsâl olunmışdır mezkûrı sanâ teslîm eyleyub ve isâl olunduğına ellerine mühürlü temessük virub Südde-i Sa'adet'e irsâl eyleyesin.

343/822

Kasım Çavuş'a virildi. Fî 15 Zi'l-hicce, ba hattı

İçil beğine hüküm ki hâliyâ karye-i Taş kadîsı Mevlana Abdülvahhab zide fazlühû Südde-i Sa'adet'ime mektûb gönderub ... kâzasına tabî Kilise hisâr-ı nâm karyede vâkı' olan güherçile kar hanesine ta'yin olunub kaza-ı Karataşda mütekaid defterinde mukayyed olan karye-i Erkilise'den ahi bin Hasan ve Mahmud bin Bekir nâm kimesneleri emr-i şerîf mücebince kâr hâne hizmeti için mütekaid çeribaşıyla hisâr erenleri dâvet eylediklerinde mezkûran Ahi ve Mahmud alet-i harb ile üzerlerine çekub itâ'at itmeduklerinden mâ'âda tekrâr tekrâr kendunun bir ademiyle Mehmed nâm hisâr eride gönderub dâvet eylediğinde karye Kurugürgen ve Tamra'da üç bin akça tîmâra mutasarrıf olan pir Ahmet nâm sipahinin oğlu mezkûr hisâr eri mücedel kılıç ile başın çalub mezbûran ahi ve Mahmud'u virmeduklerin bildirmeğin ol sipahinin oğlu ile mezkûrlaran Ahi ve Mahmud Kıbrıs'a sürülmesin emr idub buyurdum ki vusûl buldukda göresin arz olunduğı gibi ise ki tecessüs-i şer'-i şerîf sâbit ve zahîr ola te'hîr itmeyub mezkûrların ol yerden alâkaların kat' idub emrim mücebince Kıbrıs'a sürgün eyleyub ve yazub bildirsin hak üzre olub ... husûs-ı mezbûrı toprak kadîları ma'ân görüb ne vechile olursa ... yazub bildirsin.

343/823

Sakız beğinin ademi mektûb geturen Ali'ye virildi. Fî 23 Zi'l-hicce, Efendi hattıyla

İzmir ve Çandarlu ve ... kadîlarına hüküm ki kıdvetül- ümerai'l- kirâm Sakız sancâğı beği Mustafa mektub gönderub Sakız ceziyesinin terekesi aher yerden gelmeye muhtaç olub ekser zahireyi Çandarlu ve ... ve İzmir iskelelerinden gelub şöyle ki zikr olunan iskelelerden zahire çekmeye hazine-i mezbûre ahâlisinin ahvâli ... olmuştır zikr olunan iskelelerden cezireyi mezbûre halkının sandallarına zahire virilmek için emr-i şerîf virilmek ricâsın arz eylemiş buyurdum ki vardukda zikr olunan iskelelerden şimdiye değin Sakız ceziyesine zahire virigelmüş ise olıgeldiği üzre sandallarına akça ile kifâyet mikdârı zahire virdirub muzâyaka çekdirmeyesin ammâ küffara tereke virilmek memnû'dır bu bahâne küffara ve deryaya zahire virilmekden ziyâde hazer idesin.

343/824

... olan Mehmed'e virildi. Fî Zi'l-hicce

Mora beğine hüküm ki mektûb gönderub livâ'-ı mezbûreye tabî kal'a-ı ... mahzeninde der-mahzen olan mîrî erzak zahireden tahdid olunmamağın mürur-u zaman ... bil-külliyen zâyî ve telef olunmağla karîb olub erbâb-ı hacata defter ile tevzi' olunub sene ve zamanında defter mücebince cem' ve tahsîl olunub mîrî erzâk tahdit ... ve enfâ itdüğü dizdar ... virdiklerin bildirdiğın ecilden kâdı ve dizdâr marifetleriyle erbâb-ı hacat defter ile tevzi' idub inşâ-Allahu te'ala zamanında giru defter mücebince bi-kusûr cem' idub yerine koyasın.

344/825

Ramle de sakin mektûb geturen Ali ve Ebubekir nam kimesnelere virildi. Fî 20 Zi'-hicce, Efendi hattıyla

Şam Beğlerbeğine ve Ramle kadîsına hüküm ki sen ki kadîsın Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderûb hayli zamândan beru Ramle mahkemesinde nâib-i şer' olan Ali salih ve mütedeyyin ve ehl-i ilim olduğından mâ'âdâ mesâlih-i Müslimin muktezâ-ı şer-i şerifim üzre görüb kendû hâlinde kimesne iken Müslümanlara zulm ve te'addisi var imiş göresiz deyû emr-i şerif vârid olmağın ahvâli teftiş olundukda bir kimesne çıkub hak taleb itmeğın halâsına emr-i şerifde mübâşir olan Gazze Beği ... kadîsın arzlar virmiş iken Ebubekir nâm kimesne yedinden dâhî iki kıt'a emr-i şerîf vârid olub emr-i sâbık mücebince amel idesin deyu fermân olunmağın tekrâr nidâ ve tenbih olunub isnâd olunan mevâddan bir mâl zuhûra gelmeyub ve mezkûr Bekir zıkr olunan hükümleri mazûl olan ... kadîsının arzıyla ihrâç itdirdum deyu cevâb virdiğın bildirdiğın ecilden buyurdum ki vusûl buldukda mezbûrın ahvâlin bu def'a dikkat ve ihtimâmla hak üzre teftiş ve tefahhus idub göresin mezkûrların mukaddema arz olunduğı üzre re'ayaya zulm ve te'addisi vâkı' mıdır yohsa hâlâ i'lâm olunduğı üzre kendu hâlinde salih ve mütedeyyin kimesne midir nicedir sen ki beğlerbeğisin ahvâline sen dâhî vâkıf olub sıhhat üzre yazub bildiresin.

344/826

Dîvânda Abdülrahim Çavuş'a virildi. Fî 18 Zi'l-hicce, Efendi hattıyla

Aydın beği Hasan dâme izzühûya hüküm ki Südde-i Sa'adet'e mektub gönderub mukaddema nâib Muhyittin'in nice fesâd u şena'ati zahîr olduğundan gayrı emvâl-ı Müslimin bigayr hak ahz idub ve bunların ef'âli zulm ve te'addi şer'le sübût bulub erbâb-ı hukûk hakların alıvirmek esnasında iken firâr idub fi'l-hakika mezbûr nâib ehl-i fesâd olub ol diyârın fukarâ ve zu'afası kemâl-i mertebe şekvâ üzre oldukların mukaddemâ arz olundukda ashâbına hakların alıvirildikten sonra sûret-i sicilleri ile Südde-i Sa'adet'e gönderesin gereği gibi konıla deyu emr-i şerîfim gönderilmeğin mezbûr ele getirilub Tire zindânında muhkem habs olundukda gice ile zindanı bozub kaçub fi-l-vâki mezbûr nâib ziyâde şerîr ve muzûr ve zani ve ehl-i telbîs kimesne olub dâ'ima Müslümanlara zulm ve te'addiden hâli değildir deyu bildirdiğün ecilden buyurdum ki vusûl buldukda mezbûr giru ele getirub emr-i şerîf-i sâbıkam mûcebince ashâbına şer'le sâbit ve müteveccih olan hakların alıvirdikten sonra sûret-i sicilleri ile Südde-i Sa'adet'e gönderesin küreğe konıla ve gönderdiğün ademine tenbih eylesin ki yolda gaybet itdirmekden hazer eyleye.

344/827

Bursa sancağında ve ze'amet zaim Mahmud'a virildi. Fî 19 Zi'l-hicce

Boluvadin ve Karahisâr ve İshaklu kadîlarına hüküm ki hâliya mahrûse-i İstanbul zahiresi için Ali Yörük nâm kimesne taht-ı kazânızdan akçasıyla buğday alub geturmek için ol cânibe gidub ol bâbda mu'avenet olmak için emr-i şerîfim tâleb eylemeğin buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardukda mezbûr taht-ı kazânızda bulunan yerlerden murâd idindüğü mikdârı akçasıyla buğdayı alıvirmeğle mu'avenet idesin zahire husûsı ehemmi umurdandır isâl ve müsahele itmeyub mezbûra her vechile gereği gibi mu'avenet eylesin ammâ bu bahâne ile zahire alub hârice itmeye.

345/828

Saru Çavuş'a virildi. Fî 29 Zi'l-ka'de

Çingane beğine hüküm ki ... kadîsı Mevlana Ali Südde-i Sa'adet'ime mektûb gönderub kasaba-ı ... sâkin kıbtî tâifesinden on beş nefer kimesneyi bundan akdem üçer eri ulak bargirin ... için ispençleri on ikişer akça olub vesâir tekâlif-i örfiyeden muaf ve müsellemler olmak için ellerine emr-i şerîf virilmeğın hâliya senin tarafından tâife-i mezbûrenin harâcî cem' için ... olan Latif nâm kimesne elli nefer mikdârı atlu ile tâife-i mezbûrenin ... üzerlerine koşub bu makûle ... zamânda bir ... mikdârı kendulerini atları ile besletdirub ve defter-i hâkânide zikr olan on beş nefer Çinganenin haraçlarının ba'zı otuz üçer ve ba'zısın kırkar akça olub lâkin müşârun ileyh Latif deftere ... mukayyed olub her birine yüz yigirmişer akça tâyin idub bi husûs tâife-i mezbûrenin haramileri mahkemede altun deyu emr-i şerîf varîd olmağın meclis-i şer'a davet olundukda ita'at itmeyub ve ba'zılarına biz çinganelere kefiliz deyu şer'-i şerîfe muhâlif ismi ve resmi ile ... ma'lûm olınan Çinganelerin haracı ve eslahaları tâleb itdiğinden mâ'âda üçer er ulâk bargirleriyle cem' itti muhzıranda kabz idub ıtlak olunması için kıbel-i şer'iden adem gönderdikde virmeyub tekrâr adem gönderilmek üzre iken dergâh-ı aliyye çavuşlarından Ahmed çavuş ulâk ile kalub menzil bârgiri tâleb itdikde husûs-ı kâziyyeye vâkıf olub kendu ademi ile şer'iden cânibinden dâhî adem gönderilub menâzili münaza'a-ı kesireden sonra ellerinden alınub hizmet-i mirinin dâhî te'hirine sebep olub tâife-i mezbûre harici kazaya ulâk bargiri aslı için mahbus ve mukayyed sürülmek için ellerinde emr-i şerîfleri olub hâlâ giru dahi mukayyed olub avretleri oğlanları ile cebren ve kahren elli altmış mikdârı levendatıyla ekserin sorub zikr olan ulâk bargirleri bilinmeyub kıbtî tâifesinin perakende olmalarına sebep olmuşdur deyu bildirmeğın mezbûr şer'le teftîş olunub bu denlu atlu ile çinganenin üzerine varub te'addi itduğı vâkı' ise men' olunub çingane tâifesinin hakları alıvirilmeğın emr idub buyurdum ki mezbûr şer'-i şerîfe dâvet ve zikr olınan kıbtî tâifesi ile berâber idub ahvâllerin muvâcehelerinde dikkat ve ihtimamla teftîş ve tefahhus idub göresin kâziyye arz olunduğı gibi olub bu makûle ... zamanında elli neferden ziyâde atlu ile ... üzerlerine koşub tazyik idub ve defterde takdîr ve ta'yin olunan haraçlarından ziyâde nesne tâleb idub alub ve hilâf-ı emr aherin sorub ulâk bargirlerinin beslenmesine kâni' olub vechi meşrûh üzre te'addi itduğı vâkı' ise çingane tâifesinin haraçlarından gayrı nesneleri

almışsa ki şer'le sâbit ve müteveccih ola hakların hükm idub ahvâlin vukû-ı üzre arz eylesin.

345/829

... sancağında yedi bin kusûr akça tımârı olan Mehmed'e virildi. Fî 18 Zi'l-hicce

... subâşısı Mehmed'e hüküm ki hâlâ zıkr olınan tâifenin bir nöbetlüsü ki 168 neferdir Bender kal'asının ta'miri hizmetine ta'yin olunub buyurdum ki varıcak asla te'hîr itmeyub bir nöbetlüsün adet-i kanûn üzre altışar aylık zâd u zevadeleri ve çeri bâşlıları ile mu'accele ihrâç eyleyub mahall-i ma'mure varub hizmete mübâşeret eylesin giç veya eksuk itmekden hazer idesin.

346/830

Mektûb getûren Ömer beğın ademi Ali'ye virildi. Fî 19 Zi'l-hicce

Bosna beğine hüküm ki livâ-ı mezbûrda havâs-ı hümayûn nâzırı Ömer mektub gönderub mah-ı şevvalde ... beği Piri dâme izzühûnun ademlerinden Mahmud voyvoda ... martolozları beği Mehmed ağa beş yüz nefer ademleriyle darü'l-harbe ... salub doksan beş nefer esir çıkarub ... ve davar ve esbâb alub ve livâ-ı mezbûre gelenden bir ve ağalardan ve harami başılardan beş yüz esir dâhî alub bir akça nicenin mahsûlün virmeyub taleb olundukda teslîm idub ve livâ-ı mezbûrde iki yüz hânedan ziyâde hariç ez-defter re'aya olunmağın mahsûl-i mevkuf alını gelmiş iken mevkûf emini Piri ağa tâleb itdikde döğüb arzın yakub mâl-ı mîrîden zimmetinde küllî nesne vardır deyu bildirmeğın buyurdum ki vardukda bu bâbda mukayyed olub husûs-ı mezbûrı toprak kadîları ma'rifetiyle hak üzre teftîş idub göresin arz olunduğı üzre müşârun ileyhin üzerinde mâl-ı mîrîden bir mal mikdârı nesne zuhûr iderse te'allül itdirmeyub bi-kusûr tahsîl itdikden sonra mezbûrdan da'va-ı hak idenler ile berâber idub bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl terk olunmayan husûsları ber mûceb-i şer'-i şerîf onât vechile teftîş eyleyub hukûk-ı nâsdan dâhî tecessüs-i şer' üzerinde ne mikdâr nesne zahîr olursa ashâbına alıvirub eğer mâl-ı mîrîden ve eğer hukûk-ı nâsdan üzerlerinde bir akça komayub muhtâcî arz olanı yazub bildirsin.

346/831

... kadîsına ve dizdârına hüküm ki bundan akdem kıdvetü's süleha ... Şeyh Mustafa zide fazlühûnun Mehmed Zavadi nâm hizmetkârı hayli altun ve akça ve esbâbı serka idub gaybet itmeğe müşârun ileyh cânibinden vekîl nasb olunan sipahi Mustafa nâm kimesne ile ol cevânibde tettebbu' ve tecessüs olunmak için emr-i hümayunum gönderilmişdi hâlâ zikr olunan esbâb serka itdükleri ... hizmetkârının elinde bulunub Papas kal'asında ... vazı' olduğu i'lâm olunmağın zikr olunan esbâb aynî ile gönderilmesin emr idub buyurdum ki müşârun ileyh cânibinden emr-i şerîfim ile ademi ve ... bi-l-fi'l Papas kal'asında emânet konılan esbâbı müfredâtıyla defter idub bir sanduk içine koyub mühürleyub varan ademi ile gönderesin.

346/832

Mora beğine hüküm ki mektûb gönderub livâ-ı mezbûreye tabî karyenin ba'zın havâs-ı hümayûn ve ba'zın serbest olmağla binası fermân olunan kal'ayı istihdâm için lâzım olan ziyâde usret çekub her karyenin re'ayasın subâşıları ve sipahilerin ihzâr idub mahall-i binaya bi'z-zât isâl için hüküm-i şerîfim lâzım olduğın bildirdiğın ecilden her karyenin sahibleri re'ayasın ihrâç ve isâl itmek emr idub buyurdum ki vardukda zikr olunan binaya cerahor lâzım oldukda havâs-ı hümayûn subâşılarına ve serbest sâhiblerine teklîf idub emrim mücebince her biri lâzım olduğın mikdârda henüz ihrâç binaya ve bi'z-zât isâl itiduresin ba-husûs ehemmi mühimmatdandır subâşılar ve sipâhiler emrime mugayir muhalefet ve mukânatdan ziyâde ihtiyât ideler.

347/833

Bu dâhî

Mora beğine hüküm ki mektûb gönderub haliyâ Anavarın sancağında binası fermân olunan tahta kal'anın duvarı binası umur-u mühimmeden olub mücerred livâ-ı Mora re'ayasıyla binayı müehher itmâma iriştirmek mukarrerdir Selanik ve ... yörükleri ma'ân mu'avenet için tâ'yin olunub nevrüz gününde hazır bulunursa in-şâ-Allah te'ala binay-ı mezbûr itmâma irişmek mukarrer tamâm olunur deyu i'lâm itmişsin imdî Selanik yörükleri hizmet-i mezbûr için sanâ tâyin olmuşdır buyurdum ki varıcak

te'hîr itmeyub zikr olınan yörüklerle binası fermân olınan mahallin üzerine gidub leyl ve nehâr ... sa'y ve ihtimâm idub bu sene itmâma irişdirmesine ikdâm eylesin isâl ve müsaheleden hazer eylesin.

Dîvân efendisi Anadolu muhzır başılara ... virildi. Fî selh-i Zi'l-hicce

347/834

Ba'de kendi katibi Mahmud getirub ... Süleyman reise yazdırub yine Mahmud kâtibe virildi. Fî 21 Z

... kadîsına hüküm ki haliya taht-ı kazânda İneköy'ü limanı dimekle marûf liman ... limanı olub tereke gemileri varub anda durmak kâbilinde olub lâkin etrâf ve cevânibinden limanı mezbûre tereke gelecek yollar gayet ... olub açılıb pak ve tathîr olunması ve etrâf ekinafdan geturen kimesneler ve tereke tahmîl olunan davarlar sâkin ve mütemekkin olmağ için liman kurbinde bir münasib mahalde kârban ... dahi vazı' olunmak lâzım ve mühim olub bundan akdem sen ki kadîsın kazâ-ı mezbûr sanâ tevcih olunduğı zamânda limanı mezbûrın yollarını tathîr ve pak eyleyub ve kârban ... mezbûr ehl-i ... tâyinde itdiğı mikdârdan eksuk akça ile bina itmeğın ahdın alduğın masarif için vezir ... Mehmed Paşa edamAllahü te'ala iclalûhu tarafından sahihü'l ayar üç yüz sikke altun ihrâç olunub bir kiseyle mühürlenub sanâ gönderilmiştir buyurdum ki vardukda irsâl olınan florisini bi-kusûr sanâ vâsıl oldukda sâbıka ahdın alduğın eğer liman-ı mezbûrın yolları tathîr midir ve eğer karbân ... mezkûrın ... zide kadrühû mübâşeretle envâ-ı dikkat ve ihtimâma mübâşeret eyleyub kerestesin vesâir lâzım olan tedârîğı ve mühimmâtın hazır ve müheyya eyleyub dikkat ve zamânı ile mu'amele itdiğın mikdâr akça ile itmâma irişdirmek bâbında envâ-ı sa'y ve ihtimâmın vücûda geturesin bilcümle bu bâbda gereğı gibi mukayyed olub lakin itlâf ve isrâfından ihtiyât eyleyub hân-ı mezbûr kemâl-i istihkâm üzre binalar itdirub vaktî ve zamânı geçmeden itmâma irişdiresiz deyu hükmi-i şerîfim sanâ ne gün varub ve ne vechile tedârik itdiğın mufassal yazub arz eylesin.

348/835

Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 21 Zi'l-hicce

Kıbrıs beğlerbeğisine hüküm ki mukaddemâ ... kadîsı olub evinde ... bulunan ... kadîsı karındâşıyla alâkaları kat' olub cezire-i Kıbrıs'a sürülmek emrim olub sanâ iletub teslîm itmek için dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü' emâsil ve'l-akran zide kadrühû tâyin olunub gönderilmiştir buyurdum ki vusûl buldukda emrim mûktezâsınca kadî-ı mezbûr ile karındâşın alâkalarını müşârun ileyh çavuşum ol yerden kat' idub cezire-i Kıbrıs'a götürüb sanâ iletub teslîm itdikde sen dâhî mezkûrları muhkem hıfz itdirub cezireden hariç yere gitmeğle komayub ve mezbûrları alub gidub teslîm itdiğine müşârun ileyh çavuşumun eline temessük viresin ki Südde-i Sa'adet'e geturub ibrâz eyleye şöyle bilesin.

348/836

Koyun emînin ademisine virildi. Fî 21 Zi'l-hicce

İstanbul kadîsına hüküm ki mahrûse-i İstanbul'un yazılı kassablarından Türk Bali nâm kassab hâlen gaybet idub Haleb'de ... deynî kalub İstanbul'da vâkı' olan mülk evi ve cümle esbâbı celebde olan deynî için bey' olunmak bâbında koyun emini olan Hasan çavuş hükm-i hümayûnum tâleb itmeğın kassab-ı mezbûrın mülk evi deynî için bey' olunmasın emr idub buyurdum ki hükm-i şerîfim vusûl buldukda emrîm mûcebince gaybet iden mezkûr Türk Bali'nin mahmiye-i İstanbul'da vâkı' olan cümle esbabı mülk evinde mezkûr koyun emînine bey' ... itdirub ... olan ceblere ber vech-i adâlet taksim itdiresin.

348/837

Mektûb geturen ... nâm kethüdaya virildi.

... kadîsına hüküm ki sâbika müfettişzade ve kadîya mektûb gönderub bundan akdem kıdvetü'l vasili merhûm sultân ... gâzi nevverallahu merkadehû evkâfından değirmen ve hamâm ve dükkanlarının ve câmiî şerîf ve kâr hânelerinin küllî termîm ve ta'mire ihtiyâcı olub harab-ı müşif olmağın iki yıl mikdârı rakabe olunub mütevellisî ...

çarşı mübâşeretleri ve dervişleri ma'rifetiyle termîm ve ta'mîr olunub tamam oldukda hâlâ teftişde ise ... huzurlarında ehl-i vukûf dervişler mahzarlarında dikkat ve ihtimâm ile müfredât defterlerin muhâsebeleri görilub makbuzatı masrafa tatbik olundukda bade'l-harç ve el-mevâcid on sekiz bin akça ziyâde gelub vakıf için mütevellisî yedinde imza olunub bel'iyât ve kemmiyât olmayub ber taraf idilmektedir ve kalan yetmiş sikke dîvâne Hacı nâm kimesne dergâh-ı mu'allâma gelub zikr olunan muhâsebe ... olunub tekrâr görile deyu emr-i şerîf irâd itmeğin müşârun ileyh müftü dervişler ve ... mukaddema görilen muhâsebe hak üzere bel'iyât ve kemmiyâtı bu kadar ve mezbûr Hacı ... kimesnedir ... olmaduğundan gayrı ihtilâlden halî değildir deyu i'lâm eyleduğın bildirdiğın ecilden mezbûr dîvâne Hacı ref' olunmasın emr idub buyurdum ki vusûl buldukda zikr olunan evkâf mütevellisîne tenbih eylesin ki mezbûr ref' idub ve sen ki kadîsın minba'd evkâf-ı mezbûreye müte'allık husûslarda dahl ve ta'arruz itdirmeye.

349/838

İbrahim Çavuş'a virildi. Fî 25 Z

Diyârbekir beğlerbeğine hüküm ki mektûb gönderub Halil çavuş bizden emr-i şerîf vârid olub Diyârbekir hazinesine mukaddem gönderilub ve vilâyet-i Diyârbekir'de olan kassabat ve kuralarda ba'zı kimesneler barut işleyub ehl-i fesad ve ve kuttâ'-ı tarik levendat barutı anlardan alub tûfeng kullanub yollarda katl-i nefis idub beğlerbeğiliğe müte'allık olan yerlerde ne mikdâr barut bulunursa alub mîrî için zabt itdirub ve barutı minba'd mîrî kâr hânelerden gayrı yerde asla bir ferde işletdirmeyub ve güherçilesi olanlara ve işleyenlere muhkem tenbih eylesin ki güherçilesin ahire satmayub mîrî kâr hânelere bey' idub kal'alarda ve dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri elinde olandan gayrı tûfengi bir ferde kullandırmayub re'aya ve levendat ve suhteler elinde bulunan tûfengleri alub defter idub mîrî için zabt itdiresin deyu fermân olunmağın bu diyârda olan yerlere yarâr ademler gönderilub ve güherçile işleyen mîrî kâr hânelere tenbih olunub bulunan yerlerden eğer güherçile ve eğer barut tûfengdir ellerinden alınub mîrî için zabt olunur lâkin bu diyârda Şam-ı şerîfde olan dürüzi tâifesi gibi tûfeng endâz ve Sivas'da olan sùhteler gibi şaki ve levendler olmayub ve re'aya tâifesi tûfeng kullanu gelmemeğle ve ... olmamağın ahâli-i vilâyet asûde hâl olub ve ele giren levendat ve hırsûzın tecessüs-i şer'-i şerîf haklarından gelinub emr-i şerîf üzere amel olunur ve

hazineye isâli bâbında dâhî hala ikdâm olunub amma bu vilâyetde flori ele girmemeğe akçayı altuna tebdîl itmeğe ziyâde ıztırab çekilur ve elde bu yerde ma'mûl olan ... irsâli mümkün olan mîrî hazineye cümleden mukaddem gönderilurdi bu defa dâhî inşa'Allahu teala mukaddem gönderilmek içün ikdâm olur deyu bildirmişsin imdî Sûdde-i Sa'adet'imde ... akçası hariç olmak mümkün değildir olıgeldiği üzre floriyi tebdîl eyleyub vaktî ile gönderilmesin emr idub buyurdum ki varıcak bu husûsa dâimâ mukayyed olub kadîmden olıgelduğu üzre ... akçasın floriye tebdîl eyleyub bu bahâne ile vaktinden tecâvüz itdirmeyub tedârik idub vaktî ile göndermek bâbında ikdâm ve ihtimâm eylesin ve güherçile husûsı dâhi umûr-u mühimmedendir ol bâbda dâhî onât mukayyed olub vâfir ve müteveffî tedârik eylemek bâbında sa'y ve ikdâm eylesin.

350/839

İbrahim Çavuş'a virildi. Fî 25 Z

... beğine hüküm ki Sûdde-i Sa'adet'e mektûb gönderub sancâğı serhad olub Bağdad vesâir câniblerden bu diyâra fesad kasdın eyleyen Arab tâifesi livâ-ı mezbûre uğrayınca sâir vilâyete duhûl eylemeduğinden gayrî Eburiş oğlu Mehmed ubûr itdikde kendu ile adâvet üzre olan eşkıyâ-ı Arabın haklarına doksan ikişer yüz atlu ile varub ... gitmeğe müyesser olmadukda beher hâl re'âyanın ... havâs-ı hümayûnun ... Arabının ... ve Türkmanın koyun ve rızıkların gâret idub anlar dâhî gelub akıllarınca ... eylemek lâzım geldikde livâ-ı mezbûrın altı nefer za'îmi ve altmış nefer sipahisi olub ba'zı Haleb ve Şam'da ve ba'zı iltizâm ... idub ve ekserî ... olub bir ferдин livâ-ı mezbûrda sâkin olmayub Arab tâifesi ihtilâl üzre giderek küllî fesâd u şena'atin olmak ihtimâli olub hizmet-i mirîde bulunmayan zü'emâ ve erbâb-ı tîmârın tîmârları ahire tevcih olunmak husûsın bildirmişsiz imdî ol cevânibin hıfz ve hırâseti ziyâde mühimmatdan olub ale'l-husûs Eburiş oğlu Mehmed dâhî cem'iyet üzre olub ol cevânibde bir fesâd eylemek ihtimâli vardır buyurdum ki vusûl buldukda bu babda gereği gibi mukayyed olub sancâğına tabî olan zü'emâ ve sipahilere muhkem tenbîh ve tekîd eyleyub yat ve yerâğıyla yanına gönderdub ehl-i fesâd u şena'âtden sancâğa müte'allık olan yerlerden bir zarar ve gezend iriştirmeyub bâb-ı muhafazada dakika fevt itmeyesin anûn gibi zü'emâ ve sipahiden hizmete gelmeyenler kimler ise aynü'l esami tîmârları ve yazuları ve bâş karyeleri ile defter eyleyub Sûdde-i Sa'adet'e

bildiresin ammâ bu babda tam adâlet üzre olub kimesneye niyet u garaz olub hizmetinde mevcûd iken hizmetde bulunmadı deyu hilâf-ı vâkı‘ arz eylemekden ihtiyât eyleyesin .

350/840

Mustafa Çavuş'a virildi.

Menteşe beğine ve ... kal‘ası dizdârına hüküm ki hâlâ bu derunda der-mahzen olmuş darı olub ... i‘lâm olunmağın zikr olunan darıyı İstanbul'a zahire için iskeleye gönderub gemilere tahmîl itdirub irsâl ve eski yerine yeni darı irişdikde alub kal‘a mühimmi için hıfz eylemeyi emr idub buyurdum ki vusûl buldukda te'hîr itmeyub bu derunda der-mahzen olan darıyı kile itdirub ne mikdâr darı olursa ma‘lûm idinub yazub dahî ale't-ta‘cil ki etvârlarına tahmîl itdirub kurbi olan iskeleye indirdub gemilere tahmîl itdirub İstanbul zahiresi için irsâl eyleyesiz ve yeni darı irişdikde kal‘adan ne mikdâr darı alınmış ise anûn yerine yeni darıdan cem‘ eyleyub alub kal‘a mühimmi için hıfz eyleyesin ve ne vechile tedârik eyleyub ne mikdâr darı irsâl olunduğın ve bu hükm-i şerîfim sanâ ne gün vâsıl olduğın yazub bildiresiz zahire husûsı ziyâde mühimmatdandır İstanbul'da zahire bâbında ziyâde muzâyaka vardır eğer zikr olunan darıdır ve eğer gayrîdır bulunan yerlerden tereke tedârik idub göndermekdir ihtimâm eyleyub irsâli sa‘y ve ikdâm eyleyesin.

351/841

Erciş beğinin kethûdasına virildi. Fî 27 Zi'l-hicce

Van beğlerbeğine hüküm ki Erciş beği Mahmud beğ mektub gönderub Erciş sancâğında ... seferlerine karib Süleyman kümbedi dimekle marûf bir yerde ulus tâifesinden Kürd veTürkmen vesâir harâm zâde cem‘iyet idub ve ol etrafda olan havâs-ı hümâyûn vesâir ol etrafda olan karyeler halkı cümleden gelub çayır zamânında Kürd ve Türkmen ve hırsuzdan aslâ davarımız ve at ve sığır vesâir mâlımız bizim değildir gice ve gündüzde atlarımız ve davarlarımızı serka iderler varub tâleb eylediğimizde varan ademlerine hakaret idub nice zulm iderler artuk durmağa mecâlimiz kalmamışdır cümlemiz celâ-ı vatan itmez üzre didukleri kadî huzûrında tecessüs olunub mezkûr Kürdlerin ve hırsuzların cem‘iyetlerin dağıtmağa gönüllü ağasından vesâir sipahilerden

adem tâleb eyledüğümüzde bila emr varmağa iktidârımız yokdır deyu bildirmeğin zikr olınan eşkıyânın def' ve ref'leri husûsı için Erciş kûlları ağası ile bir mikdâr gönüllü tâyin olunmasın emr idub buyurdum ki varıcak bu bâbda mukayyed olub arz olunduğı gibi ise zikr olınan ehl-i fesâd ve şenâ'atin şer'le haklarından gelinmek için emrim mûcebince gönüllü ağası ile kifâyet mikdârı gönüllü ta'yin eyleyub müşârûn ileyh ile gönderesin ki varub ehl-i fesâd u şenâ'at olanları emr şer'-i şerîfe davet idub gelurlerse ahvâllerin toprak kadîsı ile hüsemâları mûvacehesinde hak üzre şer'le görüb icra' eyleye eğer gelmeyub şer'-i şerîfe ve emr-i münife muhâlefet ve mu'anedet iderlerse hüsn-ü tedbîr ve tedârik ile ehl-i fesâd olanların ele getirub dâhî fesâd u şenâ'atleri sâbit ve zahîr olanlara mecâl vermeyub şer'le haklarından gelduresin hilâf-ı şer'-i şerîf ve mugâyir-i emr-i münif kimesneye iş itdirmeyesin ammâ bu bahâne ile kendu hallerinde olanlara mücerred celb ve ahz için veya garaz u niyet ile dahl ve tecâvüz olunmaktan hazer idub heman ... fesâd olanları ele getirub fesâd u şenâ'atlerin def' u ref' eylesin.

352/842

Sefer Çavuş'a virildi. Fî 28 Zî'l-hicce

Kastamonı sancâğı beğine hüküm ki ol cânibde der-anbâr hayli tereke olub gönderilmediğı i'lâm olundu imdî ol tarafda der-anbâr olan tereke gönderilmemeğe sebebi nedir yohsa ticâret için mi alıkodun İstanbul'da zahire husûsında ziyâde muzâyaka olduğı ... mukaddemâ defa'âtla i'lâm olunmuşdı bu bâbda mu'ateb olmuştındır buyurdum ki varıcak asla te'hîr ve tevakkuf itdirmeyub ne mikdâr der-anbâr tereke varsa aslâ te'hîr ve tevakkuf itmeyub mu'accele tedârik idub göndermek bâbında ikdâm ve ihtimâm eylesin ve terekeleri alub ihtiyarları ile bey' idenlere dâhî tenbih ve te'kîd eyleyub mevcûd olan terekeleri İnebolı iskelesine ve sâbıkâ fermân olınan iskeleye indirdub ve iskelede mevcûd olan tereke dahi eğlendirmeyub varan gemilere tahmîl idub vaktî ile gönderub ihmâl ve müsâheleden hazer eylesin ve ne mikdâr tereke gönderildiğın yazub bildirsin anâ göre tâleb ola zahire husûsusın ehemmi mühimmatdan bilub mu'accele tedârik idub göndermek bâbında envâ-ı ikdâm ve ihtimâmın vücûda geturesin şöyle ki zahire husûsında isâl eylesin mu'ateb olursın bilmiş olasın.

352/843

Çâvuş başına virildi.

Evvela ... için mukaddemâ Rodos beği olan Kaya dâme izzühûya hüküm ki hâlâ birkaç pâre kafir gemileri âdâ arasında gezub rençber ve gayrı gemiler halkını karaya dökürüb emvâl ve esbâbların alub kendulerinde ... idub bunların emsâli dâhî nice fesâd ve hasâret eyledikleri i'âm olunub imdi kafir gemileri ... gelub bu mertebe gâret ve hasârete cüret eyleye dahî sen vesâir cezayir beğleri gemileriniz ile limanda yatub ele getirmeğe mukayyed olmayasın bu bâbda mesûl olmuşsızdır buyurdum ki Kavala kapûdanı Hasan vardukda te'hîr itmeyub hâlâ Rodos beği olan Ali dâme izzühû gelub Rodos'a dâhîl oluncaya değin sen yanında olan gemiler ile mu'accele çıkub ol cânibden ve âdâ araların dolaşub ol kafir gemileri ele getirmek bâbında envâ-ı sa'y ve ihtimâm eylesin ... ele getirilmek ehemmi mühimmiyettir sâir nesneye kıyas itmeyub ele getirmekte ardınca olasın şöyle ki bu bâbda ihmâlin sebebi ile zikr olunan kafir gemileri rençber gemisine ve gayrıya zarar irişdiresin azle konulmayub hakaret olunmak mukarrerdir anâ göre mukayyed olasın.

... kapudanı Hasan'a virildi. Fî 29 Zi'l-hicce

Bu dâhî

Bir sûreti

Sâbika Sakız beği olan Mustafa'ya hala Sakız beği olan Mahmud dâme izzühû gelub Sakız'a dâhîl oluncaya değin.

353/844

Bu dâhî

Ba-hattı

Sâbika Midillü sancağı beği olan Mahmud dâme izzühûya hüküm ki hâlâ birkaç pâre kafir gemileri âdâlar arasında gezub rençber ve gayrî gemiler halkı karaya dökürüb emvâl ve esbâbların alub kendulerin esir idub bunların emsâli dâhî nice fesâd

ve hasâret eyledikleri i'lâm olunub imdi kafir gemileri ... gelub bu mertebe garet ve hasârete ... dahî yanında olan gemiler ile ele getirmeye mukayyed olmayub limânda yatmağa bâ'is nedir bu bâbda ziyâde mes'ûl ve mu'ateb olmuşsındır buyurdum ki Kavala kapûdanı Hasan vardukda te'hîr itmeyub ... ale't-ta'cil yanında olan gemiler ile çıkub Rodos yanlarına varub ol cânibleri ve adâ arasın dolaşub gezub ol kafir gemilerin ele getirmek bâbında envâ-ı sa'y ve ihtimâm eylesin mela'ini ... gemileri ele getirilmek ehemmi-i mühimmatdan olmuşdır sair nesneye kıyas itmeyub ele getirmek ardınca olası şöyle ki bu bâbda ihmâl üzre olanlar azl ile konılmayub hakaret olmak mukarrerdir anâ göre mukayyed olasin.

Bu dâhî

Bir sûreti

... beği Mustafa Beğe

Kavala kapûdanı Hasan'a virildi. Fî selh-i Zi'l-hicce.

353/845

Mustafa Çavuş'a virildi. Fî 27 Zi'l-hicce

Bali Sinan Çavuş'a hüküm ki Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderub Uşak nezâretine tabî olan mukâtaatdan sekiz dokuz on yükden ziyâde dahî mâl gelmek müyesser olmamağın Sultanöni sancâğı kadîliklarından ve Seferihisar ve Karahisâr-ı Sahib sancâğı kadîliklarından emrim üzre mahmiye-i İstanbul'a zahire ihrâç eyledikten gayrî nevrüza irsâli için on altı yük akçanın defteri ve arzı irsâl olunmuşdır ve bakî kalan zahireyi fermân-ı sabıka üzre mahall-i mâ'mure irsâl etmek için dâhî emr-i şerîf vârid olmağın zikr olunan zahirenin ekseri ki Karahisâr-ı Sahib'de der-anbâr olmuşdır ümenâ kûlları ile anda cem' olub muhâsebeleri görüb ve akçaların kabz idub ve kalan zahireyi mahâll-i mâ'mure irsâl eylemek üzre olduğın i'lâm itmişsin imdî İstanbul'da zahire bâbında küllî muzâyaka vardır buyurdum ki varıcak te'hîr itmeyub zahire husûsına femân-ı şerîf sâbıka mücebince mukayyed olub mu'accele tedârik idub ve İstanbul'a irsâl eylesin amma ele girmek husûsındadır vesâir zahire ihrâcındadır hak üzre olub

kimesneye zulm ve te'addi itmeyub bâsiret üzre olasin sonra mu'ateb olursun bilmiş olasin.

354/846

İbrahim Çavuş'a virildi. Fî 25 Zi'l-hicce

Diyârbekir beğlerbeğine hüküm ki Bağdad beğlerbeğisi mektûb gönderub mahmiye-i Haleb'den Birecik iskelesinden gemiyle Bağdad'a gelen tüccâr tâifesinden ibtida-ı fethinden beru su üzerinde Diyârbekir bâcdarı gelub bâc istemiş bir akça ve bir habbe ele gelmiş iken hâlâ Melik Ahmed beğin yigirmi otuz atlum salub Birecik'den gemiyle gelen tüccârın su üzerinde yollarına inub cümle esbâbları gemiden çıkarub evinde bir öşür aldıktan sonra biri için Ruha üzerinden gelmezler deyu bir ol mikdâr esbâbların dâhî alub dergâh-ı ... çâvuşlarından Ahmed gemiler hazır bulunub men' itmek istediğün muhkem ... idub vesâir subaşları dahi muhkem ûrûb ve nicelerin mecrûh eyleyub ziyâde söyleyenleri habs idub ve ba'zı gözlerine kesdirdikleri kimesnelerin gelmek Ruha Beği cevâb virun deyu gemiden taşra çıkarub katl idub gemide olan esbâbları alub sonra ... gâret itmiş deyu ad çıkarub hatta Bağdad kadîsı ile Basra kadîsı beş pare gemi ile gelurken anların dâhî gemilerine gelub iskelede durmadukları için ok ve tûfeng dutub gemilerinden iki adem katl idub ve nicesin mecrûh eyleyub sonra ... taşra çıkduklarında çoklık olduğın görüb bir bâzergân sandık deyu cevâb virub bunun emsâli te'addilerinin nihâyeti yokdur olan nice tüccar gemilerin Rakka kal'asında mahbûs olub mâl ve meta'ların cümle telef olmuşdır mezkûr Melik Ahmed beğin zulm ve şerrinden ... üzerinde baş ve malları havfindan kimsecikler olmadığından Bağdad ... küllî hazır müretteb olmuşdır şöyle ki ... te'addisi mahall-i mezbûrdan men' olmaz ise Haleb yolları bil külli munkatı olmak mukarrerdir mâl-ı mirinin tahsîli ve tüccarın refâhiyyeti ve yolların emniyeti için feth-i hakaniden beru olmayub mezkûr Ahmed Beğin ihdas itduğu zulm zikr olınan mahallerden ref' olunmak bâbında cümle tüccarın ve ebna-i sebilin istida'âları ile vukû-ı üzre arz olundu deyu bildirmeğın mezkûr Melik Ahmed beğin ahvâli toprak kadîsı ile teftîş olunmasın emr idub buyurdum ki varıcak te'hir olunub müşârun ileyh Melik Ahmed beği ihzâr idub dâhî ahvâlin hüseması mûvâcehesinde toprak kadîsı ma'rifetiyle hak üzerine şer'le dikkat ve ihtimâmla onât vechile teftîş idub göresin fi-l-vâki arz olduğın üzre eğer

tüccar tâifesine ve gayrîya zulm ve te'addisin olduğu şer'le sâbit ve zahîr olursa sübût olan hukûkî vesâir zulm ve te'addisine müte'allık sâbit ve zahîr olan mevâddın defter idub yazub bildiresin ammâ hin-i tefîşde hakk-ı sarîhe tabî olub garaz u niyetden ve meyl u muhâbadan hazer idub cadde-i hakdan udûl itmeyesin.

354/847

Kethûdası Mehmed'e virildi. Fî 23

Sigetvâr beğine ve kadîsına hüküm ki bundan akdem Sigetvâr kal'ası kurbinde merhûm ve mağfûrle dedem Sultan Süleyman Han aleyh-i rahman ve'l gufranın ... şerîf defter olduğu mahâlde müceddeda bir mescid-i şerîf ve zaviye bina olunub lakin mescid-i mezbûrın ... olması murâd-ı şerîfim olmağın ikâmet ... itdirilmesin emr idub buyurdum ki vardukda emrim mücebince merhûm müşârun ileyhın türbesi kurbinde müceddeda bina olunan mescidi salat-ı cum'a itdiresin bir zabıtı tâyin idub ikâmet ... cem itdiresin tayin olunan zabıtın ismin yazub bildiresin ki berât-ı hümâyûnum virile.

355/848

Divânda Mustafa Çavuş'a virildi. Fî 19 Zi'l-hicce

Timurhisâr kadîsına hüküm ki Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderub bölük halkından olub ol cânibe harâç cem' hizmetine varan Kurd ve Mehmed emr-i şerîfe muhâlif karye bekarye akıncılar salub re'ayaya haddinden ziyâde te'addileri olub re'aya haraçların tedârik idub kadim-i adetleri üzre mahkemede teslîm itmek istediklerinde mezbûr harâçcılar rızâ vermeyub tahtımızda cem' idesiz deyu zulme mübâşeret itmeğle re'ayaya zulm eyleyub mahkemede cem' idesin deyu tenbih olundukça tenbih olmayub re'ayanın firâr itmelerine bâ'is olmuşlardır deyu i'lâm eylediğın ecilden mezkûrlar harâç cem'iyetinden ve bölükden ref' olunub tımara çıkmışlardır harâç cem' husûsın sanâ şekvâların idub buyurdum ki vusûl buldukda mezkûrların şimdiden cem' itdikleri haraç ve defterleri ellerinden alub ber vech-i adalet defter mücebince harâçları cem' idub kimesneye zulm ve te'addi olmakdan ziyâde hazer idesin ve kaza-ı mezbûr halkından kürekçi ihrâç için hüküm-i hümâyûnum var olmaduğın bildirmişsiz imdî

Timurhisar kazâsından kürekçi ihrâç olunmamışdır kazâ-ı mezbûrdan kürekçi ihrâcına mukayyed olasin.

355/849

Şehrizer kûllarından Ali bin Hayreddi'ne virildi.

Hınıs sancâğı beğine hüküm ki hâlâ livâ-ı mezbûr halkı arz-u hal sunub Hınıs sancâğı Haydar dâme izzühû sancâğın hıfz u hırâsetinde ihtimâm itmeyub ehl-i fesâd ve haramzâdenin hakkından gelinmemeğe livâ-ı mezbûre gelenden bir ve yigirmi yedi nefer kimesne katl olunub ehl-i fesâd ziyâde olmakdan hâlî olmaduğın bildirdiler imdî siz vilâyete sancâk beği nasb olunmakdan berâd-ı şerîfim ol vilâyetin hıfz u hırâset ve re'aya ve berâyâsı eyyâm-ı adalet hümâyûnumda refahiyet ve itminânda olub dava-ı devletim edasına meşgûl ol mikdar sebep nedir ki sancâğında bu asıl fesâd u şena'at olub dâhî sen ihmâl idub olan fesâdın hakkından gelmeyub ihmâl ve müsahele üzre olub ... sancâğın hıfzına kadir olmayub adam kayırmakdan veyahud ehl-i fesâdı himâyet idub celb ve ahz itmekden na-şayesdedir bu bâbda müstehak itâb ve ikâb olmuşsızdır buyurdum ki varıcak sancâğın hıfz u hırâsetinde mecd u sa'y olub zuhûr iden ehl-i fesâdı hüsn-i tedbîr ile ele getirub dâhî fesâd u şenâ'atleri sâbit ve zahîr olub şer'le sâbit ve zahîr olanlara mecâl vormeyub mahallinde şer'le lâzım geleni icra' idub yerine koyasın arza muhtaç olanları habs idub yazub bildiresin şöyle ki minba'd dâhî sancâğın ahâlisinden kimesne gelub hıfz u hırâset ve ehl-i fesâd u şena'at husûsında ... ihmâl ve müsahele üzre olduğın i'lâm eyleyeler özrûn makbûl olmaz sancâğın ahire virilmeğle konılmayub mu'ateb ve mu'akıb olmak mukarrerdir anâ göre mukayyed olub ihmâl ve müsaheleden hazer idesin.

356/850

Mektûb geturen Ferruh nâm kimesneye virildi. Fî 2 Zi'l-hicce

Gelibolı ve Kavak kadîlarına hüküm ki Bolayır mütevellisî mektûb gönderub sâbika Bolayır imâretine kâtib tâyin olınan Mehemed müteveli-i atik zamânında vakıf nâmeye ve beratına muhâlif ziyâde cer buğdayı ve alaf ve arpa alub muhâsebe defterine yazarmış geçen sene vakıfnâme ve berâtı mücebince ma'rifet-i kadîyla cer buğdayı

virildi şimdi yeni hal kendu hile ile alub yazduğı muhâsebe defterini temessük eyleyub emr-i şerîfimle getirub Gelibolı ... hilâf-ı vakıf nâme ve hilâf-ı berât yokdur buğday ve arpa ve alaf taleb itdiğı evkaf-ı selatin bu ihtiyâç yılında narh üzre on beş bin dört yüz akçada baha ... bervechile mümkün müdür bu yıl cer buğdayı minba'd olmayub imâret için sarf itduğı üç kere arz olunmuşdır bu yıl cer buğdaydan gayrî vakıf nâme ve beratı mûcebince var ise viresiz deyu emr-i şerîf inâyet oluna eğer inâyet olunmazsa kâtib-i atik geturduğı emr-i mûcebince cem'iyetden ikâmet idub yüz binden ziyâde akçada buğday bahâ virilmek lâzım gelur vakfa zulm olur deyu bildirmişsin buyurdum ki göresiz vakfın müsaadesi var mıdır ve vakfın buğdayı telef olmuşmıdır nicedir kim telef itmiştir aslî ile ma'lûm idinub dâhî sahih üzre yazub bildirsin.

356/851

Bağdad beğlerbeğinin kethûdasına virildi. ... Fî 27 Zi'l-hicce

Bağdad beğlerbeğine ve kadısı ve defterdârına hüküm ki bundan akdem müteveffa Derviş Ali'nin zamânında defter kethûdası olan ... fevt oldukda hâslar mahsûlinin tarih-i hasları vefatından mukaddem olub sicil olmağın zabt-ı emvâl olan kimesne mâbeyn tarîkî ile hıazâne-i Bağdad'a zabt idub ol esnada ... mevacibine sarf olmuş iken ve tarih-i hasları vech-i meşrûh üzre zikr olunan tevarihde sicil-i mahfuzlarda mastûr ve mukayyed iken müteveffanın yerine defter kethûdası olan Mahmud zikr olunan mahsûli mabeyn için tahvile düşdi deyu hazineden tâleb eylediğinde bu bâbda müstakillen emr-i şerîfim olmadı ol zamânda olan sicillere mukayyed olmayub aher yerden gayrî tenbih-i istimâ' idub evvelki sicillere göre kırk elli gün ... tarihi ile sicil idub ve meblağ-ı mezbûr hazineden virilmesin hükm eyleduğın istimâ' olundu imdî eğer husûs-ı mezbûr vâkı' ise tecessüs-i şer' ve kanûn tarih-i haslar bâbında vâkı' olduğu sâbit ve sicillatda mastûr olub hazineye yılda almasına alınub zabt olunmuş iken kırk elli gün ... tarihi ile müşârun ileyh hükm eyleyub hazineden ihrâç eylemeğe sa'y olunduğına sebep nedir buyurdum ki vusûl buldukda anûn gibi töhmet suretine vâkı' olduğu sâbit olub ba'de metrukâtından dâhîl hazine olan beytü'l mal bâbında müstakil emr-i şerîfim sadır oldu minba'd istima' eylemeyesin.

357/852

Rika' sunan tüccardan Mahmud'a virildi. Fî selh-i Zi'l-hicce

Azak beğine hüküm ki hala beğ için ba'zı tüccâr tâifesi rikâb-ı hümayûna rika' sunub te'addi ve tecâvüz itdiklerin ecilden sunulan rika'nın sûret-i aynî ile ihrâç olunub sanâ gönderilmesin buyurdum ki varıcak gönderilen sûreti rika'ya nazar idub göresin rika'da mastûr olan mevâd sahîh ise ademinle kalkub dahî min ba'd bu makûle bid'atleri men' ve def' idub tüccara ve ebna-ı sebil ve re'ayaya zulm te'addi olunmakdan ziyâde hazer eylesin şöyle ki bu def'a emr-i şerîfîm mûcebince mültezim olan ademlerin ref' eylemeyub rika'da mastûr olan bid'at ve te'addiler def' u ref' olmayub bir dâhî şikâyet oluna beyân olunan özrûn kabûl olmak ihtîmalî olmayub azl ile konılmayub mu'âteb olman mukarrerdir anâ göre basiret üzre olasın.

357/853

Kethûdasına virildi. Fî selh-i Zi'l-hicce 983

Ankara beğine ve kadîsına hüküm ki bundan akdem donanma-ı hümayûnum mühimmi için livâ-ı mezbûrda begsimed bişirdilub irsâli fermân olunmuşdı hâlâ donanma-ı hümayûn deryaya çıkacak zamân-ı karib olub henüz fermân olunan begsimedi vasıl olmamışdır buyurdum ki vusûl buldukda fermân olunan begsimetleri emr-i sâbika mûcebince bi-kusûr ki etvârlarıyla mu'accele mahall-i ma'mûre bervech-i isti'câl irsâl eylesiniz ve zahire husûsında dahi mahmiye-i İstanbul'da ziyâde muzâyaka vardır livâ-ı mezbûrda vâkı' olan zü'emâ ve erbâb-ı tîmârdan olan yerlerden kendulere tereke bâbında kifâyet mikdârı terekelerin alıkodukdan sonra mâ'âdasın İstanbul zahiresi için hükm-i sâbıkam mûcebince te'hîr itmeyub mahmiye-i mezbûreye irsâl eylesiniz zikr olunan begsimed ve tereke husûsı mühimmat-ı umûrdandır avk ve te'hirden ahzar eylesin şöyle ki isâl ve müsahelenin sebebi ile eğer begsimetdir ve eğer tereke husûsıdır mukayyed olmayub vaktî ile mahall-i ma'mûre gelmeye mu'âteb olursun bilmiş olursun.

358/854

Sefer nâm sipahiye virildi. Fî 27 Zi'l-hicce

Burusa beğine ve Burusa ve Kocaili sancâklarına hüküm ki hâlâ Samakluili köyünün mabeyninde ba'zı ehl-i fesâd haramiler zuhûr idub zü'emâ ve sipahiden ba'zı kimesnelerin evlerin basub kimisin fevt ve kimisin mecrûh idub kırk elli neferi cem'olub maktul oldı ve erbâb-ı tîmârdan olub beyne'l- hazaret ... hasları zabıtı olan neferi basmak tedâriğinde iken re'y-i salim ile mezbûr Sefer Ali ale'l nakl varub basub beş nefer yarâr kimesneleri tutub birin alıvirmeyub helâk olub vesâir meclis-i şer'-i şerifde on yıldan beru itdukleri fesâdların ikrâr eylemeğin üç nefer şer'le siyâset olunub ve iki neferi mahbûs ve mukayyed Âsatane-i Sa'adet'e gönderilmeğe mezkûrların yoldâşları ve taht-ı hükümetinde olan yatak ve durâkları ele gelmek içün mezbûr sefere koşlub ve yatak ve durâkları ve şerikleri kimler iduğın ve ne kazâda ve ne köyde olduğın ele gelenlerin takrirleriyle yazılıb defter olunub mezkûr ile irsâl olunmuşdır buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda her birinüz mukayyed olub gönderilen sûret-i defterde mastûr olan kimesneler her kangının taht-ı kazâsında bulunursa ele getirub dâhî hüsemâsı mûvacehesinde bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl terk olmayan husûsları ber mûceb-i şer'-i şerîf onât vechile hak üzre teftîş eyleyub göresin arz olunduğı üzre fesâd u şena'atleri sâbit olanların üzerlerinde sübût bulan hukûk-ı nası alıvirdikden sonra ehl-i fesâd sipahi ise habs idub arz eyleyesin değil ise şer'le lâzım geleni icrâ eyleyub şer'-i şerîfe muhâlif kimesneye iş olmakdan ziyâde hazer eyleyesin bu bâbda tamam hak üzre olub tezvîr ve telbisten ve şuhûd-ı zurdan hazer idub garaz u niyet ile ve celb ve ahz ile kimesneye hilâf-ı şer' te'addi olmakdan ziyâde ihtiyât eyleyesin.

358/855

Murad Çavuş'a virildi. Fî 28 Zi'l-hicce sene 983

Niğbolı, Zıştovi, Hırsova, Tırnova, ... Ivraga, Varna, Pirevadi, Silistre, Tekfurgölü, Şumlu, Hazergrad, ... , İshakçı, Kili, Akkerman kadîlarına hüküm ki hâlâ ... koyunun mevsimi karib olub koyun emîni gönderdiği defter mûcebince ihrâç olunub İstanbul'a gönderilmek lâzım olmağın buyurdum ki vusûl buldukda her birinüz bi'z-zat bu husûsa mukayyed olub taht-ı kazânızda olan ... koyununın sürekcilerine muhkem

tenbih eyleyesin ki koyun emîni cânibinden gönderilen defter mûcebince koyunların ihrâç eyleyub mu‘accele İstanbul'a götüreler koyun husûsı ziyâde mühimdir ihmâl eyleyub taht-ı kazânızda olan ... koyunu ale't-ta‘cil ihrâç ve isâl eylemek bâbında sa‘y ve ihtimâm eyleyesin.

359/856

Dîvânda Pir Mehmed Çavuş'a virildi. Fî selh-i Zi'l-hicce sene 983

Mora beğine hüküm ki Südde-i Sa‘adet'im çâvuşlarından Mustafa çâvuş zide kadrühû harâç akçasıyla Gördes'den arpa cem‘ idub emr-i şerîfimle varan Karamürsele tahmîl idub İstanbul'a göndermek istediğin Anavarın kal‘asına zahire sorılmak için sancâkbeğine emr-i şerîf vârid olmuştur deyu Gördes kadîsına mâni‘ olub Karamürsel gemisi boş avdet eylediğin bildirmeğin buyurdum ki vardukda te'hîr itmeyub zikr olunan arpa bi-l-fi'l Gördes'de ise Gördes'den emr-i şerîfle varan gemilere tahmîl idub doğru İstanbul'a gönderesiz şöyle ki bi-l-fi'l Gördesden olmayub Anavarın'a varmış ise dahi giru gemilere tahmil idub İstanbul'a gönderesin ve bi'l-cümle İstanbul'da arpaya ve buğdaya küllî ihtiyâc vardır bu câniblerde lâzımdır deyu te‘allül olunmayub mümkün oldukça mahmiye-i İstanbul'a arpa göndermekden hâlî olmayasın.

359/857

Süleyman Çavuş'a virildi. Fî gurre-i M sene 984

Mahmiye-i İstanbul'dan ... varınca yol üzerinde vâkı‘ olan kadîlara hüküm ki hâlîya Arif nâm kimesne ... ile İstanbul'a zahire için ... kazâsından tereke alub İstanbul'a geturecek olub yolda ve izde istediği kimesne dahl ve te‘addi itmemek bâbında emr-i hümayûnum tâleb eylemeğin buyurdum ki mezkûra varışda ve gelişde yolda ve izde kimesne dahl itmeyub rencide ve remîde itdirmeyesin ve sen ki ... kadîsın terekesi olan kimesnelere te‘allül itdirmeyub narh-ı cârî üzre ... itdiresiz ve zahire husûsı ehemmi-i umurdandır ihmâl ve müsaheleden ziyâde hazer idesin.

359/858

Ömer çâvuşa

Sigetvâr beğine hüküm ki hâlâ ... vilâyet-i Erdel'e dahl eyledikleri i'âm olunmağın sen dâhî sancâğa müte'allık olan alây beği ve zü'emâ ve erbâb-ı tîmârı cebe ve cüyüş ve cebelüleri vesâir yat ve yerâğın ile hâzır ve müheyya olub ... sancâğı beği dâme izzühû ile bir yere cem' olub münâsib olan mahalde cem'iyet üzre olmak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda emrim üzre sancâğına müte'allık olan alây beği ve zü'ema ve erbâb-ı tîmârı cebe ve cüyüş ve cebelülerinizle vesâir yat ve yerâğınız ile hazır ve müheyya olub müretteb ve mükemmel müşârun ileyh ... sancâğı beği dâme izzühû ile ... sancâğı sipahisiyle bir yerde cem' olub münâsib olan mahalde cem'iyet üzre olub etrâf ve cevânibe nâzır olasın anûn gibi a'dâ tarafından hareket olub vezirim Mustafa Paşa sanâ cebe ve adem gönderub ne cânibe varub mu'âvenet eylemeni işaret iderse bi'z-zat ... yürümeyüb a'dânın def' u ref' une bi-innâyetillahi te'ala envâ'-ı sa'y ve ikdâm eyleyub vech-i münâsib görildiği üzre hizmetde olasın.

Bu dâhî

Bir sûreti

... Sigetvar beği ile bir yerde cem' olub sancâğı sipâhisiyle cem'iyet üzre ola.

360/859

Ergene kadîsına hüküm ki hâlâ Nakib Mevlana İsmail Südde-i Sa'adet'ime sûret-i sicil gönderub silahdaram zümresinden Mustafa nâm sipahinin ehl ü iyâli olduğu haremine Haydar nâm sipâhinin ma'tukı Mehmed bin Abdullah gice ile vârub tutmak istediklerinde başında olan keçe külâhın ve ... hanımının ... kayış düşub mezkûrdan suâl olundukda gelen mezbûrın kayış kendûnin olduğına ikrâr idub lakin kimesnenin haremine girmedum deyu inkâr idub ve kayışı ... kethûdaya ... virmiş idim ve külâhı çeşme kurbinde düşürmüş idim an görünce didikleri sanâ iftirâdır deyub ve gelen hanım kayış kendunin olduğına Müslimanlar şehâdet itidklerin bildirmişsin imdî mezbûranı fi-l-vâki mezbûr Mustafa'nın ehl ü iyâli olduğu haremine gice ile girduğı şer'le sâbit olmuş ise ele getirub Südde-i Sa'adet'e kayd u bend ile gönderilmeği emr idub buyurdum ki

vusûl buldukda göresin fi-l-vâki mezkûr mezbûr Mustafa'nın ehl ü iyâli ile olduğu haremine gice ile girdüğü şer'le sâbit olmuş ise ele getirub mukayyed ve mahbûs Südde-i Sa'adet'e gönderesin küreğe konula .

360/860

Dîvânda Baki Çavuş'a virildi mütevellisine ulaştırmak için. Fî 3 ba-hattı

Kavak kadîsına hüküm ki hâlâ kazâ-ı mezbûre tabî Şehirköy nâm karyede hâricden ba'zı çoban ve ırgat ve ehl-i fesâd gelub fesâd u şenâ'at eylemekden hâlî olmayub yarâmazlıklarından re'âya mutazaccır oldukları Südde-i Sa'adet'e arz-ı hal ve i'lâm olunmağın buyurdum ki Südde-i Sa'adet'im çavuşlarından Mustafa çavuş vardukda anûn gibi haricden gelenlerden ehl-i fesâd u şenâ'at kimesneler var ise ele getirub dâhî ahvâllerinin bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl terk olmayan husûsları husemâ mûvacehesinde onât vechile hak üzre ber mûceb-i şer'-i şerîf teftîş eyleyub göresin arz olunduğı üzre fesâd u şenâ'atleri ve yarâmazlıkları sâbit olanların üzerlerinde kimesnenin hakkı şer'le sâbit olursa bi-kusûr sahiblerine alıvirdikden sonra cürm-i galizâları sâbit olub tecessüs-i şer'-i şerîf siyâsete müstehak olanlardan sipâhi olanları habs idub arz eyleyesin sipâhi olmayanların hakkında şer'le lâzım geleni icrâ idub yerine koyub şer'-i şerîfe muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin ammâ cürm-i galizâları olmayub ... cerimleri sâbit olanların üzerlerinde sübût bulan cerimelerinin sûret-i sicilleri ile Südde-i Sa'adet'e gönderesin ki küreğe konıla bu bâbda tamam hak üzre olub tezvîr ve telbisden ve şuhud-ı zurdan ve garaz u niyet ile veya ahz ve celb ile kendu hallerinde olanlara dahl olunmakdan ve bil-cümle kimesneye hilâf- ı şer'-i şerîf te'addi olunmakdan ziyâde hazer idub kaziyyede müdahîl olmayanı dahl itdirmeyesin.

361/861

Beğın ademisi ... virildi. Fî 26

... beğine hüküm ki Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderub vilâyet-i Leh'den üç nefer kafir bazergânı henüz çıkub Tokat'a giderken iki yük esbâb ve nice bin altun ile gâıyb olub teftîş olundukda mezbûrları gâret idub Boyabat kazâsında mukaddemâ havâs-ı hümâyûn emini olan Hüseyin'in oğlu ve hidmetkârlarıdır deyu haber virilmeğın mezbûr

emînin hizmetkârlarından suâl olundukda ... softa ... varûb katl idub suya birağub esbabları bir yükün softalara ve bir yükün emînin evine gönderduk deyub ve emînin uhdesinde mâl-ı mîrî olmağın tutulmayub ve nefsi ... bir kafirde maktûllerin esbâbından üç çuka ve bir mâcar tûfengi bulunub ve anda hizmetkarları habs olunub bakileri dâhî yakalanmak üzredir deyu bildirmişsiz buyurdum ki vardukda te'âr itmeyub mezkûrların evlerin ... arayub ol bâzerganların esbâblarından alâmet bulunursa ki ol bâzerganların esbâblarından iduğı tam ma'lûm ve muhattal ola habs idub ahvâllerin mufassalan yazub Sûdde-i Sa'adet'e arz eylesin ve bu bâbda ... ve müttehem olanlar eğer sùhtedir ve eğer gayrıdır ele getirub husûs-ı mezbûrı zuhûra getirmeğe sa'y eylesin ammâ bu bahâne ile kendû halinde olanlara dahl ve te'addi olunmakdan ziyâde hazer idesin.

361/862

Bergos ve Babaeski kadîlarına hüküm ki sen ki Babaeskisi kadîsın Sûdde-i Sa'adet'e mektûb gönderub nefsi Babaeski'den Seyid Abdüllatif ve Abdülrahim ve Mustafa ve Ahmed Musli ve Halil ve Ali ve İbrahim meclis-i şer'a gelub Kurd nâm kimesne fevt oldukdan sonra iddeti tamam olmadı silahdar Osman mezbûrenin evine girub iki mikdârı mezbûra hatûn ile bir yerde bile sâkin olduklarından gayrî iddet içinde nikâh itdirmiş nikâhı sahîh değildir şer'a da'vet olunsun dinlenub adem gönderildikde şer'-i şerîfe itâ'at itmeyub iki na-mahrem bir yerde olub tekrâr bir nice def'a tenbîh olunub ya tecdid-i nikâh olunub ya mahrem üzerine girmeyun denildikde şer'-i şerîfe itâ'at itmemişdir deyu arz eylediğın ecilden buyurdum ki vardukda ikiniz bi'z-zât bu husûsı dikkat ve ihtimâmla hak üzre teftîş ve tefahhus idub göresiz fi-l-vâki kâzıyye arz olunduğı gibi midir iddeti tamam olmadan hilâf-ı şer' kim nikâh itmişdir yanında her ne vechile sâbit ve zahîr olursa vukû-ı üzre mufassalan yazub Sûdde-i Sa'adet'e arz eylesin.

361/863

Mustafa çâvuşa virildi. Fî 12 M sene 983

Bolı beği Mehmed dâme izzühûya hüküm ki Sûdde-i Sa'adet'e mektûb gönderub Sûdde-i Sa'adet'im çâvuşlarından Piri çâvuş mübâşeretiyle Bartın iskelesinde ve ... limânında on iki gemiyle sekiz yüz on üç müdd buğdayı ve seksen müdd un ve beş yüz yetmiş kantar begsimed bulunub mahmiye-i İstanbul'a gönderilmişdir deyu bildirmişsin buyurdum ki vardukda mukaddemâ livâ-ı mezbûrdan İstanbul'a zahire için ihrâcî femân olunan zahire bâkî kalmış ise anı dâhi mahrûse-i mezbûreye irsâl eyleyub ihmâl ve müsaheleden hazer idesin.

362/864

... nâm zımmiye virildi. Fî 8 ba-hattı

Şam beğlerbeğisine ve Trablus kadîsına hüküm ki Trablus ahâlisi Sûdde-i Sa'adet'ime arz-ı hâl sunub erbâb-ı tîmârdan Larami oğlu Koca Nusreddin'in Müslimanlara ve zımmîlere tezvîri ile zulm ve te'addisinin nihâyeti olmayub nâhiye-i Trablus sâkinlerinden bir nefer fevt oldukda kazâ-ı mezbûre mahallerin nası olan dayısı Şehhab Aladdin ... müteveffâyı mezbûrın üzerinde benim bu mikdâr hakkım kalmışdır deyu kendu havâssına tabî kimesnelere şehâdet itdirub ne kadar emlâk ve esbâbı kaldı ise ellerinden çekub alub bu minvâl üzre yigirmi otuz pare karyede vâkî' olan müteveffaların erzâk ve emlâkların çekub almak ile hayli kimesne celâ-yı vatan idub nice havâss-ı hümayûn karyelerin battal eyledüğünden iki bin florilik ziyade bağların alub Günehar dimekle ma'rûf karyede vâkî' olan kilise-i atika Cercise nâm zımmilere elli sekiz floriye bey' eyleyub sonra ednâ bahâ ile satdum deyu te'allül idub dört yüz sikke floriyi alub ve mezkûr Şehhab Aladdin ile olmağın kafir ve Müslimandan rencide itmedik kimesne komayub ale'l-husûs mezkûr Şehhab Aladdin mahkemede şikâyet itme deyu hakkında iki def'a emr-i şerîf vârid olub sûretin dâhî ellerinde olub ahvâlîmiz görülmez mi ol diyârda ... kalmadı deyu tazallüm eyledukleri ecilden mezkûrların ahvâllerin şer'le teftîş olunmasın emr idub buyurdum ki vusûl buldukda mezbûr Nusreddin da'vayı hak idenler ile berâber idub bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl geçmeyen ahvâllerin şer'le onât vechile hak üzre teftîş ve tefahhus idub göresin fi-l-vâki

mezbûrın Müslimanlara ve zımmilere ol vechile hilâf-ı şer' ve kanûn zulm ve te'addisi olub cebren emlâkların ve emvâllerin alduğı tecessüs-i şer' sâbit ve zahîr olursa ne makûle kimesnelere zulm ve te'addisi olub üzerine hukûk-ı nâsdan zulm ve te'addisinden zâhir olan mevâddın sûret-i sicilleri ile ahvâllerin mufassal ve meşrûh yazub dergâh-ı mu'allâma i'lâm eylesin ki sonra ol bâbda emr-i şerîfim ne vechile sadır olursa mûcebi ile amel oluna ammâ hüsn-i teftîşde hakk-ı sarîhe tâbî olub garaz u niyetden ve tarafeynden yerine meyl u muhâbâdan ve hilâf-ı vâkı' kâzıyye arz olunmakdan hazer idub câdde-i hak hırsat olası.

362/865

Biga beğinin kethûdası Rum ili çavuşlarından Temur Çavuş'a virildi. Fî 9 M sene 984

Biga beği Hasan beğe hüküm ki Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderub livâ-ı mezbûrın sipâhileri donânma-ı hümayûna emr olunub ve emr-i şerîf mûcebince hâzır ve müheyyâ olub lakin Biga sancâğı Kazdağ semtleri olub ve Karagöz demekle ma'rûf mevzi derya kenarı olmağla bahar bu semtlere sûhte ve haramiden eşkıyâ tâifesi eksûk olmayub fesâd u şena'atden hâlî değildir mahûf yerler olmağın çeri başı ile yigirmi nefer sipâhi muhâfazada olmak bâbında hükm-i şerîfim virilmesin arz eylemişsin imdî Biga sancâğı muhafazası için teskerelu tîmârlardan eşkin tasarruf eyleyenlerden yigirmi nefer sipâhi muhâfaza için alıkomak emr idub buyurdum ki vusûl buldukda sancâğın muhâfazası için tezkerelu tîmârlar tasarruf eyleyenlerden eşkin tîmârı olanlardan yigirmi nefer kimesneyi tâyin eyleyub livâ-ı mezbûr çeri başısı olan mezbûr Ahmed'le koşub tenbîh eylesin ki livâ-ı mezbûr onât vechile hıfz u hırâset itdirub suhte tâifesinden vesâir ehl-i fesâddan bir mahalle zarar u gezend irişdirmekden hazer üzre olalar ve sen emr-i sâbıkam mûcebince sâir zü'emâ ve sipâhilerinle müretteb ve mükemmel donânma-ı hümayûna dâhil olub emr olunan mahâlliden gemilere dâhil olub varub hizmetde bulunasın.

363/866

Pîrî Çavuş ile Ahmed Çavuş'a virildi.

Anadolu beğlerbeğisine hüküm ki mektûb gönderub bundan akdem emr-i şerîf vârid olub Anadoluya müte'allık olan yerlerde kalan terekeyi gönderesin deyu fermân olunmağın Şanlı kazâsında bir mikdâr mîrî arpa der-anbâr ve il üzerinde kalmış imdî fermân-ı şerîf mücebince ... ile otuz yedi müdd on kile arpa ihrâç olunub ve bahâsı ve kiraları dâhî fermân olunduğı üzre mîrî tezkere rûsumundan sâhiblerine eda olunub Kavak iskelesine irsâl olunduğın bildirmişsin imdî bakî kalan arpayı ve Karahisâr'da begsimedleri ve anda olan buğdayı dâhî ki etvârları ile gönderub te'hîr itmeyub begsimedi cümleden mukaddem irsâl olunmasın emr idub buyurdum ki vusûl buldukda aslâ te'hîr ve tevakkuf itmeyub Karahisâr'da olan mîrî begsimetleri ve anda olan buğdayı ve zikr olınan arpayı ki etvârlarına tahmîl itdirub bervec-i isti'câl emr-i şerîf sâbıkam mücebince fermân olınan iskeleye indirub dâhî anda mevcut olan zahire gemilerine tahmîl itdirub irsâl eylesin ammâ begsimetlerin mukaddem gelmesi ehemmi-i mühimmatdandır begsimetleri takdim idub mu'accele irsâl eylesin isâl ve müsahleden ihtiyât idesin.

363/867

Kalender ve Mahmud'a virildi. Fî 3 M sene 984

İznikmid ve Sapanca ... ve Bolu ... ve Kurşunlu kadîlarına hüküm ki Kalender ve Mahmud nâm kimesneler dergâh-ı mu'allâma gelub taht-ı kazânuzda mahmiye-i İstanbul'a zahire içün birinc ve tereke vesâir zehâyirden zahire alub mahmiye-i mezbûreye getirub ticâret etmek istediğinde siz ki kadîlarsız mâni' ve inad bildirdi imdî mahmiye-i mezbûrede zahire bâbında küllî muzâyaka olmağın minba'd zahiresi olanlardan sâhibleri rızâsıyla narh-ı cârî üzre birinç vesâir zahire almak istediklerinde men' olunmamak emr idub buyurdum ki varduklarında taht-ı kazânuzda bulunan yerlerden narh-ı rûzı üzre akça ile sâhibleri rızâlarıyla eğer birinci ve tereke vesâir zahiredir alvirub dâhî mahmiye-i mezbûreye göndermek bâbında ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt itmeyesin ve sen ki İznikmid kadîsısın mezbûrlar taht-ı kazâna dâhîl oldukda geturdukleri birinci alıkomuşsın zikr olınan zahireleri mezbûrla teslîm idub

zahireyi mahmiye-i İstanbul'a gönderesin ve her birinüzün kazâsından ne mikdâr zahire alurlarsa yazub bildiresin ki anâ göre taleb olunub harice virmek ihtimâli olmaya.

364/868

Kethûdasına virildi. Gurre-i M

Delvine beğine hüküm ki zimmetinde haraç akçasından ve gayrından küllî mâl-ı mîrî olmağın sancâğın mahsûlünden tahsîl eylemek için Yanya beği İbrahim dâme izzühûya emr-i şerîfim göndermeğle kendu cânibinden yarâr ademler tâyin eyleyub zabt itmek üzre olduğın bildirmeğın buyurdum ki vardukda sen dahî cânibinden bir adem tâyin eyleyub ammâ tenbih eylesesin ki mahsûle dahl itmeyub külliyen sancâğın mahsûlü müşârun ileyhın ademi senun ademin marifetiyle ile zabt ve kabz eyleyub her ne ... iderler ise ademin dahî başka defter eyleye.

364/869

Piri Çavuş oğlu Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 5 M sene 984

Sâbıka Konya kadîsı olub vilâyet-i Karaman mukâtâatı teftîşinde olan Mevlâna Enam zide fazlühûya hüküm ki Südde-i Sa'adet'e gönderub Konya'ya dâhîl olduğında ümenâ ve ... mu'accele ... perakende idub tahsîl-i mâl-ı zahire ihrâcı ve tahmîli husûsında ikdâm ve ihtimâm üzre olduğın bildirmişsin ve dahî her ne dimiş isen ma'lûm olmuştur buyurdum ki vardukda heman mâ'mûr olduğın hizmetlerde bezl u makdûr eyleyub eğer mâl-ı mîrî tahsîli ve eğer zahire tahmîlidir dakika fevt itmeyub her vechile mecd u sa'y olasın.

364/870

Kethûdasına virildi. Fî 4 M sene 984

Bozok beği Çerkes dâme izzühûya ve Akdağ kadîsı olub vilâyet-i Karaman güherçile müfettişi olan Mevlana Vildan zide fazlühûya hüküm ki vilâyet-i mezbûrede vâkı' güherçile kâr hânelerinde hizmete me'mur olan mütekaid sipâhi ve sipâhi zâdelerden ba'zıları adâya hizmet itmemeye mirî akça ile anlara bedel kimesneler

dutulub istihdâm olunduğı i'lâm olunmağın buyurdum ki vardukda mezkûrlardan nevbeti olub hizmete me'mur iken gelub a'dâya hizmet itmemeğle yerlerine mirî akça ile bedel tutulanlardan her biri için virilen akçayı sen ki kadîsın mîrî için alub kabz eylesin ve minba'd hizmete me'mur olanlara te'allül itdirmeyubngetirdub marifetlerinde güherçile hizmetine istihdâm eylesin .

364/871

Dîvânda ... virildi. Fî 3 M

Şam ve Haleb beğlerbeğiliğinde vâkı' olan kadîlara hüküm ki hâlâ Anadolu kadî askeri al'em'ül füzela Muhittin edâmallahü te'alâ fezailü kenduye âid olan rûsum ... için Darende Mehmed nâm ademi gönderub gezduğı yerde kendünün ve yanında olan ademlerinin ellerine ulâk dâhl itmemek bâbında hükm-i şerîfim tâleb itmeğın buyurdum ki hükm-i şerîfimle müşârun ileyh mezkûr ademi taht-ı kazânuzda rûsumu ... tahsili için ... kendünün ve yanında olan ademlerinin ellerinde olana itdirmeyub hilâf-ı emr-i şerîf dahl ve ta'arruz itdirmeyesin.

365/872

Ömer Çavuş'a virildi. Fî 3 M

Semendre beği Muharrem beğle hüküm ki Bosna beği Ferhad dâme izzühû Südde-i Sa'âdet'e mektûb gönderub Bosna serhaddinde olan kal'ada barut-ı siyah az kalub kal'a muhafazası için barut lâzım olub kal'aya tevzi' için üç yüz kantar barut irsâl olunmasın arz eyledi imdî tâleb olunan mikdârı barut karadan kira develeriyle gönderilurse çokluk haraç lâzım geldiğinden gayrî ... hâlî olmağın buyurdum ki vusûl buldukda eğer gemiye tahmîl itdirub ... suyu ile göndermeğe imkân var ise bir münâsib gemi tedârik eyleyub üç yüz kantar barutı tahmîl eyleyub ve nice yarâr ademler koyub müşârun ileyhe irsâl eylesin ammâ koşub gönderdiğin ademlere muhkem tenbih eylesiz ki ... ihzar idub ibadallah-ı te'alâ baruta zarar iriştirmeyeler ve ne vechile tedârik eylediğın yazub bildirsin .

365/873

Dîvânda olan çâvuşa virildi. Fî 9 M

Mağlakara ve İncik kadîlarına ve divân çâvuşlarına hüküm ki Edincik kazâsından nâm karyede gice ile evin basub hatunını ve kenduni katl itdikleri Yatan nâm çinganenin katli husûsı teftîş olunmak için mukaddemâ emr-i şerîf virildikde zikr olunan karye halkından sual olunub bu fesâdları idenler Dutlu nâm karyeden ...bilur didiklerinden mezkûr ...henüz suâl olunub bizim karyemizden kûl oğlu Cafer çingâneyi hatûnıyla katl idenlere Mağlakara kâzasından Süleyman Paşa evkâfından Bergos nâm karyeden Turca Ali oğlu ve Ballı nâm karyeden Sahrap Ali oğlu ve İncik kazâsından Muharremlüden Sofî ve Suculardan ...dimekle ma'rûf kimesneleri Cansude nâm çingâne ihtilâl idub mezbûr battal çingânenin on binden ziyâde akçası vardır yanında bile götürür katl eylemekde iken deyu haber virmeğin mezkûrlar bir def'a mezkûr çingâneyi katl itmeğe bir gece cem' olub gelmişler idi ben mâni' oldum anlar katl itmişlerdir kûl oğlu banâ böyle haber virdi deyu takrir itmeğin buyurdum hük-m-i şerîfim vusûl buldukda mezkûrları ele getirub gaflet iderlerse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurub geturdub dahî emvâllerin Müslimanlar huzûrında onât vechile dikkat ve ihtimâmla şer'le teftîş idub göresin mezkûrlar ne asıl kimesnelerdir Müslimanlar vesâir ol yerin halkı haklarında nevehile şehâdet iderler eylemek üzre olub kendu hallerinde kâr u kisblerinde midir yohsa ehl-i fesad fesâd u şenâ'at olub isnâd olunan husûsa mübâşirler midir töhmet-i sâbıkaları olub sicil olmuşmıdır nicedir sahîh üzre vâkıf olduğın ahvâllerinin yazub bildiresin tamam hak üzre olub tezvîrden ve şuhûd-ı zûrdan ve garaz u niyetden hazer idub cadde-i hakdan udûl itmeyesin.

365/874

Diyârbekir beğlerbeğisinin kethûdası Mustafa'ya virildi. Fî 6 M

Bosna beğine hüküm ki Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderub Bosna serhaddinde olan kal'aya barut-ı siyah lâzım olub kal'a muhafazası için Belgrad'an üç yüz kantar barut gönderilmesin i'lâm eylemişsin imdî zikr olunan barut karadan giderse küllî harç lâzım olduğundan gayrî nev-i 'usret olub muhatara olmağın Semendre beğine gemiye tahmîl idub... suyu irsâl eylemek emrim olub hük-m-i şerîfim gönderilmişdir buyurdum

ki vusûl buldukda anûn gibi barut gelmekde olub münâsib gördüğün üzre hayli lazım olan kal'aya tevzi' eyleyub dizdârına ve mustahfızlarına muhkem tenbih eyleyesiz ki onât hıfz eyleyub ... ibâden -billahi -te'alâ bir zarar iriştirmeyeler .

366/875

Bekir Çavuş oğlu Hasan Çavuşa virildi. Fî 18 M

Selânik beğine ve kadîsına hüküm ki ... demekle ma'rûf kimesne ehl-i fesâd olub İstanbul'da nice def'a yan kesub ve kiminle cenk idub ve def'atle elinde mesruk esbâb bulunub ... olub gaybet eyleyub bi-l-fi'l Selânik'de voyvoda yanında olub anda dâhî fesâd üzre istimâ' olunmağın ele getirilub dergâh-ı mu'allâma gönderilmesin emr idub buyurdum ki varıcak mezkûrı ele getirub dahî ahvâlin teftîş idub fesâd u şenâ'ati sâbit ve zahir olan sûret-i sicilleri ile kendun mukayyed ve mahbûs dergâh-ı mu'allâma geturdesin yolda onât hıfz itdirub gaflet ile gaflet itdirmekden hazer idesin.

366/876

Mustafa Çavuş'a virildi. Fî 12 M

Hamid Beği'ne hüküm ki hâlâ Anadolu beğlerbeğisi mektûb gönderub Şahvirdi ... nâm nâibin ilhadı vesâir kabâhati şer'le sâbit olub bundan akdem ... olan kadîlar arz itdiğinizde siyasete emr-i şerîf virilub mezkûrın hakkından gelinmekle karındâşları olanlar müstakil şirret ve şekâdan hâlî değillerdir husûsa vârid olan emr-i şerîfde karındâşları ve ta'allukatı Kıbrıs'a sürülmek fermân olunmuş idi karındâşları dâhî vasi töhmet olub Kıbrıs'a sürülmeleri lâzımdır deyu bildirub kadîsına siciller gönderub mezbûrın ilhadı teftîşine vârid olan emr-i şerîf mücebince akd-i meclis olundukda karındâşları olan ... dahî ba'zı üsera ile mahkemeye mu'âvenet için gelub galebe idub emr-i şerîfın istimâ'sına ihtilâl virub küllî te'addi ve tecavüz itdiği itiraf eyledüğün bildirmeğın mezkûrın karındâşı olan ... nâm şakiyi ve Kurd Süleymanı ve bi'l-cümle ol mahkemeyi basanları ele getirub emr-i sâbıkam Kıbrıs'a sûret-i sicilleri ile gönderilmelerin emr idub buyurdum ki vusûl buldukda te'hîr itmeyub mezbûrın karındâşları olan Lom Süleymanı ve mezbûr Kurd Süleymanı bi'l-cümle mahkeme basıldıkda mezbûrı mu'ayyen ve zahîr olan eşkıyayı ele getirub dâhî emr-i sâbıkâ üzre

Kıbrıs'a gönderesin ve koşub gönderdiğin ademlerine tenbîh eyleyeler varub mezbûrları teslîm itdiklerine beğlerbeğisinden mühürlü temessük getirub Sûdde-i Sa'adet'e gönderesin ammâ bu bahâne günahı olmayanlara dâhl olunmakdan ve celb ve ahz itmeğle ehl-i fesa'da himâyet olunmakdan ve hilâf-ı vâkı' nesne arz itmekden ihtiyât eyleyesin.

366/877

Kilis alây beğisinin ademisi Mehmed'e virildi. Fî 7 M sene 984

Kilis beğine hüküm ki Sûdde-i Sa'adet'e arz-ı hâl sunulub livâ-ı mezbûrde vâkı' olan Beldi Sahrası dârü'l-harabe karib olmağla şimdiye dek sancâk beğleri sahra-yı mezbûra karib olan karyeleri başından ve ol beğlik içün adem tâyin idegelmişler iken haliyâ emr-i şerîf olmayınca karavele çıkarmazuz deyu zikr olunan karyeler reayası inâd ve muhâlefet eyledikleri i'lâm olunmağın buyurdum ki vardukda bu husûsda gereği gibi mukayyed olub anın gibi zikr olunan sahra dârü'l harabe karib olmağın kadimden sancâkbeğleri tâyin olan karyeler reayası ba'de karavele adem tâyin idegelmişler ise ol vechile inâd ve muhâlefet itdirmeyub olıgeldiği üzre karib olan köylerden karavele adem tâyin idub hıfz ve hırâseti memleket bâbında ikdâm ve ihtimâm eyleyesin.

367/878

Cezâir çâvuşlarından Ahmed'e virildi. Fî 8 M

Ağrıboz beğine ve kadısına hüküm ki sen ki kadısın mektûb gönderub Cezâir çâvuşlarından Hızır çâvuş gelub tîmârı olan Kuyu Mevad nâm karyeden ... nâm zımmiler dâimâ fesâd itmekden hâlî olmayub ismi ve sâir resum tâleb olundukdan inâd ve muhâlefet idub vesâir re'ayayı dâhî ihlâl idub defe'atle meclis-i şer'a davet olunduklarında gelmeyub karye-i mezbûre Kızılhisar derbedinin ağzında vâkı' olub derbend-i mezbûrde harâmilik idub kuttâu't-tarik oldukları a'yân-ı vilâyetden suâl olunub ahvâlleri arz oluna ve bundan akdem deryâya tereke virdikleri müsecceldir mezbûre a'yânı dâhî vech-i meşrûh üzre kal'a-ı mezbure ayanı dahi vech-i meşruh üzre ... eda-ı şehâdet itdiklerin bildirmişsin imdî husûs-ı mezbûr teftîş olunub zikr olunan karyeden deryâya tereke viren kimlerdir derbend-i mezburede haramilik idub katl-i nefis

idenler kimlerdir isimleri ile arz olunmasın emr idub buyurdum ki vusûl buldukda husûs-ı mezbûre onat mukayyed olub göresin anûn hilâf-ı emr-i şerîf deryâya tereke viren derbend-i mezbûrde fesâd u şenâ'at idub katl-i nefis idenler kimlerdir isimleri ile yazub üzerlerine sübût bulan mevâddı ise sıhhat ile yazub arz idesin ki sonra ne vechile emrim sudur bulursa mûcebince amel eylesin ammâ hin-i teftîşde mücerred celb ve ahz için bi-günah olana dâhl olunub ehl-i fesad dahî himayet olunmakdan ve hilâf-ı vâkı' nesne arz itmekden hazer eylesin.

367/879

Dîvânda Kara kethûdaya virildi. Fî 9 M sene 984

Hüdevendigâr Beği'ne hüküm ki bundan akdem sanâ hükmi-i sâbıkam gönderilub sancâğına mûte'allık alâı beği ve zü'emâ ve erbâb-ı tîmârın cebe ve cüyüş ve cebelüleri vesâir yat ve yerâklarıyla donânma-ı hümâyûnum için hazır ve müheyya eylemek emrim olmuş imdi ol emr-i şerîfim ali-mekân mukarrer olmağın sen emr-i sâbıkam üzre sancâğın muhafazasında kalub sancâğına mûte'allık olan zü'emâ ve erbâb-ı tîmârı alâı beğine koşub ale't-ta'cil yat ve yerâkları ve zahire ile müretteb ve mükemmel İstanbul'a göndermeği emr idub buyurdum ki vusûl buldukda aslâ te'hîr itmeyub sancâğına mûte'allık olan zü'emâ ve çeri bâşıları vesâir erbâb-ı tîmârı alâı beğine koşub ale't-ta'cil yat ve yerâklarıyla donânma-ı hümâyûna lâzım olan zâd u zevâdeleriyle doğru İstanbul'a gönderesin ki İstanbul'dan gemilere dâhîl olub gemiler husûs-ı mezbûr mühimdir isâl ve müsaheleden hazer eylesin ve bu hükmi-i şerîfim sanâ ne gün varub ne vechile tedârik itdiğin yazub bildirsin .

368/880

Hama sâkinlerinden Süleyman ve İdris nâm Arablara virildi. Fî 11 M sene 984

Şam beğlerbeğine ve Şam ve Trablus kadîlarına hüküm ki hâliya Habudek karındâşları olan Tahir ve Cemalettin ve Abdülnebi ve emmisi Hacı Zeyd ve emmisi oğlu Tahir ve Yusuf ve Hama halkından hayli kimesneler Südde-i Sa'adet'e gelub Hama kadîsı olan Elvan oğlu Mevlana Muhiyittin mezbûr Habudek cebren bağ ve bağçesin ... olan altmış bin florisin ve öküzlerin ve ineklerin ve sığırların ve kulların vesâir emlâk-ı

şer'îyesin cebren alub ve Mehmed nâm kimesnenin emmisi olan Hacı Ahmed'i katl idub ve iki yüz florisin alub ve Elvan nâm kimesnenin beş yüz florilik bağçesin ve yüz kavak ağacı kesub ve nakd yüz florsini alub ve Elvan nâm kimesnenin ve Berket nâm kimesneyi bi-gayr hak habs idub yüz florisin ve otuz florilik bir ineği ve menkuhesin cebren tadlik itdirub yigirmi beş altunun dahî cebren alub Osman nâm kimesnenin eline kütük urub üç eri habs idub otuz florisin alub ve bunlardan gayrî umumen Hama ve ... kadîliklarının halkına bunların emsâli envâ-ı zulm ve te'addi eylediğin ve her birinin emlâkın ve esbâbın ve altunların ve akçaların ve davarların cebren alduğun bildirdiler ve bu bâbda rikâb-ı hümâyûna rika' ve mahzar sunub vech-i meşrûh üzre zulm ve te'addisin olduğına meşayih ve saadât ve zü'emâ ve sipâhiler ve ayân-ı vilâyet şehâdet itmişler ve giru Hama neferlerinden ba'zıları rikâb-ı hümâyûna rika' sunub bundan akdem mezbûr Habudek ahvâli teftîş olundukda hukûk-ı nasdan zimmetinde on bir bin beş yüz sikke flori sâbit ve zahîr olduğına üç kadînin hücceti olduğundan gayrî ... ve birkaç şerifi katl eylediği dahî sâbit olmağın şer'le hakkından gelinub hukûk-ı nâs zimmetinde kalmış iken hâlîya karındâşları fukarânın hakkını bel' ve ketm itmek isterler deyu izhâr-ı tazallum eyledukleri ecilden ahvâlleri şer'le görilmek için siz ki beylerbeyi ve Şam ve kadîsisiz size hük-m-i şerîfim gönderilmiştir imdî tarafeynin ahvâli şer'le görilub hakk-ı münif cânibinden idüğü mâ'lum olmak lâzım olub ve sizün ... hümayunum olmağın buyurdum ki vardukda Mevlana-ı mezbûrî ihzâr idub da'vayı hak idenlerden bir def'a şer'le fasl olunmayan husûslar umum üzre ber mucceb-i şer'-i kavîm dikkat ve ihtimâmla teftîş ve tefahhus idub göresin fi-l-vâki arz ve i'lâm eyledukleri üzre Mevlanayı mezbûr Hama ve ... ahâlisinin cebren emlâk ve esbâbların ve davarların ve bağ ve bağçelerin ve altunların ve akçaların alub ve bunun emsâli zulm ve te'addi eyleduğu tecessüs-i şer'-i şerîf sâbit ve zahîr olursa her maddeyi başka başka sicil idub ashâb-ı hukûka şer'le müteveccih olan hakların hük-m idub bi-kusûr alıvirdikden sonra üzerine şer'le sâbit ve sicil olunan madedelerin sûret-i sicillerin ihrâç idub imzâlayub ve mühürleyub Südde-i Sa'adet'e gönderesin ve mufasssalar yazub bildirsin ve mezbûr Habudek karındâşların şikâyet idub rika' sunan fukaranın dahî vâki' olan da'vaların ellerinde olan hük-m-i şerîf mücebince şer'le görüb sâbit ve zahîr olan hakların şer'le teveccüh idenlerden ashâbına hük-m idub alıvirub anların dahî maddelerin başka başka sicil idub sûretlerin Südde-i Sa'adet'e gönderesin ammâ hîn-i

teftîşde hakk-ı sarîhe tabî olub ... bir cânibe meyl ve muhâbâ itmeyub hilâf-ı vâkı' kaziye arz olunmak ihtimâli olmaya.

369/881

Dîvânda olan Çavuş'a virildi. Fî 10 M sene 984

Gelibolu kadîsına hüküm ki hâlâ dîvâne Ahmed nâm azebin fesâd u şenâ'ati sâbit ve zahîr olmağın dört nefer yoldâşıyla öte yakaya geçürmek için Südde-i Sa'adet'im çâvuşlarından Orhan çâvuşa hükmi-i hümayûnum virilmiştir buyurdum ki vusûl buldukda mezbûrî dört nefer yoldâşıyla mezkûr çâvuşın elinde olan hükmi-i hümayûnum mücebince öte yakaya geçirub beru yakaya salıvmeyesin.

369/882

Mehmed Çavuş'a virildi.

Medine-i Münevvere kadîsı kadî Hüseyin zîde fazlühûya hüküm ki hâlâ Mekke-i Mükerreme Harem-i Şerîfinin şeref-allahu te'ala ve âzzehuyu yanına müte'allık binası fermân olunan ... vesâir termîm ve ta'miri lâzım olan yerlerinde ikdâm tam ve ihtimâm ... olmağla bi-inâyetillahi'l-melikil-allâm itmâm ve hitam irişdirildiği i'lâm olundu eyle olsa ... inâyet ... eyyâm-ı hümayûn devlet-i makrunumda olmağın vâkı' olan hüdebat ... mezbûre ... olub sanâ ... irsâl idub buyurdum ki inşâ-Allah-ı te'ala varub vusûl buldukda irsâl olunan ... alub ... vesâir ... devlet ...

369/883

Mustafa Çavuş'a virildi. Fî 13 M

Vilâyet-i Anadolu'da Kütahya kazasından mâ'adâ İstanbul zahiresi ihrâç olunmak fermân yerlerin kadîlarına hüküm ki bundan akdem hükmi-i şerîfimle taht-ı kazânuzdan ihrâcî fermân olunan zahire mu'accelen mahrûse-i İstanbul'a irsâl ve isâl olunmasın ve mîrî tereke bi-kusûr gönderilmesin emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda bi'z-zât her biriniz mukayyed olub taht-ı kazânuzda ne mikdâr cem' olmuş mîrî tereke var ise cümlesin bi-kusûr irsâl itdikden sonra İstanbul zahiresi için fermân olunan zahire

dâhî eğer zü‘emâ ve eğer erbâb-ı tîmâr ve gayrıdadır bi’l-cümle her kimde tereke bulunursa hükm-i sâbika mücebince kendune kifâyet mikdârı ve tahmillerine ... tereke alıkoduğundan sonra bakî kalan terekelerini bervech-i isti‘câl mahmiye-i mezbûreye irsâl ve isâl eylesin ve mübâşeretinden ve gayrıdan kimesneye re‘ayadan ahz ve celb itdirmekden ziyâde ihzâr eylesin husûs-ı mezbûr mühimmattandır gereği gibi mukayyed olub bâb-ı ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt itmeyesin.

Bu dâhî

Bir sûreti

Fermanda dahî ihrâcî fermân olınan yerlerin kadîlarına.

Ahmed kethûdaya virildi. Fî 23 M sene 983

Bir sûreti

Vilâyet Rum kadîlarına.

370/884

Ahmed kethûdaya virildi. Fî 12 M

Rûm beğlerbeğine hüküm ki İstanbul zahiresi için beğlerbeğiliğine tabî olan kadîlara müekked hükm-i hümâyûnum gönderilmiştir buyurdum ki varıcak husûs-ı mezbûre sen dâhî bi’z-zât mukayyed olub yarâr çavuşlarla kendu cânibinden müekked mektûblar yazub gönderub muhkem tenbîh ve tekîd eyleyub fermân-ı şerîfim mücebince zahire göndermek bâbında ziyâde ikdâm ve ihtimâm itdiresin isâl ve müsahalede kadîların kâdılıkları alınmağla konılmayub enva-ı itab ile mu‘ateb olurlar anâ göre tenbîh ve te‘kîd eylesin.

Mustafa Çavuş'a virildi. Fî 10 M

Bir sûreti

Ferman yazan

370/885

Kadînin ademisi Murad'a virildi. Fî 18 M sene 984 ...

Siroz kadîsı Mevlana Abdûlbaki'ye hüküm ki Siroz'da olan yedi araba bargirlerin besleyen ahur halkı fukâraya arpa salub ol bahâne ile celb ve ahz idub fukarâyâ envâ-ı te'addi eyledikleri i'lâm olunmağın buyurdum ki vusûl buldukda anûn gibi arab bargirlerin mühimmi için re'âyaya arpa salınmak lâzım oldukda ne mikdâr arpa lâzım olursa adâlet üzre kazâna tevzi' idub vech-i münâsib görildiği üzre akça ile cem' itdirub bu bahâne ile re'âyadan akça alınmakdan ve arpası olmayanlara teklîf olunmakdan ve bi'l-cümle kimesneye zulm ve te'addi olmakdan hazer eylesesin ve arpa bahânesiyle re'âyadan şimdiye değin akça dâhî almışlar ise her kimden ne mikdâr nesne aldıkları sâbit olduktan sonra şer'le müteveccih olandan alıvirib te'allül ve nizâ' itdirmeyesin.

370/886

Arz-ı hâl üzerinde rıkkıyyet, ba-hattı

Rûm beğlerbeğine ve Tokat kadîsına hüküm ki nefsi Tokat'da Hatûniye imâreti efkâfının re'ayası tarafından Südde-i Sa'adet'e arz-ı hâl sunulub evkâf-ı mezbûre mütevellîsi olan Abdüllatif envâ-ı zulm ve te'addi ve bid'atler ihdâs itdiğinden gayrî şart-ı vâkıf ve oligelene muhâlif evkâfa birkaç nefer yeniçeri yasakçı tâyin idub vakfın re'ayasın on günlük yerden cebren ... Tokat'a sürüb kendü öküzlerimiz ve davarlarımız ise ... taş ve ağaç taşıdub kendûye ve ol yeniçerelere evler yapıdırub ziyâde zulm ve hayf itmışdir deyu tazallüm itdikleri ecilden mezkûr mütevellî teftîş olunmasın emr idub buyurdum ki vardukda te'hîr itmeyub mütevellîyi mezbûr ve yasakçı tâyin eyledikleri yeniçerilerle meclis-i şer'a ihzâr idub ahvâllerin re'âya muvâcehesinde hak üzre dikkat ve ihtimâmla teftîş ve tefahhus idub göresin fi-l-vâki mütevellî-i mezbûrın arz ve i'lâm eyledikleri gibi zulm u te'addisi var ise nesne ketm itmeyub vukû-ı üzre Südde-i Sa'adet'e arz eyleyeler ammâ hin-i teftîşde hakk-ı sarîhe tabî olub tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-u zûrdan ve hilâf-ı vâki' kazıyye arz olunmakdan hazer idesin.

371/887

... Beğlerbeğinin kethüdâsına virildi. Fî 19 M sene 984

Haleb beğlerbeğisine ve defterdârına hüküm ki Birecik sancâğıbeği Mehmed dâme izzühû Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderub Arslan nâm kimesne gelub havâss-ı ... re'âyası tarafından ... havâss-ı mezbûreyi sâbika iltizâm idub ferâgat iden Hacı Yusuf ve hace Kasım ve gayrının teftîşine irâd eyledikleri emr-i şerîfde ... mültezim kayd itdirub ol vechile küllî mâlım alub hayf eyleyenlerin ... adem iltizâm duhûl eylemeyub ve mâl-ı miriye müte'allık umura mübâşeret itmeyub ... mukâtaât sûretleri sicil-i mahfûzunda mukayyedir ... ve a'yan-ı vilâyetden ahvâlîm sorsun deyu tâleb itmeğin sicil-i mahfuza mürâcat olundukda mukayyed olan sûret-i mukâtaalarda mezkûr ismi ve resmi bulunmayub ... vilâyet ... mezkûrlar abâ ve ecdâdından ...vilâyet halkı dahî mezkûrlar ... ecdâdından iltizâma dâhîl olmuş kimesne yokdur deyu haber virub da'vâlarında ... olub garaz ve ta'assub eylediklerine kenduye dahî alem-i hasıl olduğın bildirub bu bâbda ... nâibleri dahî vech-i meşrûh üzre arz ve i'lâm eyledikleri ecilden ve mezkûrın ahvâlî mahall-i ... görölmesin emr idub buyurdum ki vardukda mezkûrın ahvâlîn toprak kadîları ma'rifetiyle hak üzre teftîş ve tefahhus idub fi-l-vâki mezbûr mültezim olmayub ve ol âmellerin ... dahî değil iken mücerred anların teftîşine irâd eyledikleri hükm-i şerîfde bunu mültezim kayd itdirmeye hilâf-ı şer' mâlî almışsa hilâf-ı şer'-i şerîf aldıkları akçasın ba'del sübût alanlardan giru buna alıvirub şer'-i şerîfe muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin ammâ bu dahî ol âmellerin ... olub yanlarınca bile gezub re'âyanın cebren malların ve rızıkların almağla anlar dahî hükm-i şerîfde bunu bile kayd itdirub hin-i teftîşde üzerine ... sâbit ve zahîr olmağla alıvirilmiş ise bunu dahî men' ve def' eyledub da'vayı ve ...

371/888

Midillü Beği'nin ademisi Musa Çavuş'a virildi. Fî 11 M sene 984

İzmir kadîsına hüküm ki Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderub kasâba-ı Urla'da gâret ve hasâret üzre olan gureba-ı yemin husûsında me'mûr olan Midillü beği Mahmud dâme izzühû mübâşeretî ile hırsuz ve kutta-ı tarîkden beş altı nefer kimesne bulunub şer'le kimi siyâset ve kimi müşârun ileyhe teslîm olunub haklarından

gelinmeğle memleket emin ve emân üzre olub küllî hırsuz ve kutta-ı tarikin baş ve bûğl olan çoban Hasan husûsında emr- i şerîf virilmesin arz eylemişsin imdî çoban Hasan husûsında sâbika emr-i şerîf gönderilmiştir buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mezkûr çoban Hasan hakkında sâbika gönderilen emr-i şerîfimde mübâşir ta'yin olunanlar kimler ise tenbîh eylesin ki emr-i sâbıkam üzre mezkûr ele getirmekde gereği gibi mu'âvenet idub beher hâl ele getirmeğe sa'y ve ikdâm eyleyub emr-i sâbıkam mücebince amel ideler.

372/889

Bu dahi mezbûre virildi. Fî tarih-i mezbur

Midüllü beğine ve Urla kadîsına hüküm ki sen ki sancâk beğisin Sûdde-i Sa'adet'e mektûb gönderub Karabaş namına olan Karabaş nam levend Urlada Kızılcaköy nam mevzide karban basub dokuz yük çuka ve ba'zı esbâb alub karadan ve deryâdan garet itdikleri esbâbları İzmir ve ... kazâlarında bey' idub zikr olunan kazâlarda mezbûrın vesâir levendlerin ellerinden esbâb alub bey' idenlerin haklarından gelinub ve ellerinde bulunan esbâbları ... defter olunub Asıtane-i Sa'adet'e irsâl eylemek ve a'mal ve emn-ü dahl eylemek bâbında hükm-i şerîfim virilmesin arz eylemişsin imdî mezkûr leventleri ele getirmek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda mezkûrları beher-hâl ikdâm eyleyub ele getirub üzerlerine sâbit olan fesâdlarının sûret-i sicilleri ile yarâr ademle koşub Sûdde-i Sa'adet'e gönderesin ve ... ve esbâbları nice almışlardır aslı ile mâ'lum eyleyub vukû-ı üzre yazub bildirsin.

372/890

İskenderiye beğinin kethûdası ... virildi. Fî 11 M

Dimyat Beği Mahmud beğ e hüküm ki halen Koca İli beği olan Hasan dâme izzühû kadırgalarla İskenderiye'ye gönderilmek mukaddemâ kendunin zamânında tersâne-i âmiremden alduğun mirî esirler kaç nefer ise müşârun ileyh Hasan dâme izzühûya teslim olunmasın emr idub buyurdum ki vardukda alub gitdüğün mirî esirler kaç nefer ise defter mücebince isimleri ve resimleri ile yazub defter idub mühürleyub

defteri ile müşârun ileyh Hasan dâme izzühûya teslim idub ve teslim olduğına müşârun ileyhden temessük alasin.

372/891

Bu dâhî

İskenderiye beği Şaban beğ e hüküm ki mektûb gönderub emîrû'l-ümerâi'l- kirâm Basra beğlerbeğisi Mesih dâme ikbâlühûdan sanâ mektub gelub yanında olan gemileri Dimyât beğine teslîm idub sen bir kıt'a forsa gemi ile muhafazada olasin deyu tenbîh idub ve senun yanında bir kadirgan ile bir kâlite olub lakin keferenin derya yüzünde bir kalyonu ile üç dört pâre gemileri olub bir kadirga bir kâlite ile muhâfaza hizmeti mümkün değildir deyu bildirdiğin ecilden yanında olan gemiler ile anda muhâfazada olmak emr idub buyurdum ki vardukda emrim üzre anda yanında olan gemiler ile muhâfazada olub ol cânibleri küffar-ı haksardan ve ondan gereği gibi hıfz u hırâset idub bi-inâyetillahi te'ala zarar u gezend irişmek ihtimâli olmaya ve İskenderiye'den bu cânibe gelecek rençber gemilerin birer ikişer göndermeyub beşer altışar gemi cem' oldukda yanlarınca bile Rodos'a değin geturesin ammâ birer ikişeri cem' olduğu zamânda şöyle ki gayrî gemi olmaya ol makûleleri avk ve te'hir ile mevsim geçince ve içinde olan meta'a zarar olmakdan ihtiyât eylesin.

373/892

Muhzır kâtibine virildi. Fî 17 M

... kadîsına hüküm ki naibin Mevlana Şeyh Mehmed Südde-i Sa'âdet'e sûret-i sicil gönderûb Bergos nâm karyeden dergâh-ı mu'allâm yeniçerilerinden Nasuh nâm kimesne kimi yoldâşlarıyla gemiye odun tahmîl iderken beş nefer harâmi alet-i harb ile üzerlerine gelûb ok atûb bunlar dahî havflarından kendûlerin sûya birağub yüze yüze gemiye giderken mezbûr yeniçerileri mezkurûn harâmiler ok ile urûb katl eyleduği Müslimanlar şehâdet eyleduklerin bildurmeğın buyurdum ki dergâh-ı mu'allâm yeniçerileri bölük başlarından Haydar vârûb vusûl buldukda bu bâbda töhmet-i sâbıkaları müseccel olub ... müttehem olanları vesâir fesad ve şenâ'at üzre olanları ihzâr eyleyub dahi bu husûs bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl terk olunmuş

da'vası değil ise ber mûceb-i şer'-i şerîf onât vechile hak üzre teftîş eyleyub göresin kâzıyye arz olunduğı gibi olub mezkûr sahîh mend olunub eser-i cerahat ise metin bulunmuş ise kanın kimler olduğı tecessüs-i şer'-i şerîf sâbit olduktan sonra ehl-i fesâd sipâhi ise habs idub arz eylesin değil ise şer'le lâzım geleni icrâ idub yerine koyub şer'-i şerîfe muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin bu bâbda tamam hak üzre olub bu bahâne kendu hallerinde olanlara mücerred celb ve ahz için ve garaz u niyet kimesneye te'addi olunmakdan ve bil cümle şer'-i şerîfe muhâlif iş olunmakdan hazer idub hakk-ı sarîhe tâbî olasın.

373/893

Dîvânda Osman Çavuş'a virildi. Fî 23 M 984

Bu dâhî

İznik kadîsına hüküm ki Südde-i Sa'adet'ime mektûb gönderub İznik ahâlisinden üstad gemiciler mîrî katibi ... üzre olub lakin buğday ve un bâbında muzâyaka olub şehirde ... yeniçeri ve sipâhi tâifesinden ve gayrîlar kıst yazılı idub zahireyi ... itmeğle tâife-i mezbûrî ile şehir halkının zahire husûsında muzâyakaları olduğın bildirmişsin imdî buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub eğer bölük halkı ve yeniçeride ve eğer ... ve gayrıda her kimlerde un ve buğday bulunursa geture kifâyet mikdârı alıkodukdan sonra ziyâde olanı narh-ı rûzî üzre bey' itdirub te'allül itdirmeyesin.

373/894

Hüseyin Çavuş'a virildi. Fî 18 M 984

Ergene kadîsına hüküm ki bi-l-fi'l Ergeni'de mahbûs olan Nikol nâm zîmminin şer'le ahvâli görilmek için dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Hüseyin çavuş zide kadrühûya teslîm olunmasın emr idub buyurdum ki hükm-i şerîfimle ademi vardukda zîmmin-i mezbûrî hapisden çıkarub müşârun ileyh çavuşımın ademine teslîm eylesin ki Südde-i Sa'adet'e gönderub emrim mûcebince ahvâli şer'le görilub fasl oluna.

374/895

Kayazâde Mehmed Çâvuş'a virildi. Fî 18 M, ba -hattı efendi

Diyarbakir beğlerbeğine ve defterdârına hüküm ki Sûdde-i Sa'adet'e mektub gönderub hükm-i humâyûnum gönderilub on ikişer ve on bir vukiyyeden üç bin aded paloşka ve iki buçuk vukiyyeden iki bin aded ... iki vukiyyeden bin aded darbzen yuvâlağı ve üç yüz elli dirhemden ve yüz dirhemden ikişer bin kundak Bağdad'a gönderilmek lâzım olub ve zikr olunan yuvâlakdan yolda mevcûd olmayanı ... emîni Hızır Ali'ye yarâr ademler gönderilub işletdirilub isâli fermâm olduğundan mâ'adâ Basra'da dökülecek toplar için on altı ve on dörder vukiyyeden iki yüz bin ve altı ve beş ve üç vukiyyeden üçer bin yuvâlak dahî mevcûd yohsa mezkûr emine dökdürüb Basra'ya gönderilmek ve bir defter dâhî on beşer vukiyyeden yüz doksan dokuz ve on ikişer vukiyyeden doksan yedi ve altışar vukiyyeden doksan altı ve üçer vukiyyeden on üç ve ikişer vukiyyeden iki yüz dokuz aded yuvâlak bulunub mâ'adâsın tedâriği için mezkûr emin gözedilub vechi mâ'mur üzre dökdürülmesi tenbih olundukda bi-l-fi'l ma'mûl olan kâr hâneler altı ocak olub iltizamı otuz bin sekiz yüz on iki bin vukiyyeden sene sene on bin yuvâlak ile iki bin batman demur olmağla mirî tarafından virilen kırk bin iki yüz akça haricden gayrı sadaka olunan otuz bin akça ... dahî kahir idub ... ile iltizâm tedâriğine kadar ... ve zikr olunan yuvâlaklar yüz kırk beş bin yedi yüz elli vukiyye olub iltizamdan ... ziyâde olduğına binâ'en fermân olunan cümlesin ol mikdâr ocaklar yetiştirmeye vefa itmeyub bir kâr hânenin dahi ihdası lazım gelir ve ihdâs olduğü takdirce ustalık ve üstadlık için bidayet halkı sürdürmeğle üç kere yüz bin akçadan ziyade haraç lâzım olub ve kazâ-ı Kiği ziyâde kış yeri olub kâr hane ancak üç ay işletdirilmeğe sebep olub bu kadar ... emr olunan yuvâlakların husuli mümtenidir amma ... ile birer mikdâr işletdirilmek ferman olınsa ta'yin olunan ferman her ne kadar yetiştirilmek mümkün ise mikdarı sarf ideyim deyu cevap virdiğün ve fî nefşül – emr iltizamı vech-i meşrûh üzre olduğına sene 978 aherinin 27. günü tarihi ile müerrih emr-i şerîf vârid olduğü mukayyed olunub ve topcı başından dahi sual olundukda yuvâlaklar tam yetiştirilmek mümtenidir lakin ol vechile alınmak mümkündür deyu haber virdiğün bildirmiştin imdi mümkün olanı işletdirilmek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda emrim üzre zikr olunan yuvâlakların envâ'ından gayrı oldığı üzre işletdirilub itmama irişdirilmek bâbında envâ'-ı mesâîli cemileniz vücûda geturesin

yuvâlak husûsı ziyâde mühimmattandır ... ihtimâm idub ferman olınan yuvâlakların envâ'ından vafır ve müteveffî yuvâlak işlemek ardınca olasin ve ne vechile tedârik olunduğın yazub bildiresin.

374/896

Balıkçı Sinan Çavuş'ın oğlu ile muhtesibe virildi. Fî 23 M

Rum beğine hüküm ki İstanbul zahiresi için Seferihisar yanlarından gelen develeri alây beğisin ve ademleri dutdurub alub birisünü kendü hacetlerine istihdam itdikleri istimâ' olındı imdi İstanbul zahiresi mühimmattandır buyurdum ki varıcak bu husûsa mukayyed olub göresin hilâf-ı emr şerif İstanbul zahiresi için yüklenen develeri dutdurub birisün alub gittikleri vakı' ise ele getirub arz eyleyesin zahire husûsı ehemmi mühimmattandır onat mukayyed olasin.

375/897

Güherçilerden Behram'a virildi. Fî 23 M sene 983

Erzurum beğlerbeğine ve defterdârına hüküm ki Erzurum'da işlenmesi fermân olınan güherçile ustaları dergâh-ı mu'allâma temessük gönderub Erzurum kal'asından bir münib-i emin yerde kâr hâne yapılması münâsib olub lakin üç ay mikdârı ancak işlenmek mümkündür ... suyu vüs'at üzre değildir lakin Oltu kal'ası kurbinde işlenmek fermân olursa suyu ziyade karib yerde olmağla dokuz ay işlenmesi kabil olduğundan mâ'adâ kırk ... ziyâde kurulmak mümkün olduğu ancak güherçilenin Erzurum'dan Oltu kal'asına varınca kantârına yedişer akça dahî vardır ziyâde harcı olmaz şöyle ki Oltu kal'asının neferâtına altı ayda veyahûd yılda ber mevacibleri nakden virilurse gümrük vesâir lâzım olan harcın kenduleri çekmekle müteahhid olurlar deyu bildirmeğin güherçile kâr hâneleri Oltu'da olmasın emr idub buyurdum ki vardukda minba'd güherçile kâr hâneleri ba'de zikr olınan mahalde itdirub mu'ttasıl güherçile işletdirub güherçilenin ... bâbında mecd ü sa'y olasin ve işlenen güherçileyi cümle bir kal'ada hıfz itidrmeyub kıl'aya tevzi' eyleyesin ve dizdârlarına muhkem tenbîh eyleyesin ki onat vechile hıfz ve hırsaset eyleyub ib'aden billahi te'ala ... zarar irişdirmekden ihzar

eyleyeler ve ne vechile tedârik olunub kaç ... kurulub yılda ne mikdâr güherçile işlenmek kâbil olub ve ne kadar harcı olduğın yazub bildiresin.

375/898

Şeeyh efendinin ademisi Mustafa'ya virildi. Fî 20 M

Saruhan beğine hüküm ki ... ve Sunguriye kadîlarına hüküm ki hâlâ sen ki kadîsın mektub gönderub ... zaviyesi dimekle marûf zaviyenin zaviyedarı mabeynlerinde bir a'dâ olub evladın Abdülatif yedinden hüküm-i şerîf varid olub Mehmed ve Karaçoy nam ... ellerinde olub mukaddemâ ellerinde ... hüküm bulunub habs olunmuş iken giru halâs olmuşlardır deyu bildirdiğin ecilden ele getirilub küreğe gönderilmesin emr idub varıcak mezkûrları ele getirub ahvâllerin hak üzre şer'le teftiş idub göresin arz olunduğu üzere fesad u şena'atleri ve şirret ü şekâvetleri şer'le sâbit ve zâhir olursa sübût olan sûret-i sicilleriyle mukayyed ve mahbus dergâh-ı mu'allâma gönderesin ki tamam hak üzre olub tezvîrden ve şuhûd-ı zurdan hazer eylesin ve anın gibi gönderilmeli olduğunda yarâr ademle koşub gönderesin yolda gaybet itdirmekden hazer eylesin.

375/899

Sakız beği Mahmud dâme izzühûya hüküm ki fesad ve şena'at üzre olan Karabaş dimekle maruf levendi ele getirdüğün i'lâm olunmağın Südde-i Sa'adet'e gönderilmesin emr idub buyurdum ki vardukda mezkûr levendi yarâr ademinle mukayyed ve mahbus dergâh-ı mu'allâma gönderesin ve koşub gönderdiğin ademlerine tenbîh eylesin ki getururler iken gaybet itdirmekden hazer ideler.

375/900

Kilis beğine ve kadîsına hüküm ki Südde-i Sa'adet'e mektûb ve sûret-i sicil gönderub livâ-ı mezbûreye tabî Dağıla kal'asının dizdârı olan Memi ağanın oğulları Yusuf ve Mahmud nâm kimesneler kal'anın ... haramileri ile dâimâ bir yerde gezub şirret ve şekâdan halî olmadıklarından mâ'âda evlerinde ... bina idub içinde Frenk harâmileri saklayub vilâyetin davarın ve re'âyanın oğulların sürdürüb zarar ve ziyân üzre oldukları ecilden vilâyetin re'âyası gelub tazallüm idub ahvâllerin görilmek

istediklerinde ihzâr itmek için gönderilen Memi nâm ademin tüfeng ile urub katl idub giru kemâ-kân re'âya ve fukarâya te'addiden hâlî olmayacak mezbûrların ihzârı husûsı babaları merkûm Memi ağaya teklîf olunub mezbûr dahî bende kâdir değilim diduğın i'lâm itmişsin buyurdum ki vardukda mezbûrların ahvâllerin şer'le teftîş ve tefahhus idub göresin arz olunduğı gibi olub vech-i meşrûh üzre fesâdları şer'le sâbit ve zahîr olursa habs idub.

376/901

Hüseyin Çavuş'a virildi. Fî 22 M sene 984

Vidin Beğî Arslan Beğ'e hüküm ki bundan akdem emr-i şerîfle zındıka ve ilhadı sâbit olub katl olunan Meri baba nâm aşıkın sen sâbika Çirmen beğî iken üç nefer kûlını virmeyub seksen koyununu ve bir câriyesini hâlen Anadolu kadî askerim olan Mevlana Muhyittin mukaddemâ Edirne kadîsı iken mahrûse-i mezbûrde fermân-ı hümâyûnumla bey' eyleyub akçaları miriye göndermek emrim olunmuş iken akçayı sen kabz eyleyub miriye teslîm itduğından gayrî varislerine dahî virmeyub bi-l-fi'l zimmetinde bakî kalduğın maktûl mezbûrın vârisleri Südde-i Sa'adet'imde i'lâm eyledikleri ecilden zikr olunan akça bi't-tamam maktûl-ı mezkûrın vâris-i şer'iyelerine teslîm olunmasın emr idub buyurdum ki dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Hüseyin çavuş vardukda fi-l-vâki zikr olunan akça zimmetinde kalmışsa asla te'hir ve tevakkuf itmeyub bi-kusûr müşârun ileyh çavuşum marifeti ile maktûl mezbûrın vârislerine teslîm eyleyesin ve ne mikdâr nesne teslîm itduğın mûma ileyhe çavuşum eline temessük viresin.

376/902

Kethûdasına virildi. Fî 23 M

Dulkadirli beğlerbeğine hüküm ki mektûb gönderub bundan akdem hükm-i şerîfim gönderilub Eburiş husûsı için Haleb beğlerbeğisinin yânına asker gönderesin deyu emr olunub ba'de bi'z-zât kalkub varasın deyu tekrâr hükm-i şerîfim gelub beğın kereste husûsına mukayyed olunduğın bildirmişsin imdî husûs-ı mezbûr mühimdir sonra gönderilen fermân-ı şerîfim mûcebince bi'z-zât kalkub beğlerbeğiliğe müte'allık olan asker ile müşârun ileyhe vech gördüğü mahâle varub dâhî mûma ileyh cânibine nazar

olmak emr idub buyurdum ki varıcak asla te'hîr ve tevakkuf itmeyub müretteb ve mükemmel düşman yerâğıyla cümle beğlerbeğiliğe müte'allık olan asker zafer ... çıkub müşârun ileyh cânibine teveccüh eyleyub dâhi mûmi ileyh ne mahâlde oturmak münâsib görirse vech-i münâsib gördüğü üzre lâzım gelen husûslarda envâ-ı ikdâm ve ihtimâm ve itmâmın zuhûra geturesin ve kereste husûsına yarâr mutemed-i ademin koyub ol husûsı tehîr itdirmeyub itmâmına sa'y eylesin.

377/903

... Çavuş'a virildi. Fî 23 M

Karesi Beği'ne ve Balıkesur kadîsına hüküm ki bundan akdem nişancım olan kıdvetü'l- ümerâi'l-kiram ve'l ekâbir Feridun dâme ulüvvûhûnun livâ-ı mezbûrde vâkı' olan hâslarını zabt iden muhzır Ali nâm kimesnenin zimmetinde yüz on bin akça bâkî hakkı kalub getirub teslîm etmek için bir ay vade virilub hâlâ va'desi tamam olub henüz getirub teslîm itmedüğü i'lâm olunmağın zıkr olınan akçayı tahsîl idub geturmek için dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından kıdvetü'l-emâsi'l ve'l-akran Mehemmed çavuş zide kadrühû ta'yin olunub gönderilmişdir buyurdum ki hükmi-şerîfimle vardukda mezkûr muhzır Ali va'desi mücebince zıkr olınan akçayı bi-kusûr eda itdirirse müşârun ileyh çavuşa teslîm eylesin ki getirub sâhibine teslîm eyleye eğer virmekde inâd ve muhâlefet iderse çavuşumla mâ'ân Südde-i Sa'adet'e gönderesin gelub yerinde görile.

377/904

Dîvânda kethûdasına virildi. Fî 9 M sene 984

Kavâla ve Pıradeşt kadîlarına ve Kavâla kapûdanına hüküm ki sen ki Kavâla kadîsın mektûb gönderub Kavâla kal'ası hisâr erenlerinden Hüseyin bin İsa nâm kimesne ... olub nice kabahat zuhûr eylemeğın gedîğini bırağub haylî zamândan beru firar idub na-pezir olmışken hâlâ gelub istihkâkı yoğ iken erbâb-ı tîmârdan ve mir miran çavuşlarından oldum deyu acemi oğlanı ve zayıfından birkaç nefer kimesne ile hâric kal'ada sâkin olub yoldan geçen re'âyanın cebren esbâbların alub ve ba'zısın döğüb rencide eylediklerinden mâ'âda merhûm Sultan Süleyman Han'ın mesafe-i ba'idden kal'a-ı mezbûreye getirdiği su yolunun ... olduğu yerde bağçe ihdâs idub ... sen varub

bağçenin suvarduğı sebebdan mîrî çeşme bozulub ta'mir ve termîmi içun meremmetçisi olan Dimitri nâm zîmmi vardukda garaz idub Viran Kasrı nâm karye derbendinde yolın basub öldürmeğe kasd eyledikde ba'zı Müslimanlar hâlâs idub şimdiki halde bir nefer arab kulun koyub her kim su yolunu meremmata gelurse sen katl idesin deyu ısmarlayub ol ecilden ayende ve revândânın ihtiyâcı olub gayet mehluz olan çeşme muattal kalub harab olub ve sâbika dahî Ramazan nâm kimesnenin alet-i harb ile yolın basub kenduni ve atını mecrûh idub öldürmeğe kasd itdiğı zahîr olub ve mukaddemâ bir def'a mahkemeyi basub hakkından gelinmek içun emr-i şerîf geldikde firâr idub hâlâ dahî Mahmud nâm kimesnenin da'vâsı istimâ' olunmak üzre iken mahkemeyi basub na-şayest hakaret itmişdir deyu bildirdiğın ecilden buyurdum ki vusûl buldukda mezkûr ihzâr idub gaybet iderse şer'le buldurması lâzım olanlara buldurub getirdub dahî da'vayı hak idenlerle berâber idub ahvâllerin mukaddemâ bir def'a şer'le görilub fasl olmayub ve on beş yıl geçmiş değil ise hak üzre şer'le dikkat ve ihtimâmla onât vechile teftîş idub dâhî arz olunduğı üzre fesâd u şenâ'ati ve zulm ve te'addisi vâkı' olub şer'le sâbit ve zâhir olursa kenduni habs idub sübût bulan mevâddın yazub bildirsin ammâ hin-i teftîşinde hakk-ı sarîhe tabî olub tezvîrden ve şuhûd-ı zûrdan garaz u niyetden hazer idub ve hilâf-ı vâkı' nesne arz itmekden hazer eylesin.

378/905

Sâbika Rodos beğı olan ... hüküm ki hâlâ Rodos sancâğı Ağrıboz beğı olan iftihârü'l -ümerai'l kiram Karaca Ali dâme izzühûya tevcih olunub tersâne-i amiremnden deryâyâ ihrâç olunmak fermân olınan gemiler dahî varmak üzre olmağın müşârun ileyh Rodos ceziresine varub dâhîl olıncaya dek sen bir yere aslâ hareket eylemeyub kemâ-kân Rodos ceziresi ve anda olan gemilerin hıfz u hırâsetinde olmağı emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda tam bâsiret ve intibâh üzre olub emrim mücebince müşârun ileyh Rodos ceziresine varub dâhîl olıncaya dek sen aslâ bir yere hareket eylemeyub kemâ-kân Rodos ceziresinin ve gemilerinin hıfz u hırâsetinde gaflet ile ibâden-billahi te'ala cezire-i Rodos'a ve gemilere küffar-ı haksardan ve leventden bir zarar u gezend iriştirmekden ziyâde ihtiyât eylesin şöyle ki yine ihmâlin sebebi ile bir mahalle zarar ... ola neticesi sanâ âid olur anâ göre gözün açub gaflet üzre olmayasın.

378/906

Üsküb kadîsının ademlerinden Ali'ye virildi. Fî selh-i Zi'l-hicce sene 983

Vulçitrın Beği'ne ve livâ-ı mezbûr kadîlarına hüküm ki Südde-i Sa'âdet'e mektûb gönderub nefsi-i Üsküb kassâbları ve celebleri ve süricileri vesâir a'yânı meclis-i şer'-i şerîfe varub kadîmden Üsküb çarşusunda bey' olunan bal ve yağ ve et için kassâblar ve celebler ve süriciler davarı ve koyunu taht-ı hükümetinden akça ile satun alıgelub ve taht-ı hükümetinizde olanlar dâhî bundan mâ'âda sâir yıllarda tereke-i vesâir zehâyiri ve esbabı Üsküb'den alub mâbeynlerinde vech-i meşrûh üzre bey' ve iştirâ olunub üzre iken sen ki sancâkbeği Vidin voyvodaların sâbika Üsküb kassablarından Nurullah nâm kassabın dokuzar ay davarın ve akça ve esbâbın alıkoyub te'addi itmeğin müşârun ileyh cânibinden mektûb ve adem gönderildikde sancâğımızdan harâç bide zahire alınub gidildiğinde rızâmız olmamağın ve tenbîh eyledik deyu cevâb virub kazâya akçası redd olunduğı ve Vulçitrın sancâğından hâric aher vilâyetlerde alınub Üsküb'e getirilecek davarları kendu sancâğında bey' itdirub mâbeyn bu mâl üzre iken terekesi olanların vech-i mâ'âşlarına ve ekinlerine kifâyet itdiğinden mâ'âda re'âyadan akçası olmayanlara karz tarîki ile re'âyaya virdirub muzâyaka çekdirmemek bâbında hükm-i hümâyûnum gönderilmeğın ... kazâsından ... olub müstakil kadîlık olan ... kadîsına ... gönderesin nahiye-i mezbûrda olan havâss-ı hümâyûndan vesâir mîrî re'ayasından terekesi olanların terekelerin mühürleyub ve terekesi olmayanların sicil ile deyu terekesin sicil akçaların alub voyvodandan re'aya tâifesi mutazccırlar olub vech-i meşrûh üzre tazallüm eylediklerin arz eyledikleri ecilden deyu re'aya ve berâyâ üzerine çıkarub ol vechile te'addi itdirub ve re'ayayı her bir adet-i kadimi mukabelelerinden men' eylemeğe sebep nedir buyurdum ki vusûl buldukda sen ki sancâkbeğisin voyvodalarını onât zabt eyleyub vech-i meşrûh üzre re'ayaya te'addi itdirmeyub ve re'ayadan aldıkları akçayı ashâbına ba'del-sübût nazar itdirub sancâk kadîlarına re'ayasıyla berâber ile mu'ameleden men' eylemeyub kadîmden olıgeldiğı üzre ticâret itdirub kar u kisblerine mâni' olmayasın.

Bir sûreti

Alacahisar Beği'ne ve kadîlarına.

Bu dahî

Riayet ile yazıldukda ahvâli yazılmaya.

379/907

Zülkadriye beğlerbeğisine hüküm ki dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından İmred zide kadrühû mektûb gönderub vilayet-i mezbûreden fermân olunan gemi kerestesi ihzârına mübâşeret idub ... vilâyetinin halkı gayet fakirü'l-hal olup üç senedir hiç ziraatleri hâsıl olmamağla ahvâlleri ...olub ammâ Yeni-İl taifesi gayet kuvvetlidir çok taife olmağın zikr olunan keresteyi tahmîl için mezbûrlardan kifâyet mikdârı dahî ihrâç olunmak bâbında hük-m-i şerîfim ricâ itmeğın sâbıkâ dahî hük-m-i şerîfim gönderilmişdir buyurdum ki vusûl buldukda emr-i sâbıkam mücebince tâife-i mezbûrenin sâkin oldukları yerlerin kadîlarına ve subâşlarına muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki arz olunduğı üzre tâife-i mezbûrenin kifâyet mikdârı ... getirdub ihzâr olunan keresteyi tahmîl idub mu'accelen mahall-i mâ'mûre ihzâr olan keresteyi tahmîl idub mu'accele mahall-i mâ'mûre getirub teslîm eyleyub ihmâl ve müsaheleden ziyâde hazer ideler.

379/908

Haleb beğlerbeğine hüküm ki dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından İmred çavuş zide kadrühû Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderub vilâyet-i mezbûrenin her sene cizyesine müte'allık iki senenin ... tahrîri iki bin ... zuhûr itmek üzre kenduye fermân olunub emrim mücebince geçen seneyi tahsîl idub iki defterden ziyâde bin ...zuhûra getirub her sene bin beş yüz flori sa'y idub bu sene dahî binden ziyâde ... zuhûra geturmek mukarrer iken Kara Beğ ve vilayet beğı Şah Murad bir kimesnenin hatunı ile şarab hamr iderken tutulub ve Veli beğ oğlu Kaya'nın dört bin florisı teftîşde olan Mehmed cümle ta'allukatı ile küffar tâifesine ... virub sana varub müşârûn ileyh çavuşumdan şekvâ itdirub şirretten hâlî olmadukları ve mezbûr Kara Beğ ... teftîş idub on bin florisin hazineye bir akça teslîm itmeyub ve alây beğı üç sene güherçileyi zamânına zabt idub küllisin ketm idub ve Kara Mehmed dahî zimmetinde olan dört bin florisini teslîm itmeyub zimmetlerinde küllî mâl-ı mîrî olmağla müşârûn ileyh çavuşum zuhûra geture deyu zimmetlerinden bu makûle şirret ve şekâvete malik oldukları i'lâm ide geldi bu husûslar hakikat ve ... ile ma'lûm olmak lâzım olmağın buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda gereğı gibi mukayyed olup toprak kadîları ma'rifetleriyle yerli yerinden hak üzre teftîş ve tefahhus idub göresin fi-l-vâki mezbûrdan Kara Beğ ve alây beğı ve Kara Mehmed'in zimmetlerinde mâl-ı mîrî olmağla kefareyi ihtilal idub vech-i meşrûh

üzre ... tahrîrine mani' omuşlar mıdır yohsa müşârun ileyhin re'ayası te'addisi olmağla ihtilâle mi baş olmuştır nicedir sıhhat ve hakikat ile ... vâkıf olub tam mâ'lûm idinub dahî mufasssal ve meşrûh yazub dergâh-ı mu'allâma arz eylesin sonra ol bâbda emrim ne vechile sâdır olursa mûcebiyle amel eylesin.

380/909

Topcıların küçük kâtib Mehmed bölük bâşya virildi. Fî 3 M sene 984

Donanma-ı Hümâyûnum uğraduğı cezirelerde ve ... yalılarda olan kal'alar dizdârına hüküm ki dizdâr olduğı kal'alarda olan toplar yerlu yerinde midir yoklayub görilub ve topcıların imtihân olunmasın emr idub buyurdum ki topcılar bölük bâşlarından vardukda bu bâbda onât vechile mukayyed olub her birinin kal'ada olan topların cümlesin mezbûr bölük başya gördürüb ve topcıları dâhî imtihân itdirub anûn gibi açık yerde olan toplar indirub ve içlerin tathîr-i pâk itdikden sonra her birinin kal'asında ne mikdâr top vardır ve kaç ... atar toplardır ve kaç nefer topcılardır aynî ile yazub defter idub mühürleyub Südde-i Sa'adet'e irsâl eylesin.

380/910

Ahmed Çavuş'a virildi. Fî selh-i M sene 984

Eflak ve Boğdan'a hüküm ki hâlîya Bergos kadîsı olan kîdvetü'l-kuzatı müslimin Mevlana Muhyiddin zide fazluhû Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderub nefsi-i Bergosda vâkı' olan imâret ve meştâ karib ve mücaviri için yazılı kassab olan Mehmed Eflak vilâyetinden koyun getirmek için imâretin vakf akçasından haylî akça virilub çıkub gidub haylî zamân olub gelmeyub ... yanında olduğı i'lâm itmeğın cem' itdiğı koyunları ile bu cânibe gönderilmesin emr idub buyurdum ki vardukda mezkûrlar ki bi-l-fi'l yanındadır ve eğer Eflak vilâyetindedir bulub cem' itdiğı koyunları ile nefsi-i Bergosa gönderub te'allül ve bahâne itdirmeyesin.

Bu dâhî

Bir sûreti

Boğdan ve ...

380/911

Dîvânda muhtesibe virildi. Fî gurre-i M sene 984

Ağrıboz beğine ve kadısına hüküm ki hâlâ mukâtaat müfettişi Kara Ferye kadısı Mevlana Alaaddin Südde-i Sa'âdet'e mektûb gönderub Ağrıboz ümenası gelub çiftliklerimizde küllî terekemiz olub İstanbul'da muzâyaka olmağla satılmak fermân olunmağın kalmışdır İstanbul'a kilesiyle buğdayı elli beş ve arpa kırk olub yeni tereke çıkub narh-ı külli narhı idub tereke vaktin ile satılmayacak mukarrerdir ... ikdidarları olmadığı i'lâm itmişsin imdî tereke İstanbul'da kilesiyle kırka ve elli beşe satılır buyurdum ki vusûl buldukda anda hâzır olan tereke-i tehîr itmeyub gemilere tahmîl itdirub doğru İstanbul'a gönderesin ve ne mikdâr tereke tahmîl olunursa yazub bildirsin ve gemilerin içine adem koşub bile gönderesin ki yolda satılmayub doğru İstanbul'a gele.

381/912

... Ahmed Çavuş'a virildi. Fî 5 M sene 984

Saruhan beğine ve kadîlarına hüküm ki hâliya mahrûse-i İstanbul'da zahire bâbında küllî muzâyaka olmağın buyurdum ki hükm-i şerîfim Südde-i Sa'adet'im çâvuşlarımdan kîdvetü'l-emâsi'l ve'l-akran Ahmed çâvuş zide kadrühûya vardukda aslâ te'hîr ve tevakkuf itmeyub emr-i sâbika mücebince taht-ı hükümetinden İstanbul'a zahire için bulunan yerlerden vâfir ve müstevfî tereke ihrâç idub semtlerinde muvâkkıf olan iskelelere indirdub gemilere tahmîl itdirub ale't-tevâli mahrûse-i İstanbul'a göndermekden hâlî olmayasın bu husûsı sâirle ... kıyâs itmeyub ihmâl ve müsaheleden ve bu bahâne ile mübâşirlere celb ve ahz itmekden ziyâde hazer idesin ... mikdâr tereke gönderilub her gemiye takdir tahmîl olunduğına reisin eline temessük viresin ki anâ göre taleb oluna şöyle ki bu bâbda ihmâlin olduğu istimâ' oluna azlle konulmayub ... muâkıbla muateb olmanız mukarrerdir anâ göre mukayyed olub mümkün oldukça tereke göndermek arzınca olasın.

Bu dâhî

Bir sûreti

Aydın beğine ve kadîlarına

Bu dâhî

Bir sûreti

Menteşe beğine ve kadîlarına

381/913

Bu dâhî

Sis sancâğı beği Hüsrev dâme izzühûya ve kadîlarına hüküm ki halîya mahrûse-i İstanbul'da birince ziyâde muzâyaka çekilmeğin buyurdum ki vardukda te'hîr ve tevakkuf itmeyub mukaddemâ irsâl olunan emr-i şerîfim mûcebince taht-ı hükûmetinden ihrâcî fermân olunan birinci mu'accele ihrâç idub re'ayaya semtlu semtlerine muvaffık olan iskeleye indirdub gemilere tahmîl idub mu'accelen mahrûse-i İstanbul'a gönderesin ve her gemiye ne mikdâr birinci tahmîl olduğına birisinin eline mühürlü temessük viresin ki geldiğinde anâ göre tâleb oluna husûs-ı mezbûr ehemmi-umûrdandır isâl ve müsahaleden ve bu bahâne ile mübâşire celb ve ahz itmekden ziyâde hazer idesin.

Bu dâhî

Bir sûreti

Tarsus beğine ve kadîlarına

381/914

Dîvânda subâşıya virildi. Fî 11 M sene 984

Kıbrıs beğlerbeğine hüküm ki ... kazâsından ... ba'zı şirret ve şekâları sâbit ve zahîr olmağın Kıbrıs'a sürgün olmuşlardır buyurdum ki varduklarında mezbûrları cezire-i mezbûrede iskân itdirub hârice gitmeye komayub varub sanâ teslîm oldukların yazub Südde-i Sa'adet'e bildirsin.

382/915

Osman Çavuş'a virildi. Fî 24 M sene 984

Karahisar-ı Şarkî sancâğı beği Yusuf dâme izzühûya hüküm ki Sûdde-i Sa'adet'e mektûb gönderub bu zamâna değin tahsîl olunan otuz bin kile terekenin on bin kilesi iskeleye indirilub gemilere tahmîl olınmışdır muvaffık rûzgâr oldukda teveccüh iderler bâkî kalân ... etvârlarıyla taşımak üzre ve livâ-ı mezbûrdan bin yüz yigirmi batman yağ cem' olunub gemilere konmuşdır tereke ile irsâl olunur deyu bildirmişsin buyurdum ki vardukda te'hîr itmeyub bakî kalan yigirmi bin kile terekeden mâ'âda dahî livâ-ı mezbûrda tereke bulunan yerlerden her kimde olursa olsun te'allül itdirmeyub vechi ma'îşetlerine kifâyet mikdârı alıkoyub ve bâkisini ki etvârlarına tahmîl idub ale't-tevâli iskele indirub gemilere tahmîl idub mahrûse-i İstanbul'a göndermekden hâlî olmayasın şimdiki halde mahrûse-i mezbûrede zahire bâbında küllî muzâyaka vardır bu husûsda kadîlar dahî sanâ gereği gibi mu'âvenet idub ihmâl ve müsaheleden ziyâde hazer ideler.

382/916

Bu dâhî

Karahisâr-ı Şarkî beğine ve kadîlarına hüküm ki sen ki sancâk beğisin Sûdde-i Sa'adet'e mektûb gönderub İstanbul'a vafîr ve müteveffî zahire irsâl idesin deyu emri-şerîf vârid olmağın zü'emâ ve erbâb-ı tîmâr vesâir ihtiyâcından ziyâde terekesi olanlardan tereke alınmağa mübâşeret olundukda ... kâzasına tabî Ermin ve Burulu nâm karyelerde der -anbâr tereke olub mîrîye alınub akçasın virilmek için kadî ile varilub mühürlenub iskeleye gönderilmek üzre iken Hay oğulları dimekle marûf ... ve Halil ve sâir karındâşları gelub cebren zikr olunan anbârı bozub ve içinde olan terekeyi ihrâç idub aher kimesnelere bey' idub ... dikkatle küreğe koşub ve şekâvet ile meşhûr kimesneler olub haklarından gelinmek lâzım olmuşdır deyû bildirdiğın ecilden buyurdum ki vardukda bu bâbda gereği gibi mukayyed olub anûn gibi bozılan anbârlarda henüz bakî tereke kalmış ise ve bey' itdukleri kimesnelerden dâhî aldıkları terekeyi tahsîl itmek mümkün ise bi't-tamam cem' ve tahsîl eyleyub fermân-ı şerîfim mücebince mahrûse-i İstanbul'a irsâl ve isâl eylesin ve zikr olunan anbârları mezkûr kimesneler bozub

terekesin ahire bey' itdikleri şer'le sâbit olursa sübût bulan sûret-i sicilleri ile mezkûrları yarâr ademle koşub Sûdde-i Sa'adet'e gönderesin ki küreğe konılalar.

382/917

Muhzır kâtibine virildi. Fî 5 M sene 984

Bosna beğine hüküm ki ... zâde demekle marûf hatûnın oğlu olan Bekir sancâğında Velika nâm kal'a azebleri ağası iken küffar-ı haksarda esîr olub bi-l-fi'l Zağrab nâm kal'ada mahbûs olmağın buyurdum ki vardukda mezbûranın oğlu eğer bedel virilmek ise ve eğer bahâsıyladır her ne vechile mümkün ise hâlâsına sa'y ve ihtimâm eylesin.

383/918

... Ali'ye virildi. Fî 8 M sene 984

Yenipazar ve ... kadîsına hüküm ki hâlâ Bosna sancâğı beği Ferruh dâme izzühû Sûdde-i Sa'adet'e mektûb gönderub Çalabvirdi oğlu Ali nâm kimesne bundan akdem hükmi hümayûn irâd idub Ahmed hâce oğlu ile sâbika madencileri ba'zı madenlerine hilâf-ı şer'-i şerîf dahl idub şer'le görilmek emrim olmağınYenipazarı'na varılub ihzâr hüsemâ için adem gönderildikde bir dâhî tekrâr emri şerîf ihrâç eyledik aher kûl ve aher kadî tâyin olunmuşdır deyu mücerred da'vâyı avk ve te'hîr itdirmek için tayin idub gelmedukleri veYenipazar'ı ve etrâf ve havlînde vâkı' olan zü'emâ ve erbâb-ı tîmâr ve ayân-ı vilâyet hakk-ı sarîhe Çalabvirdi oğlının olub mezkûra zulm ve te'addi eylediklerin şehâdet eylediklerinden gayrî Çalabvirdi oğlu Mehmed maden dağların ortadan delub suların aher yere icrâ itdirmeyince kimesne ... ihrâç eylemeğe kâdir olmamışdır ve andan mâ'âda üç dört yerde ... dâhî olub mezkûre zulm ve hayf olduğu mukarrerdir deyu bildirub ve mezbûr Ali dâhî Sûdde-i Sa'adet'e arz u hâl sunub babası Mehmed fevt oldukda sağır kalub babası kûllarından Ahmed hoca vasi muhtarı olub babasından intikâl iden mâlından on beş yük akçasın Yenipazar'da olan otdan alub kabz eyleyub der- mahzen olmuş yigirmi sekiz bin kantar kurşun zabt ve kabz idub ve on bir yıl mikdârı babasından intikâl iden Yenipazar ve ... vâkı' olan madenleri ... tariki ile ... akçasıyla eyledub hâsıl olan mahsûlinden ve kurşunundan ve nakd akçadan bir akça ve

bir habbe virmeyub ve dahî mezkûr vefat idub mülkin zabt eylemek istedikde mezbûr vasi Ahmed hâce oğulları Kasım ve İbrahim nâm sağırların vasileri ...ve müteveffanın kazıyyesi ... mâni' olub sâbika nizâ' eylediklerinde her ... Sinan dâme izzühûya Belgrad ve Yenipazar kadîlarına hükm-i hümayûnum göndermeyub şer'-i şerîf üzre tefîş olundukda madenler mukaddemâ kenduye hüküm olunub eline hüccet-i şer'îye virilmiş iken zikr olunan madenlerinin on bir yıllık mahsûli ve der-mahzen olmuş kurşunu ve ... suyu kurutduğu yerleri vesâir nakd akçası şer'le alıvmek sadedinde iken maden nâzırı olan Piri Mehmed ... ile da'vâsın avk itdirmek için aher kûl ve kadî gönderdib hakkı alıvirilmediği ecilden tekrâr Âsatane-i Sa'âdet'imden mumâ ileyh Bosna beği dâme izzühûya ve bir ay Yenipazar kadîlarına hükm-i hümayûnum gönderilub tefîş olunmak üzre iken yine mezbûr nâzır Piri Mehmed da'vâyı avk eylemek için emr-i şerîf getursin deyu da'vânın istimâ'ına mani' olub babasından kalan madenlerin mezbûr Mehmed kendu kûllarından sâbika emîni ... Ahmed hâce oğullarına vesâir sâbika madencilerine zabt itdirub kendune ve ademlerini dahl itdirmeyub mâlikâne tasarruf eyleyub te'addi eylediğin bildirmediğin buyurdum ki Südde-i Sa'adet'im çâvuşlarından Samakolu Mehmed çâvuş zide kadrühû varub vusûl buldukda bu bâbda ihzârı lâzım olanları beher hâl ihzâr itidirub mahall-i caddeye getirdub husûs-ı mezbûre müte'allık bir def'a şer'le fasl olmuş olmayub on beş yıl terk olmayan da'vâların yerlu yerunden ehl-i vukûf ve mu'temed-i aliyye kimesnelerden şer'le ve dikkat ve ihtimâm ile onât vechile hak üzre tefîş ve tefahhus idub göresin kâzıyye arz olunduğu gibi ise ki tecessüs-i şer'-i şerîf sâbit ola ol bâbda muktezâ-ı şer'-i şerîf her nice ise mücebi ile amel eyleyub dâhî arz olunduğu üzre sâbika şer'le hüküm olunan hukûk her ne ise bi-kusûr alıvirdikden sonra babasından intikâl iden kal'ası içinde alınan nükudun ve zikr olunan madenlerinde bulunub satılan kurşun ve der-mahzen ... suyun kurutduğu yerlerin ve şimdiye dek madenlerin işlenen mahsûlinden mezbûr hâce Ahmed'in zimmetinde ve Ahmed'den sonra oğullarına ve habs olan kimesnelerin.

384/918

Ve oğullarının üzerinde vesâir mübâşirlerin ve gayrın tecessüs-i şer' ve kanûn ne mikdâr hakkı sâbit olursa aslâ te'allül ve nizâ' itdirmeyub bi-kusûr tahsîl itdirub mezkûre alivirub ve babasından ırsi şer'le intikâl eyleyen madenlerine haricden kimesneye dahl itdirmeyub kemâ-kân kenduye zabt ve tasarruf itdirub kimesnenin üzerinde bir akça ve bir habbe baki komayasın ve bu bâbda elinde olan hüccetin mazmunun muvâfık şer' ve kanûn olub yemin vaz'ıl hassa sâbit olursa mukarrer tutub mûcebi ile amel eyleyub hilâfına cevâz göstermeyesin ve lazımü'l arz olur husûsları yazub bildiresin.

384/919

Bu dahî mezbûr Ali'ye virildi. Fî tarih-i mezbûr

Dergâh-ı mu'allâm müteferrikalarından maden nâzırı Mehmed'e hüküm ki bundan akdem fevt olan Çalabvirdi oğlu Ali'ye babasından intikâl eyleyen muhallefatından eğer akar ve nükûdu ve eğer der mahzen olmuş kurşunı ve eğer vesayet tarîki ile kendu akçasıyla Yenipazar ve ... kazâlarında vâkı' olan madenleri işledub hasıl olan mahsûli ve kurşunı ve çarhaları ... ve suyu kurutdığı ... husûsında vasi olan Ahmed hace oğlu ile ve oğullarıyla nizâ' olub defe'at ile mürafa'-ı şer'-i şerîf için ahkâm virilub al'el-husûs bir iki def'a ... beği Sinan ve Bosna beği Ferhat dâme izzühû mübâşir ta'vin olunmağla yerlerinden kalkub mahall-i ... varmışlar iken müddeilerin ihzâr itdirmeyub ve mücerrred da'vaların avk ve te'hîr itdirmek için muhtelif semtlerde olan kazâna emirler ihrâç itdirub men' olduğın i'lâm olundı imdî ziyâde müstehak olmuşsındır bu husûs için tekrâr Yenipazar ve Prezrin kadîlarına ve Südde-i Sa'adet'im çâvuşlarından Samakolu Mehmed çâvuş zide kadrühûya mufasssal hükm-i hümâyûnum yazılub teftiş olunmak fermân-ı şerîfim olmuşdır vusûl buldukda anun gibi virilen hükm-i hümâyûnum mûcebince şer'le teftiş eylemek istediklerinde te'allül eylemeyub ... husemâların ihzâr itdirub mahall-i ... gönderub avk ve te'hîr itdirmekden ziyâde hazer eyleyesin şöyle ki bu def'a dahî husemâların ihzâr itdirmeyub te'allül idub avk ve te'hîr bais olmağla tekrarından şikâyet oluna asla beyan olunan özrün kabul olmak ihtimâli yokdır ana göre

basîret üzre olasin ve maden kanûnuna muhalif bu bahâne ile itâle madene sebep olur hal var ise yazub arz eylesin.

384/920

Mehmed Çâvuş'a virildi. Fî 29 M sene 984

Mekke-i Mükerreme kadîsına hüküm ki cenâb-ı ... tarafından kible-i enâm ... olan Beytullahül haram ... kandilin Südde-i Sa'adet'im çâvuşlarından kıdvetü'l- emâsil ve'l-akran zîde kadrühû ile irsâl olunmuşdır buyurdum ki vusûl buldukda zikr olınan kandillerin ... olan ... münâsib mahâlde taalluk idub ol ol makam-ı mutahhara muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki zikr olınan kandillerin hıfz u hırâsetinde dakika fevt itmeyeler.

385/921

Bu dahî

Medine-i Münevvere kadîsına hüküm ki ... tarafından ziyaretgâh-ı has ve amm olan Ravza-ı Mutahhara-i Seyüdül-enâm aleyhi'l-fazlu ... kandil irsâl olunmuşdır buyurdum ki hükm-i şerîfimle Südde-i Sa'adet'im çâvuşlarından kıdvetü'l- emâsil ve'l-akran zide kadrühû isâl eyledüğünde ... olan ravza-ı mutahhharada bir münasib mahâlde ta'allik idub ol eşref-i makamın zabt ve hüdemata muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyeler ki zikr olınan kandilin hıfz u hırâsetinde dakika fevt itmeyeler.

385/922

Ahmed Çâvuş'a virildi. Fî 4 M sene 984

Bursa beğine hüküm ki bundan akdem sanâ hükm-i humâyûnum gönderilub sancâğın zü'emâ ve sipâhilerin müretteb ve mükemmel düşman yerâğıyla derya seferine hazır eylemeyub defteri gedikte alây beğine koşub derya seferine gönderesin sen sancâğın muhâfazasında olasin deyu emrim olmuştur ... derya seferinin zamânı karib olub emr-i sâbika ali mekân mukarrer olmağın buyurdum ki fermân-ı şerîf sâbıkam mûcebince sancâğın zü'emâ ve erbâb-ı tîmârı derya seferine müte'allık mühim ve lâzım

olan yat ve yerâkları ile müretteb ve mükemmel hazır ve müheyya eyleyub emr-i sâbıkada ne mahale varub gemilere girmek emr olmuş ise alâyı beğisi ile mu‘accele ol mahalle varub dahî gemilerin varmasına tevakkuf itdiresin şöyle ki gemiler ol mahalle varub dahî henüz gelub hazır olmayan zü‘emâ ve sipâhilerin dirlikleri alınub sen dahî mu‘ateb olursın bilmiş olasın anâ göre ikdâm ve ihtimâmda dakika fevt itmeyesin.

385/923

Mektub geturen İzniklu Hacı Bayram’a virildi. Fî 6 M

İznik kadîsına hüküm ki mektub gönderub nefsi İznik ahâlisi meclis-i şer‘a gelub tazallüm idub bundan esbak hamrın ... ol emr-i şerif varid olub ref‘ olunmuş iken ... itmeğle memnu‘ olmayub halâ kafirler evlerinde meyhaneler idub fiskiye satmakdan hali olmayub sarhoşlar gice ve gündüzde alet-i harb ile esvaka çıkub fesad itmekden hali olmayub ehl ü iyalimiz ... vesâir mesâlihelerine varmakda küllî aczler çekerler def‘ olunmazsa celâ-yı vatan mukarrerdir ale'l-husûs hamrdan ... mahsûl kayd olunmamışdır deyu bildirdiklerin i‘lâm itdiğin ecilden buyurdum ki vusûl buldukda göresin bi-l-fi‘l hamr bey‘ olunan meyhaneler kadim meyhaneler olmayub ehl-i İslâm arasında ihdâs olunmuş ise ref‘ itdirub aslâ ol makûle sonradan ihdâs olunan meyhanelerde hamr bey‘ itdirmeyesin ammâ keferenin kendi evlerinde evvelden olan meyhaneleri emr-i sâbıkâ mûcebince Müslimanlara ve harice hamr satdırmayub emre mugâyir ol makûle fesad ve te‘addi olur andan içtinab idub dâhî ma‘işetlerinden ziyâde hamr itdirub Müslimana satdırmayasın.

386/924

Vezir Mustafa Paşa'nın ademisine virildi. Fî 19 M

Kıbrıs beğlerbeğine hüküm ki hâliya tersâne-i âmiremden sanâ bir gemi irsâl olunmuşdır buyurdum ki vardukda anın yanında olan Alaaddin reis gemisi dimekle marûf gemiyi içinde olan mücrimleriyle istihdâm içün Mağusa beği Hamza dâme izzühûya teslîm eylesin.

386/925

Vezir Mustafa Paşa'nın ademisine virildi. Fî 19 M

Vize beğine ve Babaeskisi kadısına hüküm ki hâlâ ol câniblerde ba'zı hırsuz ve harâmi cem' olub evler basub Müslümanın esbâb ve erzâkın nehb ü gâret idub dâimâ fesâd u şenâ'at üzre olmağın mukaddemâ Darak nâm serdârları olan zımmî ele getirilmiş iken giru ıtlâk olunduğı i'lâm olunmağın eğer mezbûr zımmîdir vesâir yoldâşları olan ehl-i fesâddır ele getirilmesin emr idub buyurdum ki vardukda bu bâbda tamam mukayyed olub anûn gibi hırsuz ve harâmi nâmına olub evler basub fesâd u şenâ'ati şer'le sâbit vardukda zahîr olanları ele getirub isimleri ile arz eylesin ve mezkûr zımmî ele getirilmiş iken giru ıtlâk olunmasına ne bâ'is olmuştır vukûğı üzre bildiresin.

386/926

Dîvânda Mahmud kethûdaya virildi. Fî 9 M sene 984

Koca ili beği Hasan beğe hüküm ki hâlâ emr-i şerîfimle Basra'ya irsâl olunan gemiler ile boğaz hisârlarına vardığında ... sipâhilerinden hazır bulunanları gemilere alub gitmeği emr idub buyurdum ki vusûl buldukda anûn gibi gemiler ile boğaz hisârlarına varduğında tetebbu' eyleyub ... sancâkları sipâhilerinden kimesne bulunursa alub gemilere koyub bile alub gidesin.

386/927

Dîvânda tersane emînine virildi. Fî 10 M sene 984

Mısır beğlerbeğine ve defterdârına hüküm ki hâlâ Koca İli beği Hasan dâme izzühû mîrî üç pâre gemi ile sâbika ihzârı fermân olunan begsimedi alub geturmek için ... İskenderiye'ye irsâl olunmuştır buyurdum ki varub vusûl buldukda sâbika gönderilen emr-i şerîfim mücebince ihzârı fermân olunan on beş bin kantarı begsimedleri mu'accele İskenderiye'ye gönderub müşârun ileyh muvâcehesinde vezn itdirub gemilere tahmîl itdirub gönderesin ve tamam on beş bin kantar begsimed müşârun ileyhe teslîm olunduğına mûma ileyh Hasan dâme izzühûdan mühürlü

temessük alub Südde-i Sa'adet'e gönderesin sizin dâhî mûma ileyhe ne mikdâr begsime teslîm olunursa mühürlü temessük viresin ki donanma-ı hümâyûna mülâki oldukda anâ göre tâleb olına.

387/928

Vize kadısına hüküm ki hâlâ mahrûse-i İstanbul'da odun bâbında muzâyaka olmağın taht-ı kazânızdan kadîmden odun kesiligelen yerlerden rençberlere vâfir ve müstevfî odun kesdirub balyalar itdirub varan gemilere akçalar ile virilub doğru İstanbul'a göndermek emr idub buyurdum ki Ahmed çâvuş vusûl buldukda bu bâbda gereği gibi bi'z-zât mukayyed olub taht-ı kazânuzda kadîmden odun kesigelen re'ayaya vesâir rençber tâifesine odun kesiligelen yerlerden şimdilik bina kerestesi kesdirmeyub vâfir ve müstevfî odun kesdirub yalılara indirdub dâhî varan rençber gemilere akçalarla satdırub tarafeyn ticaret vâkı' olub ve İstanbul'da odun bâbında olan muzâyaka def' u ref' ola odun husûsı ziyâde mühimdir ihmâl eylemeyub kadîmden odun kesiligelen yerlerden vâfir ve müstevfî odun kesdirub yalılara indirdüğinden gayrî madrabazlarda bulunan odunu dâhî yalılara indirdub varan gemilere akça ile narh-ı câri üzre aldırub gönderesin ve odun kesilu gelen yerlerden şimdilik bina kerestesi kesdirmeyub emrim üzre odun kesdiresin sene-i sabıka İstanbulda odun bâbında muzâyaka olmağın taht-ı kazânun çâvuşı tâyin ve irsâl olunmağla kifâyet mikdârı odun getirilub bi'l-cümle odun husûsında olan muzâyaka def' olmuş imdî bu senede dahî buna zarûret olduğu ecilden mezbûr çâvuşım ta'yin olunub irsâl olunmuşdur emr-i şerîfimle varduğu gibi te'hir itmeyub vâfir ve müstevfî odun kesdirub rençberlere yalılara indirdub rençber kantarı ile tartdırub gemilere narh-ı câri üzre bey' itdiresin ki İstanbul'da odun bâbında olan zarûret def' ve ashabına dâhî ticâret vâkı' ola taht-ı kazânızda tüfeng isti'mal ider re'âyaya var ise ellerinden tüfenglerin alub ne mikdâr tüfeng cem' olursa yazub mezbûr çâvuşla Südde-i Sa'adet'e gönderesin .

Bir sûreti

... kadısına.

387/929

Ali Çavuş'a virildi. Fî 18 M

Bir sûreti

Edincik ve Mihaliç ... Göğercinlik kadîlarına taht-ı kazanuzda tüfenk isti'mal ider ba'zı reaya ve ehl-i fesad var imiş anun gibi eğer ellerinde bulunan tüfengleri mîrî için alub kabz itdirub Südde-i Sa'adet'e mezbûr çavuşumla irsâl eylesin ve kaç kabza tüfeng irsâl olunursa yazub bildiresin.

388/930

İbrahim Çavuş'a virildi. Fî 25 Zi'l-hicce sene 983

Haleb beğlerbeğine ve kadısına hüküm ki Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderub bundan akdem Birecik emîni olan Mehmed çavûşdan ve ba'zı amillerden şekvâ olunub teftîşleri için virilen hükm-i şerîf mücebince Zulfikar nâm kimesne naib ve Ahmed kâtib tâyin olunub irsâl oldukda mezkûrlar dahi mukaddemâ Mehmed ve İsmail nâm kimesneleri gönderilecek merhum Mehmed çavûş kârşularına gelub mezkûr İsmail muhkem ... urub habs itmeğin itlâk olunması için haber gönderildikde üzerlerine mal-i mîrî vardır deyû itlâk eylemeyub beş yüz nefer mikdârı ordılar karşı gelub bize böyle çıkarub itdi deyub aher envâ'ı ... ile donaddırub meclis-i şer'a varılub emirde mukayyed olanların ba'zıları ele gelmemeğe ordılar da'vâların anlar olmayınca görmediğin bildirub ve mezbûr İsmail harekete kâdir olmayub bir kimesne ... deyu ana getirub ayakları haddindden kararub eller harab itdiği mâ'lûm ... görsün dedikde bir dahi varırsam beni katl iderler ahvâlimiz vukûğı üzre arz olunsun diduklerin i'lâm ittiğin ecilden buyurdum ki varıcak mezkûr Mehmed çavuşın vesâir şekvâ olunan kimesnelerin ahvâllerin fermân-ı şerîf sâbika mücebince teftîş eyleyub(okunmuyor) ahvâlleri yine müncer olursa sıhhat üzre yazub bildiresin.

388/931

Bu dâhî

Haleb beğlerbeğine ve defterdârına hüküm ki sen ki beğlerbeğisin mektûb gönderub Rûm kal'a kethûdası olan Recep nâm kimesnenin kal'a içinde olan Kilis kurbinde evi olup binâ için Kilis'den taş ve toprak kazdırırken küllî define bulub akrabasından Hacı Ömer ve emmisi Mustafa vâkıf olup mâbeynlerinde bile tevzi' idub ve halk arasında tam şayi' olmağın bir kere mezburları tamam ... itdirub mu'ameleden yigirmi binden ziyâde altını olup tahsîl ve kendü dâhî ba'zı kimesnelere ikrâr idub görülürse şehâdet itmek dâhi ihtimâl olmağın mücerred tahkik için husûs-ı mezbûr ... ile görilmek bâbında emr-i şerîf irsâl olunursa inşâ-Allahü te'âlâ azze küllî mâl zuhûr itmek mühim olunur deyu i'lâm itduğın ecilden buyurdum ki varıcak mezkûrı geturdub ahvâlin toprak kadîsı ile onât vechile gereği gibi dikkat ve ihtimâmla teftîş idub göresin arz olunduğı üzre zimmeti alakasından ba'zı nesne bulunub mal bulunduğı şer'le sâbit ve zâhir olursa cümlesin alub mîrî için zabt itdirub dâhî yazub bildirsin ammâ hakk-ı sarîhe tabî olup bu bahâne ile hilâf-ı şer' kimesneye te'addi olunmakdan ihtiyât oluna.

388/932

Bu dâhî

Haleb beğlerbeğine ve defterdârına hüküm ki mektûb gönderub bundan akdem emr-i şerîf vârid olup Basra câniblerimizden işlenen baruta katmağıçun üçyüz kantar kükürde ihtiyâç olup tedârik olunub mevsimi ile Basra tarafına irsâl oluna deyu fermân olunmağın emr-i şerîf mücebince tecessüs olundukda Trablus iskelesinde ele girur deyu haber alınmağın Trablus beği ile kadîsına adem gönderilub.

389/932

Taleb olundukda on kantar hâlis kükürd ancak ele girub dâhî ziyâde bulunmak mümkün değildir deyu i'lâm olunmağın vâkı' hâl Trablus'a gelinmek mektûbı ile arz olunmuşdı ol zamândan beru işleri zahîr olup husûs-ı mezbûr mühim olmağın bu cânibde ele girmek ihtimâli olmayub tekrar arz olundu deyu i'lâm etdiğın ecilden

bulunduğı yerlerde mümkün olduğı denlu tedârik olunub gönderilmesin emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub bulunan yerlerde mümkün olduğı denlu tedârik eyleyub gönderesin ve ne vechile tedârik idub ve ne mikdâr gönderildiğın yazub bildiresin.

389/933

Dîvânda Kasım Çavuş'a virildi. Fî selh-i Zi'l-hicce

Rûm beğlerbeğine hüküm ki bundan akdem sâna hükmi hümayûnum gönderilub Bozok sancâğında vâkı' olub güherçile hizmetine me'mûr olan mütekaid sipâhi ve sipâhizâdeyi Akdağ kadîsı ile tahrîr eylemek emrim olmuş imdî hâlâ tâife-i mezbûrenin tahrîri husûsı Bozok beğı Çerkes dâme izzühû ile müşârun ileyh kadîya fermân olunmağın buyurdum ki vusûl buldukda tâife-i mezbûre tahrîrinden sen ferâgat eyleyub mukayyed olmayasın.

Bu dâhi

Bir sûreti

Dulkadir beğlerbeğine Zamantu'da olan sipâhizâdeler için.

Bu dâhi

Bir sûreti

Karaman Beğlerbeğisi Kırşehir sancâğında olan sipâhizâde için.

389/934

Bu dâhi

Bozok beğı Çerkes beğ ve Akdağ kadîsı Mevlana Vildan'a hüküm ki hâlâ Bozok'a güherçile hizmetine me'mûr olan mütekaid sipâhi ve sipâhizâdeleri tahrîr ve defter olunmağ için sen ki kadîsın mufassal hükmi hümayûnum yazılub Rûm ve Karaman ve Dulkadir beğlerbeğisi ma'rifetleriyle itmâma irişdirub defterin bir sûretin Südde-i Sa'adet'e gönderilmek emrim olmuş imdî hâlâ müşârun ileyh beğlerbeğiler ... mezbûre tahrîri mübâşeretinden ferâgat eylemek emrim olub emr-i sâbıkam mücebince

sen tahrir ve defter eylemeği emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda sâbika gönderilen mufassal hükm-i hümayûnum mücebince Bozok ve Zamantu ve Kırşehri sancaklarındave Zamantu'da sâkin olub güherçile hizmetine me'mûr olan mütekaid sipâhi ve sipâhizâdeleri külli adâlet ve istikâmet ile tahrîr ve defter eyleyub defterin bir sûretin Sûdde-i Sa'adet'e irsâl eylesin bu bâbda tamam adâlet üzre tahrir eyleyub sipâhizâde olmayan re'ayayı sipâhizâde deyu tahrîr eylemek ve sipâhizâde olanları mücerred celb ve ahz ile ihrâc eylemekden ziyâde hazer eylesin.

390/935

Mustafa çâvuşa

Anadolu beğlerbeğine hüküm ki hâlâ mahrûse-i İstanbul'da tereke bâbında ziyâde muzâyaka olmağın beğlerbeğiliğe müte'allık yerlerde olan mîrî tereke ve gayrî her nirde tereke bulunursa mîrî çuvala birer yol tereke tahmîl olub semtlu semtlerine karib olan iskele indirmek için ... ahkâm-ı şerîf yazılıb irsâl olunmuşdır sen dâhî bu bâbda mukayyed olub taht-ı hükûmetinde her nirde tereke bulunursa sen dâhî kendu mülkün olan iskelele indirmek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda aslâ te'hîr ve terâhî eylemeyub mîrî tereke ve gayrî yerde bulunan terekeden kendunin hakların ve sanâ müte'allık olanların hak üzre bir sancâk beğîn ve alây beğîn ve zü'emâ ve çâvuşların ... birer yol tereke tahmîl itdirub semtlu semtlerine karib olan iskele indirub ale't-ta'cil gemilere tahmîl itdirub doğru İstanbul'a irsâl eylemek bâbında envâ-ı mesâ'i-i cemilin vücûda geturesin tereke husûsı ziyâde mühimmatdan olmuştur sâir umura kıyas itmeyub bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub vâfir ve müstevfî tereke tahmîl itdirub göndermeyince olmayasın ve ne vechile tedârik idub ve hükm-i şerîfim sanâ ne gün varub vâsıl olduğın yazub bildirsin.

Mustafa Çâvuş'a

Karaman Beğlerbeğisine.

Sefer Çâvuş'a

Rûm Beğlerbeğisine.

Sefer Çavuş'a

Erzurum Beğlerbeğisine.

390/936

Mustafa Çavuş'a

Bir sûreti

Anadolu'da vâkı' olan sancak kadîlarına hüküm ki hâlâ mahrûse-i İstanbul'da zahire bâbında ziyâde muzâyaka olmağın taht-ı hükûmetinde mîrî tereke ve gayrı zahire bulunan yerlerden miri zahireler ise birer yol harcın tahmîl olunub semtlu semtlerine karib olan iskele indirmek için ... mücebince ahkâm-ı şerîf yazılıb irsâl olunmuşdır ve beğlerbeğiye dâhî hüküm-i hümayûnum yazılıb kendu hakları ve kenduye müte'allık olanların ve sancağın alây beği ve zü'emâ ve çâvuşların ... birer yol harcın tahmîl itdirub iskele indirmek fermân olınmışdır sen dâhî her birinüz bu bâbda mukayyed olub kendunin hak ... ve sancâklarına müte'allık olan alây beğlerin ve zü'emâ vesâir hakkım olan çâvuş ve erbâb-ı tîmârın haklarına taht-ı hükümetinizde olan mîrî tereke ve gayrıdan birer yol zahire tahmîl itdirub iskele irsâl eylemek mühimmatdan olmağın buyurdum ki vusûl buldukda her birinüz bu bâbda bi'z-zât mukayyed olub taht-ı hükümetinizde mîrî tereke vesâir zehâyir bulunan yerlerden evvela yine kendu haklara göre ba'de alây beğlerin ve zü'emâ ve çâvuş ve erbâb-ı tîmârdan hakları olanların hakların birer yol zahire tahmîl itdirub ale't-ta'cil semtlere göre karib olan iskele indirdub gemilere tahmîl itdirub mu'accelen İstanbul'a irsâl eylesin ki İstanbul'da zahire bâbında olan muzâyaka def' ola zahire husûsı ziyâde mühimmatdan olmışdır her biriniz ... bu bâbda ihmâl eylemeyub ale't-ta'cil haklara göre birer yol tereke tahmîl eyleyub iskele indirmeyince olmayasın şöyle ki hakları olanlar emr-i şerîfim üzre birer yol tereke indirmeyub ihmâl eyledikleri mâ'lûm ola ... alınmağla konılmayub ... ile hakâret olunurlar anâ göre sancâğınızda olan alây beğler ve zü'emâ ve erbâb-ı tîmâr vesâir hakları olanlara muhkem tenbîh ve tekîd eyleyeler ki emrim üzre birer yol tereke geturmeyince olmayalar.

391/936

Ve bu hükm-i şerifim size ne gün varub nevehile tedârik eylediğin ve her birinüzün sancağından kaç kantar hak ise tereke gönderildiğin ve ne kadar tereke irsâl olunduğunu yazub bildiresin.

Mustafa Çavuş'a

Bir sûreti

Karaman sancâkları beğlerine.

Sefer Çavuş'a

Bir sûreti

Rûm sancâkları beğlerine.

Sefer Çavuş'a

Bir sûreti

Erzurum beğlerine.

391/937

İbrahim Çavuş'a

Adâna kazâsında vâkı' olan ... hüküm ki hâlâ mahrûse-i İstanbul'da zahire bâbında ziyâde muzâyaka olmağın ... olan mîrî haklar Karaman'da olan mîrî terekeden ve gayrîdan birer yol tereke tahmîl eyleyub ... mukaddem semtlu semtlerine karîb olan iskelelere geturmeği emr idub buyurdum ki vusûl buldukda aslâ te'hîr ve terâhi itmeyub Karaman'da vesâir ol etrâfda olan mîrî tereke ve gayrîdan iskele indiresin ki gemilere tahmîl olunub doğru İstanbul'a getirilub zahire bâbında olan muzâyaka def' ola husûs-ı mezbûr ziyâde mühimdir ihmâl itmeyub ale't-ta'cil hakları ... tereke olan yerlere varub ale't-ta'cil tereke tahmîl idub geturmeyince olmayasın.

Sefer Çavuş'a

Amasya'dan ve gayrı ol yerlerde ol mîrî tereke ve gayrîdan

Bir sûreti

Amasya kazâsında kışlayan miri deve ...

Mustafa Çavuş'a ol taraflarda olan mîrî tereke ve gayrıdan

Bir sûreti

... kazâsında kışlayan miri deve ...

Mustafa Çavuş'a

Karaman'da olan mîrî tereke ve gayrıdan

Bir sûreti

Kayseri kazâsında kışlayan deve ...

Mustafa Çavuş'a

Ol taraflarda olan mîrî tereke ve gayrıdan

Bir sûreti

Karahisâr-ı Sahib olan mîrî deve ...

Mustafa Çavuş'a

ve gayrısına Karaman'da olan mîrî tereke ve gayrıdan

Bir sûreti

Kırşehir kazâsında kışlayan miri deve ...

Mustafa Çavuş'a

Karaman'da olan mirî tereke ve gayrıdan

Bir sûreti

... kazâsında mîrî deve ...

Mustafa Çavuş'a

Karamân'da olan miri ... virildi.

Bir sûreti

Aksaray kazâsında kışlayan miri deve ... İbrahim'e.

Mustafa çâvuşa

Karaman'da ve gayrıda olan mirî terekeden

Bir sûreti

... vilâyeti kazâsında kışlayan miri deve ... Ahmed'e.

Mustafa Çavuş'a

Karaman'da ve gayrıda bulunan mirî tereke ve gayrıdan

Bir sûreti

... kazâsında kışlayan deve ...

Mustafa Çavuş'a

... mezbûrda ve gayrıda bulunan ...

Bir sûreti

... kazâsında kışlayan miri deve ...

Sefer Çavuş'a

Ol taraflarda olan mîrî tereke ve gayrîdan

Bir sûreti

Kırşehir kazâsından kışlayan miri deve ...

Mustafa Çavuş'a

Ol taraflarda olan mîrî tereke ve gayrîdan

Bir sûreti

... Karahisar kazâsında kışlayan ...

Sefer Çavuş'a

Sivas'da ve gayrîda bulunan mirî tereke ve gayrîdan

Bir sûreti

Sivas kazâsında kışlayan miri deve ... Mustafa'ya.

392/938

Siyavuş nâm ... virildi. Fî 29 Zi'l-hicce sene 983

Akdağ kadîsına hüküm ki Hacı Bektaş kuddüs-ı sırrîhû dervişlerinden Meşaveli Beğlubaşak nâm ... vazî' idub ol mahâlde bir çiftlik olub ayende ve revândır ve bi'l-cümle ebna-ı sebil ... olmamak şartıyla muaf ve müsellemler olub ve aşardan dâhî mu'af olmak ricâ itmeğin buyurdum ki göresin fi'l-vâki tekke vaz' olunan mahale mahuf ve muhatara derbend midir ve zikr olunan çiftlik dâhî anda mıdır ve hıfz u hırâset lâzımandan olmağa mahal midir nicedir ehl-i vukûfdan tefahhus idub dâhî vukû-ı üzre yazub arz idesin ki sonra emr-i şerîfîm ne vechile sâdır olur ise mûcebi ile amel oluna.

392/939

Kayazade Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 22 M

Şam cânibi defterdârı Mehmed dâme ulüvvuhûya hüküm ki Südde-i Sa'adet'ime mektûb gönderub geçen sene irsaliyesin gönderildikten sonra mukaddemâ Şam beğlerbeğisi olan Derviş dâme ikbâlühû ile mahsûl-ı cedid tahsiline şüruğ olunub etrâfa havaleler gönderilub mahsûl-ı cedidden gelen akçadan lâzım olan mühimmata sarf olunub tekrâr kıst ol mâlî tekmil için gönderilen havaleler gelub kıstlarını getirub ve Hacc-ı Şerîf masârifine lâzım olan meblâğ ki cümle elli bin floriye karîb virilub ve Mekke-i Mükerrreme'de kilar masrafı için ... akça alınur imiş te'addi olmamağın vezaretten ... bin flori zahireyi Şam'da otuz bin flori mevcûd olub ümena ve amal zimmetinde ne mikdâr akça kalmış ise ... değin tahsîl olunmağın havaleler gönderildiği ve ... kalan bakayaya dahi müstakil havaleler gönderilub inşa-Allah'ı

te‘alâ bu sene irsaliyeler zamanından mukaddem gönderilur deyu i‘lâm eylemişsiz bu tedâriki eylemişsiz buyurdum ki vusûl buldukda ve aher malımın tahsîlinde mukayyed olub adâlet ile teksir ... bâbında mecd ü say olub ümena ve a‘mal zimmetinde bakâyadan bir akça ve bir habbe komayub bi-kusûr tahsîl mukaddem irsâline sa‘y eyleyesin.

393/940

Piri çâvuş ademisi Ahmed'e virildi. Fî 5 M

Anadolu beğlerbeğine hüküm ki hâlâ Karahisâr-ı Sahib'de bin kantar begsimeğ ihzâr olunduğı i‘lâm olunmağın zıkr olınan begsimeği mirî develere tahmîl itdirub doğru İstanbul'a gönderilmek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda aslâ te‘hîr itmeyub Karahisar-ı Sahib'de hâzır olan bin kantâr begsimeği ale't-ta‘cıl mirî develere tahmîl itdirub doğru İstanbul'a gönderesin ve bu hükm-i şerîfim sanâ ne gün varub ne vechile tedârik eylediğın yazub bildirsin.

393/941

Arz-ı hâl sunan ... virildi. Fî 5 M

Bolı beğine ve Devrek ve ... kadîlarına hüküm ki hâlâ ... halkı südde-i saadetime arz u hâl sunub Bartın iskelesinde binası fermân olınan dört kıt‘aat gemilerinin üzerine nazır olan dergâh-ı mu‘allâm yaya bâşılarından Mehmed subâşı ve on iki dîvân kadîsı Mevlana Hasan ile Aratan Yakub nâm kimesne ile celb ve ahz ittifâk idub mûktezâları üzre sekiz kantar sekizin kerestesin salub defter eyleyub defterleri gönderdikden sonra kereste cem‘an varan Müslimanların gemisini dögüb ve geminin ardına döküb gereğı gibi fukarâyâ muzâyaka virub fukaralar hâzır eyledikleri keresteleri her kadîlğa yigirmişer akçaya bedel tarikî ile satdıktan sonra dörder bin akçaya yine alub her kazânın halkından bu tarîk ile on altışar bin akçaların alub fukarâyâ ziyâde hayf eyledikleri i‘lâm eyledikleri ecilden buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mezkûrları ihzâr eyleyub dâhî husemâ ile berâber idub bu husûsı onât vechile ber mûceb-i şer‘-i şerîf teftîş eyleyub göresin kâzıyye arz olunduğı üzre olub dört kıta binası fermân olunmuş iken re‘ayadan iki kıta gemi kerestesin cem‘ itdirub ba‘de re‘aya men‘ idub

ziyâde akçaların alub vech-i meşrûh üzre te'addi eyledikleri vâkı' ise her kimden ne mikdâr almışlarsa hilâf-ı emr fukarâdan aldıkları akçayı bi-kusûr ashâbına alıvirub ne mikdâr nesneleri olub ... olunduğın vesâir zulm u te'addileri ne ise mufassal yazub defter eyleyub arz eyleyesin ve emr-i sâbıkam mûcebince tâyin olunduğı mikdârı gemileri yapıdırub ziyâde yapıdırmayub fukarâya te'addi itdirmeyeler.

393/942

Selanik ve Kavala ve ... ve Karasu Yenicesi ve Gümölcine kadîlarına hüküm ki hâlâ Kavala kapûdanı olan Hasan zide kadrühû yanında olan gemi ile deryâya çıkmak emrim olub kadîmden taht-ı kazânuzdan mücrim ve kifâyet mikdârı begsime alıgelub hâlâ alıgelduğı üzre eğer mücrim ve eğer kifâyet mikdârı begsime tedârik olunub virilmek bâbında hüküm-i şerîfim tâleb eylemeğın buyurdum ki vusûl buldukda taht-ı kazânuzda cerimleri sâbit olub bi'l-fi'l mahbûs olan mücrimlerden ve kadîmden alıgelduğı üzre begsime bulunan yerlerden kifâyet kadar mücrim ve begsime virub avk itdirmeyesin her birinüz ne kadar begsime virub ve ne mikdâr mücrim koşub ve ol mücrimlerin cerimleri nedir sûret-i sicilleri ile müşârun ileyhe teslîm idesiz ve mücrimlerin defterinin bir sûretini dâhî Südde-i Sa'adet'e gönderesin ki Âsatane- i Sa'adet'imde olan mücrim defterlerine işaret oluna.

394/943

Hüseyin Çavuş'a virildi. Fî 5 M

....ve Temurhisarı ve ... Yenişehir ve ... ve Drama ve Kavala ve Pıraveşteve Temurhisar ... kadîlarına hüküm ki hâlâ taht-ı kazânuzda mehayif teftişine irsâl olunan dergâh-ı mu'allâm çavuşlarından Hüseyin çavuş zide kadrühû ol câniblerde olan ehl-i fesâd u şenâ'at ele getirub şer'le teftiş eylemek için irsâl olunmışdır buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda her birinüz bi'z-zât mukayyed olub her kimlerin kazâsında hırsuz ve harâmi vesâir ehl-i fesâd ve şenâ'at zuhûr iderse mezbûr çavuşım mübâşeret-i hüsn-i tedârikle ele getirub dâhî husemâları mûvâcehesinde bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl terk olmayan husûsları ber mûceb şer'-i şerîf onât vechile hak üzre teftiş ve tefahhus eyleyub göresin anûn gibi fesâd u şenâ'atleri ve hırsuzlıkları sâbit olanların üzerlerinde

çıkub sâbit olursa isabet-i şer'le müteveccih olan hakların alıvirdikden sonra cürm-ü galizaları tecessüs-i şer'-i şerîf sâbit olanlar sipâhileriyle habs eyleyub ahvâllerin yazub bildiresin sipâhi olmayanları sende şer'le lâzım geleni mahâllinde icrâ idub harâç alub gitmekle komayub ve bedel-i siyâset deyu kimesnenin akçası alınmakdan mücerred celb ve ahz için kendu hâllerinde olanlara dahl olunmakdan veya garaz u niyet ile kimesneye te'addi olunmakdan ve bi'l-cümle şer'-i şerîfe muhâlif iş olunmakdan ziyâde hazer eylesin ammâ ... olub tecessüs-i şer'-i şerîf siyâset lâzım gelmeyen mücrimleri sübût bulan cerimelerinin sûret-i sicilleri ile müşârun ileyh çâvuşla koşub Südde-i Sa'adet'e küreğe gönderesin ve ba'zı ehl-i fesâd ele getirilmek lâzım geldikde zü'emâ ve sipâhi tâifesinden ve kapûm kullarından ise kimesneler ehl-i fesâda himâyet idub ele virmemeye komayub mu'avenet iderlermiş bu husûsda dâhî gereği gibi mukayyed olub mezkûrlara muhkem tenbîh ve te'kîd eylesin ki ehl-i fesâd u şenâ'at olanlara ... olmayub ele getirmeğe anlar dâhî mu'âvenet eyleye ... itmeyub ehl-i fesâda himâyet idub ele getirmeğe andâ mu'âvenet eylemeyenler her kimler ise yazub bildiresin ki anlar hakkında emrim ne vechile olursa mûcebi ile amel eylesin.

394/944

Divanda tersane eminine virildi. Fî 15 M

... beğine hüküm ki bundan akdem derya neferi mühimmi için begsimat bişirilmek emr olunub fermân-ı şerîf mûcebince hâzır olub gemiler gelmesine tevakkuf olunur deyu bildirmiş idin hâlâ yigirmi üç pâre gönderilub lakin gemilere ziyâde olub bakî kalan begsime dâhî ... gemilerine tahmîl olunub gönderilmesin emr idub buyurdum ki varıcak kadırgalara kifâyet mikdârı begsimat tahmîl itdikden sonra ziyâde kalan begsime dâhî anda alıkomayub zikr olunan ... gemilerine tahmîl idub kadırgalar ile gönderesin begsime husûsı mühimmattandır onât mukayyed olub isâlde dakika fevt itmeyesin varan kadırgalara begsime dâhî gayrı tereke tahmîl itmeyub heman hazır olan begsime dâhî yükledub gönderesin.

395/945

Bu dahî

Rodos beğine hüküm ki Kıbrıs beğlerbeğisi ol cânibi hıfz u hırâset için bir kâdırga murad itdikde hâlâ Mısır'a giden kâdırgalara bir baş kâdırga tedârik olunub gönderilmişdir buyurdum ki varıcak zıkr olınan kadırgaya baş olub dâhî hisâr erenlerinden kifâyet mikdârı cengci tedârik idub dâhî te'hîr itmeyub müşârun ileyh Kıbrıs beğlerbeğine ulaşırasın konılan cenkçi husûsında ihtimâm idub cüz'î adem konmağla yolda küffâr-ı hâksardan zarar irişdirilmekten hazer eylesesin sonra mu'âteb olırsın bilmiş olasın ve sen dâhî deryâ yüzüne bir mikdâr açılıb Bolu beği inâyetleri ile korsân ve levend gemilerinden birkaçın ele getiresin.

395/946

Bekir çâvuş oğlu ... Hüseyin'e virildi. Fi 18 M

Mora beğine hüküm ki bundan akdem Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderub adet-i ağnâm hak üzre alınmayub koyunı olmayandan alınur mübâlağa koyunları olanlardan nesne alınmaz deyu i'lâm eylemiş idin sene-i güzeştede gelen koyun satıcıları ziyân eyledik deyu ... götürüb eman-ı nefsil emr koyunı kalmışdır kalduğı takdirce ... bedel memleketde ... yohsa koyun satıcıları ider ... olduğu mâ'lûm olmağın bu seneyi mübârekde koyun cem'ine varanlar ile sen dâhî bi'z-zât ma'ân adet-i ağnâm cem'ine mübâşeret itmek idub buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub adet-i ağnâm cem'ine ... gönderesin kullar adet-i ağnâm cem'ine mübâşeret eylemelu olduklarında senun yanında cem' itdirub adet-i ağnâm cem'ine sen dâhî yine mübâşir olub bile cem' itdirub sene-i sâbıkada cem' olduğu gibi noksân üzre cem' itdirmekden ihtiyât eylesesin ve sene-i güzeştede koyun satıcıları ... fi-l-vâki koyun kırılmış mıdır kırıldığı takdirce haymane koyunı yokmıdır yohsa koyun satıcıları celebleri eyledi arz eylediğin üzre koyunları olanlardan adet-i ağnâm alınmağa sebep nedir husûsın aslı var mıdır nicedir tamam ... irişub vukû-ı üzre yazub arz eylesesin bu bâbda maliye cânibinden hükm-i hümayûn virilmişdir mücebi ile amel eylesesin.

396/947

Mısır beglerbeğine hüküm ki hâlâ mahrûse-i Mısır ve tevabiinde olan ... zirâ'at ve hırâset ide geldikleri yerleri terk idub mahmiye-i İstanbul'a gelub esvakda gezub deryüz idub İstanbul halkına eğer zahirede ve eğer gayrı husûslarda muzâyaka virdiklerinden mâ'âda kadîmden zirâ'at idegeldikleri yerleri zirâ'at eylememeğe tenbih olmalı dâhî özür itdikleri ecilden buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda mukayyed olub İskenderiye ve Reşid ve Dimyât vesâir iskelelerde olan ümena ve gayrıya muhkem tenbîh ve te'kîd eyleyeler ki ol ehl-i fesadları bu canibe salıvirmeyub ve gemilere komayub men' ve def eyleyeler sâbika bu bâbda dâhî ahkâm-ı şerîf yazılub irsâl olunmuş imdi sen dâhî ol evamir-i şerife mûcebince amel eylesin.

396/948

Tezkereci Hızır efendi aldı divandan. Fî 4 M

Üsküdar kadîsına hüküm ki hâlâ darûs-sa'adem ağası olan iftihâr-ül-havass ve'l-mukarririn sahibü'l ... şikayet itmeği Ahmed Mehmed dame ulüvvûhû dergâh-ı mu'allâma arz eylediği saray-ı amiremde sâbika aherine intikâl itmiş ba'zı ağyan ve havatin evkâfının nezâreti kenduye meşrut olub ol makûle evkâf-ı mütevellî olanlar mâl evkâfının ekserin ekl ve bel' idub hâlâ muhâsebeleri görilmek lâzımdır deyu bildirmeğin müşârun ileyh nâzır olduğu evkâf-ı mütevellîlerinin muhâsebeleri yerlu yerinden teftîş olunmasın emr idub buyurdum ki vusûl buldukda tevakkuf itmeyub bu husûsa bi'z-zât mukayyed olub ağayı müşârun ileyh nâzır olduğu evkâfın mütevellîleriyle ve kâtib ve cabileri müfredatın defter ile gönderdub muhâsebeleri görüldüğü in'amın muhasebeleri mütevellî ve câbilerin makbuzatın yerlu yerinden görüb ma'lûm idindikden sonra her birinin irâdın müfredatına tatbîk ve tamam ihtimâm ile teftîş idub mâl-ı vakıfdan her kangının üzerine ne mikdâr mâl zahîr olursa mütevellî ve câbilerden her kimin üzerine sâbit olursa bi-kusûr alıvirub vâkıf için müşârun ileyh marifetiyle zabt ve kabz itdirub mâl-ı vâkıfdan kimesne üzerinde bir akça ve bir habbe bakî kodurmayasın ve bade'l-teftîş her bir mütevellînin sal be sal vâkı' olan muhâsebeleri defterlerin görüb tamam tashih olduktan sonra mühürleyub ve imzalayub müşârun ileyhe teslîm eylesin ki evkâfın ahvâli ma'lûm olub harab-ı müşrif olmak

ihtimâli olmaya bu bâbda kimesneye aslâ himâyet itmeyub ihmâl u ihmâlden gereği gibi hazer eylesin.

396/949

Mahmud kethûdanın ademisi Murad'a virildi. 27 Safer

Samsun kadîsı ve dergâh-ı mu'allâm müteferrikalarından nazır Müfid'e hüküm ki hâlâ Karadeniz muhafazası için tâyin olunan kalyatların mühimmi için altı aylık begsime ki bin iki yüz seksen altı kantar begsime olur zikr olunan mikdârı begsimetden yedi yüz kantar begsimedleri Âsatâne-i Sa'adet'den mezkûr kalyatların kapûdanı olan Ali reise teslim olunub bakî beş yüz seksen altı kantar kusûr kalan begsimedi Samsun'da hâzır olan begsimedden tedârik idub bir gemiye tahmîl idub Kefe cânibine gönderub mezkûr Ali Reise teslim eylemek mühimmatdan olunmağın buyurdum ki vusûl buldukda te'hîr eylemeyub Samsun'da hâzır olan begsimedden zikr olunan kalyata mühimmî için bâkî kalan beş yüz seksen altı kantar bâkî kusûr begsimedleri mu'accele bir gemiye navlun ile tahmîl itdirub yarâr ademler ile doğru Kefe cânibine irsâl eyleyub zikr olunan kalyatların kapudanları olan mezkûr Ali reise teslim idesin ve varûb teslim eylediklerin mezkûr kapûdandan mühürlü temessük alub Sûdde-i Sa'adet'e gönderesin.

397/950

Haslar subâşısına virildi. Fî 29 M

Silivri ve Çorlu ve Ereğli kadîlarına hüküm ki kalyon nâibi Mevlana Mahmud mektûb gönderub İstanbul kassablarından ... cem' olub Silivri ve Çorlu ve Ereğli nâm kadîlıklarda matekaddemden kuzılar boğazlanup satılmayub kalyonda kapu olub mahrûse-i İstanbul'a varub zahire olmak için ve bu ellerimizde emr-i şerîf var iken zikr olunan kadîlıklarda ehl-i kura ve kasaba halkı emr-i şerîf ile memnu olmayub ve bundan gayrî sürü ile kalyon koyun ve kuzu getirur iken sürümüz basub zahiremizi ahire satdurmazız deyu envâ-ı hakaretler idub mahrûse-i mezbûre zahiresine dahî küllî zarar olduğundan gayrı Silivri kazâsına tabî Mermerli nâm karyede sürümüzü basub ve çobanlarını mecrûh idub ... olmuştır deyu i'lâm eylemeğın buyurdum ki vusûl buldukda

İstanbul zahiresi için gelen koyunları ve kuzuları kimesneye dahl itdirmeyub dahl idenleri bulub isim resmî ile yazub arz eylesin ve sen ... olıgeldiği üzre keçi boğazladub koyunları İstanbul'a gönderesin ... dahî kazânuz ahâlisin dahl itdirmeyub eyleyenleri yazub arz idesin .

397/951

Mahmud kethûdaya virildi. Fi't-tarihi mezbur

Rodos Beğ'i Karacabeğ beğ'e hüküm ki hâlâ Âsatane-i Sa'adet'imden iki pâre kalyata donadılub sanâ irsâl olunmuşdır buyurdum ki vusûl buldukda zıkr olunan kalyatalar varub sanâ vâsıl oldukları gibi senun yanında olan kadırgaya sen dâhî donadub kürekçi ve cenkçilerin mükemmel idub ve sâbika Rodos beği olan Kaya dâme izzühû dâhi yanında olan gemisin donatdırub mükemmel eyledikten sonra ikinüz mâ'ân gönderilen iki pâre kalyatalar ile bile sâbika Âsatane-i Sa'adet'imden mahrûsemizden irsâl olunan yigirmi pâre kadırganın ardınca varub irişub Mısır'a bile varub fermân olunan begsimedi vesair mühimmatı gemilere tahmîl itdirdikden geru mâ'ân Rodos'a gelinecekler bile gelub Cezair beğlerbeğisi kapûdanım Ali dâme ikbâlühûya mülâkı olub vech-i münâsib gördiği üzre hizmetde bulunasın.

397/952

Rûm Beği'ne ve Bergos kadîsına hüküm ki hâlâ ba'zı ehl-i fesâd evler basub ademler katl idub ve esbâb ve emvâl garet idub envâ-ı fesâd u şenâ'at itdukleri istimâ olunmağın buyurdum ki vusûl buldukda bu husûsı teftiş eyleyub göresin kâzıyye arz olunduğı gibi ise ol bâbda mukayyed olub ol yerin teftiş eyleyub zü'emâ ve erbâb-ı tîmârı ve kapû halkı ve gayrîdan ve il-erinden kifâyet mikdârı ademler çıkarub zuhûr iden ehl-i fesâdı ele getirub dâhî fesâd ve şenâ'atleri sâbit olanlardan sipâhi olanları habs eyleyub üzerlerinde sübût bulan fesâd ve şenâ'atleri ne ise yanında sâbit olduğu üzre mufassal yazub arz eyleyub sipâhi olmayanlar bâbında şer'le lâzım geleni mahâllinde icrâ itdirub harâç alub gitmeyub ve bedel-i siyâset deyu akça aldirmayub ehl-i fesâdın gereği gibi zararların def' u ref' eylesin ve re'ayadan ba'zı levend tâifesinin ellerinde tûfeng bulunursa anlar dâhî alub mîrî için girift itdirub ne mikdâr

tüfeng alınub kabz olunursa defter eyleyub defterin ile Südde-i Sa'adet'e irsâl eyleyesin ammâ hîn-i teftîşinde tamam hak üzre mücerred celb ve ahz için veyahûd garaz u niyet ile hilâf-ı şer'-i şerîf kimesneye te'addi olunmakdan hazer eyleyub cadde-i hakdan udûl ve inhiraf eyleyub hakk-ı sarîhe tabî olasın.

398/953

Mahmud Çavuş'a virildi. Fî selh-i M

Edirne ve Kırkkilise ve Yanbolu ve Kızılağaç Yenicesi ve Zağra-ı Eskihisar ve Yenice-i Zağra ve Karlı-ili ve Filibe ve Hasköy kadîlarına hüküm ki mahrûse-i İstanbul'a zahire için vilâyet-i Rum ilinden gelen koyunları taht-ı kazânuza uğraduklarında kazâlara ve gayrıya saldırub boğazlamağla İstanbul'a koyun gelmeyub noksân üzre gelmeğle et bâbında muzâyaka olmağın dergâh-ı mu'allâm çâvuşlarından Mahmud Çavuş ol husûs için tâyin olunub ve yollarda koyunları aher yire döndermeyub doğru İstanbul'a göndermek için Müslümanlar tâyin olunub gönderilmişdir buyurdum ki hükm-i şerîfim ile vardukda bu bâbda her biriniz mukayyed olub sabıka mahrûse-i İstanbul'a zahire için kalan koyunlardan aslâ bir ras koyun hilâf-ı emr aher yire gitmeyub cümlesi doğru mahrûse-i İstanbul'a gelub koyun emînine teslîm oluna şöyle ki taht-ı kazânuzın İstanbul'a gelecek koyundan kimesneye koyun döndürüb hilâf-ı emr iş eyleye yazub bildiresin ki haklarından geline bu bâbda onât mukayyed olub ihmâlden hazer eyleyesin .

398/954

Bu dâhî

Kırkkilise beğine hüküm ki İstanbul zahiresi için gelen koyunları yollarda ba'zı kimesne dönderub kassabat kurbinde eyledub anda boğazlamağla İstanbul'a koyun tamam gelmeyub et bâbında İstanbul'da muzâyaka olmağın bu husûs için dergâh-ı mu'allâm çâvuşlarından Mahmud tâyin olunub gönderilmişdir eğer mu'âvenet için mukaddemâ Bali çâvuşa virildiği üzre müselleme tâyin olunmasın emr idub buyurdum ki hükm-i şerîfim vardukda te'hîr itmeyub evvelden olıgeldiği üzre müşârun ileyh çâvuşım dahi Bali çâvuşa virildiği mikdârı müselleme tayin eyleyub buldurasın ki yollarda tâyin

eyleyub gelub koyunları hıfz itdiyesin husûsı mezbûr mühimdir ihmâl ve müsâheleden hazer eylesin sonra mu'âteb olursun.

398/955

Mektûb geturene virildi. Fî 15 M

... kadîsına hüküm ki ve zahire hizmetine irsâl olunan Arslan Çavuş'a hüküm ki hâlâ sen ki kadîsın mektûb gönderub nâhiye-i mezbûrede tîmâra mutasarrıf olan Kalender'in yüz müdden ziyâde buğdayı olub kenduye kifâyet mikdârından ziyâdesi talep olundukda on müdd buğday alınub bakîsi alınmayub inâd ider deyu bildirmişsin buyurdum ki varıcak mezkûrın kenduye kifâyet mikdârından ziyâde terekesin aslâ te'addi itdirmeyub alub İstanbul'a zahire için gönderesin hilâf-ı emr inâd itdirmeyesin ki ve hilâf-ı emr inâd iderse tımarının mikdarı ... ile yazub bildirsin ki ahire virile.

399/956

Topçuların küçük katibi Memi bölük başıya virildi. Fî 15 M

Bosna beğine hüküm ki bundan akdem ol cânibde tob ve yuvalak dökmek için Südde-i Sa'adet'imden bir bölük başı gönderilmişdi vefat itmeğle ol hizmet için dergâh-ı mu'allâm topçuları bölük başılarından Mustafa gönderildi buyurdum ki hükm-i şerîfim vardukda mezkûrı hizmet-i mezkûre için istihdâm idub lâzım ve mühim olan ... görüb ikdâm ve ihtimâm husûsında isâl ve müsahale itmeyesin.

399/957

... hazretlerinin çavuşlarından Kara Mansur'a virildi. Fî 22 M

Rûm beğlerbeğine hüküm ki Ulus kadîsı dergâh-ı mu'allâma sûret-i sicil gönderub kazâ-ı mezbûrda San tâifesinden tazı fakih ve Piri fakih ve Pasin kazâsından Hoba Mehmed nâm kimesneden ... müte'allık ba'zı kitablar olmağın ahvâlleri tefahhus olundukda mukaddemâ Veli fakih nâm râfîzînin Sivas ve ... kazâlarında kırk cild kitâbım olub dört cildini sen alub mâ'âdası mezbûr Hoba Mehmed'de emânetdir deyu istimâ' olunub teftîş olundukda fî-l-vâki zikr olunan kitâblar bir yıl mikdârı yanında

emânet konulub lakin emânet koyan Veli fakih fevt olub karındâşın oğlu Selim fakihe teslîm itdim deyu cevâb virdiğin bildirdi imdî zikr olınan kitablار merkûm Selim fakihden tâleb olunub bulunub dergâh-ı mu'allâma gönderilmesin emr idub buyurdum ki vardukda bu husûsı teftîş idub mukaddemâ alduğun dört pâre kitâbı kimden alub mâ'âdası dâhî kimdedir merkûm Selim fakihde midir mufassalan teftîş idub zikr olınan kitâbları tahsîl idub dergâh-ı mu'allâma gönderesin ammâ kitâblar her kimin elinde bulunursa kendulerin kayd u bend ile ve elinde bulunan kitaplar bile bulunursa götüreni kayd ve bend ile ve elinde bulunan kitâblarıyla gönderesin bu bâbda kimesneye himâyet itmeyub din ve diyânetin muktezasınca bâb-ı ikdâmda dakika fevt itmeyesin.

399/958

Mısır beğlerbeğine hüküm ki mektûb gönderub Hacc-ı şerîf yolında vâkı' olan sahib ... kâffe-i Hüccâc için adet-i kadîm üzre surreleri olub lakin tamam virilmemeğe Hüccâc nehb u gâret olunmak havfından ehl-i vukûf surreleri ile bir müstakim emîn tâyin olunmak lâzım olduğu ecilden şehir mukâtaacısı olan Abdurrahman için emanet-i mezbûre münâsibdir deyu bildirmişsin imdî bunun sahibi diğerine adet-i kadîm üzre virilu gelen surreleri emir-i Hac ile gönderilub virilmesi münâsib olmağın buyurdum ki varıcak sahib ... surre-i emir-i Hacc ile gönderub adet-i kadîm üzre eda itdiresin anın gibi emir-i Hacc olanlar bi't-tamâm virmeyub tamah ve ihmâl iderse yazub bildirsin ki ol asılların hakkından geline.

400/959

Ruha beğinin kethûdası Ali'ye virildi. Fî 16 M

Emiri'l- ümerai'l-kiram ve Diyârbekir beğlerbeğisi ... dâme ikbâlühû ile hızâne-i âmiremin Diyârbekir cânibi defterdarı Hızır dame uluvvûhû Südde-i Sa'adet'e mektûb gönderub ... olan mukâtaası hâssa gümrük mukâta'nın nâzırı olub sana ve Ruha âğa beği Melek Ahmed dâme izzühû ve kârındâşı olub mukataa-ı mezbûre emîni olan Zeynel Abidin gelub diyâr-ı Acem'den ve cezire-i İmad ve Birecik'ten gelub Haleb'e virir giden ve mahrûse-i Haleb'den ... diyâr-ı Acem'e vesâir yerlere giden tüccâr metaalarıyla ... emir-i gümrüğe gelmeyub gümrüğe müte'allık olan esbâbları defter

olmayub kanûn üzre mîrîye âid olan rûsumunu vormeyub emînlerden mühürlü temessük almayan aher yerlere gitmek kânuna ve şartına muhâlif iken ba'zı tüccâr mücerred mîrî gümrüğe ketm için külli meta'ayla gelub Amid'e uğramayub muhâlif yollar ile Ruha ve zikr olunan kasabalardan ve ba'zı ... gitmek istediklerin sancâk beği olanlar kendu garaz-ı nefsler için yol virmeğe hufyete geçub Haleb'e ve Diyâr-ı Acem'e gidub ve gemi Birecik'e gelub meta'ların Birecik iskelesinde gemiye koyub Bağdad'a gideriz deyu hile idub mâl-ı miriye gadr ve iltizâma noksân müretteb olmağın anun gibi muhâlif yollardan çıkub giden tüccardan ellerinde gümrük emînlerinden temessüğü olmayanların meta' girift olunub ve yol gösterenlerin haklarından gelinmek için ve uğradıkları sancâklarda ve kadîliklarda yol virilmemek için Haleb beğlerbeğine ve yol viren ... beğlerine o emr-i şerîf irâd idub ve yerine vekiller konmuş iken kendu memnu olmayıp hala Bağdad tacirlerinden Ahmed ve Carullah ve Halil ve Cevad baş ve gözü ... bazergânların miri üç bin flori resme âid olur bir ... olub meta'ların gemiye koyub hilâf-ı semt Rakka'dan geçib gittikleri istimâ' olundukda ardlarından Diyarbekir çâvuşlarından Piri ve Ali nâm ademleri ve Rakka kadîsı ve dizdârı ve ba'zı ademler gönderub hükm-i şerîf mûcebince kanûn üzre gümrük tâleb olunub gemiye defter kethûdası ve gemiye kûl ağasıdır deyu el vormeyub avk ve tüfenkle cenk idub ve mezbûr Ali'nin Hürrem nâm bir kûlunı ve bir hisâr -erin mecrûh idub fesâd itdiklerinde mezbûr hâce naib ve Ahmed çâvuş mîrî kefillere yine kefil olayım deyu kefâletlerin Rakka mahkemesinde sicil idub mâbeyne gidub bir akça virdirmeyub ve mezbûr Hürrem ol cerâhatden fevt olduğu Ruha mahkemesinde sicil olunub hüccet virilmişdir üç bin altun zarar olduğundan gayrî bir adem katl olunub hayf olunmuşdır şöyle ki zikr olunan tüccâr ve kefiller memalik-i mahrûsede katl olunursa bulunurlarsa gümrükleri kendulerden ve kefillerden alınmaya ve katl olunan kimesnenin şer'le kanı tâleb olunmaya ve yol gösterenlerin haklarından gelinmek için emr-i şerîf virilmesin ba'de tüccârın zabtı ve mâl-ı mirinin cem'i ... olub ve mukataacılar zarar itmeğe el çekmek mukarrer ve fi-l-vâki vech-i meşrûh üzre mâl-ı miriye noksân ve müşârun ileyhiye hayf olunur deyu bildirdikleri ecilden kadîmden tüccâr tâifesi gele geldikleri yoldan gümrük vormemek için aher yola gitmek caiz değildir buyurdum ki varıcak tüccâr husûsına mukayyed olub anûn gibi tüccâr tâifesi kadîmden mürûr idegeldikleri yoldan ola geldiği üzre mürûr itmeyub gümrük vormemek için aher yola giderlerse men' ve def' idub kadîmden gide geldikleri yoldan gidub gelub miriye âid olan gümrüklerin yoldan alını

gelen âdetve kanûn üzre aldırub olıgelene muhâlif kimesneye iş itdirmeyesin uhdelerine lâzım olub sicil olan gümrükleri dâhî şer‘-i şerîf mûcebince kefillerinden vesâir müteveccih olan bu senedleri ... alıvirub hilâf-ı şer‘ niza itdirmeyeler ve katl olunan kimesne dahî mir müşarun ileyhın ... yanında olub.

401/959

... şer‘le müşarun ileyhe mahzar olub aher da‘vayı hak ider kimesne mi yoğsa kati ele getirub ahvâli mukaddemâ bir def‘a şer‘le görüb fasl olmamışsa ma‘rifet-i kadî ile hak üzre teftîş idub ol bâbda dâhî emr-i şer‘-i kavîm ne ise icrâ idub yerine koyasın hilâf-ı şer‘-i mazhar kimesneye iş itdirmeyesin

401/960

Niğde kadîsına hüküm ki ... ahâlisi dergâh-ı mu‘allâma arz-ı hâl sunub ... kadîsı olan Mevlana Mehmed zide fazlühûya harâç ... virmekle her neferden ... deyu yigirmi beşer akçalarını ve defteri ziyâde olmak ile kırkâr akçaların alub ve kürekçi cem‘inde küreğe yarâr olanların akçaların alub yazmayub sefere varmağa kâdir olmayan yerleri ve celb ve ahz içün mâldâr olanları küreğe yazub ve kürekçiyi şehirde cem‘ itmeyub karaya çıkub gemisin çıkarub gemiye yazmağla ve her ... hâne ziyâde yazmağla nice mâl ahz eyleyub yarâr kefil viren tüvanaları almayub ta‘ciz itmeğle küllî mâl cem‘ idub ve sâbıka emr-i şerîf gelub sekiz yüz akça alınmak fermân olunmuş iken re‘ayadan ikişer bin akça alub ba‘zıdan bin sekiz yüz ve ba‘zıdan bin iki yüz akça alub cidden ziyâde zulm idub ve bu denlu fesada ve zulme mahkemede naib olan çakal Yahya nâm kimesne bile olub mukaddemâ mezbûr naibin zulmü arz olunmağla niyâbetden ref‘i içün emr-i şerîf gelub ref‘ olunmuş iken hâlâ mezbûr kadîsına getirub niyâbet hizmetin itdirub hakkında gelen emr-i şerîfin sûretiyle nâib mezbûr sicilden çıkarub ve hükmi yakub evvelkinden ziyâde zulm ve te‘addiye başlamışdır deyu şekvâ eyledikleri ecilden buyurdum ki hükm-i şerîfimle Südde-i Sa‘adet’im çâvuşlarından olub bu husûsa mübâşir tâyin olunan kıdvetü'l- emâsil ve'l-akran Bekir çâvuş zide kadrühû vardukda ... kâzasına varub kadî-ı mezbûr ve nâib müşarun ileyh çâvuşum mübâşeretiyle ihzâr idub zikr olunan husûsları a‘yân-ı vilâyeti mahzarında hak üzre teftîş ve tefahhus idub göresin fi'l-vâki kadî-ı mezbûr nâib mezkûrın ... ile haraccılara ruhsat virmemeğe

re'ayanın ziyâde akçaların alınmış mıdır vesâir husûsları dahî vâkı' mıdır bi garaz Müslimanlar hakkında ne vechile şehâdet iderler ise ketm itmeyub mufassalan arz eylesesin ve da'vayı hak idenlerin dâhî bir def'a şer'le fasl olmayub on beş yıl terk olmayan hakların şer'le sâbit ve nezd olan hakların şer'le teveccüh idenden hükm idub alıvirdikden sonra nâib mezbûrın üç meşrûh üzre zulm ve te'addisi ve mukaddemâ niyâbetden ref'i için hükm-i şerîf gönderilmişken emr-i hümayun yazub ve sûret-i sîcilden ihrâç eylemiş ise anûn dahî ahvâli yanında sâbit ve zâhir olduğu üzre yazub arz eylesesin tezvîr ve telbîsden ve şuhûd-ı zurdan ve hilâf-ı vâkı' kazıyye arz olunmakdan hazer idesin.

401/961

İbrahim Çavuş'a virildi. Fî 20 M

Rodos beğine ve ... dizdârına hüküm ki sen ki dizdârsın mektûb gönderub ... kal'asının cümle on iki nefer hisâr-erleri olub anlar dahî daim ... kendu sevhillerinde gezub kimi köylerde ve kimi çiftliklerde sâkin olmağla kal'a hâlî kalduğun bildirdiğin ecilden hisâr-erleri haricen gezmek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda zikr olunan kal'a hisâr-erlerine muhkem tenbîh ve te'kîd eylesesin ki minba'd hâric kal'ada çiftliklerde ve köylerde sâkin olmağla kal'a hâlî kalmakdan hazer ideler şöyle ki ba'de iznimiz olmayub her ... hâric kal'ada gezub terk-i kal'a idenleri isim ve resimler ile yazub arz eylesesin ki dizdarı alınub.

402/962

Erzen Çavuş'a virildi. Fî 17 M

Gümilcine ve Yenice-i Karasu kadîlarına hüküm ki hâlâ Alakarası oğlu Satılmış ve Yenice kâzasından Behlül oğlu Karasır için ehl-i fesâd u şenâ'at olub fiil-i teaddi ve kutta-ı tarik ve nice adem mecrûh ve avrat ve oğlan çekub yoldâşların ele getirilub şer'le lâzım geleni icrâ olunub bunlar gâybet idub ele girmemeğle ... fesad ve şenâ'atleri ziyâde olub re'aya şerlerinden bağ ve bağçelerine ve tarlalarına varamayub zulm ve te'addisinden mütahaccir oldukları i'lâm olunmağın buyurdum ki dergâh-ı mu'allâm çâvuşlarından kıdvetü'l- emâsil ve'l-akran Erzen çâvuş zide kadrühû varub vusûl

buldukda mezbûrın mübâşeretı ile zıkr olınan ehl-i fesâd her kangıların taht-ı kazâsında bulunursa her ne vechile mümkün olursa ele getirmeğe sa'y eyleyub eğer el virmeyub muhâsebesi mübâşeret iderlerse ... anûn gibi karyeye geldiklerinde karye halkı beher hâl ele getirub kayd u bend eyleyub mezbûr çâvuşa teslîm itdiresin mezkûran ehl-i fesadın ele gelmeleri mühimdir her ne tarik ile olursa ele geturmeye ihtimâm eyleyub bâb-ı ikdâmda dakika fevt itmeyesin ve ele geldiklerinde re'ayadan vesâir karye halkından ahvâllerin teftîş eyleyub haklarında ne vechile şehâdet iderlerse yazub Südde-i Sa'adet'e bildiresin ve ele geldikten sonra gâybet iderlerse gâybet itdiren kimler ise haklarından gelinur anâ göre karye halkına muhkem tenbîh eyleyesin ki anâ göre ihtimâm itdirub ele getirub onât hıfz ideler.

402/963

Avlonya beğinin ademisi Ahmed'e virildi. Fî 3 S

Avlonya beğine ve kadîsına hüküm ki dergâh-ı mu'allâm çâvuşlarından olub ol cânibe emvâl-ı mîrî tahsîline varan Mustafa Çâvuş zide kadrühû dergâh-ı mu'allâma mektûb gönderub Delvine sancâğına tabî havâss-ı hümayûndan olan Yanya mukâtaasına giderken livâ-ı mezbûre tabî Kuruş asileri ile ... olan Levi nâm karye ahâlisinden ba'zı müfsidler alet-i harb ile yolına gelub bir ademin urub mecrûh idub ve karye-i mezbûre ahâlisinden ita'at ve inkıyad üzre olan re'ayayı ihtilal ve ifsad itdiklerinden mâ'âda etrâfı gâret ve hasâret idub ve yollara ve bellere inub ayende ve revânde ve gâret idub ve mezkûrın tîmârı olan Şete nâm karye halkı te'addilerinden terk-i diyâr etmişlerdir deyu bildirmeğin zıkr olınan ehl-i fesâd ele getirilub şer'le haklarından gelinmek emr idub buyurdum ki vusûl buldukda mezbûr karye halkından ehl-i fesâd ve şenâ'at olan müfsidler ele getirub dâhî ahvâlleri muktezâ-ı şer'le teftîş idub göresin fî-l-vâki arz olunduğı üzre yollara ve bellere inub ayende ve revândeyi gâret ve hasâret idub fesâd u şenâ'at itdikleri tecessüs-i şer'-i şerîf sâbit olursa anûn gibi ehl-i fesâd ve şenâ'atin muktezâ-ı şer'le bir vechile haklarından gelesin ki yerlerine mûceb-i âdet ve nasihat ola ammâ bu bahâne ile kendu hallerinde olanlar dahl ve tecâvüz olunub ehl-i fesâd u şenâ'at olanlar himâyet olunmakdan ziyâde hazer idesin ve ne vechile tedârik olunduğın yazub bildiresin.

403/964

Tersâne eminine virildi. Fî 3

... kadîları dizdârları zide kadrühûya hüküm ki hâliya Azak câniblerine ... kalitelere cenkçi lâzım olmağın Boğazkesen'den yigirmi nefer ve Yenice'den ... üç nefer hisâr eri virilmesin emr idub buyurdum ki vardukda kal'a-i mezbûre mustahfızlarından tâyin olunan mikdârı hisâr-erleri müretteb ve mükemmel yat ve yerâkları ile kalite reislerine teslîm eyleyub hisâr -erlerine tenbîh ve te'kîd eylesesin ki reisler vech-i münâsib gördikleri üzre hizmetde bulunalar.

403/965

...

Fî 15 Zi'l-hicce sene 983

Mekke-i Mükerreme Şerifi'ne nâme-i hümayûn yazıla ki ... adâlet ... Mekke-i Mükerreme ve ... ma'mûre ahâlisi tarafından arz-ı hâl sunulub ... ta'yîn olunan Veli oğullarından Abdülkerim ve Salim ... emîni olan ... şekvî olunub envâ-ı zulm ve te'addi ... mâ'adâ ... dâhî gadrları olub her vechile ... lâzım ... olduğu i'lâm olunmağın gereği gibi vusûl buldukda ... devlet ... mücebince mezkûrların ahvâlin tecessüs ve tetebbu' idub göresin fî-l-vâki zulm ve te'addileri ... gadrları olduğu vâkı' ise mezkûrları ref' eylemek bâbında envâ-ı mesâili cemilenüz vücûda getirile ... eyyâm-ı hümayûn adalet ... zulm ve te'addi olunmayub ... re'aya ki ve dâhî halka... huzûrî hâl ise ... olalar.

403/966

Mehmed Çavuş'a virildi. Fî 9 M

... sancâğı beğine hüküm ki Mekke-i Mükerreme ... te'âlanın ... müte'allık olan ... envâ-ı sa'y ve ihtimâmın zuhûra geturduğın ecilden vâkı' olan hizmetde ... bir hil'at kadî inâyet idub buyurdum ki vusûl buldukda hil'at-ı hümayûnı alub giyub dahî ... meşgûl olub sen dahî ma'mûr olduğın hizmetde sa'y ve ihtimâm eylesesin.

403/967

Ağazade Danişmend Latif Ömer'e virildi. Fî 9 M

Edirne kadîsına hüküm ki merhûm ve mağfûrle babam Sultan Selim Han tâbe serâ cânibinden binâ olınan câmi-i şerîfîn ... tahta havli ile ... ol cevâbinibde kapu olmamağla cemâ'at-i Müslimin câmi-i şerîfe varmakda muzâyaka çekdikleri i'lâm olunmağın buyurdum ki vusûl buldukda bi'z-zât mukayyed olub câmi-i şerîfe varub ol tahta ile tutulan havliyi görüb dahî cemâ'at-i Müslimin câmi-i şerîfe gelmek karib ve münasib olan mahâlden bir kapu açdırub Müslimanların câmi-i şerîfe gelmekde olan muzâyakaların def' u ref' eylesin.

404/968

... nâm yahudiye virildi. Fî 18 Z

Dukagin beğine hüküm ki tüccar tâifesinden ... Abraham ve ... nâm Yahudiler rikâb-ı hümâyûna rika' sunub Frengistan'dan ticâret tarîkiyle ... iskelesine gelub gümrükleri ad idub meta'ları ile ... gelurken Dukagin sancâğına tâbi Loma nâhiyesinde Raye nâm karyeye konduklarında karye-i mezbûrede sâkin olan Arnavud keferesini gice ile alât-ı harb ile basub bi-l-fi'l mecrûh idub ve ne mikdâr mâl ve meta'ları var ise garet eyleyub ba'de yolda karşı aldıkları meta'yı birbirine satub ve nice Müslimanlar ve tüccâr tâifesine bu vechile hakâret ide gelmişler senun için varub gelub eyledüğümüzde aslâ ... itmeyub ve tefîşine mukayyed olmayub vilâyetin hıfzına kadir değildir araba ile gezer deyu envâ-ı tazallüm itdiler imdi ... memleketin hıfzına kadir değilsen bari niçun iskeleye kırk elli nefer yarâr ademlerin koyub gelen tüccârın ... sancâğından geçirmeyesin bu bâbda gereği gibi meşgul ve mu'ateb olmışsındır buyurdum ki vusûl buldukda te'hîr itmeyub bi'z-zât karye-i mezbûrenin üzerine varub toprak kadîsı ma'rifetiyle ahvâllerin dikkat ve ihtimâmla hak üzre tefîş ve tefahhus idub göresin zikr olınan ... basub mecrûh idub esbâb ve envâllerin garet idenler kimin itduğı şer'le sâbit ve zâhir olursa mezkûrlar şer'le müteveccih olan envâl ve esbâbları alıvirdikten sonra ehl-i fesaddan sipâhi olanların ... olmayanların muktezâ-ı şer'-i kavîm üzre haklarından gelub ehl-i fesada ruhsat vermeyub hıfz u hırâset memleket ve zabt ve siyanet ve ... bâbında dakika fevt itmeyesin ammâ bu bahâne ile kendu hâlinde olanlara mücerred

celb ve ahz için sen dahî ... deyu dahl ve te'addi olunmakdan ziyâde hazer idesin şöyle ki minba'd ... sebebi ile ... ehl-i fesaddan ve gayrıdan mâllarına ve canlarına zarar u gezend irişdiği Südde-i Sa'adet'e istimâ' oluna sancâğın alınmağla konılmayub gereği gibi mu'ateb ve mu'âkib olursın anâ göre mukayyed olasın.

404/969

Şam beğlerbeğine ve kadısına hüküm ki hâliya Hama fukarası rikâb-ı hümâyûna rika' sunub bundan akdem Halud nâm kimesnenin emr-i şerîf mücebince ahvâli teftîş oldukda hukûk-ı nâsdan zimmetinde on bir bin beş yüz sikke flori sâbit ve zâhir olub üç kadının hücceti olduğundan gayrı ... ve birkaç şerifi katl eyleduğı dahî sâbit olmağın şer'le hakkından gelinub hukûk-ı nas zimmetinde kalmış iken hâliya karındâşından birkaç şerirler Südde-i Sa'adet'e gelub mücerred şirret ve şekâ ile bu kazânın hakların bel' ve ketm eylemek mülahazasıyla emr-i şerîf alub gitmişlerdir deyu kendu hakların alıvirmemek için yine emr-i hümâyûnum virilmek için emr-i hümâyûnum virilmeği ricâ itdikleri ecilden buyurdum ki varduklarında mezbûrın karındâşları vesâir metrukâtı intikâl iden varisleri hüccet-i şer' ihzâr idub da'vayı hak idenlerin bir def'a şer'le fasl olunmayub üzerinden on beş yıl geçmeyen husûsları hak üzre teftîşi ve bu bâbda ellerinde olan hüccet-i şer'lerine nazar idub göresin fi-l-vâki mezbûr Halud zimmetinde hukûk-ı nâsdan ol mikdâr flori mukaddemâ şer'le sâbit ve zahir olub hüccet-i şer'ie virilmeyub ve hâlâ ... şer'-i şerîfe muvâkîf olub yine ve hakk-ı sâbit ve zahîr olursa muktezâyı şer'-i kavîm üzre ashabına müteveccih olalar.

405/970

Kırkkilise beğine ve kadısına hüküm ki Darende Zeyneb nâm hatun gelub bundan akdem Şehrizer beğlerbeğiliğinden mütekaid gelen Ahmed dâme uluvvûhûnun zevcesi olub mu'ârekat itdikde müşârun ileyhden yigirmi beş bin altun da'vayı hak idub iki bin sikke flori ile iki kıt'a çiftlik sulh olunub iki bin floriyi virub çiftliklerin hüccetin dâhî virmek üzre iken virmeyub birağub gidub hâlâ taht-ı hükümetinizde sâkin olduğın bildirub ol bâbda hükm-i tâleb itmeğın buyurdum ki vardukda müşârun ileyhe tenbîh ve te'kîd eyleyeler ki eğer mukaddemâ olan sulha râzı olub fukara ise sulh itduğı çiftliklerin hüccetlerini ale't-ta'cil gönderub irsâl eyleye eğer itdikleri sulha râzı

olmayub çiftliklerin hüccetlerini göndermekde te'allül ve nizâ' iderse ya kendusi bi'z-zât gelub veya vekîl-i şer'iyenin gönderub mezkûr ile olan da'vâları şer'le görilub hakk-ı müstehakına vasıl olalar bir dâhî şikâyet olunmalu olmaya .

405/971

İsketoz nâm karyede sâkin Deldo nâm zımmiye virildi. Fî 21 Zi'l-hicce sene 983

İsketoz kadîsına hüküm ki ... nâm zımmî mukaddemâ Frengistan'a kulâğuzluk eyledi deyu istimâ' olundukda teftîş idub ihtiyar ile mi varub kulâğuzluk eylemişdir yohsa güçle mi alınub kulâğuzluk itdirilmişdir deyu gönderilen hükm-i hümâyûnum mûcebince hâlâ teftîş idub Südde-i Sa'adet'e gönderdiğin sûret-i sicilde meskûk konulub vukû-ı üzre ... olmadığı ecilden yine husûs-ı mezbûr teftîş olunmasın emr idub buyurdum ki vusûl buldukda bu husûsı bu def'a dikkat ve ihtimâmla teftîş ve tefahhus idub göresin mezbûr zımmi ihtiyarı ile varub kulâğuzluk itduğı vâkı' ve sâbit olursa kürekde ibka olunub ammâ şöyle ki güçle alınub kulâğuzluk itdi dendukleri ... vâkı' ve hasımları mu'zi olub günahı olmadığı ... zâhir olanı Südde-i Sa'adet'ime sıhhat üzre yazub arz eylesin sonra hususda emrim ne vechile sadır olursa mûcebi ile amel oluna.

405/972

Varadin dizdârının ademi Tatar'a virildi. Fî 20 Z

Sirem Beği'ne hüküm ki Varadin kal'asında kafirden alınan toplar her biri birer açuk yerde olub kar ve yağmurdan kundakları demurleri çürüyüb ve demirleri alınub toplar paslanub harab oldukları i'lâm olunmağın anda olan toplar silinub pak ve tathir ... olmayub ... olmamağa sebep nedir buyurdum ki vusûl buldukda bi'z-zat topların üzerine varub dâhî topların görüb fi-l-vâki ... yerde olmağın yapılub vechi meşrûh demurleri alınub ve kundakları ... amelmânde olduğu vâkı' ise üzerlerine örti tedârik idub ve kundakları dikkat ile ve topları pak ve tathir idub ol vechile ile gadr idub zarar eyleyen kimesneleri ise yazub arz eylesin.

4.3. HÜKÜMLERİN GÖNDERİLDİĞİ MAKAMLAR

Hükümlerin Gönderildiği Makamlar	Hüküm Numarası
Beğ'e	665, 666, 673, 674, 675, 677, 684, 697, 699, 703, 705, 706, 710, 723, 724, 727, 731, 736, 745, 757, 758, 764, 765, 766, 773, 774, 777, 780, 784, 785, 786, 788, 793, 794, 797, 809, 811, 814, 816, 820, 821, 822, 824, 826, 828, 830, 832, 833, 839, 840, 843, 847, 852, 853, 854, 856, 858, 861, 863, 865, 868, 870, 872, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 889, 890, 891, 896, 898, 899, 900, 901, 903, 905, 911, 912, 916, 917, 922, 925, 926, 934, 941, 945, 946, 951, 952, 954, 956, 961, 963, 970, 972 .
Kadî	667, 670, 671, 671a, 673, 674, 676, 677, 678, 682, 685, 687, 691, 693, 694, 695, 697, 700, 703, 704, 709, 714, 719, 721, 725, 726, 730, 731, 732, 735, 737, 742, 743, 745a, 746, 757, 759, 760, 762, 763, 764, 767, 770, 771, 775, 777, 779, 780, 782, 784, 785, 789, 790, 791, 792, 795, 801, 802, 804, 807, 808, 812, 820, 823, 825, 827, 831, 834, 836, 837, 847, 848, 850, 851, 853, 855, 857, 859, 860, 862, 864, 867, 870, 871, 873, 875, 878, 880, 881, 882, 883, 885, 886, 888, 889, 892, 893, 894, 900, 903, 904, 906, 911, 912, 916, 918, 920, 921, 923, 925, 928, 929, 930, 936, 938, 941, 942, 943, 948, 949, 950, 952, 953, 955, 960, 962, 963, 964, 967, 969, 970, 971 .
Duka	668
Beylerbeyi	669, 671a, 672, 676, 678, 679, 680, 681, 685, 686, 690, 691, 692, 702, 708, 712, 715, 716, 717, 726, 728, 729, 730, 733, 734, 735, 737, 738, 739, 740, 740a, 741, 745a, 746, 747, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 768, 769, 772, 776, 778, 781, 783, 787, 789, 791, 799, 805, 806, 810, 812, 818, 819,

	825, 835, 838, 841, 846, 851, 864, 866, 880, 884, 886, 887, 895, 897, 902, 907, 908, 914, 924, 927, 930, 931, 932, 933, 935, 940, 944, 947, 957, 958, 959, 968, 969 .
Defterdar	676, 679, 681, 712, 717, 728, 729, 739, 740a, 747, 751, 752, 754, 755, 799, 851, 887, 895, 897, 927, 931, 932, 939.
Sancakbeyi	683, 687, 688, 696, 711, 762, 763, 792, 842, 844, 849, 913, 915, 966.
Çavuş	698, 699, 701, 711, 808, 845, 873.
Müderris	713.
Vezir	718, 800, 815, 817.
Voyvoda	720, 722.
Dizdar	831, 840, 909, 961.
Subaşı	803, 829.
Kapudan Paşa	796, 798, 904.
Muhzır	761.
Zabit	749.
Mütevelli	744.
Bekçi Ağası	748.
Maden Nazırı	919.
İkta Kadısı	934.
Mekke-i Mükerreme Şerifi	965.
Mal Defterdarı	669.
Nazır	949.
Piyadeler Beği	689, 813.

SONUÇ

Divân-ı Hümâyûn, Osmanlı Devleti'nin en yüksek idârî ve kazâî merciidir. Divân-ı hümâyûnda alınan kararların kayd edildiği defterler arasında şüphesiz Mühimme defterleri çok önemli yere sahiptir. Mühimme defterlerinde, genel olarak Osmanlı Devleti'nin merkez ve taşra teşkilatındaki idari ve askeri müesseselerin yapısı, çalışma tarzları, işleyişleri ve hukukî prosedürü, harp tarihi, devletin gayrimüslim cemaatlerle ilişkileri, hacc-ı şerif ile mukaddes beldelerin muhafazası ve idaresi, kültür ve sanat hayatı ile ilmi faaliyetler gibi önemli konuları bulmak mümkündür.

Çalışmamızın konusunu, 27 Numaralı Mühimme Defteri'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Tarih araştırmalarında mühimme defterlerinin temel kaynak olması, çalışmamızın önemini daha da iyi açıklayacaktır.

Çalışmamızda yer alan sayfaların geneline baktığımızda hükümlerin çoğunun eşkıyalık olayları ile ilgili olduğunu görmekteyiz. Bunlar genelde yol kesme, ev basma, hırsızlık, tecavüz gibi faaliyetlerdir. Eşkıyalık olayları bize Osmanlı Devleti'nde otorite boşluğunun olduğunu göstermektedir. Güvenliğin sağlanmasında sıkıntı yaşandığının işareti olan bu olayların önünün alınması için genelde beylerbeyi, sancakbeyi, kadı gibi yerel yöneticilerden yardım alınmaya çalışılmıştır.

Defterde en çok yeralan konulardan birini de İstanbul'un ihtiyaçları hususu oluşturmaktadır. İstanbul'un başkent olması ve nüfusun kalabalık olmasından dolayı zahire konusuna ayrıca önem verilmiştir. Vakıf meseleleri, ordu ve donanma ile ilgili hükümler, su meseleleri, hacc-ı şerif hususları defterde yeralan önemli konulardandır.

Çalışmamıza konu olan 27 Numaralı Mühimme Defteri'nin transkripsiyon ve değerlendirmesi, III. Murad Dönemi'nin siyasi, ekonomik ve sosyal olayları hakkında fikir sahibi olmamızı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Ahışhalı, Recep, "Divân-ı Hümâyûn Teşkilatı", *Osmanlı, Yeni Türkiye Yay.*, Ankara 1999, VI, 24-33.
- Akdes, Nimet Kurat, *Türk İngiliz Münasebetlerinin Başlangıcı ve Gelişmesi (1553-1610)*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yay., Ankara 1953.
- Akgündüz, Ahmed, "Osmanlı Hukukunda Vakıflar, Hükümleri ve Çeşitleri", *Türkler, Yeni Türkiye Yay.*, Ankara 2002, X, 447-460.
- Alparslan, Ali, "Divânî", *DİA*, İstanbul 1994, IX, 445-446.
- Bardakoğlu, Ali, "Eşkîya", *DİA*, İstanbul 1995, XI, s.463-466.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi Katalogları Rehberi*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 2005.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi Rehberi*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, (Yayına Haz.: Yusuf İhsan Genç ve Diğerleri), İstanbul 2000.
- Bostan, İdris, "XVI - XVII Yüzyıllarda Osmanlı Tersaneleri ve Gemi İnşa Teknolojisi", *Osmanlı, Yeni Türkiye Yay.*, Ankara 1999, VI, 612-620.
- , *Osmanlılar ve Deniz, Deniz Organizasyonu, Teşkilat, Gemiler*, Küre Yay., İstanbul 2007.
- Bülbül, Zekeriya, *Osmanlı Müesseseleri ve Medeniyeti Tarihi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 2000.
- Cezar, Mustafa, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, Cilt: 3, TTK Yay., Ankara 2011.
- , *Osmanlı Tarihinde Levendler*, İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Yay., İstanbul 1965.
- Çakır, İbrahim Etem, *10 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2006.

- Çerçi, Faris, *Gelibolulu Mustafa Ali ve Künhü'l Ahbâr'ında II. Selim, III. Murat ve III. Mehmet Devirleri*, Cilt II, Erciyes Üniversitesi Yay., Kayseri 2000.
- Danişmend, İsmail Hami, *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi M. 1574- 1703 (H. 987- 1115)*, Cilt: 3, Doğu Kütüphanesi, (2. Baskı), İstanbul 2011.
- Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Aydın Kitabevi Yay., Ankara 2006.
- Ertaş, Mehmet Yaşar, "Osmanlı Devleti'nde Sefer Organizasyonu", *Osmanlı*, Yeni Türkiye Yay., Ankara 1999, VI, 590-597.
- Gökbilgin, M. Tayyip, *Osmanlı Medeniyet Tarihi Çerçevesinde Osmanlı Paleografya ve Diplomatik İlmi*, İstanbul 1979.
- Halaçoğlu, Yusuf, *XIV-XVII. Yüzyıllarda Osmanlılarda Devlet Teşkilatı ve Sosyal Yapı*, TTK Yay., Ankara 2007.
- , "Klasik Dönem'de Osmanlı Devlet Teşkilatı", *Türkler*, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, IX, 795- 838.
- Hammer, J.V, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, İlgı Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2007.
- İlgürel, Mücteba, "Osmanlılar'da Eşkıyalık Hareketleri", *DİA*, İstanbul 1995, XI, 466-469.
- , "Zirveden Dönüş: II. Selim'den III. Mehmed'e" , *Genel Türk Tarihi*, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, VI, 41-80.
- İnalcık, Halil, *Devlet-i 'Aliyye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar-I, Klasik Dönem(1302- 1606) Siyasal, Kurumsal ve Ekonomik Gelişim*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul 2012.
- , *Osmanlı İmparatorluğu Klasik Çağ (1300-1600)*, (Çev. Ruşen Sezer), Yapı Kredi Yay., İstanbul 2010.
- , *Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi*, C.1, İstanbul 2000.

İnbaşı, Mehmet, *Ukrayna'da Osmanlılar, Kamaniçe Seferi ve Organizasyonu (1672)*, Yeditepe Yay., İstanbul 2004.

İpşirli, Mehmet, "Beylikçi", *DİA*, İstanbul 1992, VI, 78-79.

Kazıcı, Ziya, *İslam Medeniyeti ve Müesseseleri Tarihi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yay., İstanbul 2010.

-----, *Osmanlı Devleti Tarihi*, Kayhan Yay., İstanbul 2011.

Kütükoğlu, Bekir, "Murad III ", *DİA*, İstanbul 2006, XXXI, 172-176.

-----, "Murad III ", *İA*, MEB, İstanbul 1979, VIII, 615-625.

Kütükoğlu, Mübahat S., "Elkab", *DİA*, İstanbul 1995, XI, 51-54.

-----, "Mühimme Defteri", *DİA*, İstanbul 2006, XXXI, 520-523.

-----, "Mühimme Defterlerindeki Muâmele Kayıtları Üzerine", *Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri* (30 Nisan-2 Mayıs 1986), İstanbul 1988.

Maksudoğlu, Mehmet, *Osmanlı Tarihi*, Ensar Neşriyat, İstanbul 2009.

-----, "Divân", *İA*, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul 1978, III, 595-596.

Mumcu, Ahmet, " Divan-ı Hümayûn" , *DİA*, İstanbul 1994, IX, 430- 432.

-----, *Divan-ı Hümayun*, Phoenix Yayınevi, Ankara 2007.

Özbilgen, Erol, *Bütün Yönleriyle Osmanlı Âdâb-ı Osmâniyye, Devlet, Kurumlar, Toplum, Şehir, Aile, Birey, Bilim, Sanat, Kültür, Ticaret, Sanayi, Teknoloji*, İz Yay., İstanbul 2011.

Öztuna, Yılmaz, *Büyük Osmanlı Tarihi*, Cilt: 3, Ötüken Neşriyat, İstanbul 1994.

Öztürk, Nazif, "Osmanlı Döneminde Vakıflar", *Türkler*, Yeni Türkiye Yay., Ankara 2002, X, 433-446.

Pakalın, Mehmet Zeki, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, Cilt: I-III, (3. Baskı), Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1983.

Peçevi İbrahim Efendi, *Peçevi Tarihi*, (Haz: Bekir Sıktı Baykal), Cilt:2, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1992.

Selanik-i Mustafa Efendi, *Tarih-i Selanik-i*, (Haz. Mehmet İpşirli), Cilt: 2, TTK Yay., Ankara 1999.

Şimşirgil, Ahmet, *Kayı V, Kudret ve Azamet Yılları*, Timaş Yay., İstanbul 2013.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, TTK Yay., Ankara 1988.

-----, *Osmanlı Tarihi*, Cilt: III, TTK Yay., Ankara 1998.

Ünal, Mehmet Ali, *44 Numaralı Mühimme Defteri*, Akademi Yay., İzmir 1995.

-----, *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, (10. Baskı), Fakülte Kitabevi, Isparta 2013.

Yazıcı, Fatime, *54 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2010.

Yediyıldız, Bahaeddin, "Osmanlılar Döneminde Türk Vakıfları ya da Türk Hayrat Sistemi", *Osmanlı*, Ankara 1999, V, 17-33.

Yüce, Oğuzhan, *59 Numaralı Mühimme Defterinin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi /Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2007.

3 Numaralı Mühimme Defteri, Başbakanlık Devlet Arşivlere Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1993.

90 Numaralı Mühimme Defteri, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1993.

EKLER

EK 1. NEŞREDİLEN VE TEZ OLARAK HAZIRLANAN MÜHİMME DEFTERLERİ

1. Başbakanlık Osmanlı Arşivi Tarafından Yayımlanan Mühimme Defterleri

- 3 Numaralı Mühimme Defteri 966-968/1558-1560, *Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1993.
- 3 Numaralı Mühimme Defteri 966-968/1558-1560, *Özet ve Transkripsiyon*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1993.
- 5 Numaralı Mühimme Defteri 973/1565-1566, *Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1994.
- 5 Numaralı Mühimme Defteri 973/1565-1566, *Özet ve İndeks*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1994.
- 6 Numaralı Mühimme Defteri 972/1564-1565, *Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1995.
- 6 Numaralı Mühimme Defteri 972/1564-1565, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks*, cilt: I, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1995.
- 6 Numaralı Mühimme Defteri 972/1564-1565, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks*, cilt: II, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1995.
- 7 Numaralı Mühimme Defteri 975-976/1567-1569, *Tıpkıbasım*, cilt: I, Ankara: Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1997.
- 7 Numaralı Mühimme Defteri 975-976/1567-1569, *Tıpkıbasım*, cilt: II, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1997.

- 7 Numaralı Mühimme Defteri 975-976/1567-1569, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks*, cilt: I, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1999.
- 7 Numaralı Mühimme Defteri 975-976/1567-1569, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks*, cilt: I, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1999.
- 12 Numaralı Mühimme Defteri 978-979/1570-1572, *Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1996.
- 12 Numaralı Mühimme Defteri 978-979/1570-1572, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks*, cilt: I, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1996.
- 12 Numaralı Mühimme Defteri 978-979/1570-1572, *Özet, Transkripsiyon ve İndeks*, cilt: II, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 1996.
- 82 Numaralı Mühimme Defteri 1026-1027/1617-1618, *Özet, Transkripsiyon, İndeks ve Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 2000.
- 83 Numaralı Mühimme Defteri 1036-1037/1626-1628, *Özet, Transkripsiyon, indeks ve Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 2001.
- 85 Numaralı Mühimme Defteri, *Özet, Transkripsiyon, İndeks ve Tıpkıbasım*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı, Ankara 2002.

2. Başbakanlık Arşivi Dışında Yayımlananlar

- 44 Numaralı Mühimme Defteri, Hrz. M.Ali Ünal, İzmir 1995.
- 51 Numaralı Mühimme Defteri (*Sultan'ın Emir Defteri*), Hrz. Hikmet Ülker, İstanbul 2003.
- 90 Numaralı Mühimme Defteri, Hrz. Nezihi Aykut vd., İstanbul 1993.
- H.951-952 Tarihli ve E-12321 Numaralı Mühimme Defteri, Topkapı Sarayı Arşivi, Hrz. Halil Sahillioğlu, İstanbul 2002.

1734-1735 Osmanlı-İran Savaşı, *Mühimme Defteri (Ramazan 1146-Zilhicce 1147)*, haz. Kemal Erkan, İstanbul 2011 (Köprülüzade Abdullah Paşa'nın Şark seferi Seraskerliği Esnasında Tutulan Sefer Mühimmesidir-Köprülü Kütüphanesi, II, 0364 numarada kayıtlıdır).

3. Yüksek Lisans Tezi Olarak Hazırlanmış Mühimme Defterleri

Abdulvahit Çelik, *97 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu (hicri 1090–1092/miladi 1679–1681)*, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 2008.

Abid Yaşaroğlu, *888 Numaralı Mühimme Defteri (la-260a)*, *Tahlil ve Transkripsiyon*, Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Koğuşlar, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1995.

Adem Keleş, *75 numaralı Mühimme Defteri'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi (s. 172-331)*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2011.

Ayşegül Özer, *113 Numaralı Mühimme Defterinin (H. 1112-1115/M. 1701-1703) Transkripsiyon ve Değerlendirmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003.

Aziz Altı, *22 numaralı Mühimme Defteri'nin (H.981/ M.1573) transkripsiyon ve değerlendirilmesi (s. 215-351)*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2006.

Azize Gelir Çelebi, *93 Numaralı Mühimme Defteri (1069-1071/1658-1660)*, *Tahlil, Transkripsiyonu ve Özet*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2008.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Mesut Demir, 1686-1687 (H. 1097-1098), *Tarihli Atık Şikâyet Defteri'nin Transkripsiyon Ve Değerlendirilmesi*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2010.

Bayram Karabıyık, *54 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012

Bekir Gökbnar, *105 Numaralı Mühimme Defteri (Özet-Transkripsiyon)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 1996.

- Cevat Yıldız, *60 Numaralı Mühimme Defteri*, (s. 209-314, hüküm 492-942, tarih 993-94/1585-86), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998.
- Cevat Yıldız, *80 Numaralı Mühimme Defteri* (s.209~314, hüküm 492-942, tarih 993-94/1585-86), İstanbul Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998.
- Cihat Taşkesenlioğlu, *74 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi* (1-117), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012.
- Durmuş Kandıra, *84 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1995.
- Erbuğ Erçelebi, *190 numaralı Mühimme Defteri'nin transkripsiyonu ve değerlendirilmesi*, s. 98-198, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep 2012.
- Ercan Alan, *95 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil, Transkripsiyonu ve Özeti)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2008.
- Eren Bahri Gök, *89 Numaralı Mühimme Defteri*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2003.
- Erhan Akçelik, *39 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, (s. 1-118), Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013.
- Ersin Kırca, *Başbakanlık Osmanlı Arşivi 168 Numaralı Mühimme Defteri (1183-1185-1769-1771), Transkripsiyon, Değerlendirme* (s. 1-200), Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2007.
- Fatih Çiçek, *69 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, (s.169-336), Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2011.
- Fatime Yazıcı, *54 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi* (1-154), Yüksek Lisans Tezi Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2010.
- Fatma Kaytaç, *88 Numaralı Mühimme Defteri (Transkripsiyon-Özet)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006.

- Gülay Kahveci, *29 Numaralı Mühimme Defteri*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1998.
- Halime Çukuryurt, *50 Numaralı Mühimme Defteri (993-1585) Değerlendirme Transkripsiyon (s. 84-166)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2005.
- Hasan Karaman, *38 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.
- Hasan Yıldız, *49 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996.
- Hatice Çetin Durgun, *197 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2009
- Hikmet Ülker, *51 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil-Metin)*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996.
- Hülya Yüksel, *86 Numaralı Mühimme Defteri (Transkripsiyon, özet ve değerlendirme)*, Gazi Üniversitesi SBE, Ankara 2010.
- İbrahim Canpolat, *72 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi, (s. 160-320)*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013.
- İbrahim Etem Çakır, *10 Numaralı Mühimme Defteri'nin (s.179-356) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2006.
- İlhan Gök, *Başbakanlık Osmanlı Arşivi 168 Numaralı Mühimme Defteri (1183-1185-1769-1771), Transkripsiyon, Değerlendirme (s. 200-376)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2007.
- İlker Külbilge, *141 numaralı Mühimme Defteri*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2002.
- Kadir Güney, *190 numaralı Mühimme Defteri'nin özetli transkripsiyonu ve değerlendirilmesi: H. 1203-1204, M. 1789-1790; sayfa 1-97*, Gaziantep Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep 2012.
- Kadir Özbay, *177 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyon ve Tahlili*, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 2008.

- Kazım Kürşat Yücel, *18 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996.
- Leyla Toraman, *128 Numaralı ve 1717-1718 Tarihli Mühimme Defteri (Değerlendirme-Transkripsiyon-Dizin)*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Elazığ 2005.
- M. Ali Atıcı, *61 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.
- M. Hanefi Demirsoy, *109 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2001.
- Meltem Karababa, *50 Numaralı Mühimme Defteri, (991-993/1583-1585)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2004.
- Muharrem Bostancı, *19 Numaralı Mühimme Defteri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul 2002.
- Müjge Karaca, *94 Numaralı Mühimme Defterinin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2008.
- Murat Alanoğlu, *86 Numaralı Mühimme Defteri'nin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2010.
- Murat Ateş, *88 Numaralı Mühimme Defteri Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van 2008.
- Murat Yazıcı, *39 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, (s. 119-240), Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013.
- Murat Yıldız, *92 Numaralı ve 1657-1658 Tarihli Mühimme Defteri*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2004.
- Musa Günay, *55 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 1996.
- Mustafa Karaca, *68 Numaralı Mühimme Defteri (Tasnif-Transkripsiyon)*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2000.
- Mustafa Kılıç, *107 Numaralı Mühimme Defteri*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 1996.

- Mustafa Özata, *38 Numaralı Mühimme Defteri, (101-322 Sayfaları Arası Tahlil ve Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.
- Muzaffer Fehmi Şakar, *1101-1102 (1690-1691) Tarihli 100 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2007.
- Necati Gültepe, *H. 1106-1107 Tarihli Mühimme Defterine (107 Numaralı) Göre Devlet Kararları*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1992.
- Neşat Süt, *83 Numaralı Mühimme Defteri*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2000.
- Oğuzhan YÜCE, *59 Numaralı Mühimme Defterinin Özetli Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2007.
- Ömer Bıyık, *124 Numaralı Mühimme Defteri*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2001.
- Orhan Paşazâde, *9 Numaralı Mühimme Defteri (977-978/1569, Özet ve Transkripsiyon)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2006.
- Özdemir Yılmaz, *72 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi, (s. 1-159)*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013.
- Özdemir Yılmaz, *72 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi, (s. 1-159)*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2013.
- Özgür Sevilmiş, *54 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (153-220)*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2012.
- Özlem TAŞ, *3 Numaralı Mühimme Defteri (966-968/1558-1560) Tasnif ve Analiz*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2004.
- Recep Burhan Ertaş, *60 Numaralı Mühimme Defteri (s. 105-208, hüküm 258- 491, tarih 993-94/1585-86)*, Tahlil-Metin, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.

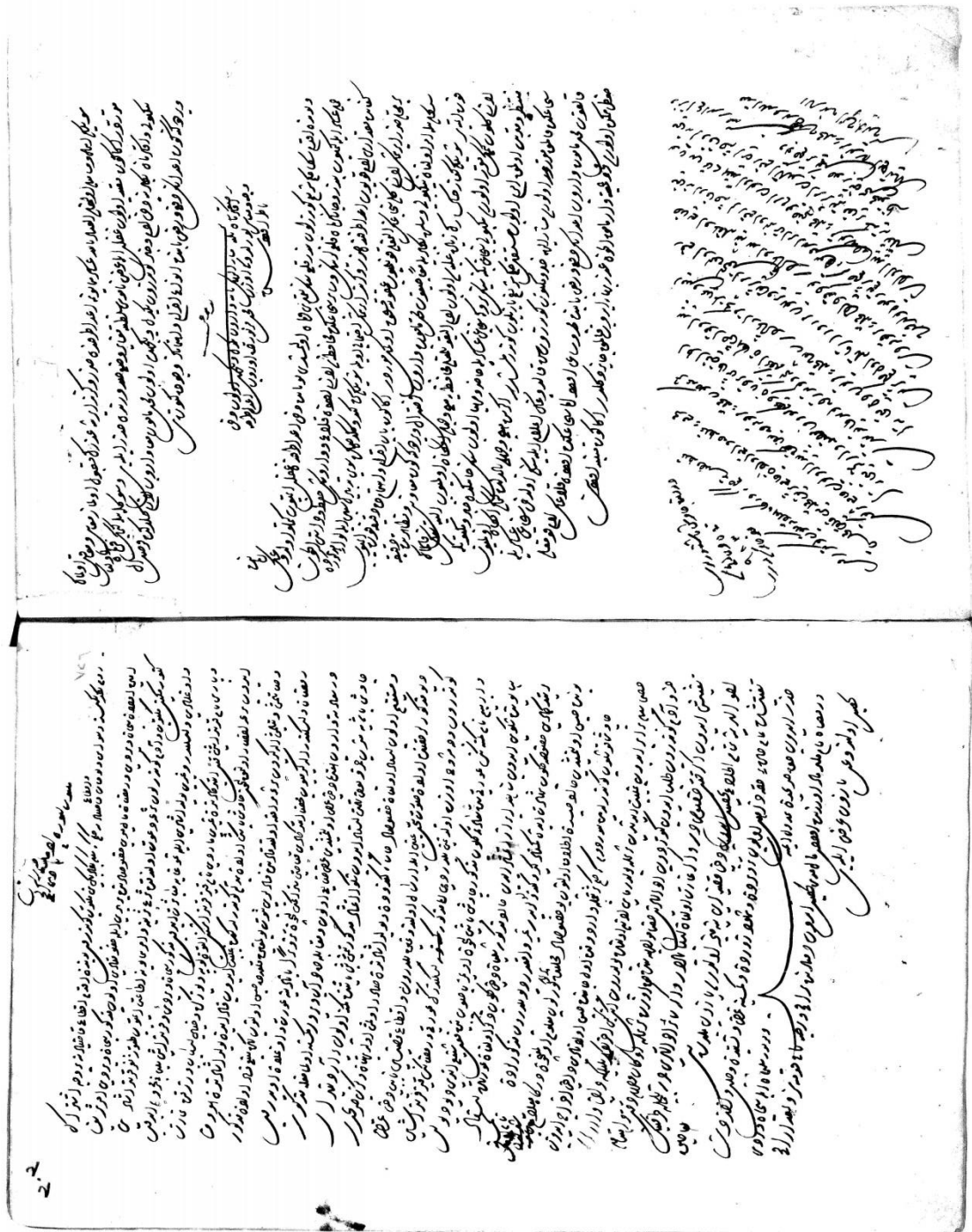
- Selçuk Demir, *75 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2008.
- Selçuk Osmanoğlu, *92 Numaralı Mühimme Defteri*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2004.
- Serdâr Kar, *63 Numaralı Mühimine Defteri*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2002.
- Sıtkı Çelik, *21 Numaralı Mühimme Defteri, (Tahlil-Metin)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1997.
- Şuayib İzgi, *986 (1578) Tarihli 32 Numaralı Mühimme Defteri: (s. 201-400) Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2006.
- Süleyman Nacak, *34 numaralı mühimme defteri (h.986/m.1578) transkripti ve değerlendirmesi (s.164-326 arası)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2011.
- Tuba Meryem Yıldız Karacan, *101 no'lu Mühimme Defteri'nin Transkripsiyonu ve Değerlendirmesi*, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya 2010.
- Tuğba Kara, *170 No'lu Mühimme Defteri (H 1185-1188 / M 1771-1774)'nin Transkribi ve Değerlendirmesi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun 2007.
- Ulviyenur Pakize Eskin, *97 Numaralı Mühimme Defteri (Tahlil, Transkripsiyon, Özet)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2009.
- Vedat Turgut, *208 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Tahlili 1798-1800 (H 1213-1215)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2006.
- Fatih Akarsu, *213 Numaralı Mühimme Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi (1801-1802/H 1215-1217)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya 2006.
- Yahya Koç, *149 numaralı Mühimme Defteri (1155-1156/1742-1743) inceleme-çeviriyazı- dizin*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011.

- Yunus Eren, *34 numaralı ve H. 986/1578 tarihli Mühimme Defteri [s. 1-164] İnceleme-Metin*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2011.
- Yusuf İhsan Genç, *113 Numaralı ve 1113-1115/1701 -1703, Tarihli Mühimme Defteri*, Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Uzmanlık Tezi, İstanbul 1987.
- Zülfıye Kaygusuz, *10 Numaralı Mühimme Defteri'nin (s.1-178) Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2006.

4. Hazırlanmış Mühimme Zeyilleri

- Dilek Şahin, *XVII. Yüzyılın İlk Yarısında Anadolu'da Celali Hareketleri (8 Numaralı Mühimme Zeyli'ne Göre)*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2003. (1016-1607 tarihli).
- Harun Bingöl, *Mühimme Zeyli Kataloğu'ndaki 5 Numaralı Mühimme Defterinin Transkripsiyon ve Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir 2002. (999-1591 tarihli)
- Mehmet Şahin, *Kuyucu Murad Paşa'nın Celali Defteri Mühimmesi (8 Numaralı 1-480 hkm)*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2002.
- Osman Karataş, *3 Numaralı ve Rebiülevvel-Cemâziyelevvel 984 (Haziran-Ağustos 1576) Tarihli Mühimme Zeyli (s. 176-351)*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2010.
- Osman Okumuş, *Hicrî 1000(1591/1592) Tarihli 6 Numaralı Mühimme Zeyli Defteri*, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2012.
- Zeynep Kurt, *13 Numaralı ve 1727-1730 Tarihli Mühimme Zeyli Defteri (Değerlendirme, Transkripsiyon ve Dizin)*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ 2005.

EK 2. 27 NUMARALI MÜHİMME DEFTERİNDEN ÖRNEKLER

[illegible]

İNDEKS

A

Adana, 49, 63, 66, 141, 155, 156
 Adâna, 98, 261
 Afşar, 72, 174
 Ağrıboz, 46, 74, 88, 92, 93, 181, 182, 227, 242, 246
 Ahyolu, 68, 161
 Akdağ, 42, 62, 86, 97, 98, 139, 223, 258, 264
 Akkerman, 44, 62, 68, 70, 71, 84, 136, 138, 141, 160, 169, 215
 Akkermân, 137, 138, 173
 Aksaray, 263
 Akşehir, 69, 163
 Alacahisar, 243
 Alanya, 69, 166
 Amasya, 20, 21, 30, 39, 64, 146, 261, 262
 Anadolu beğlerbeği, 166
 Anadolu beğlerbeğine, 222
 Anadolu beğlerbeği, 125
 Anadolu beğlerbeğine, 58, 86, 98, 259, 265
 Anavarın, 80, 84, 201, 216
 Ankara, 7, 8, 10, 15, 16, 19, 20, 23, 41, 43, 45, 48, 76, 83, 190, 214, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 294, 295, 296
 Ankona, 104, 105
 Ardahan, 150
 Avlonya, 53, 102, 108, 278
 Aydın, 45, 63, 78, 79, 143, 195, 198, 246, 287
 Azak, 83, 102, 214, 279
 Azaz, 156

B

Babaeski, 85, 96, 219
 Babaeskisi, 219, 254
 Bağdad, 57, 60, 63, 64, 67, 68, 71, 72, 76, 83, 119, 130, 142, 147, 148, 149, 158, 162, 172, 173, 189, 205, 210, 213, 237, 275
 Balıkesur, 241
 Banyaluka, 69, 164
 Bartın, 220, 265
 Basra, 42, 66, 75, 96, 154, 157, 186, 210, 235, 254, 257
 Bazarcık, 70, 169
 Begşehir, 169
 Belgrad, 24, 225, 250
 Bender, 62, 68, 75, 79, 138, 141, 160, 169, 185, 200

Bergos, 85, 90, 100, 219, 225, 235, 245, 271
 Berkofca, 58, 124
 Biga, 53, 56, 86, 106, 107, 117, 221
 Birecik, 66, 67, 155, 156, 157, 160, 210, 233, 256, 274
 Boğdan, 24, 26, 27, 42, 62, 93, 136, 137, 140, 245
 Bolayır, 212
 Bolı, 71, 170, 173, 191, 220, 265
 Bolu, 40, 72, 77, 85, 86, 98, 222, 268
 Boluvadin, 79, 198
 Bosna, 24, 80, 87, 94, 101, 200, 224, 225, 249, 251, 273
 Boyabat, 218
 Bozok, 86, 97, 223, 258
 Budun, 75, 77, 107, 134, 183, 193
 Bursa, 7, 83, 198
 Burusa, 215

C

Canık, 146
 Cankirman, 62, 75, 138, 160, 185

Ç

Çeşme, 57, 121
 Çingane, 79, 132, 199
 Çirmen, 55, 115, 240
 Çorlu, 57, 100, 120, 270

D

Delvine, 86, 223, 278
 Devrek, 98, 265
 Dimyat, 71, 90, 234
 Dimyât, 170, 235, 269
 Diyarbekir, 30, 157, 158, 159, 167, 172, 173, 176, 179, 237, 275
 Diyârbekir, 144, 167, 204, 210, 225, 274
 donanma-ı hümâyûn, 114, 214
 Drama, 55, 99, 114, 266
 Dubrovnik, 52, 104, 105
 Dubvornik, 104
 Dukagin, 102, 280
 Dulkadirlu, 240

E

Edincik, 96, 225, 256
 Edirne, 30, 47, 60, 65, 75, 100, 132, 151, 184, 186,
 240, 272
 Eflak, 24, 26, 27, 61, 72, 93, 134, 135, 136, 137, 245
 Erbil, 61, 132, 149
 Erciş, 32, 206
 Erdel, 24, 25, 26, 27, 42, 62, 107, 136, 137, 140, 217
 Ereğli, 100, 270
 Ergene, 84, 90, 120, 217, 236
 Erzincan, 70, 168
 Erzurum, VI, 14, 15, 20, 32, 50, 55, 60, 64, 65, 67, 74,
 77, 78, 91, 113, 132, 145, 150, 157, 183, 190, 194,
 238, 260, 261, 286, 289, 292, 293, 294, 295, 296,
 297, 298
 Eski yol, 65, 151

F

Filibe, 30, 68, 100, 124, 161, 272
 Frengistan, 103, 134, 280, 282

G

Galata, 8, 29, 62, 139
 Gazze, 197
 Gelibolu, 76, 187, 212
 Gelibolu, 70, 83, 88, 167, 230
 Giresun, 104, 116
 Girne, 54, 109
 Göğercinlik, 256
 Gördes, 84, 216
 Gümilcine, 102, 277
 Gümölcine, 98, 266

H

Hacc-ı Şerif, 54, 112, 264
 Halep, 32, 59, 61, 66, 89, 97, 106, 112, 128, 129, 133,
 141, 143, 152, 153, 154, 157, 158, 159, 203, 205,
 210, 224, 233, 240, 244, 256, 257, 274
 Hama, 32, 66, 88, 152, 153, 155, 228, 281
 Hamid, 72, 87, 174, 226
 Hazergrad, 84, 215
 Hınıs, 64, 83, 145, 190, 212
 Hırsova, 84, 215
 Hotin, 42, 62, 136, 137, 140
 Humus, 153
 Hüdevendigar, 88, 228

I

Ivraca, 84, 215

İ

İçil, 57, 69, 76, 78, 122, 165, 166, 189, 196
 İnecek, 87, 225
 İneköy, 202
 İshakçı, 84, 215
 İshaklu, 79, 163, 198
 İskatoz, 103, 282
 İskenderiye, 90, 234, 235, 254, 269
 İspir, 56, 117
 İstanbul, III, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 21,
 22, 24, 25, 26, 27, 32, 37, 38, 41, 43, 44, 45, 46,
 47, 50, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 65, 68,
 70, 74, 75, 76, 77, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86,
 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99,
 100, 101, 104, 105, 107, 110, 113, 115, 116, 122,
 123, 124, 125, 129, 130, 145, 151, 161, 169, 171,
 181, 182, 195, 198, 203, 206, 207, 209, 214, 215,
 216, 220, 222, 226, 228, 230, 231, 238, 246, 247,
 248, 255, 259, 260, 261, 265, 269, 270, 272, 273,
 285, 286, 287, 288, 289, 291, 292, 293, 294, 295,
 296, 297, 298
 İzmir, 13, 57, 78, 89, 121, 196, 233, 234, 289, 291,
 294, 295, 296, 298
 İzniç, 90, 236
 İzniçmid, 86, 171, 222

K

Karaağaç, 72, 174
 Karaburun, 57, 121
 Karadeniz, 44, 184, 270
 Karahisâr, 104, 113, 115, 124, 130, 198, 209, 222
 Karahisâr-ı Sahib, 124, 209, 262, 265
 Karahisâr-ı Sâhib, 130
 Karahisâr-ı Şarkî, 115
 KaraHisâr-ı Şarkî, 183
 Karahisar-ı Şarkî, 248
 Karahisâr-ı Şarkî, 104, 113
 Karahisâr-ı Şarkî, 104, 248
 Karaman, 20, 58, 69, 70, 76, 86, 125, 165, 169, 186,
 187, 223, 258, 259, 261, 262, 263, 294
 Karamürsel, 63, 144, 216
 Karesi, 92, 241
 Karlı-ili, 100, 272
 Kastamonu, 207
 Kastamonu, 71, 81, 171
 Kavak, 63, 70, 83, 85, 144, 146, 169, 212, 218, 222

Kavala, 82, 92, 98, 99, 126, 208, 209, 266
 Kavâla, 241
 Kayseri, 19, 262, 287
 Kefe, 21, 100, 270
 Kıbrıs, 23, 54, 55, 64, 69, 80, 87, 94, 95, 109, 113,
 114, 121, 147, 163, 165, 166, 175, 176, 188, 189,
 195, 196, 203, 226, 247, 253, 268
 Kırkkilise, 74, 100, 103, 182, 272, 281
 Kırşehir, 78, 97, 187, 195, 258, 259, 263
 Kızılağaç, 75, 100, 186, 272
 Kili, 44, 68, 84, 160, 215
 Kilis, 61, 68, 88, 91, 133, 156, 159, 163, 227, 239,
 257
 Koca İli, 162, 234, 254
 Kocâcık, 185
 Konya, 19, 86, 223
 Kudüs-i Şerîf, 112
 Kurşunlu, 86, 222
 Küre, 44, 71, 171, 286
 Kütahya, 89, 123, 230

L

Lahsa, 61, 133
 Leh, 25, 42, 62, 85, 134, 136, 137, 140, 218
 Lofça, 124

M

Mağlakara, 53, 57, 87, 106, 120, 225
 Mağusa, 95, 253
 Malatya, 56, 118, 174, 304
 Malta, 117
 Maraş, 143, 155, 157
 Medine-i Münevvere, 230
 Mekke-i Mükerreme, 95, 102, 230, 252, 264, 279,
 284
 Menteşe, 43, 73, 81, 109, 179, 180, 206, 247
 Mısır, 12, 15, 66, 71, 73, 96, 101, 112, 127, 155, 170,
 178, 254, 268, 269, 271, 274
 Midillü, 30, 82, 208, 233
 Midüllü, 90, 234
 Mizistre, 177
 Mora, 72, 79, 80, 84, 177, 197, 201, 216, 268
 Moskov, 160

N

Nemçe, 62, 137, 140
 Niğbolı, 84, 140, 215
 Niğbolî, 140
 Niğbolu, 62, 136, 137, 138, 147

Niğde, 276
 Niksar, 105

O

Ohri, 57, 65, 122, 152
 Oltu, 238

Ö

Özi, 44, 160

P

Pasin, 273
 Piradeşt, 92, 241
 Piraveşteve, 99, 266
 Pirevadi, 84, 215
 Pojega, 60, 129
 Priznik, 58, 124
 Prizrin, 73, 178

R

Rakka, 67, 70, 73, 159, 167, 176, 179, 210, 275
 Ramle, 79, 197
 Refahiye, 57, 119
 Reşid, 49, 59, 129, 269
 Rodos, 30, 43, 54, 59, 73, 82, 92, 99, 100, 101, 108,
 109, 126, 180, 208, 209, 235, 242, 268, 271, 277
 Ruha, 30, 73, 179, 210, 274
 Rum, 32, 45, 53, 55, 57, 62, 76, 89, 91, 95, 97, 101,
 103, 116, 158, 186, 221, 231, 238, 252, 272
 Rûm, 32, 100, 107, 121, 139, 231, 232, 257, 258, 259,
 261, 271, 273

S

Sakız, 78, 196, 208
 Samsun, 100, 116, 270, 295, 297
 Sapanca, 86, 222
 Saruhan, 19, 56, 73, 91, 93, 179, 239, 246
 Sâruhân, 117, 118
 Seferihisar, 209
 Selanik, 30, 61, 65, 70, 87, 98, 120, 151, 166, 182,
 201, 266, 289
 Selânîk, 135, 226
 Semendre, 69, 87, 164, 224, 225
 Sigetvar, 23, 77, 82, 84, 192, 217
 Sigetvâr, 211, 217
 Silistre, 26, 62, 77, 136, 137, 138, 141, 191, 215

Silivri, 100, 270
 Sinob, 116
 Sirem, 282
 Sis, 72, 94, 175, 247
 Sivas, 32, 53, 62, 107, 204, 264, 273
 Sofya, 30, 52, 58, 68, 105, 124, 161
 Sultan Murad Han, 65, 151
 Sultan Selim Han, 173, 280
 Sultan Süleyman Han, 54, 77, 82, 192, 211, 241
 Sultân Süleyman Hân, 110, 129
 Sultan Yıldırım Han, 151
 Sultanöni, 209

Ş

Şam, 48, 54, 55, 56, 59, 79, 85, 87, 88, 98, 103, 110, 112, 113, 116, 118, 127, 129, 170, 197, 204, 205, 220, 224, 228, 264, 281
 Şanlı, 222
 Şavşat, 168
 Şehirköy, 58, 124, 218
 Şehrizor, 61, 132, 149, 163, 212, 281
 Şıryan, 183
 Şumlu, 84, 215

T

Tarsus, 247
 Taşköpri, 171
 Taşköprü, 71, 171
 Tatar, 169, 282
 Tatarbazarı, 124
 Teke İli, 108
 Tekfurgölü, 84, 215
 Temeşvar, 53, 71, 171
 Temeşvâr, 107, 193
 Temurhisar, 99, 266
 Tırnova, 84, 215
 Timurhisar, 82, 212
 Timurhisâr, 211
 Tokat, 85, 89, 218, 232
 Trablus, 22, 58, 85, 88, 125, 220, 228, 257
 Trabzon, 52, 70, 104, 113, 168, 183
 Tuna, 26, 44, 61, 134
 Turla, 169

U

Urla, 90, 233, 234

Ü

Üsküb, 243
 Üsküdar, 8, 99, 162, 269

V

Van, 20, 32, 63, 81, 145, 158, 206, 292, 294, 295
 Varadin, 103, 282
 Varna, 84, 215
 Venedik, 19, 23, 24, 52, 105
 Vezir Mustafa Paşa, 61, 75, 77, 193, 253, 254
 vezîr Mustafa Paşa, 134
 Vezîr Mustafa Paşa, 30, 183
 vezîr Mustafa Pâşâ, 107
 Vezîr Mustafa Pâşâ, 192
 Vidin, 92, 134, 240, 243
 Vize, 96, 254, 255
 Voynuk, 124
 Vulçitrın, 92, 107, 243

Y

Yanbolu, 100, 272
 Yanya, 223, 278
 Yemen, 127
 Yeni İl, 109, 244
 Yeni Zağra, 69, 165
 Yenice-i Zağra, 100, 272
 Yenipazar, 94, 249
 Yenişehir, 99, 266

Z

Zağra-ı Eski, 165
 Zamantu, 97, 258, 259
 Zıştovi, 84, 215
 Zulkadriye, 63, 64, 66, 93, 118
 Zülkadriye, 30, 56, 143, 149, 154, 155, 156, 174, 244

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Yasemin AYDIN
Doğum Yeri ve Tarihi	Malatya- 18.08.1987
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Üniversitesi Tarih Öğretmenliği
Yüksek Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı
Yabancı Dil	İngilizce
İletişim	yasemin_aydin_87@hotmail.com
Tarih	